

जयवल्लभं नाम वज्जालगं

संस्कृतच्छायासंवलितम् ।

सव्वन्नुवयणपङ्कय—निवासिणिं पणमिऊण सुयदेविं ।
 धम्मादतिवग्गजुयं सुयणाण सुहासियं वोच्चं ॥ १ ॥
 अमयं पादयकव्वं पढिउं सोउं च जे न-याणन्ति ।
 कामस्सु तत्ततत्तिं कुणन्ति ते कह न लज्जन्ति ॥ २ ॥
 विविहकदविरदयाणं गाहाणं वरकुलाणि घेतूण ।
 रदयं वज्जालगं विहिणा जयवस्सहं नाम ॥ ३ ॥
 एकत्थे पत्थावे जत्थ पढिज्जन्ति पउरगाहाओ ।
 तं खलु वज्जालगं वज्ज त्ति य पट्ठई भणिया ॥ ४ ॥
 एयं वज्जालगं सव्वं जो पढइ अवसरम्मि सया ।
 पादयकव्वकर्द सो होहिइ तह कित्तिमन्तो य ॥ ५ ॥

सोयारवज्जा ।

दुक्खं कीरद कव्वं कव्वम्मि कए पउञ्जणा दुक्खं ।
 सन्ते पउञ्जमाणे सोयारा दुक्खहा होन्ति ॥ ६ ॥
 सक्कययसक्कयं पि ऊ अत्थो सोयारसङ्गमवसेण ।
 अप्पुव्वरसविसेसं जणेइ जं तं महच्छरियं ॥ ७ ॥
 मुत्ताहलं व कव्वं सहावविमलं सुवस्ससंघडियं ।
 सोयारकल्लकुहरम्मि पयडियं पायडं होइ ॥ ८ ॥

गाहावज्जा ।

अट्ठुक्करभणियाइं नूणं सविलासमुट्ठहसियाइं ।
 अट्ठुक्किपेक्कियाइं गाहाहि विणा न नज्जन्ति ॥ ९ ॥

सर्वज्ञवदनपङ्कजनिवासिनीं प्रणम्य श्रुतदेवीं ।
 धर्मादित्रिवर्गयुतं सुजनानां सुभाषितं वक्ष्यामि ॥ १ ॥
 अमृतं प्राकृतकाव्यं पठितुं श्रोतुं च न जानन्ति ।
 कामस्य तत्त्ववार्त्तां कुर्वन्ति ते कथं न लज्जन्ति ॥ २ ॥
 विविधकविविरचितानां गाथानां वरकुलानि गृहीत्वा ।
 रचितं वज्जालगं विधिना जयवल्लभं नाम ॥ ३ ॥
 एकार्थे प्रस्तावे यत्र पद्यन्ते प्रचुरगाथाः ।
 तत्त्वलु वज्जालगं वज्जेति च पद्धतिर्भणिता ॥ ४ ॥
 इदं वज्जालगं सर्वं यः पठत्यवसरे सदा ।
 प्राकृतकाव्यकविः स भविष्यति तथा कीर्तिमांश्च ॥ ५ ॥

श्रोतृपद्धतिः ।

दुःखं क्रियते काव्यं काव्ये कृते प्रयुञ्जानो दुःखं ।
 सति प्रयुञ्जाने श्रोतारो दुर्लभा भवन्ति ॥ ६ ॥
 संस्कृतमसंस्कृतमपि खल्वर्थः श्रोतृसङ्गमवशेन ।
 अपूर्वरसविशेषं जनयति यत्तत्प्रहास्यर्थं ॥ ७ ॥
 मुक्ताफलमिव काव्यं स्वभावविमलं सुवर्णसंघटितं ।
 श्रोतृकर्णकुहरे प्रकटितं प्रकटं भवति ॥ ८ ॥

गाथापद्धतिः ।

अर्धाक्षरभणितानि नूनं सविलासमुग्धहसितानि ।
 अर्धाक्षिप्रेचितानि गाथाभिर्विना न ज्ञायन्ते ॥ ९ ॥

मालङ्काराहि मलक्कणाहि अन्नन्नरायरसियाहि ।
 गाहाहि पण्ढणीहि य खिज्जद चित्तं अदन्तीहिं ॥ १० ॥
 एयं चिय नवरि फुडं हिययं गाहाण महिलियाणं च ।
 अणरसिएहि न लब्धद दविणं व विहीणपुल्लेहिं ॥ ११ ॥
 सच्छन्दिया सरूवा मालङ्कारा य सरसउल्लावा ।
 वरकामिणि व्व गाहा गाहिज्जन्ती रसं देद ॥ १२ ॥
 गाहाण रसा महिलाण विधमा कदयणाण उल्लावा ।
 कस्स न हरन्ति हिययं बालाण य मम्मणुल्लावा ॥ १३ ॥
 सब्बो गाहाउ जणो तीसत्थो भण्ढ सव्वगोट्ठीसु ।
 परमत्थो जो ताणं सो नाओ महक्कदल्लेहिं ॥ १४ ॥
 गाहा रुवद वरार्द सिं ज्जन्ती गवारलोएहिं ।
 कीरद लुच्चपलुच्चा जह गार्द मन्ददोहेहिं ॥ १५ ॥
 गाहे भज्जिहिमि तुमं अहवा लङ्कयत्तणं पि पाविहिमि ।
 गामारदन्तदिठकठिणपीडिया उच्छुजट्ठि व्व ॥ १६ ॥
 गाहाणं गीयाणं तन्तीसद्दाण पोढमहिलाणं ।
 ताणं चिय सो दण्डो जे ताण रसं न-याणन्ति ॥ १७ ॥
 क्खन्दं अयाणमाणेहि जा किया सा न होद रमणिज्जा ।
 किं गाहा अह सेवा अहवा गाहा वि सेवा वि ॥ १८ ॥

कव्ववज्जा ।

चिन्तामन्दरमन्याणमन्थिए वित्थरम्मि अत्थाहे ।

उप्पज्जन्ति कर्दहिययसायरे कव्वरयणादं ॥ १९ ॥

सालङ्काराभिः सलक्षणाभिरन्योन्यरागरमिताभिः ।
 गाथाभिः प्रणयिनीभिश्च खिद्यते चित्तमनागच्छन्तीभिः ॥ १० ॥
 एतदेव केवलं स्फुटं हृदयं गाथानां महिलानां च ।
 अरमिकैर्न लभ्यते द्रविणमिव विहीनपुण्यैः ॥ ११ ॥
 सच्छन्दिता सरूपा सालङ्कारा च सरसोत्सापा ।
 वरकामिनीव गाथा पथमानानुभूयमाना च रसं ददाति ॥ १२ ॥
 गाथानां रसा महिलानां विभ्रमा कविजनानामुत्सापाः ।
 कस्य न हरन्ति हृदयं बालानां च मन्मथोत्सापाः ॥ १३ ॥
 सर्वा गाथा जनो विश्वस्तो भणति सर्वगोष्ठौषु ।
 परमार्था यस्तासां स ज्ञातो महाविदग्धैः ॥ १४ ॥
 गाथा रोदिति वराकी शिष्यमाणा गीणलोकैः ।
 क्रियते लुञ्चप्रलुञ्चा यथा गोर्मन्ददोग्धभिः ॥ १५ ॥
 गाथे भङ्क्ष्यसे त्वमथवा लघुत्वमपि प्राप्स्यसि ।
 ग्रामीणदन्तदृढकठिनपीडिता दक्षुयष्टिरिव ॥ १६ ॥
 गाथानां गीतानां तन्त्रौशब्दानां प्रौढमहिलानां ।
 तेषामेव स दण्डो ये तेषां रसं न जानन्ति ॥ १७ ॥
 कन्दोऽजानद्भिर्था कृता सा न भवति रमणीया ।
 किं गाथाय सेवाथवा गाथापि सेवापि ॥ १८ ॥

काव्यपद्धतिः ।

चिन्तामन्दरमन्यानमयिते विस्तरेऽस्थाधे ।

उत्पद्यन्ते कविहृदयसागरे काव्यरत्नानि ॥ १९ ॥

रयणुज्जलपयसोहं तं कव्वं जं तवेद पडिवक्कं ।
 पुरिसायन्तविलासिणि— रसणादामं मिव रसन्तं ॥ २० ॥
 पादयकव्वम्भि रसो जो जायद तह व केयभणिएहिं ।
 उययस्स य वासियसीयलस्स तित्तिं न वच्चामो ॥ २१ ॥
 कहकहवि रएद पयं मगं पुलएद केयमारुहद ।
 चोरो व्व कर्द अत्थं घेत्तूण कहवि निव्वहद ॥ २२ ॥
 सदावसद्भीरु पए पए किंपि किंपि चिन्तन्तो ।
 दुखेहि कहवि पावद चोरो अत्थं कर्द कव्वं ॥ २३ ॥
 सहपलोढं दोसेहि वज्जियं सुललियं फुडं मज्जरं ।
 पुणेहि कहवि पावद कन्दे कव्वं कलत्तं च ॥ २४ ॥
 अणवरयवहलरोमञ्चकच्चुयं जणियजणमणाणन्दं ।
 जं न धुणावद सीसं कव्वं पेम्भं च किं तेण ॥ २५ ॥
 सो सोहद दूषन्तो कइयणरइयाद विविहकव्वादं ।
 जो भञ्जिऊण कुवयं अन्नपयं सुन्दरं देद ॥ २६ ॥
 अत्थक्को रसरहिओ देसविहणो एणासिओ तुरिओ ।
 मुहवच्चणो विराओ एए दोसा पठन्तस्स ॥ २७ ॥
 देसियसहपलोढं मज्जरकरकन्दसंठियं ललियं ।
 फुडवियडपायडत्थं पादयकव्वं पढेयव्वं ॥ २८ ॥
 ललिए मज्जरकरए जुवईयणवत्तहे ससिङ्गारे ।
 सन्ते पादयकव्वे को सक्कद सक्कयं पठिउं ॥ २९ ॥
 अबुहा बुहाण मण्णे पठन्ति जे कन्दलरकणविह्णणा ।
 ते भमुहाखगनिवाडियं पि सीसं न लखन्ति ॥ ३० ॥

रत्नोज्ज्वलपदशोभं तत्काव्यं यत्तापयति प्रतिपद्यं ।
 पुरुषायमानविलासिनोरशनादामेव रसन्तं ॥ २० ॥
 प्राकृतकाव्ये रसो यो जायते तथा वा क्वेकभणितैः ।
 उदकस्य च वासितशैतलस्य तृप्तिं न ब्रजामः ॥ २१ ॥
 कथंकथमपि रचयति पदं मार्गं प्रलोकयति (क्वेकं) क्वेदमारोहति
 चोर इव कविरर्थं गृहीत्वा कथमपि निर्वहति ॥ २२ ॥
 शब्दापशब्दभीरुः पदे पदे किमपि किमपि चिन्तयन् ।
 दुःखैः कथमपि प्राप्नोति चोरोऽर्थं कविः काव्यं ॥ २३ ॥
 शब्दपर्यस्तं दोषैर्वर्जितं सुललितं स्फुटं मधुरं ।
 पुण्यैः कथमपि प्राप्नोति कन्दसि काव्यं कलत्रं च ॥ २४ ॥
 अनवरतबहुलरोमाञ्चकञ्चुकं जनितजनमनश्चानन्दं ।
 यन्न धूनयते शीर्षं काव्यं प्रेमं च किं तेन ॥ २५ ॥
 स शोभते दूषयन् कविजनरचितानि विविधकाव्यानि ।
 यो भङ्गा कुपदमन्यत्पदं सुन्दरं ददाति ॥ २६ ॥
 अखिन्नो रसरहितो देशविहीनोऽनुनासिकस्त्वरितः ।
 सुखावचनो विराग एते दोषाः पठतः ॥ २७ ॥
 देशीशब्दपर्यस्तं मधुराक्षरच्छन्दःसंस्थितं ललितं ।
 स्फुटविकटप्रकटार्थं प्राकृतकाव्यं पठनीयं ॥ २८ ॥
 ललिते मधुराक्षरे युवतिजनवल्लभे सशृङ्गारे ।
 सति प्राकृतकाव्ये कः शक्नोति संस्कृतं पठितुं ॥ २९ ॥
 अबुधा बुधानां मध्ये पठन्ति ये कन्दोलक्षणविहीनाः ।
 ते भूखड्गनिपातितमपि शीर्षं न लक्षयन्ति ॥ ३० ॥

पादयकव्वस्सु नमो पादयकव्वं च निम्मियं जेण ।
ताहं चिय पणमामो पढिऊण य जे विद्याणन्ति ॥ ३१ ॥

सज्जणवज्जा ।

महणम्मि मसी महणम्मि सुरतरु महणसंभवा लच्छी ।
सुयणो उण कहसु महं न-याणिमो कत्थ संभूओ ॥ ३२ ॥
सुयणो सुद्धमहावो मदलिज्जन्तो वि दुज्जणयणेण ।
कारेण दप्पणो विय अहिययरं निम्मलो होइ ॥ ३३ ॥
सुयणो न कुप्पइ चिय अह कुप्पइ मज्जुलं न चिन्तेइ ।
अह चिन्तेइ न जम्पइ अह जम्पइ लज्जिरो होइ ॥ ३४ ॥
दढरोसकलुसियस्सु वि सुयणस्स मुहाउ विप्पियं कत्तो ।
राज्जमुहम्मि वि समिणो किरणा अमयं चिय सुयन्ति ॥ ३५ ॥
दिट्ठा हरन्ति दुक्खं जम्पन्ता देन्ति सयलसोखादं ।
एयं विहिणा सुकयं सुयणा जं निम्मिया भुवणे ॥ ३६ ॥
न हसन्ति परं न थुणन्ति अप्पयं पियमयाइ जम्पन्ति ।
एसो सुयणमहावो नमो नमो ताण पुरिसाणं ॥ ३७ ॥
अकए वि कए वि पिए पियं कुणन्ता जयम्मि दीमन्ति ।
कयविप्पिए वि ऊ पियं कुणन्ति ते दल्लहा सुयणा ॥ ३८ ॥
सव्वस्स एह पयई पियम्मि उप्पादए पियं काउं ।
सुयणस्सु एह पयई अकए वि पिए पियं काउं ॥ ३९ ॥
फरुसं न भणम्मि भणिओ वि हससि हसिऊण जम्पसि पियादं ।
सज्जण तुज्झ महावो न-याणिमो कस्स सारिच्छो ॥ ४० ॥

प्राकृतकाव्याय नमः प्राकृतकाव्यं च निर्मितं येन ।

तेभ्य एव प्रणमामः पठितुं च ये विजानन्ति ॥ ३१ ॥

सज्जनपद्धतिः ।

मथने शशौ मथने सुरतरुर्मथनसम्भवा लक्ष्मीः ।

सुजनः पुनः कथय मम न जानीमः क्व सम्भूतः ॥ ३२ ॥

सुजनः शुद्धस्वभावो मलिनीक्रियमाणोऽपि दुर्जनजनेन ।

क्षारेण दर्पण इवाधिकतरं निर्मलो भवति ॥ ३३ ॥

सुजनो न कुप्यत्येवाथ कुप्यति पापं न चिन्तयति ।

अथ चिन्तयति न जल्पत्यथ जल्पति लज्जितो भवति ॥ ३४ ॥

दृढरोषकलुषितस्यापि सुजनस्य सुखाद् विप्रियं कुतः ।

राजमुखेऽपि शशिनः किरणा अमृतमेव मुञ्चन्ति ॥ ३५ ॥

दृष्टा हरन्ति दुःखं जल्पन्तो ददति सकलमौख्यानि ।

एतद्विधिना सुकृतं सुजना यन्निर्मिता भुवने ॥ ३६ ॥

न हसन्ति परं न सुवन्द्यात्मानं प्रियशतानि जल्पन्ति ।

एष सुजनस्वभावो नमो नमस्तेभ्यः पुरुषेभ्यः ॥ ३७ ॥

अकृतेऽपि कृतेऽपि प्रिये प्रियं कुर्वन्तो जगति दृश्यन्ते ।

कृतविप्रियेऽपि खलु प्रियं कुर्वन्ति ते दुर्लभाः सुजनाः ॥ ३८ ॥

सर्वस्यैषा प्रकृतिः प्रिय उत्पादिते प्रियं कर्तुं ।

सुजनस्यैषा प्रकृतिरकृतेऽपि प्रिये प्रियं कर्तुं ॥ ३९ ॥

परुषं न भणसि भणितोऽपि हससि हसित्वा जल्पसि प्रियाणि ।

सज्जन तव स्वभावो न जानीमः कस्य सदृशः ॥ ४० ॥

नेच्छसि परयवयारं परउवयारं च निच्चमावहसि ।
 अवराहेहि न कुप्पसि सुयण नमो तुह सुहावस्स ॥ ४१ ॥
 दोहिं चिय पज्जत्तं बड्डएहि वि किं गुणेहि सुयणस्स ।
 विज्जुप्फुरिओ रोसो मित्ती पाहाणरेह व्व ॥ ४२ ॥
 रे रे कलिकालमहा — गदन्दगलगज्जियस्स को कालो ।
 अज्ज वि सुपुरिसकेसरि — किसोरचलणद्धिया पुहवी ॥ ४३ ॥
 दीणं अभुद्धरित्तं पत्ते सरणागए पियं काउं ।
 अवरद्धेसु वि खमिउं सुयणो चिय नवरि जाणेइ ॥ ४४ ॥
 वे पुरिसा धरइ धरा अहवा दोहिं पि धारिया धरणी ।
 उवयारे जस्स मई उवयरियं जो न पण्डुसइ ॥ ४५ ॥
 पडिवज्जन्ति न सुयणा अह पडिवज्जन्ति कहवि दुखेहिं ।
 पत्यररेह व्व समा मरणे वि न अन्नहा होइ ॥ ४६ ॥
 सेला चलन्ति पलए मज्जायं सायरा वि मेल्लन्ति ।
 सुयणा तहिं पि काले पडिवन्नं नेय सिढिलन्ति ॥ ४७ ॥
 चन्दणतरु व्व सुयणा फलरहिया जइ वि निम्मिया विहिणा
 तह वि कुणन्ति परत्थं निययसरीरेण लोयस्स ॥ ४८ ॥

दुज्जणवज्जा ।

हयदुज्जणस्स वयणं निरन्तरं बहलकज्जलच्छायं ।
 संकुद्धं भिउडिजुयं कयावि न ऊ निम्मलं दिट्ठं ॥ ४९ ॥
 यद्धो वड्ढगीवो अवच्चिओ विसमदिट्ठिदुप्पेच्छो ।
 अहिणवरिद्धि व्व खलो सुलाहिन्नु व्व पडिहाइ ॥ ५० ॥

नेच्छसि परापकारं परोपकारं च नित्यमावहसि ।
 अपराधैर्न कुप्यसि सुजन नमस्तव स्वभावाय ॥ ४१ ॥
 दाभ्यामेव पर्याप्तं बहुभिर्गुणैरपि किं सुजनस्य ।
 विद्युत्स्फुरितो रोषो मैत्री पाषाणरेखेव ॥ ४२ ॥
 रे रे कलिकालमहागजेन्द्रगलगर्जितस्य कः कालः ।
 अद्यापि सुपुरुषकेसरिकिशोरचरणाङ्किता पृथ्वी ॥ ४३ ॥
 दौनमभ्युद्धर्तुं प्राप्ते शरणागते प्रियं कर्तुं ।
 अपराद्धेष्वपि क्षमितुं सुजन एव केवलं जानाति ॥ ४४ ॥
 दौ पुरुषौ धरतु धरायवा दाभ्यामपि धारिता धरणी ।
 उपकारे यस्य मतिर्यश्चोपकृतं न विस्मरति ॥ ४५ ॥
 प्रतिपद्यन्ते न सुजना अथ प्रतिपद्यन्ते कथमपि दुःखैः ।
 प्रस्तररेखेव समा मरणेऽपि नान्यथा भवति ॥ ४६ ॥
 शैलाश्चलन्ति प्रलये मर्यादां सागरा अपि मुञ्चन्ति ।
 सुजनास्तस्मिन्नपि काले प्रतिपन्नं नैव शिथिलयन्ति ॥ ४७ ॥
 चन्दनतरुरिव सुजनाः फलरहिता यद्यपि निर्मिता विधिना ।
 तथापि कुर्वन्ति परार्थं निजकशरीरेण लोके ॥ ४८ ॥

दुर्जनपद्धतिः ।

हतदुर्जनस्य वदनं निरन्तरं बहुलकज्जलच्छायं ।
 संकुट्टं भ्रुकुटियुतं कदापि न खलु निर्मलं दृष्टं ॥ ४९ ॥
 स्तब्धो वक्रघौवोऽवाञ्छितो विषमदृष्टिदुःप्रेक्ष्यः ।
 अभिनववर्द्धिरिव खलः शूलाभिन्न इव प्रतिभाति ॥ ५० ॥

नहमासभेयजणणो दमुहओ अत्थिखण्डणसमत्थो ।

तह वि ऊ मज्झावलिओ नमह खलो नहरणसरिच्छो ॥ ५१ ॥

अकुलीणो दोमुहओ ता मज्जरो भोयणं मुहे जाव ।

मुरउ व्व खलो जिणम्मि भोयणे विरसमारसइ ॥ ५२ ॥

निद्धम्भो गुणरहिओ ठाणविमुक्को य लोहमंभूओ ।

विन्धइ जणस्स हिययं पिसुणो बाणु व्व लग्गन्तो ॥ ५३ ॥

जम्मे वि जं न ह्यं न ऊ होसइ जं च जम्मलखे वि ।

तं जम्पन्ति तह चिय पिसुणा जह होइ मारिच्छं ॥ ५४ ॥

गुणिणो गुणेहि विहवेहि विहविणो होन्तु गव्विया नाम ।

दोसेहि नवरि गव्वो खलाण मग्गो चिय अउव्वो ॥ ५५ ॥

मन्तं न देन्ति वारन्ति देन्तयं दिन्नयं पि हारन्ति ।

अणिमित्तवदरियाणं खलाण मग्गो चिय अउव्वो ॥ ५६ ॥

परविवरलद्धलखे चित्तलिए भीसणे जमलजीहे ।

वङ्कपरिसिक्किरे गोणसे व्व पिसुणे सुहं कत्तो ॥ ५७ ॥

असमत्थमन्ततन्ताण कुलविमुक्काण भोयहीणाणं ।

दिट्ठाण को न बीहइ विन्तरसप्पाण व खलाणं ॥ ५८ ॥

एयं चिय बङ्गलाहो जीविज्जइ जं खलाण मज्झम्मि ।

लाहो जं न उसिज्जइ भुयङ्गपरिवेडिए चलणे ॥ ५९ ॥

न सहइ अभत्थणियं असइ गयाणं पि पिट्ठिमंसाइ ।

दट्ठूण भासुरमुहं खलसीहं को न बीहेइ ॥ ६० ॥

मा वच्चइ वीमभं पमुहे बङ्गकूडकवडभरियाणं ।

निव्वत्तियकज्जपरम्मुहाण सुणयाण व खलाणं ॥ ६१ ॥

नखमांसभेदजननो दुर्मुखोऽस्तिखण्डनसमर्थः (अस्थि०) ।

तथापि खलु चित्तवक्रो (मध्यावलितो) नमत खलो नखिसदृचः ॥ ५१ ॥

अकुलीनो द्विमुखस्तावन्मधुरो भोजनं मुखे यावत् ।

मुरज इव खलो जीर्णो भोजने विरसमारसति ॥ ५२ ॥

निर्धर्मा गुणरहितः स्थाणविमुक्तश्च लोभसंभूतः (लोह०) ।

विध्यति जनस्य हृदयं पिशुनो बाण इव लगन् ॥ ५३ ॥

जन्मन्यपि यन्न भूतं न खलु भविष्यति यच्च जन्मलक्षेऽपि ।

तज्जल्पन्ति तथैव पिशुना यथा भवति सदृचं ॥ ५४ ॥

गुणिनो गुणैर्विभवैर्विभविनो भवन्तु गर्विता नाम ।

दोषैर्नवरं गर्वः खलानां मार्ग एवापूर्वः ॥ ५५ ॥

यन्न ददाति वारयन्ति ददतं दत्तमपि हारयन्ति ।

अनिमित्तवैरिणां खलानां मार्ग एवापूर्वः ॥ ५६ ॥

परविवरलब्धलक्षे नानाचित्ते (चित्रले) भौषणे यमलजिह्वे ।

वक्रगमनशीले गोनस इव पिशुने सुखं कुतः ॥ ५७ ॥

असमर्थमन्त्रतन्त्रेभ्यः कुलविमुक्तेभ्यो भोगहीनेभ्यः ।

दृष्टेभ्यः को न विभेति व्यन्तरसर्पेभ्य इव खलेभ्यः ॥ ५८ ॥

एतदेव बङ्गलाभो जीव्यते यत्खलानां मध्ये ।

लाभो यन्न दृश्यते भुजङ्गपरिवेष्टिते चरणे ॥ ५९ ॥ [पृष्ठमांसानि ।

न सहतेऽभ्यर्थनं (अभ्रस्तनितं) अश्नाति गतानामपि (गजानामपि)

दृष्ट्वा भासुरमुखं खलमिहं को न विभेति ॥ ६० ॥

मा व्रजत विश्रम्भं प्रमुखे बङ्गकूटकपटभृतानां ।

निर्वर्तितकार्यपराङ्मुखानां शूनकानामिव खलानां ॥ ६१ ॥

जेहिं चिय उम्भविचा जाण पसाएण निगयपयावा ।
 समरा उहन्ति विज्झं खलाण मग्गो चिय अउव्वो ॥ ६२ ॥
 सरसा वि दुमा दावाणलेण उज्झन्ति सुखसंवलिचा ।
 दुज्जणसङ्गे पत्ते सुयणो वि सुहं न पावेद ॥ ६३ ॥
 खलसज्जणाण दोसा गुणा य को वसिउं तरद लोए ।
 जइ नवरि नायराओ दोहिं जौहासहस्सेहिं ॥ ६४ ॥

मित्तवज्जा ।

एकं चिय मलहिज्जइ दिणेषदियहाण नवरि निव्वहणं ।
 आ जम्म एकमेक्केहि जेहि विरहो चिय न दिट्ठो ॥ ६५ ॥
 पडिवन्नं दिणयरवासराण दोण्हं अखण्डयं सुहइ ।
 सूरु न दिणेण विणा दिणो वि न ऊ सूरविरहम्मि ॥ ६६ ॥
 मित्तं पयतोयसमं सारिच्छं जं न होइ किं तेण ।
 अहियाएइ मिलन्तं आवइ आवट्टए पढमं ॥ ६७ ॥
 तं मित्तं कायव्वं जं किर वसणम्मि देसकालम्मि ।
 आलिहियभित्तिवाउल्लयं व न परम्मुहं ठाइ ॥ ६८ ॥
 तं मित्तं कायव्वं जं मित्तं कालकम्बलौसरिसं ।
 उयएण धोयमाणं सहावरङ्गं न मेस्सेइ ॥ ६९ ॥
 सगुणाण निगुणाण य गरुया पाळन्ति जं जि पडिवन्नं ।
 पेच्छइ वसहेण समं हरेण वोलाविओ अप्पा ॥ ७० ॥
 हिज्जउ सीसं अइ होउ बन्धणं चयउ सव्वहा लच्छी ।
 पडिवन्नपाळणे सुपुरिसाण जं होइ तं होउ ॥ ७१ ॥

यैरेवोर्ध्वीकृता येषां प्रसादेन निर्गतप्रतापाः ।

शबरा दहन्ति विन्ध्यं खलानां मार्गं एवापूर्वः ॥ ६२ ॥

सरसा अपि द्रुमा दावानलेन दह्यन्ते शुष्कसंवलिताः ।

दुर्जनसङ्गे प्राप्ते सुजनोऽपि सुखं न प्राप्नोति ॥ ६३ ॥

खलसुजनयोर्दोषान् गुणांश्च को वर्णयितुं तरति लोके ।

यदि नवरं नागराजो द्वाभ्यां जिह्वासहस्राभ्यां ॥ ६४ ॥

मित्रपद्धतिः ।

एकमेव स्नायते दिनेऽशदिवसयोर्निर्वहणं ।

आ जन्म एकैकाभ्यां याभ्यां विरह एव न दिष्टः ॥ ६५ ॥

प्रतिपन्नं दिनकरवासरयोर्द्वयोरखण्डितं शोभते ।

सूर्यो न दिनेन विना दिनमपि न खलु सूर्यविरहे ॥ ६६ ॥

मित्रं पयस्तोयसमं सदृशं यन्न भवति किं तेन ।

अधिकायते मिलदायात्यावर्ते प्रथमं ॥ ६७ ॥

तन्मित्रं कर्तव्यं यत्किञ्च व्यसने देशे काले च ।

आलिखितभित्तिपुत्रक इव न पराङ्मुखं तिष्ठति ॥ ६८ ॥

तन्मित्रं कर्तव्यं यन्मित्रं कालकम्बलीसदृशं ।

उदकेन धाव्यमानं स्वभावरङ्गं न मुञ्चति ॥ ६९ ॥

सगुणानां निर्गुणानां च गुरवः पालयन्ति यदेव प्रतिपन्नं ।

प्रेक्षत वृषभेण समं हरेणातिक्रामित आत्मा ॥ ७० ॥

क्रियतां शीर्षमथ भवतु बन्धनं त्यजतु सर्वथा सङ्क्षीः ।

प्रतिपन्नपालने सुपुरुषाणां यद्भवति तद्भवतु ॥ ७१ ॥

दिठलोहसङ्गलाणं अन्नाण वि विविहपासवन्धाणं ।
ताणं चिय अहिययरं वायावन्धं कुलीणस्स ॥ ७२ ॥

नेहवज्जा ।

चन्दो धवलिज्जद पुष्पिमाए अह पप्पिमा वि चन्देण ।
समसुहदुक्काद मणे पुप्पेण विणा न लब्धन्ति ॥ ७३ ॥
एक्काए नवरि नेहो पयासिओ तिज्जयणम्मि जोण्हाण ।
जा झिज्जद झीणे ससहरम्मि वड्ढेद वड्ढन्ते ॥ ७४ ॥
झिज्जद झीणम्मि सया वड्ढद वड्ढन्तयम्मि मविसेमं ।
सायरससीण कज्जद जयम्मि पडिवन्ननिव्वहणं ॥ ७५ ॥
पडिवन्नं जेण समं पुव्वनिओएण होद जीवस्स ।
दूरट्ठिओ न दूरे जह चन्दो कुमुयमण्डाणं ॥ ७६ ॥
दूरट्ठिया न दूरं सज्जणचित्ताण पुव्वमिलियाणं ।
गयणट्ठिओ वि चन्दो आसासद कुमुयमण्डादं ॥ ७७ ॥
दिट्ठे वि ऊ होद सुहं जद वि न पावन्ति अङ्गसङ्गादं ।
दूरट्ठिओ वि चन्दो सुणिव्वुदं कुणद कुमुयाणं ॥ ७८ ॥
एमेव कहवि कस्स वि केण वि दिट्ठेण होद परिओमो ।
कमलायराण रदणा किं कज्जं जेण वियसन्ति ॥ ७९ ॥
कत्तो उग्गमद रवो कत्तो वियसन्ति पङ्कयवणादं ।
सुयणाण जत्थ नेहो न चलद दूरट्ठियाणं पि ॥ ८० ॥

दृढलोहशृङ्खलेभ्योऽन्येभ्योऽपि विविधपाशबन्धेभ्यः ।

तेभ्य एवाधिकतरं वाग्बन्धनं कुलीनस्य ॥ ७२ ॥

स्नेहपद्धतिः ।

चन्द्रो धवलीक्रियते पूर्णिमयाथ पूर्णिमापि चन्द्रेण ।

समसुखदुःखानि मन्ये पुण्येन विना न लभ्यन्ते ॥ ७३ ॥

एकया नवरं स्नेहः प्रकाशितस्त्रिभुवने ज्योत्स्नया ।

या क्षीयते क्षीणे शशधरे वर्धते वर्धमाने ॥ ७४ ॥

क्षीयते क्षीणे सदा वर्धते वर्धमाने सविशेषं ।

सागरशशिनो राजते जगति प्रतिपन्ननिर्वहणं ॥ ७५ ॥

प्रतिपन्नं येन समं पूर्वनियोगेन भवति जीवस्य ।

दूरस्थितो न दूरे यथा चन्द्रः कुमुदषण्डानां ॥ ७६ ॥

दूरस्थिता न दूरं सज्जनचित्तानां पूर्वमिलितानां ।

गगनस्थितोऽपि चन्द्र आशाम्ते कुमुदषण्डानि ॥ ७७ ॥

दृष्टेऽपि खलु भवति सुखं यद्यपि न प्राप्नुवन्त्यङ्गमङ्गान् ।

दूरस्थितोऽपि चन्द्रः सुष्ठु निर्वृतिं करोति कुमुदानां ॥ ७८ ॥

एवमेव कथमपि कस्यापि केनापि दृष्टेन भवति परितोषः ।

कमलाकराणां रविणा किं कार्यं येन विकसन्ति ॥ ७९ ॥

कुत उद्गच्छति रविः कुतो विकसन्ति पङ्कजवनानि ।

सुजमानां यत्र स्नेहो न चलति दूरस्थितानामपि ॥ ८० ॥

नौद्वज्जा ।

जं जस्स मम्मभेयं चालिज्जन्तं च दूमए हिययं ।
 तं तस्स कल्लकडुयं कुलेसु जाया न जम्पन्ति ॥ ८१ ॥
 मन्तेहि अमन्तेहि य परस्स किं जप्पिएहि दोसेहिं ।
 अत्थो जसो न लब्भइ सो वि अमित्तो कओ होइ ॥ ८२ ॥
 अप्पहियं कायव्वं जइ सक्कइ परहियं च कायव्वं ।
 अप्पहियपरहियाणं अप्पहियं चेव कायव्वं ॥ ८३ ॥
 पुरिसे सच्चसमिद्धे अलियपमुक्के सहावसंतुट्ठे ।
 तवधम्मनियममइए विसमा वि दसा समा होइ ॥ ८४ ॥
 सीलं वरं कुलाओ दालिहं भव्वयं च रोगाओ ।
 विज्जा रज्जाउ वरं खमा वरं सुट्ठु वि तवाओ ॥ ८५ ॥
 सीलं वरं कुलाओ कुलेण किं होइ विगयसीलेण ।
 कमलाइ कइमे संभवन्ति न ऊ ऊन्ति मलिणाइं ॥ ८६ ॥
 जं जि खमेइ समत्थो धणवन्तो जं न गट्ठमुव्वहइ ।
 जं च सविज्जो नमिरो तिसु तेसु अलङ्किया पुहवी ॥ ८७ ॥
 कूण्डं जो अणुवट्ठइ मम्मं रक्कइ गुणे पयासेइ ।
 सो नवरि माणुसाणं देवाण वि वल्लहो होइ ॥ ८८ ॥
 कणवच्चणेण वरिसो नासइ दिवसो कुभोयणे भुत्ते ।
 कुकलत्तेण य जम्भो नासइ धम्मो अधम्मेण ॥ ८९ ॥
 कम्मं धम्मं पयडं च पोरिसं परकलत्तवच्चणयं ।
 गज्झणरहिओ जम्भो राठाइत्ताण संपडइ ॥ ९० ॥

नीतिपद्धतिः ।

यद्यस्य मर्मभेदं चाल्यमानं च दूयते हृदयं ।

तत्तस्य कर्णकटुं कुलेषु जाता न जल्पन्ति ॥ ८१ ॥

सद्भिरसद्भिश्च परस्य किं जल्पितैर्दोषैः ।

अर्थो यशो न लभ्यते स चामिचीकृतो भवति ॥ ८२ ॥

आत्महितं कर्तव्यं यदि शक्यते परहितं च कर्तव्यं ।

आत्महितपरहितयोरआत्महितं चैव कर्तव्यं ॥ ८३ ॥

पुरुषे सत्यसमृद्धेऽलोकप्रमुक्ते स्वभावमंतुष्टे ।

तपोधर्मनियममये विषमापि दशा समा भवति ॥ ८४ ॥

शीलं वरं कुलादारिद्र्यं भव्यं च रोगात् ।

विद्या राज्याद्वरं क्षमा वरं सुष्ठुपि तपसः ॥ ८५ ॥

शीलं वरं कुलात्कुलेन किं भवति विगतशीलेन ।

कमलानि कर्दमे संभवन्ति न खलु भवन्ति मलिनानि ॥ ८६ ॥

यदेव क्षम्यति समर्थो धनवान्यद्गर्वं नोदहते ।

यच्च सविद्यो नमस्त्रिभिरेभिरलङ्कृता पृथ्वी ॥ ८७ ॥

हृन्दं योऽनुवर्तते मर्म रक्षति गुणान् प्रकाशयति ।

स केवलं मानुषाणां देवानामपि वल्लभो भवति ॥ ८८ ॥

क्षणवच्चनेन वर्षा नश्यति दिवसः कुभोजने भुक्ते ।

कुक्कलषेण च जन्म नश्यति धर्मोऽधर्मेण ॥ ८९ ॥

कृष्णं धर्मं प्रकटं च पौरुषं परकलचवच्चनं ।

कलङ्करहितं जन्म भव्यात्मना संपद्यते ॥ ९० ॥

ધૌરવજ્જા ।

અપ્પાણં અમુચન્તા જે આરમ્ભન્તિ દુગ્ગમં કજ્જં ।
 પરમુહપલોદયાણં તાણં કહ્ હોદ્ જયલક્ષ્ઘી ॥ ૯૧ ॥
 સિગ્ધં આરુહ્ કજ્જં પારદ્ધં મા કહિં પિ સિઢિલેસુ ।
 પારદ્ધસિઢિલિયાદં કજ્જાદ્ પુણો ન સિજ્ઞન્તિ ॥ ૯૨ ॥
 અચ્છુત્તા તા દયરજણો અજ્ઞે ચ્ચિય જાદ્ પચ્ચભૂયાદં ।
 તાહં ચિય લજ્જિજ્જદ્ પારદ્ધં પરિહરન્તેણ ॥ ૯૩ ॥
 સ્ત્રીણવિહ્વો વિ સુયણો સેવદ્ રસં ન પત્યે અન્નં ।
 મરણે વિ અદમહગ્ધં ન વિક્કિણદ્ માણમાણિક્કં ॥ ૯૪ ॥
 વે મગ્ગા ભુવણયલે માણિણિ માણુન્નયાણ પુરિસાણં ।
 અહ્વા પાવન્તિ સિરિં અહ્વ ભમન્તા સમપ્પન્તિ ॥ ૯૫ ॥
 વેસિ વિ ઝન્તિ ગદ્દિઓ સાહસવન્તાણ ધૌરપુરિસાણં ।
 વેલ્લહલકમલહત્થા રાયસિરી અહ્વ પવ્વજ્જા ॥ ૯૬ ॥
 અહ્વા મરન્તિ ગુરુવસણપેક્કિયા સ્વણ્ણિકુણ નિયજીહં ।
 નો ગન્તૂણ સ્વલાણં ચવન્તિ દીણરકરં ધૌરા ॥ ૯૭ ॥
 અહ્ સુપ્પદ્ પિયમાલિદ્ધિકુણ ઉત્તુજ્જથોરથણવટ્ટે ।
 અહ્ નરકરક્કકક્કાલમક્કુલે ભૌસણમસાણે ॥ ૯૮ ॥
 અહ્ ભુજ્જદ્ સહ પિયકામિણોહિ કચ્છોલથાલસિપ્પીહિં ।
 અહ્વા વિમલકવાલે ભિરુકં ભમિકુણ પેયવણે ॥ ૯૯ ॥
 નમિકુણ જં વિઠપ્પદ્ સ્વલચલણં તિહ્વયણં પિ કિં તેણ ।
 માણેણ જં વિઠપ્પદ્ તણં પિ તં નિવ્વુદં કુણદ્ ॥ ૧૦૦ ॥

धीरपञ्चाङ्गः ।

आत्मानममुञ्चन्तो य आरभ्यन्ते दुर्गमं कार्यं ।
 परमुखावल्लोकिनां तेषां कथं भवति जयलक्ष्मीः ॥ ८१ ॥
 शीघ्रमारुह कार्यं प्रारब्धं मा कथमपि शिथिलय ।
 प्रारब्धशिथिलितानि कार्याणि पुनरनं सिध्यन्ति ॥ ८२ ॥
 आस्तां तावदितरजनोऽङ्ग एव यानि पञ्चभूतानि ।
 तेभ्य एव लज्यते प्रारब्धं परिहरता ॥ ८३ ॥
 क्षीणविभवोऽपि सुजनः सेवतेऽरण्यं न प्रार्थयतेऽन्यं ।
 मरणेऽप्यतिमहार्घं न विक्रीणाति मानमाणिक्यं ॥ ८४ ॥
 द्वौ मार्गौ भुवनतले मानिनि मानोज्ञतानां पुरुषाणां ।
 अथवा प्राप्नुवन्ति श्रियमथवा भ्रमन्तः समाप्यन्ते ॥ ८५ ॥
 द्वेऽपि भवतो गती साहसवतां धीरपुरुषाणां ।
 कोमलकमलहस्ता राजश्रीरथवा प्रव्रज्या ॥ ८६ ॥
 अथवा म्रियन्ते गुरुव्यसनचिन्ताः खण्डयित्वा निजजिह्वां ।
 नो गत्वा खलानां जल्पन्ति दौनाचरं धीराः ॥ ८७ ॥
 अथ सुप्यते प्रियामालिङ्ग्य उत्तुङ्गपृथुस्तनपृष्ठे ।
 अथ नरकरङ्ककङ्कालसङ्कुले भौषणश्लेशाने ॥ ८८ ॥
 अथ भुङ्क्ते सह प्रियकामिनीभिः कञ्चोलस्थालशुक्तिभिः ।
 अथवा विमलकपाले भिक्षां भ्रान्त्वा प्रेतवने ॥ ८९ ॥
 नत्वा यदर्ज्यते खलचरणांस्त्रिभुवनमपि किं तेन ।
 मानेन यदर्ज्यते त्वणमपि तन्निर्वृतिं करोति ॥ ९० ॥

તે ધમ્મા તાણ નમો તે ગરુયા માણિણો ધિરારમ્મા ।
 જે ગરુયવસણપહિપેલ્લિયા વિ અન્નં ન પત્યન્તિ ॥ ૧૦૧ ॥
 તુક્કો ચ્ચિય હોદ મણો મણંસિણો અન્તિમાસુ વિ દસાસુ ।
 અત્યન્તસ્સ વિ રવિણો કિરણા ઉદ્ધં ચ્ચિય ફુરન્તિ ॥ ૧૦૨ ॥
 તા તુક્કો મેરુગિરો મયરહરો તાવ હોદ દુત્તારો ।
 તા વિસમા કજ્જગદ્ધે જાવ ન ધીરા પવજ્જન્તિ ॥ ૧૦૩ ॥
 તા વિત્થિલ્લં ગયણં તાવ ચ્ચિય જલહરા અદગહીરા ।
 તા ગરુયા કુલસેલ્લા જાવ ન ધીરેહિ તુલ્લન્તિ ॥ ૧૦૪ ॥
 મેરું તિણં વ સગ્ગં ઘરક્કણં હત્યક્કિત્તં ગયણયલ્લં ।
 વાહલ્લિયાદ સમુદ્ધા સાહસવન્તાણ પુરિમાણં ॥ ૧૦૫ ॥
 સંઘહિયઘહિયવિઘહિય — ઘહન્તવિઘહન્તસંઘહિજ્જન્તં ।
 અવહત્થિજ્જણ દિવ્વં કરેદ્ધ ધીરો સમારદ્ધં ॥ ૧૦૬ ॥

સાહસવજ્જા ।

સાહસમવલમ્બન્તો પાવદ્દ હિયદ્દશ્ચિયં ન સન્દેહો ।
 જેણુત્તમક્કમેત્તેણ રાહ્ણા કવલિશ્ચો ચન્દો ॥ ૧૦૭ ॥
 તં કિં પિ સાહસં સાહસેણ સાહન્તિ સાહસસહાવા ।
 જં ભવિજ્જણ દિવ્વો પરમ્મુહો ધુણદ્ધ નિયસોસં ॥ ૧૦૮ ॥
 યરહરદ્ધ ધરા સુભન્તિ સાયરા હોદ્ધ વિન્હલો દ્ધવો ।
 અસમવવસાયસાહસ — સંલદ્ધજમાણ ધીરાણં ॥ ૧૦૯ ॥
 અગણિયસમવિસમાણં સાહસતુક્કે સમારુહન્તાણં ।
 રક્કદ્ધ ધીરાણ મણં આસન્નભયાહલો દ્ધવો ॥ ૧૧૦ ॥

ते धन्यास्तेभ्यो नमस्ते गुरवो मानिनः स्थिरारम्भाः ।
ये गुरुव्यसनप्रतिप्रेरिता अयन्यं न प्रार्थयन्ते ॥ १०१ ॥
तुङ्गमेव भवति मनो मनस्विनोऽन्तिमास्वपि दशासु ।
अस्तमयमानस्यापि रवेः किरणा ऊर्ध्वमेव स्फुरन्ति ॥ १०२ ॥
तावत्तुङ्गो मेरुगिरिर्मकरगृहं तावद्भवति दुस्तारं ।
तावद्विषमा कार्यगतिर्यावन्न धीराः प्रपद्यन्ते ॥ १०३ ॥
तावद्विस्तीर्णं गगनं तावदेव जलधरा अतिगम्भीराः ।
तावद्गुरुकाः कुलशैला यावन्न धीरैस्तुल्यन्ते ॥ १०४ ॥
मेरुस्तृणमिव स्वर्गो गृहाङ्गणं हस्तस्पृष्टं गगनतलं ।
चुद्रनद्यः समुद्राः साहसवतां पुरुषाणां ॥ १०५ ॥
संघटितघटितविघटितघटमानविघटमानसंघट्यमानं ।
अपहस्य दैवं करोति धीरः समारम्भं ॥ १०६ ॥

साहसपद्धतिः ।

साहसमवलम्बमानः प्राप्नोति हृदयेप्सितं न सन्देहः ।
येनोत्तमाङ्गमात्रेण राज्ञा कवलितश्चन्द्रः ॥ १०७ ॥
तत्किमपि साहसं साहसेन साधयन्ति साहसस्वभावाः ।
यद्भावयित्वा दैवं पराङ्मुखं धूनयति निजशिरः ॥ १०८ ॥
कम्पते धरा क्षुब्धन्ति सागरा भवति विक्लं दैवं ।
असमव्यवसायसाहससंलब्धयशसेभ्यो धीरेभ्यः ॥ १०९ ॥
अगणितसमविषमाणां साहसतुङ्गे समारोहतां ।
रक्षति धीराणां मन आसन्नभयाकुलं दैवं ॥ ११० ॥

तं किं पि कम्मरयणं धीरा ववसन्ति साहसवसेणं ।
 जं बभ्रहरिहराण वि लग्गद चित्ते चमक्कारो ॥ १११ ॥
 धीरेण समं समसीसियाप्र रे दिव्व आरुहन्तस्स ।
 होहिद किं पि कलङ्कं धुव्वन्तं जं न फिट्ठिहिद ॥ ११२ ॥
 जह जह न समप्पद विहि — वसेण विहडन्तकज्जपरिणामो ।
 तह तह धीराण मणे वड्ढद विउणो समुच्छाहो ॥ ११३ ॥
 फलसंपत्तीप्र समोणयाद तुङ्गाद फलविपत्तीए ।
 हिययाद सुपुरिमाणं महातरुणं व सिहरादं ॥ ११४ ॥
 हियए जाओ तत्थेव वड्ढिओ नेय पयडिओ लोए ।
 ववसायपायवो सुपुरिमाण लक्खिज्जद फलेहिं ॥ ११५ ॥
 ववसायफलं विहवो विहवस्स य विहलजणसमुद्धरणं ।
 विहलुद्धरणेण जसो जसेण भण किं न पज्जत्तं ॥ ११६ ॥
 आठत्ता सप्पुरिसेहि तुङ्गववसायदिअहियएहिं ।
 कज्जारभा होहिन्ति निप्फला कह चिरं कालं ॥ ११७ ॥
 न मज्झमहणस्स वच्चे मज्जे कमलाण नेय खीरहरे ।
 ववसायसायरे सुपुरिमाण लक्खी फुडं वसद ॥ ११८ ॥
 तद्वियहारम्भवावडाणं मित्तेक्ककज्जरसियाणं ।
 रविरहत्तुरयाण व सुपुरिमाण न ऊ हिययवौमामो ॥ ११९ ॥

दिव्ववज्जा ।

अत्थो विज्जा पुरिसत्तणं च अन्नाद गुणसहस्सादं ।
 दिव्वायत्ते कज्जे सव्वाद नरस्स विहडन्ति ॥ १२० ॥

तत्किमपि कर्मरत्नं धीरा व्यवस्यन्ति माहसवशेन ।

यद्ब्रह्महरिहराणामपि लगति चित्ते चमत्कारः ॥ १११ ॥

धीरेण समं स्पर्धया रे देवारुहतः ।

भविष्यति कोऽपि कलङ्को धाव्यमानो यो न यास्यति ॥ ११२ ॥

यथा यथा न समाप्यते विधिवशेन विघटमानकार्यपरिणामः ।

तथा तथा धीराणां मनसि वर्धते द्विगुणः समुत्साहः ॥ ११३ ॥

फलसंपत्त्या समवनतानि तुङ्गानि फलविपत्त्या ।

हृदयानि सुपुरुषाणां महातरुणामिव शिखराणि ॥ ११४ ॥

हृदये जातस्तत्रैव वर्धितो नैव प्रकटितो लोके ।

व्यवसायपादपः सुपुरुषाणां लक्ष्यते फलैः ॥ ११५ ॥

व्यवसायफलं विभवो विभवस्य च विक्रलजनसमुद्धरणं ।

विक्रलोद्धरणेन यशो यशसा भण किं न पर्याप्तं ॥ ११६ ॥

आरब्धाः सत्पुरुषैस्तुङ्गव्यवसायदत्तहृदयैः ।

कार्यारम्भा भविष्यन्ति निष्फलाः कथं चिरं कालं ॥ ११७ ॥

न मधुमयनस्य वक्षसि मध्ये कमलानां नैव क्षीरनिधौ ।

व्यवसायमागरे सुपुरुषाणां लक्ष्मीः स्फुटं वसति ॥ ११८ ॥

तद्विवसारम्भव्याप्तानां मित्रैककार्यरसिकानां ।

रविरथतुरगाणामिव सुपुरुषाणां न खलु हृदयविश्रामः ॥ ११९ ॥

दैवपद्धतिः ।

अर्थो विद्या पौरुषत्वं चान्यानि गुणसहस्राणि ।

दैवायत्ते कार्ये सर्वाणि नरस्य विघटन्ते ॥ १२० ॥

सत्थत्थे पडियस्स वि मज्झेणं एद किंपि तं कज्जं ।
 जं न कहिउं न सहिउं न चेव पच्छादउं तरद ॥१२१॥
 जद विसद विसमविवरे लङ्गद उदहिं करेद ववसायं ।
 तद वि ऊ फलं न पावद पुरिसो दिव्वे पराऊत्ते ॥१२२॥
 नग्घन्ति गुणा विहडन्ति बन्धवा वल्लहा विरज्जन्ति ।
 ववसाओ न समप्पद नरस्स दिव्वे पराऊत्ते ॥१२३॥
 जा जा डाला लम्बद हत्थं गहिऊण वीसमद जत्थ ।
 सा सा तडत्ति तुट्ठद नरस्स दिव्वे पराऊत्ते ॥१२४॥
 जं नयणेहि न दीसद हियएण वि जं न चिन्तियं कहवि ।
 तं तं सिरम्भि निवडद नरस्स दिव्वे पराऊत्ते ॥१२५॥

विहिवज्जा ।

खण्डिज्जद विहिणा सस — हरो वि सूरस्स होद अत्यमणं ।
 हा दिव्वपरिणर्दए कवलिज्जद को न कालेणं ॥१२६॥
 को एत्थ सया सुहिओ कस्स व लक्कीथिराद पेसादं ।
 कस्स व न होद खलणं भण को ऊ न खण्डिओ विहिणा ॥१२७॥
 उन्नय नीया नीया वि उन्नया ऊन्ति तक्कण चेव ।
 विहिपरिणमियकज्जं हरिहरबन्हा न थाणन्ति ॥१२८॥
 विहिणा जं चिय लिहियं नलाडवट्ठीए तेण ददवेण ।
 पच्छा सो वि पसन्नो अन्नह करिउं न ऊ समत्थो ॥१२९॥
 किं करद किर वराओ साहसववसायमाणगरूओ वि ।
 पुरिसो भग्गपयावो विहिणा विवरौयरूवेण ॥१३०॥

स्वस्थार्थं पतितस्यापि मध्येनैति तत्किमपि कार्यं ।
 यन्न कथयितुं न सोढुं न चैव प्रच्छादयितुं शक्नोति ॥१९१॥
 यदि विप्रति विषमविवरे लङ्घत्युदधिं कुरुते व्यवसायं ।
 तथापि खलु फलं न प्राप्नोति पुरुषो दैवे पराङ्मुखे ॥१९२॥
 नार्घन्ति गुणा विघटन्ते बान्धवा वल्लभा विरज्यन्ते ।
 व्यवसायो न समाप्यते नरस्य दैवे पराङ्मुखे ॥१९३॥
 यां यां शाखां लम्बते हस्तेन गृहीत्वा विश्राम्यति यस्यां ।
 सा सा तटेति चुष्यति नरस्य दैवे पराङ्मुखे ॥१९४॥
 यन्नयनाभ्यां न दृश्यते हृदयेनापि यन्न चिन्तितं कथमपि ।
 तत्तच्छिरसि निपतति नरस्य दैवे पराङ्मुखे ॥१९५॥

विधिपद्धतिः ।

खण्ड्यते विधिना शशधरोऽपि सूर्यस्य भवत्यस्तमनं ।
 हा दैवपरिणत्या कवलीक्रियते को न कालेन ॥१९६॥
 कोऽत्र सदा सुखितः कस्य वा लक्ष्मीस्थिराणि प्रेमाणि ।
 कस्य वा न भवति स्वलनं भण कः खलु विधिना खण्डितः ॥१९७॥
 उन्नता नीचा नीचा अयुन्नता भवन्ति तत्क्षणादेव ।
 विधिपरिणमितकार्यं हरिहरब्रह्माणो न जानन्ति ॥१९८॥
 विधिना यदेव लिखितं ललाटपट्टे तेन दैवेन ।
 पश्चात्सोऽपि प्रसन्नोऽन्यथा कर्तुं न खलु समर्थः ॥१९९॥
 किं करोति वराकः किल साहसव्यवसायमानगुरुरपि ।
 पुरुषो भग्नप्रतापो विधिना विपरीतरूपेण ॥२००॥

बेण्णि वि महणारम्भे पेच्छह जं पुव्वकम्मपरिणामो ।
 उप्पज्जद हरह विसं कणहस्स घणत्थणा लच्छी ॥१३१॥
 विहिविहियं चिय लब्भद अमयं देवाण मज्झमहे लच्छी ।
 रयणायरम्मि महिए हरस्स भाए विसं जायं ॥१३२॥

दीनवज्जा ।

परपत्थणापवन्नं मा जणणि जणेषु एरिसं पुत्तं ।
 उयरे वि मा धरिज्जसु पत्थणभङ्गो कओ जेण ॥१३३॥
 ता रुवं ताव गुणा लज्जा सच्चं कुलक्कमो ताव ।
 ताव चिय अहिमाणो देहि त्ति न भणए जाव ॥१३४॥
 तिणत्तूलं पि ऊ लज्जयं दीणं दद्वेण निम्मियं भुवणे ।
 वाएण किं न नीयं अप्पाणं पत्थणभएण ॥१३५॥
 थरथरथरेद्व हिययं जीहा घोलेद्व कण्ठमज्झम्मि ।
 नासद्व मुहलावणं देहि त्ति परं भणन्तस्स ॥१३६॥
 किसिणिज्जन्ति लयन्ता उदहिजलं जलहरा पयत्तेण ।
 धवलीज्जन्ति ऊ देन्ता देन्तलयन्तन्तरं पेच्छ ॥१३७॥

दारिद्वज्जा ।

दारिद्वय तुज्झ गुणा गोविज्जन्ता वि धौरपुरिसेहिं ।
 पाज्जणएसु क्खणेषु य वसणेषु य पायडा ऊन्ति ॥१३८॥
 दारिद्वय तुज्झ नमो जस्स पसाएण एरिसी रिद्धी ।
 पेच्छामि सयललोए ते मह लोया न पेच्छन्ति ॥१३९॥

दावपि मथनारम्भे प्रेक्षत यत्पूर्वकर्मपरिणामः ।

उत्पद्यते हरस्य विषं कृष्णस्य घनस्तना लक्ष्मीः ॥१३१॥

विधिविहितमेव लभ्यतेऽमृतं देवानां मधुमथने लक्ष्मीः ।

रत्नाकरे मथिते हरस्य भागे विषं जातं ॥१३२॥

दौनपद्धतिः ।

परप्रार्थनाप्रपन्नं मा जननि जनयस्वेदृशं पुत्रं ।

उदरेऽपि मा भ्रियस्व येन प्रार्थनाभङ्गः कृतः ॥१३३॥

तावद्रूपं तावद्गुणा लज्जा मयं कुलक्रमस्तावत् ।

तावदेवाभिमानो देहीति न भण्यते यावत् ॥१३४॥

तण्डूलमपि खलु लघु दौनं दैवेन निर्मितं भुवने ।

वातेन किं न नीतमात्मानं प्रार्थनाभयेन ॥१३५॥

कम्पते हृदयं जिह्वा घूर्णते कण्ठमध्ये ।

नश्यति मुखलावण्यं देहीति परं भणतः ॥१३६॥

कृष्णौभवन्ति गच्छन्त उदधिजलं जलधराः प्रयत्नेन ।

धवलौभवन्ति खलु ददतो ददद्गृहदन्तरं प्रेक्ष ॥१३७॥

दारिद्र्यपद्धतिः ।

दारिद्र्यं तव गुणा गोप्यमाना अपि धीरपुरुषैः ।

प्राङ्गणेषु चणेषु च व्यसनेषु च प्रकटौभवन्ति ॥१३८॥

दारिद्र्यं तुभ्यं नमो यस्य प्रसादेनेदृशदृष्टिः ।

प्रेक्षामि सकललोकांस्ते मां लोका न प्रेक्षन्ति ॥१३९॥

જે જે ગુણિણો જે જે વિ માણિણો જે વિચરુસંમાણા ।
 દાલિદ્દ રે વિચરુણ તાણ તુમં સાણરાઓ સિ ॥૧૪૦॥
 દૌસન્તિ જોયસિદ્ધા અજ્ઞણસિદ્ધા વિ કેવિ દૌસન્તિ ।
 દારિદ્દજોયસિદ્ધં મં તે લોયા ન પેચ્છન્તિ ॥૧૪૧॥
 જે ભગ્ગા વિહવસમીરણેણ વહ્નં ઠવન્તિ પયમગ્ગં ।
 તે નૂણં દાલિદ્દોસહેણ જદ્દ પજ્જલિજ્જન્તિ ॥૧૪૨॥
 કિં વા કુલેણ કૌરદ્દ કિં વા વિણ્ણેણ કિં વ રુવેણ ।
 ધણરહિયાણં સુન્દરિ નરાણ કો આયરં કુણદ્દ ॥૧૪૩॥
 જાદ્દે રૂવં વિજ્ઞા તિન્નિ વિ ગચ્છન્તુ કન્દરે વિવરે ।
 અત્યો ચ્ચિય પરિવરુદ્ધુઝ જેણ ગુણા પાયડા ઝન્તિ ॥૧૪૪॥
 ધમ્મત્થકામરહિયા જે દિયદ્દા નિદ્ધુણાણ વોલ્લોણા ।
 જદ્દ તાદ્દ ગણેદ્દ વિહી ગણેઝ ન ઝ્ઞ ઇરિસં જુત્તં ॥૧૪૫॥
 સંકુયદ્દ સંકુયન્તે વિચસદ્દ વિચમન્તયન્નિ સૂરન્નિ ।
 સિસિરે રોરકુડુમ્મં પદ્ધયલ્લોલં સમુવ્વહદ્દ ॥૧૪૬॥

પહુવજ્જા ।

ક્કજ્જદ્દ પઙ્ગસ્સ લલિયં પિયાપ્પ માણો સ્વમાસમત્થસ્સ ।
 જાણન્તસ્સ ય ભણિયં મોણં ચ અયાણમાણસ્સ ॥૧૪૭॥
 સચ્છન્દં વોલિજ્જદ્દ કિજ્જદ્દ જં નિયમણસ્સ પહિહાદ્દ ।
 અજસસ્સ ન વોહિજ્જદ્દ પઙ્ગત્તણં તેણ રમણિજ્જં ॥૧૪૮॥
 જમ્મદિણે થણનિવડણ — ભણેણ દિજ્જન્તિ ધાદ્દઉચ્છન્ને ।
 પઙ્ગણો જં નૌયરયા મન્ને તં સ્વૌરમાદ્દણં ॥૧૪૯॥

ये ये गुणिणो ये येऽपि मानिनो ये विदग्धसंमानाः ।
 दारिद्र्य रे विचक्षण तेषु त्वं सानुरागोऽसि ॥ १४० ॥
 दृश्यन्ते योगसिद्धा अज्ञानसिद्धा अपि केचन दृश्यन्ते ।
 दारिद्र्ययोगसिद्धं मां ते लोका न प्रेक्षन्ते ॥ १४१ ॥
 ये भग्ना विभवसमीरणेन वक्रं स्थापयन्ति पदमार्गं ।
 ते नूनं दारिद्र्यौषधेन यदि प्राञ्जला भवन्ति ॥ १४२ ॥
 किं वा कुलेन क्रियते किं वा विनयेन किं वा रूपेण ।
 धनरहितानां सुन्दरि नराणां क आदरं करोति ॥ १४३ ॥
 जाती रूपं विद्या त्रीण्यपि गच्छन्तु कन्दरे विवरे ।
 अर्थ एव परिवर्धतां येन गुणाः प्रकटीभवन्ति ॥ १४४ ॥
 धर्मार्थकामरहिता ये दिवसा निर्धनानामतिक्रान्ताः ।
 यदि तान् गणयति विधिर्गणयतु न खल्वीदृशं युक्तं ॥ १४५ ॥
 संकुचति संकुचति विकसति विकसति सूर्ये ।
 शिशिरे दरिद्रकुटुम्बं पङ्कजलीलां समुद्रहति ॥ १४६ ॥

प्रभुपद्धतिः ।

राजते प्रभोर्ललितं प्रियाया मानः क्षमासमर्थस्य ।
 जानतश्च भणितं मौनं चाजानतः ॥ १४७ ॥
 स्वच्छन्दं कथ्यते क्रियते यन्निजमनसः प्रतिभाति ।
 अयशसो न भीयते प्रभुत्वं तेन रमणौघं ॥ १४८ ॥
 जन्मदिवसे स्नाननिपतनभयेन दीयन्ते धान्युत्सङ्गे ।
 प्रभवो यन्नीचरता मन्ये तत्क्षीरमाहात्म्यं ॥ १४९ ॥

હિટ્ઠે જડનિવહં તહ ય સુપત્તાદ ઉત્તમજ્ઞેસુ ।

જહ હોદ તહ તહ જદ પહ્ણો તા કિં ન પજ્જતં ॥૧૫૦॥

સેવયવજ્જા ।

જં સેવયાણ દુક્કં ચારિત્તવિવજ્જિયાણ નરણાહ ।

તં હોહ તુહ રિક્કણં અહવા તાણં પિ મા હોહ ॥૧૫૧॥

ભૂમીસયણં જરચીરબન્ધણં બમ્મચેરયં ભિક્કા ।

મુણિચરિયં દગ્ગયસેવયાણ ધમ્મો પરં નત્થિ ॥૧૫૨॥

જદ નામ કહવ મોક્કં હોદ તુલગ્ગેણ સેવયજણસ્સ ।

તં સ્વવણયમગ્ગારોહણં વ વિગ્ગોવયમણ્ઠિં ॥૧૫૩॥

ઓલગ્ગિઓ મિ ધમ્મમ્મિ હોજ્જ ણિહં નરિન્દ વચ્ચામો ।

આલિહિયકુઞ્ઞરસ્સ વ તુહ પહ્ણ દાણં ચિય ન દિટ્ઠં ॥૧૫૪॥

આમન્નફલો ફણ્ણો વ્વ નાહ મયલસ્સ સેવયજણસ્સ ।

અન્હં પુણ પત્થિવ પત્થિઓ વિ તાલો તુમં જાઓ ॥૧૫૫॥

ફણ્ણેણ સમં મહિમણ્ણલમ્મિ કા તરુવરાણ મમસીસી ।

કરિકુમ્ભસચ્છહં મગ્ગણાણ જો દેદ ફલનિવહં ॥૧૫૬॥

વરિસિહિસિ તુમં જલહર મરિહિસિ ભુવણન્તરાદ નીસેસં ।

તણ્ણાસુસિયસરીરે મુયમ્મિ વપ્પીહયકુડુમ્બે ॥૧૫૭॥

દેહિ ત્તિ કહ નુ મણ્ણદ સુપુરિસવવહારવાહિરં વયણં ।

સેવિજ્જદ વિણ્ણણં એસ ચિય પત્થણં લોણ ॥૧૫૮॥

મુઞ્ઞન્તિ કમણ્ણડમણ્ણા અબ્બન્તરમંઠિયા ગદ્દન્દસ્સ ।

જે પુણ વિહ્હરસહાયા તે ધવલા વાહિર ચેવ ॥૧૫૯॥

अधोऽधो जडनिवहं तथा च सुपत्राण्युत्तमाङ्गेषु ।

यथा भवति तरुस्तथा यदि प्रभवस्तस्मात्किं न पर्याप्तं ॥१५०॥

सेवकपद्धतिः ।

यत्सेवकानां दुःखं चारित्र्यविवर्जितानां नरनाथ ।

तद्भवतु तव रिपूणामथवा तेषामपि मा भवतु ॥१५१॥

भूमौशयनं जरचौरबन्धनं ब्रह्मचर्यं भिक्षा ।

मुनिचरितं दुर्गतसेवकानां धर्मः परं नास्ति ॥१५२॥

यदि नाम कथमिव सौख्यं भवति काकतालीयेन सेवकजनस्य ।

तत्क्षपणकस्वर्गारोहणमिव व्याकुलभावशतैः ॥१५३॥

अवलग्नोऽसि धर्मे भूया इदानीं नरेन्द्र व्रजामः ।

आलिखितकुञ्जरस्येव तव प्रभो दानमेव न दृष्टं ॥१५४॥

आसन्नफलो पनस इव नाथ सकलस्य सेवकजनस्य ।

अस्माकं पुनः पार्थिव प्रार्थितोऽपि तालस्त्वं जातः ॥१५५॥

पनसेन समं महीमण्डले का तरुवराणां स्यर्धा ।

करिकुम्भसदृहं मार्गणानां यो ददाति फलनिवहं ॥१५६॥

वर्षिष्यमि त्वं जलधर भरिष्यमि भुवनान्तराणि निःशेषं ।

दृष्ट्वाशोषितशरीरे मृते चातककुटुम्बे ॥१५७॥

देहीति कथं नु भण्यते सुपुरुषव्यवहारबहिर्भूतं वचनं ।

सेव्यते विनयेनैषैव प्रार्थना लोके ॥१५८॥

भुञ्जते कृष्णदशना अभ्यन्तरसंस्थिता गजेन्द्रस्य ।

ये पुनर्विधुरसहायास्ते धवला बहिरेव ॥१५९॥

तम्बाउ तिन्नि सुपओ — हगाउ चत्तारि पक्कलवइल्ला ।
 निप्पन्ना रालयमञ्जरीउ सेवा सुहं कुणउ ॥ १६० ॥
 सब्बो कुह्मिओ सोहइ मढदेउलमन्दिरं च चच्चरयं ।
 नरणाइ मह कुडुम्बं कुहकुहियं दुव्वलं होइ ॥ १६१ ॥

सुहडवज्जा

जं दिज्जइ पहरपरव्वसेहि मुक्कागएहि पयमेक्कं ।
 तह नेहस्स पयस्स व न याणिमो को समभहिओ ॥ १६२ ॥
 भग्गे वि बले वल्लिए वि साहणे सामिए निरुक्काहे ।
 नियमुयविक्रमसारा थक्कन्ति कुलुगया सुहडा ॥ १६३ ॥
 वियलइ धणं न माणं झिज्जइ अङ्गं न झिज्जइ पयावो ।
 रुवं न चलइ फुरणं सिविणे वि मणंसिसत्थाणं ॥ १६४ ॥
 अवमाणिओ व्व संमाणिओ व्व नवसेवओ व्व कुविओ व्व ।
 पहरइ कयावराहो व्व निब्भओ को वि सङ्गामे ॥ १६५ ॥
 उयरे असिकप्परिए अन्तोहे निवडियम्मि चलणेषु ।
 भमइ भडो जसलुद्धो ससङ्कलो मत्तहत्थि व्व ॥ १६६ ॥
 दाहिणकरेण खग्गं वामेण सिरं धरेइ निवडन्तं ।
 अन्तावेढियचलणो धाइ भडो एकमेक्कस्स ॥ १६७ ॥
 अज्ज वि विज्जरो सुपह्ण अज्ज वि पहरन्ति सुहडसंघाया ।
 अज्ज वि मज्झत्था जयसिरौ वि ता जीव मा वच्च ॥ १६८ ॥
 नेक्खइ सग्गगमणं कुवइ भडो सुरवह्महि निज्जन्तो ।
 गरुयपडिवक्खपेत्थिय — सामियकज्जे अणिष्ठाए ॥ १६९ ॥

गावस्त्रिस्तः सुपयोधराश्वत्वारः समर्थवृषभाः ।

निष्पन्ना रालकमञ्जर्यः सेवा सुखं करोतु ॥ १६० ॥

सर्वोः (चुधितः) धवलितः शोभते मठदेवकुलमन्दिरं च चत्वरं ।

नरनाथ मम कुटुम्बं चुधितं दुर्बलं भवति ॥ १६१ ॥

सुभटपद्धतिः

यद्दीयते प्रहारपरवशैर्मूर्कागतैः पटमेकं ।

तथा स्नेहस्य पयसो वा न जानीमः किमभ्यधिकं ॥ १६२ ॥

भग्नोऽपि बले वलितोऽपि साधने स्वामिनि निरुत्साहे ।

निजभुजविक्रमसारान्तिष्ठन्ति कुलोद्गताः सुभटाः ॥ १६३ ॥

विगलति धनं न मानः क्षीयतेऽङ्गं न क्षीयते प्रतापः ।

रूपं न चलति स्फुरणं स्वप्नेऽपि मनस्विसार्थानां ॥ १६४ ॥

अपमानित इव संमानित इव नवसेवक इव कुपित इव ।

प्रहरति कृतापराध इव निर्भयः कोऽपि सङ्ग्रामे ॥ १६५ ॥

उदरेऽसिदारितेऽन्वौघे निपतिते चरणयोः ।

भ्रमति भटो यशोलुब्धः सष्टङ्गलो मत्तहस्तीव ॥ १६६ ॥

दक्षिणकरेण खड्गं वामेन शिरो निपतद्भारयति ।

अन्त्रावेष्टितचरणो धावति भट एकैकस्य ॥ १६७ ॥

अद्यापि विधुरः सुप्रभुरद्यापि प्रहरन्ति सुभटसंघाताः ।

अद्यापि मध्यस्था जयश्रीरपि तस्माज्जीव मा व्रज ॥ १६८ ॥

नेच्छति स्वर्गगमनं कुप्यति भटः सुरवधूभिर्नैयमानः ।

गुरुकप्रतिपक्षचित्रस्वामिकार्येऽनिर्मिते ॥ १६९ ॥

एको वि को वि नियगोत्तभूसणो धरउ जणणिययरम्भि ।

जो रिउघडाण समुहो परम्मुहो परकलत्ताणं ॥ १७० ॥

वियडं सो परिसक्कउ सामिपसायं च सो समुव्वहउ ।

दुव्वारवेरिवारण — निवारणा जस्स भुयदण्डा ॥ १७१ ॥

एकं दन्तम्भि पयं बीयं कुम्भम्भि तदयमलहन्तो ।

बलिवन्धविलसियं मज्झ — महस्स आलम्बए सुहडो ॥ १७२ ॥

चलचमरकण्णचालिर — विज्जिज्जन्तो भडो गदन्देण ।

ओ सुवद्द सामिकयकज्जनिव्वारो दन्तपल्लङ्गे ॥ १७३ ॥

गाढासणस्स कस्स वि उयरे निहयस्स मण्डलगेण ।

अद्धं महौष्ठ पडियं तुरङ्गपिड्डिड्डियं अद्धं ॥ १७४ ॥

सम्भावे पज्जहियए जीए सग्गे जमे जए सयले ।

ठविए रणम्भि सीसे कयकज्जो नच्चिओ सुहडो ॥ १७५ ॥

क्किन्ने रणम्भि बज्जपज्जपसायमालापडिच्छिरे सीसे ।

उत्तिष्ठगरुयभारं व नच्चियं नरवरकबन्धं ॥ १७६ ॥

पक्खाणिलेण पज्जणो विरमउ मुच्छ त्ति पासपडिएण ।

गिद्धन्तकड्डुणं दूसहं पि साहिज्जद्द भडेण ॥ १७७ ॥

वच्छत्यलं च सुहडस्स रुहिरकुङ्कुमविलित्तयङ्गस्स ।

वरकामिणि व्व चुम्बद्द उरे निमन्ना सिवा वयणं ॥ १७८ ॥

धवलवज्जा

संचुस्सियथोरजुयप्पहारसंजणियगरुयकिणसोहो ।

धवलस्स महाभरकड्डुणाद्द कन्धो चिय कहेद्द ॥ १७९ ॥

एकोऽपि कोऽपि निजगोच्रभूषणो ध्रियते जनन्युदरे ।
यो रिपुघटानां संमुखः पराङ्मुखः परकलचेभ्यः ॥ १७० ॥
विकटं स परिक्रामतु स्वमिप्रसादं च स समुद्वहतु ।
दुर्वारवैरिवारणनिवारणा यस्य भुजदण्डाः ॥ १७१ ॥
एकं दन्ते पदं द्वितीयं कुम्भे तृतीयमलभमानः ।
बलिवन्धविलसितं मधुमथ आलम्बते सुभटः ॥ १७२ ॥
चलचमरचालनशीलकर्णवीज्यमानो भटो गजेन्द्रेण ।
अहो स्वपिति स्वामिहृतकार्यनिर्भरो दन्तपल्यङ्गे ॥ १७३ ॥
गाढासनस्य कस्याप्युदरे निहतस्य मण्डलाग्रेण ।
अर्धं मर्द्यां पतितं तुरङ्गपृष्ठस्थितमर्धं ॥ १७४ ॥
सङ्गावे प्रभुहृदये जीवे स्वर्गे यशसि सकले जगति ।
स्थापिते रणे शिरसि हृतकार्यो नर्तितः सुभटः ॥ १७५ ॥
किन्ने रणे बद्धप्रभुप्रसादमालाप्रतीचणशीले शिरसि ।
उत्तीर्णगुरुकभारमिव नर्तितं नरवरकबन्धं ॥ १७६ ॥
पक्षानिलेन प्रभोर्विरमतु मूर्च्छति पार्श्वपतितेन ।
गृध्रान्त्राकर्षणं दुःसहमपि सह्यते भटेन ॥ १७७ ॥
वचःस्थलं च सुभटस्य रुधिरकुङ्कुमविलिप्ताङ्गस्य ।
वरकामिनौव चुम्बत्युरसि निषणा शिवा वदनं ॥ १७८ ॥

धवलपद्मतिः

संचूर्णितपृथुयुगप्रहारसंजनितगुरुककिणशोभः ।
धवलस्य महाभरकर्षणानि स्क्न्ध एव कथयति ॥ १७९ ॥

अह मरद धुरालगो संचुल्लियसन्धिवन्धणो धवलो ।
 न डू पामरस्स विज्जरे आरापरिघट्टणं सहद ॥ १८० ॥
 अह तोडद नियकन्धं अह कडूद गुरुभरम्मि दुब्बोज्झं ।
 धवलो धुरम्मि जुत्तो न सहद उच्चारियं हक्कं ॥ १८१ ॥
 चिक्कणचिक्कल्लचऊट्टचक्कथक्के भरम्मि जाणिहिमि ।
 अविसेसल्लय गहवद परम्महो जं मि धवलाणं ॥ १८२ ॥
 अमुल्लियगुणो न जुप्पद न मुणिव्वद स य गुणो अजुत्तस्स ।
 थक्के भरे विसूरद अउव्ववग्गं गम्भो धवलो ॥ १८३ ॥
 सो च्चिय सयडे सो च्चिय हलम्मि सो च्चिय वहेद पिठ्ठीए ।
 बड्डगोधणो वि हलिओ नन्दद एक्केण धवलेण ॥ १८४ ॥
 कत्तो लभन्ति धुरंधराद धवलाद भरसमत्थादं ।
 अदविज्जरे गुरुभारं कडून्ति य लीलमत्ताए ॥ १८५ ॥

विज्झवज्जा

दन्तच्छोहं तडवियडमोडणं सरसपल्लवुल्लिहणं ।
 जद विज्झो च्चिय न सच्छद ता करिणो कत्थ वच्चन्ति ॥ १८६ ॥
 सा रेवा तादं पाणियाद ते च्चेव करिणिसंघाया ।
 सा सल्लद सल्लद गय — वरस्स विज्झं मुयन्तस्स ॥ १८७ ॥
 विज्झेण विणा वि गया नरवदभुवणेषु गोरविज्जन्ति ।
 विज्झो न होद अगम्भो गएहि बड्डएहि वि गएहिं ॥ १८८ ॥
 गोमहिसतुरङ्गाणं पसूण सव्वाण जुज्जए ठाणं ।
 दडुगदन्दाण पुणो अह विज्झो अह महाराओ ॥ १८९ ॥

अथ म्रियते धुरालम्नः संचूर्णितसन्धिवन्धनो धवलः ।
 न खलु पामरस्य विधुर आरापरिघट्टणं सहते ॥ १८० ॥
 अथ चोटयति निजस्कन्धमथ कर्षति गुरुभरे दुर्वाह्यं ।
 धवलो धुरि युक्तो न सहत उच्चारितं प्रेरणं ॥ १८१ ॥
 चिक्कणचिखल्लमग्नचक्रस्थिते भरे ज्ञास्यसि ।
 अविशेषज्ञ गृहपते पराङ्मुखो यदसि धवलेभ्यः ॥ १८२ ॥
 अज्ञातगुणो न युज्यते न ज्ञायते स च गुणोऽयुक्तस्य ।
 स्थिते भरे खिद्यतेऽपूर्ववल्गां गतो धवलः ॥ १८३ ॥
 स एव शकटे स एव हले स एव वहति पृष्ठ्यां ।
 बज्जगोधनोऽपि हालिको नन्दत्येकेन धवलेन ॥ १८४ ॥
 कुतो लभ्यते धुरंधरा धवला भरसमर्थाः ।
 अतिविधुरे गुरुभरं कर्षन्ति च लीलामात्रेण ॥ १८५ ॥

विन्ध्यपद्धतिः

दन्तचोभं तटविकटमोटनं सरसपल्लवोल्लेखनं ।
 यदि विन्ध्य एव न सहते तदा करिणः कुतो व्रजन्ति ॥ १८६ ॥
 सा रेवा तानि पानौयानि त एव करिणीसंघाता. ।
 सा शल्लकी शल्यायते गजवरस्य विन्ध्यं मुञ्चतः ॥ १८७ ॥
 विन्ध्येन विनापि गजा नरपतिभुवनेषु गौरविता भवन्ति ।
 विन्ध्यो न भवत्यगजो गजैर्बज्जभिरपि गतैः ॥ १८८ ॥
 गोमहिषतुरङ्गाणां पशूनां सर्वाणां युज्यते स्थानं ।
 दग्धगजेन्द्राणां पुनोऽथ विन्ध्योऽथ महाराजः ॥ १८९ ॥

गयवज्जा

वियलियमएण गयजोव्वणेण वल्लन्तदन्तमुसलेण ।

अज्ज वि वणं सणाहं जूहाहिव पद जियन्तेण ॥ १८० ॥

अज्ज वि संभरद गओ मज्जन्तो सरवरम्मि लीलाए ।

जं करिणिकरगुम्भूलिएण पहओ मुणालेण ॥ १८१ ॥

मा सुमरसु चन्दणपल्लवाण करिणाह गेएह तिणकवलं ।

जं जह परिणमद दसा तं तह धीरा पडिच्छन्ति ॥ १८२ ॥

मा झिज्जसु अणुदियहं करिणिविओएण मूढकरिणाह ।

सोक्कं न होद कस्स वि निरन्तरं एत्थ संसारे ॥ १८३ ॥

जायासुयविरहविहंठुलस्स जुहाहिवस्स विज्झम्मि ।

ते सरसपल्लवा सल्लईए विसकवलसारिच्छा ॥ १८४ ॥

गरुयकुहाउलियस्स य वल्लहकरिणीसुहं भरन्तस्स ।

सरसो मुणालकवलो गयस्स हत्ये चिय विलीणो ॥ १८५ ॥

तह नीससियं जूहाहिवेण चिरविलसियं भरन्तेण ।

करगहियं तिणकवलं हरियं जह झत्ति पज्जलियं ॥ १८६ ॥

विरहपलित्तो रे वर — गदन्द मा भज्ज सयलवणराई ।

उम्भूलिए वि विज्झे विरहावत्था तह ज्ञेय ॥ १८७ ॥

जूहाओ वणगहणं गहणाउ सरं सराउ गिरिसिहरं ।

सिहराहितो पुहवी निएद हत्थी पियाविरहे ॥ १८८ ॥

करिणिकरप्पियनवसरससल्लईकवलभोयणं दन्ती ।

जद न मरद सुमरन्तो ता किं किसिओ वि मा होउ ॥ १८९ ॥

गजपद्धतिः

विगच्छितमदेन गतयौवनेन चलदन्तमुसलेन ।

अद्यापि वनं सनाथं यूथाधिप त्वया जीवता ॥ १८० ॥

अद्यापि संस्मरति गजो मज्जन् सरोवरे लीलया ।

यत्करिणीकरायोन्मूलितेन प्रहतो मृणालेन ॥ १८१ ॥

मा स्मर चन्दनपल्लवानां करिणाथ गृहाण तृणकवलं ।

या यथापरिणमति दशा तां तथा धीरः प्रतीच्छन्ति ॥ १८२ ॥

मा क्षीयस्वानुदिवसं करिणिवियोगेन मूढकरिनाथ ।

सौख्यं न भवति कस्यापि निरन्तरमत्र संसारे ॥ १८३ ॥

जायासुतविरहविसंस्थुलस्य यूथाधिपतेर्विन्ध्ये ।

ते सरसपल्लवाः शल्लक्या विषकवलसदृचाः ॥ १८४ ॥

गुरुक्षुधाकुलितस्य च वल्लभाकरिणीसुखं स्मरतः ।

सरसो मृणालकवलो गजस्य हस्त एव विलीनः ॥ १८५ ॥

तथा निःश्वसितं यूथाधिपेन चिरविलसितं स्मरता ।

करगृहीतं तृणकवलं हरितं यथा झटिति प्रज्वलितं ॥ १८६ ॥

विरहप्रदीप्तो रे वरगजेन्द्र मा भञ्जस्व सकलवनराजीः ।

उन्मूलितेऽपि विन्ध्ये विरहावस्था तथैव ॥ १८७ ॥

यथादनगहनं गहनात्सरः सरसो गिरिशिखरं ।

शिखरेभ्यः पृथिवीं पश्यति हस्तो प्रियाविरहे ॥ १८८ ॥

करिणौकरार्पितनवसरससल्लकीकवलभोजनं दन्ती ।

यदि न म्रियते स्मरंस्तदा किं कृशोऽपि मा भवतु ॥ १८९ ॥

सीहवज्जा

किं करद कुरङ्गी बङ्ग—सुएहि ववसायमाणरहिण्हिं ।
 एक्केण वि गयघडदारणेण सिंही सुहं सुवद ॥ २०० ॥
 जादविसुद्धाण नमो ताण मदन्दाण अहह जियलोए ।
 जे जे कुलमि जाया ते ते गयकुम्भनिदलणा ॥ २०१ ॥
 मा जाणह जद तुङ्गत्तणेण पुरिसाण होद सोण्डीरं ।
 मडहो वि मदन्दो करि—वराण कुम्भत्यलं दलद ॥ २०२ ॥
 बेसि वि रसुप्पन्ना बज्जन्ति गया न चेव केसरिणी ।
 संभाविज्जद मरणं न गज्जणं धीरपुरिसाणं ॥ २०३ ॥

वाहवज्जा

एकसरपहरदारिय—मादन्दगदन्दजुज्जमाभिडिण ।
 वाहि न लज्जसि नच्चसि दोहगे पायडिज्जन्ते ॥ २०४ ॥
 कत्तो तं रायघरेसु विलसियं जं घरमि वाहस्स ।
 गयकुम्भवियारियमोत्तिण्हि जं जङ्गलं किण्णद ॥ २०५ ॥
 अज्ज कयत्यो दियहो वाहवह्ण रुवजोव्वणुमदया ।
 सोहगं धणुम्यच्छलेण रच्छासु विस्तिरद ॥ २०६ ॥
 ओखिप्पद मण्डलमारुएण गेहङ्गणाउ वाहीए ।
 सोहगधयवडाद व्व धणुरओ रुम्वरिज्जोली ॥ २०७ ॥
 जह जह वड्ढन्ति थणा तह तह झिज्जन्ति पच्चवत्थूणि ।
 मज्झं पद कोयण्डं पल्लिजुवाणा सवत्तीओ ॥ २०८ ॥

सिंहपद्धतिः

किं करोति कुरङ्गी बहसुतैर्यवसायमानरहितैः ।
 एकेनापि गजघटदारणेन सिंही सुखं स्वपिति ॥ २०० ॥
 जातिविशुद्धेभ्यो नमस्तेभ्यो मृगेन्द्रेभ्योऽहह जीवलोके ।
 ये ये कुले जातास्ते ते गजकुम्भनिर्दलनाः ॥ २०१ ॥
 मा जानीत यदि तुङ्गत्वेन पुरुषाणां भवति शौण्डीर्यं ।
 लघुरपि मृगेन्द्रः करिवराणां कुम्भस्थलं दालयति ॥ २०२ ॥
 उभयेऽथरण्योत्पन्ना बध्यन्ते गजा नैव केसरिणः ।
 संभाव्यते मरणं न गञ्जनं धीरपुरुषाणां ॥ २०३ ॥

व्याधपद्धतिः

एकशरप्रहारदारितमृगेन्द्रगजेन्द्रयुद्धे प्रवृत्ते ।
 व्याधि न लज्जसे नृत्यसि दौर्भाग्ये प्रकटीक्रियमाणे ॥ २०४ ॥
 कुतस्तद्राजगृहेषु विलसितं यद्गृहे व्याधस्य ।
 गजकुम्भविदारितमौक्तिकैर्यज्जङ्गलं क्रीयते ॥ २०५ ॥
 अद्य कृतार्थी दिवसो व्याधवधू रूपयौवनोन्मत्ता ।
 सौभाग्यं धनुरस्त्रिखनच्छलेन रथ्यासु विष्किरति ॥ २०६ ॥
 अहो क्षिप्यते मण्डलीमारुतेन गेहाङ्गणाद्याधवध्वाः ।
 सौभाग्यध्वजपताकेव धनूरजस्त्रकुपङ्क्तिः ॥ २०७ ॥
 यथा यथा वर्धते स्तनौ तथा तथा क्षीयन्ते पञ्चवस्तूनि ।
 मध्यं पतिः कोदण्डं पल्लियुवानः सपत्न्यः ॥ २०८ ॥

जह जह वडुन्ति यणा वियसइ मयणो सवम्महा दिट्ठी ।
 तह तह वाहजुवाणो दियहे दियहे धणुसिहइ ॥ २०८ ॥
 जह जह न चडइ चावो उम्मिसइ करह पल्लिणाहस्स ।
 तह तह सुण्हा विप्फुल्लगण्डविवरम्महो हसइ ॥ २१० ॥
 दिन्नं यणाण अग्घं करिणीजूहेण वाहवज्जयाए ।
 रण्डत्तणं न पत्तं हे सुन्दरि तुह पसाएणं ॥ २११ ॥
 सिहिपेड्डणावयंसा वज्जया वाहस्स गव्विरी भमइ ।
 गयमुत्तागहियपसाहणाण मज्जे सवत्तीणं ॥ २१२ ॥
 वाणियय हत्थिदन्ता कत्तो अन्हाण वग्घकित्तीओ ।
 उत्तुङ्गथोरयणवट्टसालसा जं वल्ल सुवइ ॥ २१३ ॥
 वग्घाण नहा सीहाण केसरा मोत्तिया गदन्दाणं ।
 कत्तो वाणिय अन्धं मयचम्मपरिग्गहो न त्थि ॥ २१४ ॥

हरिणवज्जा

हरिणा जाणन्ति गुणा रस्से वमिज्जण गेयमाहण्यं ।
 ताणं चिय न त्थि धणं जीयं वाहस्स अप्पन्ति ॥ २१५ ॥
 अन्हाण तिण्डुरभोयणाण न ऊ किं पि संखियं दविणं ।
 मज्ज मंसपिण्डतुट्ठो जइ वच्चइ ता अहं धम्मो ॥ २१६ ॥
 एक्केण वि सरउ सरेण वाह किं बीयएण गहिएण ।
 एकं पि वसइ जीयं हयास दोहिं पि य सरीरे ॥ २१७ ॥
 सरसल्लिएण भणियं कन्धं धुणिज्जण जुल्लहरिणेण ।
 गिज्जउ पुणो वि गिज्जउ जाव य कण्ठट्ठिओ जीवो ॥ २१८ ॥

यथा यथा वर्धते स्तनौ विकसति मदनः समन्मथा दृष्टिः ।
 तथा तथा व्याधयुवा दिवसे दिवसे धनुरुस्त्रिखति ॥ २०८ ॥
 यथा यथा न चटति चापो भ्रश्यते करात्पस्त्रिनाथस्य ।
 तथा तथा स्त्रुषा विस्फलद्गण्डविपराङ्मुखी हसति ॥ २१० ॥
 दत्तं स्तनयोरर्घं करिणीयूथेन व्याधवध्वाः ।
 रण्डत्वं न प्राप्तं हे सुन्दरि तव प्रसादेन ॥ २११ ॥
 शिखिपिच्छावतंसा वधूर्याधस्य गर्वमती भ्राम्यति ।
 गजमुक्तागृहीतप्रसाधनानां मध्ये सपत्नीनां ॥ २१२ ॥
 वाणिजक हस्तिदन्ताः कुतोऽस्माकं व्याघ्रकृत्यः ।
 उत्तुङ्गपृथुस्तनपृष्ठसालसा यदधूः स्वपिति ॥ २१३ ॥
 व्याघ्राणां नखाः सिंहानां केसरा मौक्तिकानि गजेन्द्राणां ।
 कुतो वाणिजास्माकं मृगचर्मपरियहो नास्ति ॥ २१४ ॥

हरिणपद्धतिः

हरिणा जानन्ति गुणानरण्य उषित्वा गेयमाहात्म्यं ।
 तेषामेव नास्ति धनं जीवं व्याधस्यार्पयन्ति ॥ २१५ ॥
 अस्माकं त्वणाङ्कुरभोजनानां न खलु किमपि संचितं द्रविणं ।
 मम मांसपिण्डतुष्टो यदि व्रजति तदाहं धन्यः ॥ २१६ ॥
 एकेनापि पूर्यतां शरेण व्याध किं द्वितौयेन गृहीतेन ।
 एकमपि वसति जीवं हताश द्वयोरपि च शरौरे ॥ २१७ ॥
 शरश्लिखितेन भणितं स्कन्धं धूत्वा जीर्णहरिणा ।
 गीयतां पुनर्गीयतां यावच्च कण्ठस्थितो जीवः ॥ २१८ ॥

घाएण मओ सहेण मई चोज्जेण वाहवज्जया वि ।

अवठभिऊण धणुहं वाहेण वि मुक्किया पाणा ॥ २१८ ॥

करहवज्जा

कङ्केसिपल्लवो वेल्लमणहरे जइ वि नन्दणे चरइ ।

करहस्स तह वि मरुविलसियाइ हियए खडुक्कन्ति ॥ २२० ॥

ते गिरिसिहरा ते पीलुपल्लवा ते करौरकसरक्का ।

लभन्ति करह मरुविलसियाइ कत्तो वणेत्यस्मि ॥ २२१ ॥

पुणरुत्तपसारियदौहकन्धरो करह किं पलोएसि ।

कत्तो लभन्ति मरुत्यलीउ दिव्हे पराडत्ते ॥ २२२ ॥

दौडण्हपउरनौसाससोसियासेसपीलुसयसिहरे ।

कवलं पि न गेण्हसि करह मुद्ध किं चक्खियमउव्वं ॥ २२३ ॥

उसयकन्धर मा जूर करह ता धरसु किंचि चरिऊण ।

तुह जोग्गा अक्कमरुत्यलीउ तुज्जा तरु कत्तो ॥ २२४ ॥

जं जीहाए विलगं किंचि वरं मामि तस्स तं दिट्ठं ।

युक्केइ चक्खिउं वण—सयाइ करहो धुयग्गौवो ॥ २२५ ॥

अस्सेहिं पि न पत्ता पत्तलकरहेहि करह सा वेल्ली ।

को एसो तुज्झ गहो जं चिन्तसि विज्झसिहरादं ॥ २२६ ॥

मालईवज्जा

तह तुह विरहे मालइ महिमण्डलवन्दणिज्जमयरन्दे ।

परिस्सीणं भमरउलं जइ जायं मसयवन्दं व ॥ २२७ ॥

घातेन मृगो शब्देन मृग्याश्चर्येण व्याधवधूरपि ।

अवष्टभ्य धनुर्बाधेनापि मुक्ताः प्राणाः ॥ २१८ ॥

करभपद्धतिः

कङ्क्रेल्लिपल्लवो बिल्वमनोहरे यद्यपि नन्दने चरति ।

करभस्य तथापि मरुविलसितानि हृदय आविर्भवन्ति ॥ २२० ॥

तानि गिरिशिखराणि ते पिलुपल्लवास्ते करीरकुशलाः ।

लभ्यन्ते करभ मरुविलसितानि कुतो वनेऽत्र ॥ २२१ ॥

पुनरुक्तप्रसारितदौर्घकन्धरः करभ किं प्रलोकयसि ।

कुतो लभ्यन्ते मरुस्यन्त्यो दैवे पराङ्मुखे ॥ २२२ ॥

दौर्घोष्णप्रचुरनिःश्वासशोषिताशेषपीलुशतशिखरे ।

कवलमपि न गृह्णामि करभ मुग्ध किमास्वादितमपूर्वं ॥ २२३ ॥

उन्नतकन्धर मा खिद्यस्व करभ तस्माद्दूरस्व किञ्चिच्चरित्वा ।

तव योग्या अर्कमरुस्यन्त्यस्तुङ्गास्तरवः कुतः ॥ २२४ ॥

यज्जिह्वायां विलग्नं किञ्चिद्वरं मामि तस्य तद्दृष्टं ।

थूत्करोत्यास्वादयितु वनशतानि करभो धुतग्रीवः ॥ २२५ ॥

अन्यैरपि न प्राप्ता कृशकरभैः करभ सा वल्ली ।

क एष तव ग्रहो यच्चिन्तयसि विन्ध्यशिखराणि ॥ २२६ ॥

मालतीपद्धतिः

तथा तव विरहे मालति महीमण्डलवन्दनीयमकरन्दे ।

परिचीणं भ्रमरकुलं यथा जातं मशकवृन्दमिव ॥ २२७ ॥

वडुसु मालदकलिए निम्भरमयरन्दपरिमलुगारे ।
 मुच्चन्तु कप्पया सेसकुसुमसेवाकिलेसस्स ॥ ११८ ॥
 वियसन्तु नाम गन्धुदुराउ सेसाउ कुसुमजार्दम्भो ।
 इन्दिन्दिरस्स रणरणयकारणं मालद चेव ॥ ११९ ॥
 मडहं मालदकलियं मज्जयर दट्ठूण किं पराज्जत्तो ।
 एत्तो पसरद भुवणन्तराद गन्धो वियम्भन्तो ॥ १२० ॥
 मडज्जलियाप्र किं तुह इमीप्र किं वा दलेहि तलिणेहिं ।
 आमोए मज्जयर मालदप्र जाणिहिंसि माहण्यं ॥ १२१ ॥
 तह वासियं वणं मालदप्र कुसुमेहि निम्भरं सरए ।
 जह इत्य तत्य कत्यवि भमरा दुक्केहि लखन्ते ॥ १२२ ॥
 का समसौसी सह मालदप्र सेसाण कुसुमजार्दणं ।
 जस्स वि गन्धविलित्ता भसला भसलेहि पिज्जन्ति ॥ १२३ ॥
 कलियामिसेण उब्भेवि अङ्गुलिं मालदप्र महमहियं ।
 धरज्ज जु धरणसमत्यो मह एत्तो मज्जयरजुवाणो ॥ १२४ ॥
 पक्खेवं नहसूदखण्डणं भमरभरसमुव्वहणं ।
 उय सहद थरहरन्तो वि दुव्वला मालद चेव ॥ १२५ ॥

इन्दिन्दिरवज्जा ।

इन्दिन्दिर कप्पय भसल भमर भमिम्भो सि काणणं सयलं ।
 मालदसरिसं कुसुमं जह दिट्ठं किं न ता भणसि ॥ १२६ ॥
 कत्य वि दणं न गन्धं कत्य वि गन्धो न पसरमयरन्दो ।
 एककुसुमम्भि मज्जयर वे तिसि गुणा न लभन्ति ॥ १२७ ॥

वर्धस्व मालतीकलिके निर्भरमकरन्दपरिमलोद्गारे ।

मुञ्चन्तु षट्पदाः शेषकुसुमसेवाक्लेशात् ॥ २२८ ॥

विकसन्तु नाम गन्धोद्भूराः शेषाः कुसुमजातयः ।

इन्द्रिन्दिरस्य रणरणककारणं मालत्येव ॥ २२९ ॥

लघ्वीं मालतीकलिकां मधुकर दृष्ट्वा किं पराङ्मुखः ।

इतः प्रसरति भुवनान्तराणि गन्धो विजृम्भमाणः ॥ २३० ॥

लघुतया किं तवैतस्याः किं पत्तैस्तलिनैः ।

आमोदे मधुकर मालत्या ज्ञास्यसि माहात्म्यं ॥ २३१ ॥

तथा वासितं वनं मालत्याः कुसुमैर्निर्भरं शरदि ।

यथात्र तत्र कुत्रापि भ्रमरा दुःखैर्लक्ष्यन्ते ॥ २३२ ॥

का प्रतिस्पर्धा सह मालत्या शेषाणां कुसुमजातीनां ।

यस्यापि गन्धविलिप्ता भ्रमरा भ्रमरैः पीयन्ते ॥ २३३ ॥

कलिकामिषेणोर्ध्वैकृत्याङ्गुलिं मालत्या कथितं ।

धारयत यो धरणसमर्थो माम् प्रत्यागच्छन्तं मधुकरयुवानं ॥ २३४ ॥

पक्षोत्क्षेपं नखसूचिखण्डनं भ्रमरभरममुदहनं ।

पश्य सहते कम्पमानापि दुर्बला मालत्येव ॥ २३५ ॥

इन्द्रिन्दिरपद्धतिः ।

इन्द्रिन्दिर षट्पद भसल भ्रमर भ्रान्तोऽसि काननं मकलं ।

मालतीसदृशं कुसुमं यदि दृष्टं किं न तदा भणसि ॥ २३६ ॥

कुत्रापि दलं न गन्धः कुत्रापि गन्धो न प्रचुरमकरन्दः ।

एककुसुमे मधुकर द्वौ त्रयो गुणा न लभ्यन्ते ॥ २३७ ॥

एकं मज्जरहियं तं चिय पुण मालदं पडिरुद्धं ।

सेसा फुल्लन्तु फलन्तु पायवा को निवारेद्द ॥ २३८ ॥

मालद पुणो वि मालद हा मालद मालद त्ति जम्पन्तो ।

उब्बिग्गो भमद अलौ हिण्डन्तो सयलवणरार्द ॥ २३९ ॥

रुणरुणद वल्लद वेल्लद परक्कउडं धुणद खिवद अङ्गादं ।

मालदकलियाविरहे पञ्चावत्थं गम्भो भमरो ॥ २४० ॥

मालदविरहे रे तरुणभसल मा रुवसु निम्भरुक्कण्डं ।

वल्लहविओयदुक्कं मरणेण विणा न वीसरद्द ॥ २४१ ॥

जाव न वियसद्द सरसा वरद्द न ईसं पि मालदकलिया ।

अविणौयमज्जरहेहिं ताव चिय पाउमारद्धा ॥ २४२ ॥

वियमन्तमरसतामरसभसल वियसेद्द मालद जाव ।

ता जत्थ व तत्थ व जह व तह व दियहा गमिज्जन्ति ॥ २४३ ॥

कप्पय गमेसु कालं वासवकुसुमाद्द ताव मा मुयसु ।

मन्न जियन्तो पेच्छसि पउरा रिद्धी वसन्तस्स ॥ २४४ ॥

मा इन्दिन्दिर तुङ्गसु पङ्कयदलनिलय मालदविरहे ।

तुम्बिणिकुसुमाद्द न सं—पडन्ति दिव्वे पराज्जत्ते ॥ २४५ ॥

दयरकुसुमेसु मज्जर दे बन्ध रदं विमुञ्च रणरणयं ।

झायन्तो चिय मरिहिसि कत्तो ते मालद सरए ॥ २४६ ॥

भमरो भमरो त्ति गुणोज्झिण्हि कुसुमेहि लादओ दोषो ।

लहिज्जण मालदं पुण सो निउणो भमउ जद्द भमद्द ॥ २४७ ॥

कुन्दलयामउलपरिट्ठिण्ण भरिज्जण मालदविलासं ।

तद्द नीससियं इन्दिन्दिरेण जह सा वि पज्जलिया ॥ २४८ ॥

एकं मधुकरहृदयं तदेव पुनर्मालत्या प्रतिरुद्धं ।

शेषाः फुल्लन्तु फलन्तु पादपाः को निवारयति ॥ १३८ ॥

मालति पुनरपि मालति हा मालति मालतीति जल्पन् ।

उद्दिग्धो भ्रमत्यलिर्हिण्डमानः सकलवनराजीः ॥ १३९ ॥

रुणरुणायते वलति वेलति पचपुटं धुनोति क्षिपत्यङ्गानि ।

मालतीकलिकाविरहे पञ्चावस्थां गतो भ्रमरः ॥ १४० ॥

मालतीविरहे रे तरुणभ्रमर मा रोदीर्निर्भरोत्कण्ठं ।

वल्लभवियोगदुःखं मरणेन विना न विस्मर्यते ॥ ०४१ ॥

यावन्न विकसति सरसा वृणोति नेषदपि मालतीकलिका ।

अविनीतमधुकरैस्तावदेव पातुमारब्धा ॥ १४२ ॥

विकसत्सरसतामरसभ्रमर विकसति मालती यावत् ।

तावद्यत्र वा तत्र वा यथा वा तथा वा दिवसा नौयन्ते ॥ १४३ ॥

षट्पद गमयस्व कालं वासवकुसुमानि तावन्मा मुञ्च ।

मन्ये जीवन् पश्यसि प्रचुरद्वीर्वसन्तस्य ॥ १४४ ॥

मेन्दिन्दिर भ्राम्य पङ्कजदलनिलय मालतीविरहे ।

तुम्बिनीकुसुमानि न संपतन्ति दैवे पराङ्मुखे ॥ १४५ ॥

इतरकुसुमेषु मधुकर हे बन्ध रतिं विमुञ्च रणरणकं ।

ध्याद्यन्नेव मरिष्यसि कुतस्ते मालती शरदि ॥ १४६ ॥

भ्रमरो भ्रमर इति गुणोज्झितैः कुसुमैरारोपितो दोषः ।

लब्ध्वा मालतीं पुनः स निपुणो भ्रमतु यदि भ्रमति ॥ १४७ ॥

कुन्दलतामुकुलपरिस्थितेन स्मृत्वा मालतीविलासं ।

तथा निःश्वसितमिन्दिन्दिरेण यथा सापि प्रज्वलिता ॥ १४८ ॥

वोसद्वबहलपरिमल—केयदमयरन्दवासियङ्गस्स ।

हियदच्छियपियलम्भा चिरा सया कस्स जायन्ति ॥ २४९ ॥

वियलियदलं पि गन्धोज्झियं पि विरसं पि मालद्विडवं ।

भसलेहि नेय मुक्कं पढमरसं संभरन्तेहिं ॥ २५० ॥

ढङ्खरसेसो वि ऊ मज्जयरेहि मुक्को न मालद्विडवो ।

दरवियसियकलियामोयबहलिमं संभरन्तेहिं ॥ २५१ ॥

निविडदलसंठियं पि ऊ कलियं वियसाविज्जण सविसेमं ।

जे पढमं तौप्र रसं पियन्ति ते कप्पया केया ॥ २५२ ॥

सुरतरुविवेसवज्जा ।

वसिज्जण सगगलोए गन्धं गहिज्जण पारिजायस्स ।

रे भसल किं न लज्जसि चुम्बन्तो दयरकुसुमादं ॥ २५३ ॥

कत्तो लवङ्गकलिया दच्छं पूरेद केयभसलस्स ।

अमरतरुमज्जरिरसेण जस्स आणन्दियं हिययं ॥ २५४ ॥

भमर भमन्तेण तए अण्येयवणगहणकाणणुद्देसं ।

दिट्ठो सुओ य कत्थ वि सरिमतरु पारिजायस्स ॥ २५५ ॥

अमरतरुकुसुममज्जरि वाउहया मज्जयरेण जं रसिया ।

तल्लङ्खरसेण कओ संकप्पो सेसकुसुमाणं ॥ २५६ ॥

हंसवज्जा ।

हंसो सि महासरमण्डणो सि धवलो सि धवल किं तुज्झ ।

खलवायसाण मज्झे ता हंसय कत्थ पडिओ सि ॥ २५७ ॥

विकसितबहलपरिमलकेतकीमकरन्दवासिताङ्गस्य ।
 हृदयेष्टप्रियलम्भाश्रिराः सदा कस्य जायन्ते ॥ २४८ ॥
 विगलितदलमपि गन्धोज्झितमपि विरसमपि मालतीविटपं ।
 भ्रमरैर्नैव मुक्तं प्रथमसरं संस्मरद्भिः ॥ २५० ॥
 ध्वाङ्गरसैषोऽपि खलु मधुकरैर्मुक्तो न मालतीविटपः ।
 दरविकसितकलिकामोदबाहुल्यं संस्मरद्भिः ॥ २५१ ॥
 निविडदलमंस्थितामपि खलु कलिकां विकास्य सविशेषं ।
 ये प्रथमं तस्या रसं पिबन्ति ते षट्पदाश्वेकाः ॥ २५२ ॥

सुरतरुविवेचपद्धतिः ।

उषित्वा स्वर्गलोके गन्धं गृह्णीत्वा पारिजातस्य ।
 रे भ्रमर किं न लज्जसे चुम्बनितरकुसुमानि ॥ २५३ ॥
 कुतो लवङ्गकलिकेच्छां पूरयति केकभ्रमरस्य ।
 अमरतरुमञ्जरौरसेन यस्यानन्दितं हृदयं ॥ २५४ ॥
 भ्रमर भ्राम्यता त्वयानेकवनगहनकाननोद्देशं ।
 दृष्टः श्रुतश्च कुत्रापि सदृक्षतरुः पारिजातस्य ॥ २५५ ॥
 अमरतरुकुसुममञ्जरी वायुहता मधुकरेण यद्रसिता ।
 तल्लम्बरसेन कृतः संकल्पः शेषकुसुमानां ॥ २५६ ॥

हंसपद्धतिः ।

हंसोऽसि महासरमण्डनमसि धवलोऽसि धवल किं तव ।
 खलवायसानां मध्ये तस्माद्हंस कुतः पतितोऽसि ॥ २५७ ॥

हंसो मसाणमज्जे काओ जइ वसइ पङ्कयवणम्मि ।

तह वि ऊ हंसो हंसो काओ काओ चिय वराओ ॥ २५८ ॥

अहिणवघणउच्छलिया सवित्थरा जइ वि पाउसवसेण ।

तह वि ऊ किं सेविज्जइ वाहलिया रायहंसेहिं ॥ २५९ ॥

वे वि सपक्का तह वे वि धवलया वे वि सरवरनिवासा ।

तह वि ऊ हंसवयाणं जाणिज्जइ अन्तरं गरुयं ॥ २६० ॥

नवनलिणमुणालुल्लोलमालियं हंस माणसं मोत्तुं ।

लज्जाए कह न मूओ सेवन्तो गामवाहलियं ॥ २६१ ॥

एकेण य पासपरिट्ठिएण हंसेण होइ जा सोहा ।

तं सरवरो न पावइ बज्जएहि वि ठेङ्गसत्थेहिं ॥ २६२ ॥

माणससररहियाणं जह न सुहं होइ रायहंसाणं ।

तह तस्स वि तेहि विणा तीरुच्छङ्गा न सोहन्ति ॥ २६३ ॥

चन्दवज्जा ।

सव्वायरेण रक्खह तं पुरिसं जत्थ जयसिरी वसइ ।

अत्थमिय चन्दबिम्बे ताराहि न कीरए जोएहा ॥ २६४ ॥

जह जह वड्डेइ ससी तह तह ओ पेक्क घेप्पइ मएण ।

वयणिज्जवज्जियाओ कस्स वि जइ ऊन्ति रिद्धीओ ॥ २६५ ॥

जइ चन्दो किं बज्जतारएहि बज्जएहि किं च तेण विणा ।

जस्स पयासो लोए धवलेइ महामहीवट्ठं ॥ २६६ ॥

चन्दस्स खओ न ऊ तारयाण रिद्धी वि तस्स न ऊ ताणं ।

गरुयाण चउणपउणं इयरा उण निच पडिया य ॥ २६७ ॥

हंसः श्मशानमध्ये काको यदि वसति पङ्कजवने ।

तथापि खलु हंसो हंसः काकः काक एव वराकः ॥ १५८ ॥

अभिनवघनोच्छलिता सविस्तरा यद्यपि प्रावृद्धशेन ।

तथापि खलु किं सेव्यते चुद्रनदौ राजहंसैः ॥ १५९ ॥

द्वावपि सपत्नौ तथा द्वावपि धवलौ द्वावपि सरोवरनिवासौ ।

तथापि खलु हंसवक्त्योर्जायतेऽन्तरं गुरुकं ॥ १६० ॥

नवनलिनमृणालोल्लोलमालितं हंस मानसं मुक्ता ।

लज्जया कथं न मृतः सेवमानो ग्रामचुद्रनदौ ॥ १६१ ॥

एकेन च पार्श्वपरिस्थितेन हंसेन भवति या शोभा ।

तां सरोवरो न प्राप्नोति बह्वभिरपि ढेङ्कसार्थैः ॥ १६२ ॥

मानससरोरहितानां यथा न सुखं भवति राजहंसैः ।

तथा तस्यापि तैर्विना तीरुत्सङ्गा न शोभन्ते ॥ १६३ ॥

चन्द्रपङ्क्तिः ।

सर्वादरेण रक्षत तं पुरुषं यत्र जयश्रीर्वसति ।

अस्तमिते चन्द्रबिम्बे ताराभिर्न क्रियते ज्योत्स्ना ॥ १६४ ॥

यथा यथा वर्धते शशी तथा तथाहो पश्य गृह्यते मृगेण (मदेन)

वचनौयवर्जिताः कस्यापि यदि भवन्त्यद्भुतः ॥ १६५ ॥

यदि चन्द्रः किं बह्वतारकैर्बहुभिः किं च तेत विना ।

यस्य प्रकाशो लोके धवलयति महामहौष्ठं ॥ १६६ ॥

चन्द्रस्य क्षयो न खलु तारकाणामृद्धिरपि तस्य न खलु तेषां ।

गुरुकाणां चटनपतनमितरे पुनः नित्यं पतिता एव ॥ १६७ ॥

રયણાયરમ્મિ જમ્મો હરસિરતિલમ્મો સહોયરા લક્ષ્મી ।
 વિહહિયકલાકલાવો દસિયા વિ સમીહણ ચન્દો ॥ ૨૬૮ ॥
 હરસિરસરણમ્મિ ગમ્મો લુક્કન્તો તહ જડાણ મજ્જમ્મિ ।
 તહ વિ ગિલિજ્જદ ચન્દો વિહિવિહિયં કો નિવારેદ ॥ ૨૬૯ ॥

છદ્દસ્સવજ્જ ।

નયરં ન હોદ્દ અટ્ટાલણહિ પાયારતુજ્જમિહરેહિં ।
 ગામો વિ હોદ્દ નયરં જત્ય કદ્દસ્સો જણો વસદ્દ ॥ ૨૭૦ ॥
 નિવસન્તિ જત્ય કેયા લલિયસ્સકરકવ્વબન્ધણે કુસલા ।
 જાણન્તિ વદ્ધમણિયં સુન્દરિ નયરં ન સો ગામો ॥ ૨૭૧ ॥
 જો જમ્પિજ્જણ જાણદ્દ જમ્પિયમત્તં ચ જાણે અત્થં ।
 દેસો તેણ પવિત્તો અચ્છંદ નયરં વસન્તેણ ॥ ૨૭૨ ॥
 ગુરુવિહવલ્લહિયા અવિ આવદ્દ પત્તા વિ આરુરમણા વિ ।
 સિવિણન્તરે વિ કેયા નિયકજ્જં નેય સિઠિલન્તિ ॥ ૨૭૩ ॥
 અન્નં ધરન્તિ હિયેણ અન્નં વાયાપ્પ કીરેણ અન્નં ।
 કેયાણ પત્થિવાણ ય સ્સલાણ મગ્ગો સ્સિય અઉવ્વો ॥ ૨૭૪ ॥
 કેયાણ જેહિ કજ્જં ન જ્ઞ હોસદ્દ જેહિ જમ્મલક્કે વિ ।
 દેહિં પિ તેહિ સરિસં—સરિસ સ્સિય જ્ઞન્તિ ઉલ્લાવા ॥ ૨૭૫ ॥
 સમ્માવવાહિરેહિં તહ કહ વિ પિયસ્સકરેહિ જમ્પન્તિ ।
 જહ્દ બન્ધવ ત્તિ કલિઉં સ્સોણ સીસેહિ વુબ્બન્તિ ॥ ૨૭૬ ॥
 દિટ્ઠોતુલાપ્પ મુવર્ણ તુલન્તિ જે ચિત્તચેલેણ નિહિયં ।
 કો તાણ કેયવાણિજ્જયાણ મ્મણ સ્સણ્ણણં કુણદ્દ ॥ ૨૭૭ ॥

रत्नाकरे जन्म हरशिरस्तिलकः सहोदरा लक्ष्मीः ।

विघटितकलाकलापो दशामपि समौहते चन्द्रः ॥ २६८ ॥

हरशिरःशरणे गतो निलयंस्तथा जटानां मध्ये ।

तथापि गिल्यते चन्द्रो विधिविहितं को निवारयति ॥ २६९ ॥

विदग्धपद्धतिः ।

नगरं न भवत्यट्टालिकाभिः प्राकारतुङ्गशिखरैः ।

ग्रामोऽपि भवति नगरं यत्र विदग्धो जनो वसति ॥ २७० ॥

निवसन्ति यत्र क्लेका ललिताक्षरकाव्यबन्धने कुशलाः ।

जानन्ति वक्रभणितं सुन्दरि नगरं न स ग्रामः ॥ २७१ ॥

यो जल्पितुं जानाति जल्पितमात्रं च जानात्यर्थं ।

देशस्तेन पवित्र आस्तां नगरं वसता ॥ २७२ ॥

गुरुविभवलङ्घिता अप्यापदं प्राप्ता अप्यातुरमनसोऽपि ।

स्वप्नान्तरेऽपि क्लेका निजकार्यं नैव शिथिलयन्ति ॥ २७३ ॥

अन्यद्वरन्ति हृदयेऽन्यदाचि क्रियतेऽन्यत् ।

क्लेकानां पार्थिवानां च खलानां मार्ग एवापूर्वः ॥ २७४ ॥

क्लेकानां यैः कार्यं न खलु भविष्यति यैर्जन्मलक्ष्णेऽपि ।

दयोरपि तयोः सदृशंसदृशा एव भवन्त्युल्लापाः ॥ २७५ ॥

सद्भावबहिर्भूतैस्तथा कथमपि प्रियाक्षरैर्जल्पन्ति ।

यथा बान्धवा इति कलित्वा लोके शिरोभिरुह्यन्ते ॥ २७६ ॥

दृष्टतुलया भुवनं तुल्यन्ति ये चित्ततुलापात्रे निहितं ।

कस्तेषां क्लेकवणिजां भण खण्डनं करोति ॥ २७७ ॥

तं न त्थि तं न ह्यं न ऊ होसद् जं च तिज्जयणे सयले ।
 तं विहिणा वि न विहियं जं न ऊ नायं क्खल्लेहिं ॥ २७८ ॥
 जह पढमदिणे तह पच्छिमम्भि फरुसाद् नेय जम्पन्ति ।
 अब्बो महाणुभावा विरज्जमाणा वि दुल्लखा ॥ २७९ ॥
 बड्ढकूडकवडभरियाण पुत्ति केयाण जो पिडे पडद् ।
 सो सुम्भो सुम्भमणो सिविणे वि न पावए सुखं ॥ २८० ॥
 जद् कहवि ताण कप्पलयाण तणुयङ्गि गोयरे पडसि ।
 ता थोरवसहदाहेक्कमण्डिया दुक्करं जियसि ॥ २८१ ॥
 मा पुत्ति वड्ढवड्ढं जम्पसु पुरओ क्खल्ललोयाणं हियए ।
 जं च निहत्ति तं पि हयासा मुणन्ति सबुद्धीए ॥ २८२ ॥
 लौलावलोयणेण वि मुणन्ति जे पुत्ति हिययपरमत्थं ।
 ते कारिमउवयारेहि कह नु केया क्खलिज्जन्ति ॥ २८३ ॥
 सहसन्ति जं न दिट्ठो सरलसहावेहि जं न आलत्तो ।
 उवयारो जं न कओ तं चिय कलियं क्खल्लेहिं ॥ २८४ ॥

पञ्चमवज्जा ।

कण्ठभान्तरनिगय — दरघोलिरघुरज्जरन्तङ्गङ्कारं ।
 खलिरस्करं पि मारद् पन्थिय मा पञ्चमं सुणसु ॥ २८५ ॥
 घोसन्ततारवसुज्जलेण वरतरुणिकल्लगेण ।
 लोयणजुयलेण व पञ्चमेण भण को न संतविओ ॥ २८६ ॥
 अन्ने वि गामराया गिज्जन्ता देन्ति सयलसोखाद् ।
 एयस्स पुणो हयपञ्चमस्स अन्नो चमक्कारो ॥ २८७ ॥

तस्मास्ति तन्न भूतं न खलु भविष्यति यच्च त्रिभुवने सकले ।
तद्विधिनापि न विहितं यन्न खलु ज्ञातं विदग्धैः ॥ २७८ ॥
यथा प्रथमदिने तथा पश्चिमे परुषाणि नैव जल्पन्ति ।
अहो महानुभावा विरज्यमाना अपि दुर्लभ्याः ॥ २७९ ॥
बहुकूटकपटभृतानां पुत्रि क्लेशानां यः पिण्डे पतति ।
स शून्यः शून्यमनाः स्वप्नेऽपि न प्राप्नोति सुखं ॥ २८० ॥
यदि कथमपि तेषां षट्प्रज्ञानां तन्वद्भि गोचरे पतसि ।
तदोत्कृष्टवृषभदाहैकमण्डिता दुष्करं जीवसि ॥ २८१ ॥
मा पुत्रि वक्रवक्रं जल्प पुरतश्चेकलोकानां हृदये ।
यच्च निहितं तदपि हताशा जानन्ति स्वबुद्ध्या ॥ २८२ ॥
लीलावलोकनेनापि जानन्ति ये पुत्रि हृदयपरमार्थं ।
ते कृत्रिमोपकारैः कथं नु क्लेशाश्चल्यन्ते ॥ २८३ ॥
सहसा यन्न दृष्टः सरलस्वभावेन यन्नालपितः ।
उपकारो यन्न कृतस्तदेव कलितं केकैः ॥ २८४ ॥

पञ्चमपद्धतिः ।

कण्ठाभ्यन्तरनिर्गतदरघूर्णमानघुरुघुरायमानङ्गङ्गारं ।
स्खलिताक्षरमपि मारयति पथिक मा पञ्चमं आवीः ॥ २८५ ॥
घूर्णमानतारवर्णोज्ज्वलेन वरतरुणीकर्णलगेन ।
लोचनयुगलेनेव पञ्चमेन भण को न संतापितः ॥ २८६ ॥
अन्येऽपि ग्रामरागा गीयमाना ददति सकलमौख्यानि ।
एतस्य पुनो हतपञ्चमस्यान्यश्चमत्कारः ॥ २८७ ॥

अप्पणकज्जेण वि दीहरच्छि थोरयरदीहरणरण्या ।
 पञ्चमसरपसरुगारगभिणा एन्ति नौसासा ॥ २८८ ॥
 तं वञ्चिओ सि पिययम तीए वाहोहसंवलिज्जन्ता ।
 न सुया नौसासखलन्तमन्यरा पञ्चमतरङ्गा ॥ २८९ ॥
 सुम्भद पञ्चमगेयं पुज्जिज्जद वसहवाहणो देवो ।
 हियदच्छिओ रमिज्जद संसारे दत्तियं सारं ॥ २९० ॥

नयणवज्जा ।

नयणाद् समाणियपत्तलाद् परपुरिमजीवहरणाद् ।
 असियसियाद् य मुद्धे खग्गाद् व कं न मारन्ति ॥ २९१ ॥
 जत्तो नेहस्स भरो तत्तो निवडन्ति कसणधवलाद् ।
 चलचलयकोडिमोडण — कराद् नयणाद् तरुणीणं ॥ २९२ ॥
 सवियारसविभ्रमरहसवसविसट्टन्तमणहरुद्दामा ।
 मयणाडलाण दिट्ठी लक्खिज्जद लक्खमज्झमि ॥ २९३ ॥
 जत्तो विलोलपण्डल — धवलाद् चलन्ति नवर नयणाद् ।
 आयसपूरियसरो तत्तो चिय धावद् अणङ्गो ॥ २९४ ॥
 कस्स न भिन्दद् हिययं अणङ्गसरधोरणि व्व निवडन्ती ।
 बालाप्र वलियलोयण — फुरन्तमयणालसा दिट्ठी ॥ २९५ ॥
 नयणाद् तुज्झ सुन्दरि विसेण भरियाद् निरवसेसाद् ।
 एमद् मारेद् जणं अलज्जि किं कज्जलं देहि ॥ २९६ ॥
 ईसीसिदिअकज्जल — नीलुप्पलसच्छहेहि नयणेहिं ।
 वसहमत्ता बाला मदया इव भमद् उत्तट्ठा ॥ २९७ ॥

आत्मकार्येणापि दीर्घाक्षि विस्तीर्णतरदीर्घरणरणकाः ।
 पञ्चमस्वरप्रसरोद्गारगर्भिता आयान्ति निःश्वासाः ॥ २८८ ॥
 त्वं वञ्चितोऽसि प्रियतम तस्या बाष्पौघसंवल्यमानाः ।
 न श्रुता निःश्वासस्खलन्मन्दराः पञ्चमतरङ्गाः ॥ २८९ ॥
 श्रूयते पञ्चमगेयं पूज्यते वृषभवाहनो देवः ।
 हृदयेष्पितो रम्यते संसारैतावत्सारं ॥ २९० ॥

नयनपद्धतिः ।

नयने समानिततीक्ष्णे(०णौ) परपुरुषजीवहरणे(०णौ) ।
 अक्षितक्षिते(०क्षितौ च मुग्धे खड्गाविव कं न मारयतः ॥ २९१ ॥
 यत्र नेहस्य भरस्तत्र निपतन्ति कृष्णधवलानि ।
 चञ्चलकोटिमोटनकराणि नयनानि तरुणीनां ॥ २९२ ॥
 सविकारसविभ्रमरभसवशविकमन्मनोहरोद्दामा ।
 मदनाकुलानां दृष्टिर्लक्ष्यते लक्ष्म्ये ॥ २९३ ॥
 यतो विलोलपल्लवधवलानि चलन्ति नवरं नयनानि ।
 आकर्णपूरितशरस्तत एव धावत्यनङ्गः ॥ २९४ ॥
 कस्य न भिनन्ति हृदयमनङ्गशरधोरणीव निपतन्ती ।
 बालाया वलितलोचनस्फुरन्मदनालमा दृष्टिः ॥ २९५ ॥
 नयने तव सुन्दरि विषेण भृते निरवशेषे ।
 एवमेव मारयतो जनमलज्जे किं कज्जलं ददासि ॥ २९६ ॥
 ईषदीषदृत्तकज्जलनीलोत्पलसदृचाभ्यां नयनाभ्यां ।
 मन्मथमत्ता बाला मृगीव भ्रमत्युत्तस्ता ॥ २९७ ॥

वङ्गेहि पित्रो सरलेहि सज्जणो उज्जुएहि मज्झत्यो
 जायम्बिरेहि रिउणो नयणाद् चउव्विहा ऊन्ति ॥ २९८ ॥
 नयणाण पडउ वज्जं अहवा वज्जाउ वट्टिलं किं पि ।
 अमुणियजणे वि दिट्ठे अणुरायं जाइ पावन्ति ॥ २९९ ॥
 धावन्ति तम्महं धारिया वि वलियाद् तम्मि वलमाणे ।
 जणसङ्कुले वि नच्चावियाद् तेण्ह नयणाद् ॥ ३०० ॥

थणवज्जा ।

ठड्डा खलो व्व सुयणो व्व संगया नरवद् व्व मण्डलिया ।
 थण्या तह दुग्गयच्चिन्तियं व हियए न मायन्ति ॥ ३०१ ॥
 अमुहा खलो व्व कुडिला मज्झं से किविण्णदाणमारिक्का ।
 थण्या सप्पुरिसमणोरह व्व हियए न मायन्ति ॥ ३०२ ॥
 तुलओ व्व समा मित्तो व्व संगया उन्नओ व्व अरुक्कलिया ।
 सुयणो व्व सत्यहावा सुहडो व्व समुट्टिया थण्या ॥ ३०३ ॥
 समउत्तुङ्गविसाला उम्मन्थियकणयकलससङ्कामा ।
 कामनिहाणो व्व थणा पुसविह्णणण दुप्पेक्का ॥ ३०४ ॥
 उत्तुङ्गघणनिरन्तर पक्कादयमाउलिङ्गमारिक्का ।
 मारन्ति वासभूसिय — नहो व्व विज्जुज्जला थण्या ॥ ३०५ ॥
 उव्विम्बे थणहारे रेहद् बालाप्र घोलिरो हारो ।
 हिमगिरिवरसिहराओ खलिओ गङ्गापवाहो व्व ॥ ३०६ ॥
 मग्गं चिय अलहन्तो हारो पौणुन्नयाण थण्याणं ।
 उव्विम्बो भमद् उरे जउणानदफेणपुञ्जो व्व ॥ ३०७ ॥

वक्रैः प्रियः सरलैः सज्जन ऋजुभिर्मध्यस्थः ।

आतामै रिपवो नयनानि चतुर्विधानि भवन्ति ॥ १८८ ॥

नयनयोः पततु वज्रमथवा वज्रादधिकं किमपि ।

अज्ञातजनेऽपि दृष्टेऽनुरागं ये प्राप्नुतः ॥ १८९ ॥

धावतस्तन्मुखं धारितेऽपि वलिते तस्मिन्वल्नति ।

जनमंकुलेऽपि नर्तिते तेनास्मन्नयने ॥ १९० ॥

स्तनपद्धतिः ।

स्तम्भौ खल इव सुजन इव संगतौ नरपतिरिव मण्डलितौ ।

स्तनौ तथा दुर्गतचिन्तेव हृदये न मातः ॥ ३०१ ॥

अमुखौ खल इव कुटिलौ मध्येऽस्याः कृपणदानसदृचौ ।

स्तनौ सत्पुरुषमनोरथा इव हृदये न मातः ॥ ३०२ ॥

तुलेव समौ मित्रमिव संगतावुन्नतमिवास्वलितौ ।

सुजन इव सत्स्वभावौ सुभट इव समुत्थितौ स्तनौ ॥ ३०३ ॥

समोत्तुङ्गविशालौ दग्धकनककलशमङ्काग्रौ ।

कामनिधानमिव स्तनौ पुण्यविहीनानां दुःप्रेचौ ॥ ३०४ ॥

उत्तुङ्गघननिरन्तरौ पक्वीकृतमातुलिङ्गसदृचौ ।

मारयतो वर्षभूषितनभ इव विद्युदुज्ज्वलौ स्तनौ ॥ ३०५ ॥

उद्भटे स्तनभारे राजते बालाया घूर्णमानो हारः ।

हिमगिरिवरशिखरादखलितो गङ्गाप्रवाह इव ॥ ३०६ ॥

मार्गमेवालभमानो हारः पीनोन्नतयोः स्तनयोः ।

भीतो भ्रमत्युरसि यमुनानदीफेनपुञ्ज इव । ३०७ ॥

अज्झाप्प नीलकञ्चुय — भरिउव्वरियं विहाइ थणवट्टं ।

जलभरियजलहरन्तर — दग्गओ चन्दबिम्बो व्व ॥ ३०८ ॥

अमया मओ व्व समया ससि व्व हरिकरिसिरो व्व चक्कलया ।

किविण्णत्थणविमुहा पसयच्छि पओहरा तुज्झ ॥ ३०९ ॥

अव्वो न ज्जन्ति थणया मज्झसरौरे सवत्तिणा जाया ।

आलिङ्गणे वि पत्ते दूरे वि पियं निवारेन्ति ॥ ३१० ॥

थणजुयलं तीप्प निरन्तरं पि दट्ठूण तारिसं पडियं ।

मा करउ को वि गव्वं एत्थ असारम्मि संसारे ॥ ३११ ॥

कह नाम तीप्प तं तह सहावगहओ वि थणहरो पडिओ ।

अहवा महिलाण चिरं हियए को नाम संठाइ ॥ ३१२ ॥

लावसवज्जा ।

पल्लवियं करयलपल्लवेहि पप्फुल्लियं व नयणेहिं ।

फलियं मिव पीणपओहरेहि अज्झाप्प लावसं ॥ ३१३ ॥

तह चम्पिऊण भरिया विहिणा लावसएण तणुयङ्गी ।

जह से चिऊरतरङ्गा अङ्गुलिमगो व्व दौसन्ति ॥ ३१४ ॥

अन्नं लडहत्तणयं अन्न चिय कावि बाड्डलयक्काया ।

सामा सामन्नपया — वदणो रेह चिय न होइ ॥ ३१५ ॥

करचरणगण्डलोयण — बाड्डलयाजहणमण्डलुद्धुरियं ।

अङ्गेसु अमायन्तं रङ्गोलद तीप्प लावसं ॥ ३१६ ॥

सामा नियम्बगरुया थणजहणव्वहणमन्दसंचारा ।

लक्खिज्जइ मयणनराहिवत्स संचारिणि कुडि व्व ॥ ३१७ ॥

प्रौढयुवत्या नौलकञ्चुकभृतोदरितं विभाति स्तनपट्टं ।

जलभृतजलधरान्तरदरोद्गतं चन्द्रबिम्बमिव ॥ ३०८ ॥

अमृतौ (अमदौ) मृग इव समदौ (समृगौ) शशौव हरिकरिशिर
इव चक्रीलौ ।

कृपणाभ्यर्थनविमुखौ मृगाच्च पयोधरौ तव ॥ ३०९ ॥

अहो न भवतः स्तनौ मध्यशरीरे सपत्न्यौ जातौ ।

आलिङ्गनेऽपि प्राप्ते दूरेऽपि प्रियं निवारयतः ॥ ३१० ॥

स्तनयुगलं तस्या निरन्तरमपि दृष्ट्वा तादृशं पतितं ।

मा करोतु कोऽपि गर्वमस्मिन्नमारे मंसारे ॥ ३११ ॥

कथं नाम तस्यास्तत्तथा स्वभावगुरुरपि स्तनभरः पतितः ।

अथवा महिलानां चिरं हृदये को नाम संतिष्ठति ॥ ३१२ ॥

लावण्यपद्धतिः ।

पल्लवितं करतलपल्लवैः प्रफुल्लितमिव नयनाभ्यां ।

फलितमिव पौनपयोधराभ्यां तरुण्या लावण्यं ॥ ३१३ ॥

तथा चर्चिता भृता विधिना लावण्येन तन्वङ्गी ।

यथास्याश्चिकुरतरङ्गा अङ्गुलिमार्गं इव दृश्यन्ते ॥ ३१४ ॥

अन्यलङ्घनमन्यैव कापि बाहुलताकाया ।

श्यामा सामान्यप्रजापते रेखैव न भवति ॥ ३१५ ॥

करचरणगण्डलोचनबाहुलताजघनमण्डलोद्भूतं ।

अङ्गेष्वमादितस्ततश्चलति तस्या लावण्यं ॥ ३१६ ॥

श्यामा नितम्बगुरुका स्तनजघनोदहनमन्दमंचारा ।

लक्ष्यते मदननराधिपस्य संचारिणी कुटीव ॥ ३१७ ॥

सेयच्छलेण पेच्छह तणुए अङ्गमि से अमायन्तं ।
लावणं ओसरइ व्व तिवलिसोवाणपन्तीहिं ॥ ३१८ ॥

सुरयवज्जा ।

दट्ठूण तरुणसुरयं विविहपलोदन्तकरणमोहिल्लं ।
दीवो वि तग्गयमणो गयं पि तेत्तं न लक्खेइ ॥ ३१९ ॥
मरुमरुमार त्ति भणन्तियाए सुरयमि केलिमङ्गामे ।
पासट्ठिआं वि दीवो महसा हल्लप्फलो जाओ ॥ ३२० ॥
सुम्भइ वलयाण रवो नेउरमट्ठो वि निब्भरो जाओ ।
कस्स वि धम्मस्स घरे महिला पुरिमत्तणं कुणइ ॥ ३२१ ॥
दट्ठूण रयणिमज्जे बज्जविहकरणेहि निब्भरं सुरयं ।
ओधुणइ दीवआं विम्भओ व्व पवणाहओ सीसं ॥ ३२२ ॥
दन्तनहरकयमहियं निग्घायपडन्तवलयनिग्घोसं ।
वणसौहाण व जुज्झं वुत्तं तं तारिमं सुरयं ॥ ३२३ ॥
ओ सुम्भइ वासहरे विवरीयरयाए पोढमहिलाए ।
चल्लवलयकरप्फालण — कणन्तमणिमेहलामट्ठो ॥ ३२४ ॥
न वि तह पढमसमागम — सुरयसुहे पाविण वि परिओसो ।
जह बीयदियहसविलक्खलक्खिए वयणकमलमि ॥ ३२५ ॥
सरहसरमणसमप्पण — कलयलिरकणन्तनिज्जयसिक्कारं ।
लब्भइ कुलवज्जसुरए थवक्कओ सयलसोखाणं ॥ ३२६ ॥
झणझणइ कणयडोरो तुइइ हारो गलन्ति रयणाइं ।
पण्डवभडसङ्गामो आढत्तो पोढमहिलाए ॥ ३२७ ॥

स्वेदच्छलेन प्रेक्षत तनुकेऽङ्गे तस्या अमात् ।

लावण्यमपसरतौव चिवलिसोपानपङ्क्तिभिः ॥ ३१८ ॥

सुरतपद्धतिः ।

दृष्ट्वा तरुणसुरतं विविधपवर्तमानकरणशोभायुक्तं ।

दौपोऽपि तद्गतमना गतमपि तैलं न लक्षयति ॥ ३१९ ॥

मरुमरुमारत्ति भणन्त्याः सुरते केलिसङ्ग्रामे ।

पार्श्वस्थितोऽपि दौपः सहसा कम्पनशीलो जातः ॥ ३२० ॥

श्रूयते वलयानां रवो नूपुरशब्दोऽपि निर्भरो जातः ।

कस्यापि धन्यस्य गृहे महिला पुरुषायितं करोति ॥ ३२१ ॥

दृष्ट्वा रजनौमध्ये बद्धविधकरणैर्निर्भरं सुरतं ।

अहो धुनोति दौपो विस्मित इव पवनाहतः शिरः ॥ ३२२ ॥

दन्तनखक्षतमहितं निर्घातपतद्वलयनिर्घोषं ।

वनमिंहयोरिव युद्धं वृत्तं तं तादृशं सुरतं ॥ ३२३ ॥

अहो श्रूयते त्रामगृहे विपरीतरतायाः प्रौढमहिलायाः ।

चलद्वलयकरास्फालनकणन्मणिमेखलाशब्दः ॥ ३२४ ॥

नापि तथा प्रथमसमागमसुरतसुखे प्राप्तेऽपि परितोषः ।

यथा द्वितीयदिवसे सविलक्षलक्षिते वदनकमले ॥ ३२५ ॥

सरभसरमणसमर्पणकलकलशीलकणन्निभृतशौत्कारं ।

लभ्यते कुलवधूसुरते समूहः सकलसौख्यानां ॥ ३२६ ॥

झणझणायते कनककाञ्ची चुष्यति हारो गलन्ति रत्नानि ।

पाण्डुवभट्टसङ्ग्राम आरब्धः प्रौढमहिलायाः ॥ ३२७ ॥

रेहद सुरयवसाणे अद्दुखित्तो सणेउरो चलणो ।
जिणिऊण कामएवं समुज्झिया धयवडाद व्व ॥ ३२८ ॥

पेम्मवज्ज ।

पेम्मं अणादपरमत्यपयडणं मज्झमहो व्व बज्जभेयं ।
मोहाणुरायजणयं अब्बो किं वन्दिमो निच्चं ॥ ३२९ ॥
आलावणेण उल्लावणेण सङ्गेण कोउहल्लेण ।
सोत्राणपएहि व पि य — गुणेहि पेम्मं समारुहद ॥ ३३० ॥
आरम्भो जस्स दमो आसन्नासामसोमियमरीरो ।
परिणामो कह होमद न याणिमो तस्स पेम्मस्स ॥ ३३१ ॥
टाणं न देद न करेद चाडुयं कहद नेय सव्भावं ।
दंसणमेत्तेण वि किं पि माणुमं अमयसारिच्छं ॥ ३३२ ॥
जत्य न उज्जगरओ जत्य न ईसा विसूरणं माणं ।
सव्भावचाडुयं जत्य न त्थि नेहो तहिं न त्थि ॥ ३३३ ॥
दाडिमफलं व पेम्मं एक्के पक्के य होद सकसायं ।
जाव न बीओ रच्चद ता किं मज्जरत्तणं कुणद ॥ ३३४ ॥
न तहा मारेद विसं खज्जन्तं पलसयं पि कवलेहिं ।
जह चक्कुरायरत्तं मारेद सविब्भमं पेम्मं ॥ ३३५ ॥
अब्बो जणामि अहं अत्तणहियएण अन्नहिययादं ।
मा को वि कह वि रच्चउ दुक्खव्वहणाद पेम्मादं ॥ ३३६ ॥
अदिट्ठे रणरणओ दिट्ठे ईसा विडम्बणा नाह ।
होद न उज्जु व वड्ढं पेम्मं जह चच्चु कौरस्स ॥ ३३७ ॥

राजते सुरतावसानेऽर्घोत्क्षिप्तः सनूपुरश्चरणः ।

जित्वा कामदेवं समुज्झिता ध्वजपताकेव ॥ ३२८ ॥

प्रेमपद्धतिः ।

प्रेमानादिपरमार्थप्रकटनं मधुमथन इव बज्जभेदं ।

मोहानुरागजनकमहो किं वन्दामहे नित्यं ॥ ३२९ ॥

आलापनेनोक्तापनेन सङ्गेन कौतूहलेन ।

सोपानपदैरिव प्रियगुणैः प्रेम समारोहति ॥ ३३० ॥

आरम्भो यस्येदृश आसन्नाश्यामशोषितशरीरः ।

परिणामः कथं भविष्यति न जानीमस्तस्य प्रेम्नः ॥ ३३१ ॥

दानं न ददाति न करोति चाटुकं कथयति नैव सद्भावं ।

दर्शनमात्रेणापि किमपि मानुषममृतमदृशं ॥ ३३२ ॥

यत्र नोज्जागरको यत्र नेष्ट्या विसृरणं मानः ।

सद्भावचाटुकं यत्र नास्ति स्नेहस्तत्र नास्ति ॥ ३३३ ॥

दाडिमफलमिव प्रेमैकस्मिन्यत्ने भवति सकषायं ।

यावन्न द्वितीयो (बीजो) रज्यते तावत्किं मधुरत्वं करोति ॥ ३३४ ॥

न तथा मारयति विषं खाद्यमानं पलशतमपि कवलैः ।

यथा चक्षूरागरक्तं मारयति सविभ्रमं प्रेम ॥ ३३५ ॥

अहो जानाम्यहमात्महृदयेनान्यहृदयानि ।

मा कोऽपि कथमपि रज्यतु दुःखोदहनानि प्रेमाणि ॥ ३३६ ॥

अदृष्टे रणरणको दृष्ट ईर्ष्या विडम्बना नाथ ।

भवति नर्जु वा वक्रं प्रेम यथा चक्षुः कीरस्य ॥ ३३७ ॥

अदिट्ठे रणरणओ दिट्ठे ईसा सुहट्ठिए माणं ।
 दूरट्ठिए वि दुक्कं पिए जणे भण सुहं कत्तो ॥ ३३८ ॥
 ताव चिय होइ सुहं जाव न कौरइ पिओ जणो को वि ।
 पियसङ्गो जेहि कओ दुक्काण समप्पिओ अप्पा ॥ ३३९ ॥
 दूरं गए वि कयविप्पिए वि अन्नत्य बद्धराए वि ।
 जत्य मणं न नियत्तइ तं पेम्मं परिचओ सेसो ॥ ३४० ॥
 सो सुवइ सुहं सो दुक्कवज्जिओ सो सुहाण सयखाणो ।
 वाए मणेण काएण जस्स न ऊ वल्लहो को वि ॥ ३४१ ॥
 उल्लवउ को वि महिमण्डलम्भि जो तेण न त्यि मण्डिओ ।
 खरपवणचाडुचालिर -- दवग्गिसरिसेण पेम्मेण ॥ ३४२ ॥
 सो को वि न दोसइ भामलङ्गि एयम्भि दडूहयलोए ।
 जस्स समप्पिवि हिययं सुहेण दियहा गमिज्जन्ति ॥ ३४३ ॥
 अब्बो तहिं तहि चिय गयणं भमिऊण वीसमन्तेण ।
 बोहित्यवायसेण व हमाविया दडूपेम्मेण ॥ ३४४ ॥
 जाए माणप्पसरे फिट्ठे नेहे गयम्भि सभावे ।
 अभत्यणाए पेम्मं कौरन्तं केरिमं होइ ॥ ३४५ ॥
 अदंसणेण अददंसणेण दिट्ठे अणालवन्तेण ।
 माणेण पवसणेण व पञ्चविहं झिज्जए पेम्मं ॥ ३४६ ॥
 अदंसणेण बालय सुठु वि नेहाणुबद्धमणसाणं ।
 हत्यउडपाणियाइ व कालेण गलन्ति पेम्माणि ॥ ३४७ ॥
 पेम्मस्स विरोहियसंधियस्स पच्चक्खदिट्ठविलियस्स ।
 उययस्स व तावियसीयलस्स विरसो रसो होइ ॥ ३४८ ॥

अदृष्टे रणरणको दृष्ट ईर्ष्या सुखस्थिते मानः ।
 दूरस्थितेऽपि दुःखं प्रिये जने भण सुखं कुतः ॥ ३३८ ॥
 तावदेव भवति सुखं यावन्न क्रियते प्रियो जनः कोऽपि ।
 प्रियसङ्गो यैः कृतो दुःखेभ्यः समर्पित आत्मा ॥ ३३९ ॥
 दूरं गतेऽपि कृतविप्रियेऽप्यन्यत्र बद्धरागेऽपि ।
 यत्र मनो न निवर्तते तत्प्रेम परिचयः शेषः ॥ ३४० ॥
 स स्वपिति सुखं स दुःखवर्जितः स सुखानां शतखानिः ।
 वाचि मनसा कायेन यस्य न खलु वल्लभः कोऽपि ॥ ३४१ ॥
 उल्लपतु कोऽपि महीमण्डले यस्तेन नास्ति संनटितः ।
 खरपवनचाटुचालनशीलदवाग्निमदृशेन प्रेम्ना ॥ ३४२ ॥
 स कोऽपि न दृश्यते श्यामलाङ्गितस्मिन्दग्धहतलोके ।
 यस्य समर्थं हृदयं सुखेन दिवसा गम्यन्ते ॥ ३४३ ॥
 अहो तत्र तत्रैव गगनं भ्रान्त्वा विश्रमता ।
 प्रवहणवायसेनेव हामिता दग्धप्रेम्ना ॥ ३४४ ॥
 जाते मानप्रसरे भ्रष्टे स्नेहे गते सङ्गावे ।
 अभ्यर्थनया प्रेम क्रियमाणं कीदृग्भवति ॥ ३४५ ॥
 अदर्शनेनातिदर्शनेन दृष्टेऽनालपता ।
 मानेन प्रवसनेन वा पञ्चविधं क्षीयते प्रेम ॥ ३४६ ॥
 अदर्शनेन बालक सुष्ठुपि स्नेहानुबद्धमनसोः ।
 हस्तपुटपानीयानौव कालेन गलन्ति प्रेमाणि ॥ ३४७ ॥
 प्रेम्नो विरोधितसंधितस्य प्रत्यक्षदृष्टव्यलीकस्य ।
 उदकस्येव तापितशीतलस्य विरसो रसो भवति ॥ ३४८ ॥

ताव य पुत्ति कदल्लो जाव न पेम्भस्स गोयरे पडइ ।

नेहेण नवरि केयत्तणस्स मूला खणिज्जन्ति ॥ ३४८ ॥

माणवज्जा ।

अलियपयम्भिरि अणिमित्तकोवणे असुणि सुणसु मह वयणं ।

एक्कगाहिणि मोक्खेक्कबन्धवं गलद तारुणं ॥ ३५० ॥

अग्घाहि मङ्गं दे गेण्ह चन्दणं असुणि सुणसु मह वयणं ।

माणेण मा नडिज्जसु माणंमिणि गलद कणराई ॥ ३५१ ॥

ए ददप्प मह पसिज्जसु माणं मोत्तूण कुणसु परिओमं ।

कयसेहराण सुम्भद आलावो झत्ति गोमम्भि ॥ ३५२ ॥

निद्दाभङ्गो आवण्डुरत्तणं दोहराय नौसामा ।

जायन्ति जस्स विरहे तेण समं केरिमो माणो ॥ ३५३ ॥

नदपूरमच्छहे जोव्वणम्मि दियहेसु निच्चपहिएसु ।

अणियत्तासु वि राईसु पुत्ति किं दड्डुमाणेण ॥ ३५४ ॥

जइ माणो कौस पिओ अहव पिओ कौस कीरणे माणे ।

माणिणि दोवि गदन्दा एक्कक्कमे न वज्जन्ति ॥ ३५५ ॥

माणिणि मुएसु माणं जइ वि पिओ सुट्ठु वल्लहो तुज्झ ।

कारणवसेण कूवो न नमइ मुद्धे तुला नमइ ॥ ३५६ ॥

माणं अवलम्बन्तो मरिहिमि मुद्धे वसन्तमामम्भि ।

माणो पुणो वि किज्जइ कणदियहा दुल्लहा ऊन्ति ॥ ३५७ ॥

मा पुत्ति कुणसु माणं दइओ हिययम्मि निठुरसहावो ।

कन्दलिषरिसं पेम्भं ठसत्ति तुट्ठं न संघडइ ॥ ३५८ ॥

तावदेव पुत्रि विदग्धो यावन्न प्रेम्नो गोचरे पतति ।

स्नेहेन केवलं केकत्वस्य मूलानि खन्यन्ते ॥ २४८ ॥

मानपद्धतिः ।

अलीकप्रजल्पनशीलेऽनिमित्तकोपनेऽनाकर्णनशील आकर्णय मम व-
एकाग्राहिणि सौख्येकबान्धवं गलति तारुण्यं ॥ २५० ॥ [चनं ।

आजिघ्र मधुं हे गृहाण चन्दनमनाकर्णनशीले शृणु मम वचनं ।

मानेन मा नर्देर्मनस्विनि गलति क्षणरात्रौ ॥ २५१ ॥

हे दयिते मह्यं प्रसौद मानं मुक्ता कुरु परितोषं ।

कुक्कुटानां श्रूयत आलापो झटिति प्रभाते ॥ २५२ ॥

निद्राभङ्ग आपाण्डुरत्व दौर्घाश्च निःश्यामाः ।

जायन्ते यस्य विरहे तेन समं कौदृग्मानः ॥ २५३ ॥

नदीपूरसदृचे यौवने दिवसेषु नित्यपथिकेषु ।

अनिवृत्तास्वपि रात्रिषु पुत्रि किं दग्धमानेन ॥ २५४ ॥

यदि मानः किं प्रियोऽथवा प्रियः किं क्रियते मानः ।

मानिनि द्वावपि गजेन्द्रावेकस्तम्भे न बध्येते ॥ २५५ ॥

मानिनि मुञ्च मानं यद्यपि प्रियः सुष्ठु वल्लभस्तव ।

कारणवशेन कूपो न नमति मुग्धे तुला नमति ॥ २५६ ॥

मानमवलम्बमाना मरिष्यसि मुग्धे वसन्तमासे ।

मानः पुनरपि क्रियते क्षणदिवसा दुर्लभा भवन्ति ॥ २५७ ॥

मा पुत्रि कार्षीर्मानं दयितो हृदये निष्ठुरस्वभावः ।

कन्दलीमदृशं प्रेम झटिति चूटितं न संघटते ॥ २५८ ॥

दठनेहनालपरिसंठियस्स सभावदलसुयन्धस्स ।

पेक्कुप्पलस्स माए माणतुसारो चिय विणासो ॥ ३५८ ॥

मुय माणं माण पियं पियसरयं जाव वच्चए सरयं ।

सरए सरयं सुरयं च पुत्ति को पावद अउल्लो ॥ ३६० ॥

तुङ्गो थिरो विसालो जो रदओ माणपव्वओ तीए ।

सो दइयदिट्ठिवज्जासणस्स घायं चिय न पत्तो ॥ ३६१ ॥

पायवडिओ न गणिओ पियं भनन्तो वि विप्पियं भणिओ ।

वच्चन्तो न निरुद्धो भण कस्स कए कओ माणो ॥ ३६० ॥

माणम्मि तम्मि किज्जद जो जाणद विरहवेयणादुत्तं ।

अणरसियनिव्विसेसे किं कीरद पत्थरे माणो ॥ ३६३ ॥

उज्जगिरस्स तणुयत्तणस्स सुमियस्स दौहरुल्लस्स ।

एयाण उरं दाऊण पुत्ति माणं कुणिज्जासु ॥ ३६४ ॥

पवसियवज्जा ।

कल्लं किर खरहियओ पवसिहिद पिओ त्ति सुव्वद जणम्मि ।

तह वड्डु भयवद निसे जह से कल्लं चिय न होद ॥ ३६५ ॥

जद वच्चमि वच्च तुमं को वारद तुज्झ सुहव जन्तस्स ।

तुह गमणं मह मरणं लिहिय पसत्था कयन्तेण ॥ ३६६ ॥

जद वच्चमि वच्च तुमं एण्हं अवऊहणेण न ऊ कज्जं ।

पावासियाण मडयं किविऊण अमङ्गलं होद ॥ ३६७ ॥

वसिऊण मज्ज हियए जीयं गहिऊण अज्ज चलिओ सि ।

सहवासहरविडम्बण गङ्गम्मि गओ न सुज्झिहिमि ॥ ३६८ ॥

दृढस्नेहनालपरिमंस्थितस्य सद्भावदलसुगन्धस्य ।

प्रेमोत्पलस्य मातर्मानतुषार एव विनाशः ॥ ३५८ ॥

मुञ्च मानं मानय प्रियं प्रियसरकं यावद्भ्रजति शरत् ।

शरदि सरकं सुरतं च पुत्रि कः प्राप्नोत्यपुण्यः ॥ ३६० ॥

तुङ्गः स्थिरो विशालो यो रचितो मानपर्वतस्तथा ।

म दयितदृष्टिवज्राग्नेर्घातमेव न प्राप्तः ॥ ३६१ ॥

पादयोः पतितो न गणितः प्रियं भणन्नपि विप्रियं भणितः ।

व्रजस्र निरुद्धो भण कस्य कृते कृतो मानः ॥ ३६२ ॥

माने तस्मिन् क्रियते यो जानाति विरहवेदनादःखं ।

अरसिकनिर्विशेषे किं क्रियते प्रस्तरे मानः ॥ ३६३ ॥

उज्जागरस्य तनुत्वस्य शोषितस्य दौर्घरुदितस्य ।

एतेषामुरो दत्वा पुत्रि मानं कुर्याः ॥ ३६४ ॥

प्रवसितपद्धतिः ।

कल्यं किल खरहृदयः प्रवक्ष्यति प्रिय इति श्रूयते जने ।

तथा वर्धस्व भगवति निशे यथा तस्य कल्यमेव न भवति ॥ ३६५ ॥

यदि व्रजसि व्रज त्वं को वारयति तव सुभग यान्तस्य ।

तव गमनं मम मरणं लिखिता प्रशस्तिः कृतान्तेन ॥ ३६६ ॥

यदि व्रजसि व्रज त्वमिदानीमवगूहनेन न खलु कार्यं ।

प्रवसतां मटकं कुप्यामङ्गलं भवति ॥ ३६७ ॥

उषित्वा मम हृदये जीवं गृहीत्वाद्या चलितोऽसि ।

सहवासगृहविडम्बन गङ्गायां गतो न शुधिष्यसि ॥ ३६८ ॥

जइ वच्चसि वच्च तुमं अञ्चल गहिओ य कुप्पसे कीस ।
 पढमं चिय सो मुञ्चइ जो जीवइ तुह विओएण ॥ ३६८ ॥
 न मए रुल्लं न कयं अमङ्गलं होन्तु सयलसिद्धीओ ।
 विरहगिधूमकडुयादयाइ पयलन्ति नयणादं ॥ ३७० ॥
 रे समिवाहणवाहण मा पवमसु एरिसम्मि कालम्मि ।
 सेलसुयासुयवाहण — घणमदो जत्थ उच्छलइ ॥ ३७१ ॥
 रे समिवाहणवाहण वारिज्जन्तो न ठासि जइ सुहय ।
 ता लच्छिवासवासं अन्हाणं वच्च दाऊण ॥ ३७२ ॥
 इय पन्थे मा वच्चसु गयवदभणियं भुयं पसारेवि ।
 पन्थिय पियपयमुदा मदलिज्जइ तुज्झ गमणेण ॥ ३७३ ॥

विरहवज्जा ।

अज्जं चेय पउत्थो उज्जागरओ जणस्स अज्जेय ।
 अज्जेय हलद्दीपिञ्जराइ गोलाए तूहादं ॥ ३७४ ॥
 अज्जं चेय पउत्थो अज्जं चिय सुसयाइ जायादं ।
 रच्छामुहदेउलचच्चराइ अन्हं च हिययादं ॥ ३७५ ॥
 अज्जं चिय तेण विणा इमौए आयम्बधवलकसणादं ।
 जावन्धमोत्तियाइ व दिसासु घोलन्ति नयणादं ॥ ३७६ ॥
 अज्जं गओ त्ति अज्जं गओ त्ति अज्जं गओ त्ति लिहिरौए ।
 पढम चिय दियहद्धे कुड्डो रेहाहि चित्तलिओ ॥ ३७७ ॥
 अवहिदियहागमसङ्किरीहिं सहियाहि तीए लिहिरौए ।
 दो तिन्नि तइ चिय चोरियाए रेहा फुसिज्जन्ति ॥ ३७८ ॥

यदि व्रजसि व्रज त्वमञ्चले गृहीतश्च कुप्यसि कस्मात् ।
 प्रथममेव स मुच्यते यो जीवति त्वद्वियोगेन ॥ ३६८ ॥
 न मया रुदितं न कृतममङ्गलं भवन्तु सकलमिद्वयः ।
 विरहाग्निधूमकटुकौकते प्रगलतो नयने ॥ ३७० ॥
 रे शशिवाहनवाहन मा प्रवसेदृशे काले ।
 शैलसुतासुतवाहनघनशब्दो यत्रोच्छलति ॥ ३७१ ॥
 रे शशिवाहनवाहन वार्यमाणो न तिष्ठमि यदि सुभग ।
 तदा लक्ष्मीवासवासमस्रभ्यं व्रज दत्वा ॥ ३७२ ॥
 अस्मिन्यथि मा व्रज गतपतिभणितं भुजं प्रसार्य ।
 पथिक प्रियपदमुद्रा मलिनीक्रियते तव गमनेन ॥ ३७३ ॥

विरहपङ्क्तिः ।

अद्यैव प्रोषित उज्जागरो जनस्याद्यैव ।
 अद्यैव हरिद्रापिञ्जराणि गोदावर्यास्तटानि ॥ ३७४ ॥
 अद्यैव प्रोषितोऽद्यैव शून्यानि जातानि ।
 रथ्यामुखदेवकुलचत्वरण्यसद्गृह्यानि ॥ ३७५ ॥
 अद्यैव तेन विनैतस्या आताम्रधवलकृष्णे ।
 जात्यन्धमौक्तिके इव दिक्षु घूर्णतो नयने ॥ ३७६ ॥
 अद्य गत इत्यद्य गत इत्यद्य गत इति लिखनशीलया ।
 प्रथम एव दिवसार्धं कुड्यं रेखाभिश्चित्रितं ॥ ३७७ ॥
 अनधिदिवसागमशङ्कनशीलाभिः सखीभिस्तस्यां लिखनशीलायां ।
 द्वे तिस्रस्तथैव चौरिकथा प्रोज्झन्ते ॥ ३७८ ॥

‘कदया गओ पिओ’ ‘पुत्ति अज्ज’ ‘अज्जेय कद दिणा होन्ति’ ।

‘एक्को’ ‘एदहमेत्तो’ भणितं मोहं गया बाला ॥ ३७८ ॥

तह कह वि कुम्भुत्ते निवट्टइ वल्लहो जीयन्ताणं ।

जह फुडियमिप्पिसंपुड — दलं व बीयं न संघडइ ॥ ३८० ॥

विरहेण मन्दरेण व हियं दड्ढोदहिं व महिऊण ।

उम्भूलियाद अब्बो अन्हं रयणाद व सुहादं ॥ ३८१ ॥

अज्जं पुष्ठा अवहो करेसु मुहमण्डणं पयत्तेण ।

अज्ज समण्णद विरहो इत्ते वि पिए अइत्ते वि ॥ ३८२ ॥

खणमेत्तं संतावो सेओ सीयं तहेय रोमञ्चो ।

अब्बो दूसहणिज्जो पियविरहो मन्निवाओ व्व ॥ ३८३ ॥

उणहुण्हा रणरणया दप्पेच्चा दूमहा दुरालोया ।

मंवच्चरसयसरिसा पियविरहे दुग्गमा दियहा ॥ ३८४ ॥

मयणाणलसंधुक्किय — नेहिन्धणदुसहदूरपज्जलिओ ।

डहई सहि पियविरहे जलणो जलणो चिय वराओ ॥ ३८५ ॥

थोरंसुसलिलसित्तो हियए पज्जलइ पियविओयसि ।

विरहो हले हयासो अउव्वजलणो कओ विहिणा ॥ ३८६ ॥

विसहरविसग्गिसंसग्गदूसिओ उहइ चन्दणो उहउ ।

पियविरहे महचोज्जं अमयमओ जं समी उहइ ॥ ३८७ ॥

ओसरसु मयण घेत्तूण जीवियं हरड्डयामणुच्चरियं ।

पियविरहजलणजालावलीहि सहसत्ति उज्झिहिमि ॥ ३८८ ॥

जेहिं सोहग्गनिहो दिट्ठो नयणेहि ते चिय रुवन्तु ।

अङ्गाइ अपावियसङ्गमाइ ता कौम झिज्जन्ति ॥ ३८९ ॥

कदा गतः प्रियः पुत्र्याद्यैव कति दिनानि भवन्ति ।
 एकमेतावन्मात्रं भणित्वा मोहं गता बाला ॥ ३७८ ॥
 तथा कथमपि कुमुहर्ते निवर्तते वल्लभो जीवतां ।
 यथा स्फुटितशुक्लिसम्पुटदलमिव द्वितीयं न संघटते ॥ ३८० ॥
 विरहेण मन्दरेणेव हृदयं दुग्धोदधिमिव मथित्वा ।
 उन्मूलितान्यहोऽस्माकं रत्नानीव सुखानि ॥ ३८१ ॥
 अद्य पूर्णोऽवधिः कुरुष्व सुखमण्डनं प्रयत्नेन ।
 अद्य समाप्यते विरहो याते ऽपि प्रियेऽयाते ऽपि ॥ ३८२ ॥
 क्षणमात्रं संतापः स्नेहः श्रौतं तथैव रोमाञ्चः ।
 अहो दुःसहनीयः प्रियविरहः सन्निपात इव ॥ ३८३ ॥
 उष्णोष्णा रणरणका दुष्प्रेक्ष्या दुःसहा दुरालोकाः ।
 संवत्सरशतमदृक्षाः प्रियविरहे दुर्गमा दिवसाः ॥ ३८४ ॥
 मदनानिलसंधुक्षितस्नेहेन्धनदुःसहदूरप्रज्वलितः ।
 दहति सखि प्रियविरहे ज्वलनो ज्वलन एव वराकः ॥ ३८५ ॥
 थोराश्रुसलिलसिक्तो हृदये प्रज्वलति प्रियवियोगे ।
 विरहो हले हताशो ऽपूर्वज्वलनः कृतो विधिना ॥ ३८६ ॥
 विषधरविषाग्निसंसर्गदूषितो दहति चन्दनो दहतु ।
 प्रियविरहे महदाश्चर्यममृतमयो यच्छ्रौ दहति ॥ ३८७ ॥
 अपसर मदन गृहीत्वा जीवितं हरज्जिताशनोच्चरितं ।
 प्रियविरहज्वलनज्वालावलीभिः महमा धक्ष्यसे ॥ ३८८ ॥
 याभ्यां सौभाग्यनिधिर्दृष्टो नयनाभ्यां तावेव रुदतां ।
 अज्ञान्यप्राप्तसङ्गमानि तावत्कस्मात्क्षीयन्ते ॥ ३८९ ॥

अणङ्गवज्जा ।

अन्नो को वि महावो वम्महसिहिणो हला हयासस्स ।
 विज्झाद नौरमाणं हियए सरमाण पज्जलद ॥ ३८० ॥
 दिट्ठी दिट्ठीपसरो पसरेण रई रईए सभावो ।
 सभावेण य नेहो पञ्च वि बाणा अणङ्गस्स ॥ ३८१ ॥
 उवरि महं चिय वम्मह पञ्च वि बाणा निसंस रे मुक्का ।
 अन्नं उण तरुणिजणं किं हणिहिमि चावलट्ठीए ॥ ३८२ ॥
 इच्छानियत्तपसरो कामो कुलबालियाण किं कुणद ।
 मीहो व्व पञ्जरगओ अङ्ग चिय झिज्जद वराओ ॥ ३८३ ॥
 ए कुसुमसरा तुह डज्झिहिन्ति मा भणसु मयण न ऊ भणियं ।
 पियविरहतावतविण मह हियए पक्खिवन्तस्स ॥ ३८४ ॥
 मदरा मयङ्ककिरणा मज्जमासो कामिणीण उल्लावो ।
 पञ्चमसरस्स गेशो तलवग्गो कामदेवस्स ॥ ३८५ ॥
 वम्मह पसंसणिज्जो सि वन्दणिज्जो सि गुणमहग्गो सि ।
 गोरी हरस्स देहद्ववासिणी जेण निम्मविया ॥ ३८६ ॥
 सच्चं अणङ्ग कोयण्डवावडो सरपङ्कत्तलस्को सि ।
 तरुणीचलन्तलोयण — पुरओ जद कुणमि संधाणं ॥ ३८७ ॥

पुरुसउल्लासवज्जा ।

कह सा न संभलिज्जद जत्य वि निवसन्ति पञ्च वत्थूणि ।
 वीणावंसालावणि — पारावयकोदलालविथं ॥ ३८८ ॥
 कह सा न संभलिज्जद जा सा अत्तत्तकणयतणुसोहा ।
 तिवलौतरङ्गमज्झा हरद मणं वरमदन्दाणं ॥ ३८९ ॥

अनङ्गपद्धति ।

अन्यः कोऽपि स्वभावो मन्मथशिखिनः मखि हताशस्य ।
 विधाति नीरसानां हृदये सरसानां प्रज्वलति ॥ ३८ ० ॥
 दृष्टिर्दृष्टिप्रसरः प्रसरेण रती रत्या सद्भावः ।
 सद्भावेन च स्नेहः पञ्चापि बाणा अनङ्गस्य ॥ ३८ १ ॥
 उपरि ममैव मन्मथ पञ्चापि बाणा नृगंस हे मुक्ताः ।
 अन्यं पुनः तरुणौजनं किं हनिष्यसि चापयथा ॥ ३८ २ ॥
 इच्छानिवृत्तप्रसरः कामः कुलवालिकानां किं करोति ।
 सिंह इव पञ्जरगतोऽङ्गैव क्षीयते वराको ॥ ३८ ३ ॥
 हे कुसुमशरास्तव धक्ष्यन्ति मा भण मदन न खलु भणितं ।
 प्रियविरहतापतप्ते मम हृदये प्रक्षिपतः ॥ ३८ ४ ॥
 मदिरा मृगाङ्गकिरणा मधुमामः कामिनौनामुष्मापः ।
 पञ्चमस्वरस्य गेयं तलवर्गः कामदेवस्य ॥ ३८ ५ ॥
 मन्मथ प्रशंसनीयोऽसि वन्दनीयोऽसि गुणमहार्घोऽसि ।
 गौरौ हरस्य देहार्धवामिणी येन निर्मिता ॥ ३८ ६ ॥
 सत्यमनङ्ग कोदण्डव्याघ्रतः शरप्रभूतललोऽसि ।
 तरुणौचललोचनपुरतो यदि करोषि संधानं ॥ ३८ ७ ॥

पुरुषोत्सासपद्धतिः

कथं सा न संस्मर्यते यत्रापि निवसन्ति पञ्चवस्त्रनि ।
 वौणावंशालापिनीपारावतकोकिलालपितं ॥ ३८ ८ ॥
 कथं सा न संस्मर्यते या सातप्तकनकतनुशोभा ।
 त्रिवलीतरङ्गमध्या हरति मनो वरमतीन्द्राणां ॥ ३८ ९ ॥

कह सा न संभलिज्जद जा सा नवनलिणिकोमला बाला
करुहतणुक्किप्पन्ती अकाल घणभट्ठवं कुणद ॥ ४०० ॥

कह सा न संभलिज्जद जा सा घरवारतोरणनिसन्ना ।
हरिणि व्व जूहभट्ठा अच्छद मगं पलोयन्ती ॥ ४०१ ॥

कह सा न संभलिज्जद जा सा नौमाससोसियसरौरा ।
आसासिज्जद सा सा जाव न सासा समप्पन्ति ॥ ४०२ ॥

पियाणुरायवज्जा ।

मुहराओ चिय पयडद जो जस्स पिओ किमेत्थ भणिएण ।

साहेद अङ्गणं चिय घरस्स अवन्तरे लच्छौ ॥ ४०३ ॥

डज्झन्ति कढन्ति समूससन्ति ओ माए सिमिसिमायन्ति ।

जीवन्ति जीवसेसा जे रमिया पोढमहिलाहिं ॥ ४०४ ॥

कम्पन्ति वलन्ति समूससन्ति ओ माए सिमिसिमायन्ति ।

अङ्गादे तस्स पुरओ न थाणिमो कह धरिज्जन्ति ॥ ४०५ ॥

नोससिउक्कम्पियपुलदएहि जाणन्ति नच्चिउं धन्ना ।

अन्धारिसीण दिट्ठे पियन्ति अप्पा वि वोसरद ॥ ४०६ ॥

अच्छउ ता फंसुहं अमयरसाओ वि दूररमणिज्जं ।

दंमणमेत्तेण वि पिययमस्स भण किं न पज्जत्तं ॥ ४०७ ॥

अच्छउ ता लोयणगोयरम्भि पडिएण तेण जं सोक्कं ।

आयस्सिए वि पियसहि पिए जणे होद निव्वाणं ॥ ४०८ ॥

हत्यप्फंसेण वि पिययमस्स जा होद सोक्कसंपत्तौ ।

सा सरभसगाढालिङ्गिए वि इयरे जणे कत्तो ॥ ४०९ ॥

कथं सा न संस्मर्यते या सा नवनलिनीकोमला बाला ।
 कररुद्धतनुस्पृशन्त्यकाले घनभाद्रपदं करोति ॥ ४०० ॥
 कथं सा न संस्मर्यते या सा घरद्वारतोरणनिषणा ।
 हरिणीव यूथभ्रष्टा तिष्ठति मार्गं प्रलोकयन्ती ॥ ४०१ ॥
 कथं सा न संस्मर्यते या सा निःश्वासशोषितशरीरा ।
 आश्वास्यते सा सा यावन्न श्वासाः समाप्यन्ते ॥ ४०२ ॥

प्रियाणुरागपद्धतिः ।

मुखराग एव प्रकटयति यो यस्य प्रियः किमत्र भणितेन ।
 कथयत्यङ्गणमेव गृहस्याभ्यन्तरे लक्ष्मीं ॥ ४०३ ॥
 दह्यन्ते कथ्यन्ते समुच्छ्वसन्त्यहो मातः मिमिसिमायन्ते ।
 जीवन्ति जीवशेषा ये रमिताः प्रौढमहिलाभिः । ४०४ ॥
 कम्पन्ते वलन्ति समुच्छ्वसन्ति हे मातः मिमिसिमायन्ते ।
 अङ्गानि तस्य पुरतो न जानौमः कथं धायन्ते ॥ ४०५ ॥
 निःश्वसितोत्कम्पितपुलकितैर्जानन्ति नर्तितुं धन्याः ।
 अस्मादृश्यो दृष्टे प्रिय आत्मापि विस्मर्यते ॥ ४०६ ॥
 तिष्ठतु तावत्स्पर्शसुखममृतरसादपि दूरं रमणीयं ।
 दर्शनमात्रेणापि प्रियतमस्य भण विं न पर्याप्तं ॥ ४०७ ॥
 आस्तां तावत्सोचनगोचरे पतितेन तेन यत्सुखं ।
 आकर्णितेऽपि प्रियसखि प्रिये जने भवति निर्वाणं ॥ ४०८ ॥
 हस्तस्पर्शेनापि प्रियतमस्य या भवति सौख्यसंपत्तिः ।
 सा सरभसगाढालिङ्गितेऽपीतरस्मिञ्जने कुतः ॥ ४०९ ॥

ता किं करेमि माए लोयणजुयलस्स हयसहावस्स ।
 एक्कं मोत्तूण पियं लक्खेवि न लक्खए लक्कं ॥ ४१० ॥
 ता किं करेमि पियसहि पियस्स मोहगभारभमिरस्स ।
 रायङ्गणं व खुब्भद जस्स घरं दूदसंघेहिं ॥ ४११ ॥
 तह तेण वि सा दिट्ठा तीए तह तस्स पेसिया दिट्ठी ।
 जह दोएह वि समयं चिय निव्वत्तरयाद जायादं ॥ ४१२ ॥

दूईवज्जा ।

दूद तुमं चिय कुमला कक्कडमउयाद जाणसे वोत्तुं ।
 कण्डुदयपण्डुरं जह न होद तह तं कुणिज्जासु ॥ ४१३ ॥
 किञ्चित्तिमेत्तं एयं एसावत्याउ सहि मरीरस्स ।
 महिला महिलाण गई जं जाणसि तं कुणिज्जासु ॥ ४१४ ॥
 जं तुह कज्जं भण तं मह ति जं जाणिउं भणेज्जासु ।
 ओ दूद सच्चवयणेण तं सि पारं गया अज्ज ॥ ४१५ ॥
 तिलयं विलयं विवरीयकच्चुयं सेयभिन्नसव्वङ्गं ।
 पडिवयणं अलहन्ती दूई कलिऊण सा हसिया ॥ ४१६ ॥
 जद सो न एद गेहं ता दूद अहोमुही तुमं कीस ।
 सो होही मज्झ पिओ ओ तुज्झ न खण्डए वयणं ॥ ४१७ ॥
 दूद समागमसेउल्लयङ्गि दरहसियसिचयधम्मिल्ले ।
 थणजहणकवोलनहक्खएहि नाया सि जह पडिया ॥ ४१८ ॥
 इय रक्खमाण वि फुडं दूद न खज्जन्ति दूदया लोए ।
 अह एरिमी अवत्या गयाण अन्हं वसे जाया ॥ ४१९ ॥

ततः किं करोमि मातर्लोचनयुगलस्य हतस्वभावस्य ।
 एकं मुक्त्वा प्रियं लक्षयित्वा न लक्षयति लक्षं ॥ ४१० ॥
 ततः किं करोमि प्रियमखि प्रियस्य सौभाग्यभारभ्रमणशीलस्य ।
 राजाङ्गणमिव चुभ्यते यस्य गृहं दूतिमङ्घैः ॥ ४११ ॥
 तथा तेनापि सा दृष्टा तथा तथा तस्य प्रेषिता दृष्टिः ।
 यथा द्वयोरपि सममेव निर्वृत्तरतानि जातानि ॥ ४१२ ॥

दूतीपद्धतिः ।

दूति त्वमेव कुशला कठिनमृदूनि जानासि वक्तुं ।
 कण्डूयितपाण्डुरं यथा न भवति तथा कुर्याः ॥ ४१३ ॥
 कियन्मात्रमेतदेषावस्था हे मखि शरीरस्य ।
 महिला महिलानां गतिर्यज्जानामि तत्कुर्याः ॥ ४१४ ॥
 यत्तव कार्यं भण तन्मद्यं यज्ज्ञातुं भणैः ।
 हे दूति सत्यवचनेन त्वमसि पारं गताद्य ॥ ४१५ ॥
 तिलकं विलयं गतं विपरीतकञ्चुकं खेदभिन्नसर्वाङ्गं ।
 प्रतिवचनमलभमाना दूती कलयित्वा सा हसिता ॥ ४१६ ॥
 यदि स नैति गेहं ततो दूत्यधोमुखी त्वं किं ।
 स भविष्यति मम प्रियो यस्तव न खण्डते वचनं (वदनं) ॥ ४१७ ॥
 दूति समागमखेदार्द्राङ्गीषत्स्नसिचययतकेशपाशे ।
 स्तनजघनकपोलनखचतैर्ज्ञातासि यथा पतितासि ॥ ४१८ ॥
 एवं राक्षसानामपि स्फुटं दूति न खाद्यन्ते दूतिका लोके ।
 अथेदृश्यवस्था गतानामस्माकं वशे जाता ॥ ४१९ ॥

अच्छुत्ता ताव सविष्मम—कडस्कविस्केवजम्पिरी दूई ।
 तग्गामकुडिलसुणहिसुया वि दिट्ठा सुहावेइ ॥ ४२० ॥
 वेस्सहलालाववियस्सणाउ अडयणपउत्तिहरणाओ ।
 सो रणो नो गामो जत्थ न दो तिन्नि दूईओ ॥ ४२१ ॥

ओलुग्गावियवज्जा ।

तुह गोत्तायस्सणवियडरमणपज्झरियरमजलेणं व ।
 रइमन्दिरस्मि बाला अब्भुस्सन्ती परिष्ममइ ॥ ४२२ ॥
 तुह सङ्गमदोहलिणीं तीं सोहग्गविम्भियासाए ।
 नवसियसयाइ देन्तीं सुहयदेवा वि न ऊ पत्ता ॥ ४२३ ॥
 तुह अस्सेसणकज्जस्मि सुहय मा हरिसवियमियकवोला ।
 जं जत्थ न त्थि तं तत्थ मग्गमाणी चिरं भमिया ॥ ४२४ ॥
 अगणियसेसजुवाणा बालय वोलीणलोयमज्जाया ।
 अह सा भमइ दिसामुह—पसारियच्छी तुह कएण ॥ ४२५ ॥
 नयणाइ तुह विओए घोलिरबाहाइ सुहय तण्णइए ।
 हिययठ्ठियसोयज्जयासधूमभरियाइ व गलन्ति ॥ ४२६ ॥
 वइमग्गपेसियाइ तीए नयणाइ तस्मि वोलीणे ।
 अज्ज वि गलन्ति पडिलगकण्ठयाइ व्व ओ सुहय ॥ ४२७ ॥
 संभरिऊण य रुष्णं तीं तुमं तह विमुक्कपुक्कारं ।
 निइय जह सुहियस्स वि जणस्स ओ निवडिओ बाहो ॥ ४२८ ॥
 एक्केक्कमवइवेठिय—विवरन्तरतरलदिन्ननयणाए ।
 तं वोल्हन्ते बालय पञ्जरसउणाइयं तीए ॥ ४२९ ॥

आस्तां तावत्सविभ्रमकटाक्षविक्षेपजल्पनशीला दूती ।

तद्गामकूटशुनकापि दृष्टा सुखयति ॥ ४२० ॥

विकसदालापविचक्षणा अमतीप्रवृत्तिहारिण्यः ।

तदरण्यं न ग्रामो यत्र न द्वे तिस्रो दूत्य ॥ ४२१ ॥

अवरुणपद्धतिः ।

त्वद्गोत्राकर्णनविकटरमणप्रसूतरमजलेनेव ।

रतिमन्दिरे बालाभ्युचन्ती परिभ्रमति ॥ ४२२ ॥

तव संगमदोहदवत्या तथा मौभाग्यविजृम्भिताशया ।

उपयाचितकशतानि ददत्या सुभगदेव्यपि न खलु प्राप्ता ॥ ४२३ ॥

तवान्वेषणकार्ये सुभग सा हर्षविकसितकपोला ।

यद्यत्र नास्ति तत्तत्र मार्गयन्ती चिरं भ्रमिता ॥ ४२४ ॥

अगणितशेषयुवजना बालकातिक्रान्तलोकमर्यादा ।

अथ सा भ्रमति दिङ्मुखप्रसारिताक्षी तत्कृते ॥ ४२५ ॥

नयने त्वद्वियोगे प्रसारितबाष्पे सुभग तन्व्याः ।

हृदयस्थितशोककुताशधूममृत इव गलतः ॥ ४२६ ॥

वृत्तिमार्गप्रेषिते तस्या नयने तस्मिन्नतिक्रान्ते ।

अद्यापि गलतः प्रतिलग्नकण्टके इव हे सुभग ॥ ४२७ ॥

संस्मृत्य च रुदितं तथा त्वां तथा विमुक्तफूत्कारं ।

निर्दय यथा सुखितस्यापि जनम्याहो निपतितो बाष्पः ॥ ४२८ ॥

एकैकवृत्तिवेष्टितविवरान्तरतरलदत्तनयनया ।

त्वय्यतिक्रान्ते बालक पञ्जरशकुनिवदाचरितं तथा ॥ ४२९ ॥

नयणभन्तरघोलन्तबाहभरमन्थराऽ दिट्ठौए ।

पुणरुत्तपेच्छिरीए बालय ता किं न भणिओ सि ॥ ४ ३ ० ॥

सुहय गयं तुह विरहे तिस्सा हिययं पि वेविरं अज्ज ।

करिचलणचम्पणुक्कलियतुक्कतोयं मिव दिसासु ॥ ४ ३ १ ॥

सा तद् सहत्यदिनं अज्ज वि ओ सुहय गन्धरहियं पि ।

उव्वसियनयरघरदेवय व्व ओमालयं वहद ॥ ४ ३ २ ॥

तह झीणा तुह विरहे अणुदियहं सुन्दरङ्ग तणुयङ्गी ।

जह मिठिलवलयनिवडण--भएण उब्भियकरा भमद ॥ ४ ३ ३ ॥

तुह विरहतावियाए तिस्सा बालाऽ थणहरोक्कङ्गे ।

दिज्जन्ती अणुदियहं मुणालमाला कमक्कमद ॥ ४ ३ ४ ॥

सा तुज्झ कए गयमय--विलेवणा तह वणेक्कसाहारा ।

जाया निदय जाया मासाहारा पुलिन्दि व्व ॥ ४ ३ ५ ॥

हत्यट्ठियं कवालं न सुयद् नूणं खणं पि खट्ठं ।

सा तुह विरहे बालय बाला कावालिणौ जाया ॥ ४ ३ ६ ॥

तह झीणा जह मउलिय--लोयणउडविहडणे वि असमत्था ।

सक्किहिद दुक्करं घर--गयं पि दट्ठं तुमं बाला ॥ ४ ३ ७ ॥

नाहं दूई न तुमं पिओ त्ति को एत्थ मज्झ वावारो ।

सा मरद् तुज्झ अजसो त्ति तेण धम्मस्करं भणिमो ॥ ४ ३ ८ ॥

बज्जसो वि कहिज्जन्तं तुह वयणं मज्झ हत्यसंदिट्ठं ।

न सुयं ति जम्पमाणी पुणरुत्तमयं कुणद् अज्जा ॥ ४ ३ ९ ॥

नयनाभ्यन्तरघोलद्वाप्यभरमन्थरया दृष्ट्या ।

पुनः पुनः प्रेक्षणशीलया बालक ततः किं न भणितोऽसि ॥ ४ २ ० ॥

सुभग गतं तव विरहे तस्या हृदयं वेपनशीलमद्य ।

करिचरणाक्रमणोच्छालिततुच्छतोयमिव दिक्षु ॥ ४ २ १ ॥

सा त्वया खहस्तदत्तामद्याप्यहो सुभग गन्धरहितामपि ।

उदासितनगरगृहदेवतेव निर्माल्यकं वहति ॥ ४ २ २ ॥

तथा क्षीणा त्वद्विरहेऽनुदिवसं सुन्दराङ्ग तन्वङ्गी ।

यथा शिथिलवलयनिपतनभयेनोर्ध्वीकृतकरा भ्राम्यति ॥ ४ २ ३ ॥

त्वद्विरहतापितायास्तस्या बालायाः स्तनभरोत्सङ्गे ।

दीयमानानुदिवसं मृणालमाला कमच्छमायते ॥ ४ २ ४ ॥

सा त्वत्कृते गतमदविलेपना (गजमदं) तथा पानीयैकसाहारा ।

(वनैकसाधारा)

जाया निर्दय जाता मासाहारा (मांसाहारा) पुलिन्दीव ॥ ४ २ ५ ॥

हस्तस्थितं कपालं न मुञ्चति नूनं क्षणमपि खट्वायामङ्गं (खट्वाङ्गं) ।

सा त्वद्विरहे बालक बाला कापालिनी जाता ॥ ४ २ ६ ॥

तथा क्षीणा यथा मुकुलितलोचनपुटविघटनेऽप्यसमर्था ।

शङ्क्यति दुष्करं गृहगतमपि द्रष्टुं त्वां बाला ॥ ४ २ ७ ॥

नाहं दूती न त्वं प्रिय इति कोऽत्र मम व्यापारः ।

सा म्रियते तवायश इति तेन धर्माक्षरं भणामः ॥ ४ २ ८ ॥

बहुशोऽपि कथ्यमानं तव वचनं मम हस्तमंदिष्टं ।

न श्रुतमिति जल्पमाना पुनरुक्तशतं करोत्यर्या ॥ ४ २ ९ ॥

पवसियवज्जा ।

मज्झपहपत्थियस्स वि गिम्हे पहियस्स हरद संतावो ।
 हिययट्ठियजायामुह—मयङ्कजोपहाजलुप्पीलो ॥ ४४० ॥
 मा उएहं पियसु जलं विरहिणिविरहाणलेण संतत्तं ।
 एत्थ सरे ए पन्थिय गयवद्वज्जयाउ मज्जविया ॥ ४४१ ॥
 को देसो उव्वसिओ को वसिओ सुहय जत्थ चलिओ सि ।
 ओ पहिय पन्थदीवय पुणो तुमं कत्थ दीसिहिमि ॥ ४४२ ॥
 दिट्ठो सि जेहि पन्थिय जेहि न दिट्ठो सि बे वि ते सुमिया ।
 एक्काण हिययहरणं अन्नाण वि निष्फलं जम्भं ॥ ४४३ ॥
 खरपवणचाडुचालिर—कण्ठट्ठियदिन्नकप्पडो पहिओ ।
 दइयादंसणतुरिओ अद्दुड्डीणो व्व पडिहाइ ॥ ४४४ ॥
 दइयादंसणतिण्हालुयस्स पहियस्स चिरनियत्तस्स ।
 नयरासने धुक्कोडिया वि हियए न मायन्ति ॥ ४४५ ॥

धाणवज्जा ।

ते धन्ना गरुयनियम्बबिम्बभारालसाहि तरुणीहिं ।
 फुरियाहरदरगगर—गिराहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४६ ॥
 ते धन्ना कठिणत्तुङ्गथोरथणवीढभारियङ्गीहिं ।
 सन्नावनेहउक्कण्ठिरीहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४७ ॥
 ते धन्ना ताण नमो ते चिय जीवन्ति वस्महपसाया ।
 ईमोहसन्तनीवो—उलाहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४८ ॥
 ते धन्ना समयगइन्दलीललीलायरीहि अणवरयं ।
 क्खणवासरमसहरवयणियाहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४९ ॥

प्रवसितपद्धतिः ।

मध्याह्नप्रस्थितस्यापि ग्रीष्मे पथिकस्य हरति संतापः ।
 हृदयस्थितजायासुखमृगाङ्गज्योत्स्नाजलोत्पीडः ॥ ४४० ॥
 मोष्णं पिव जलं विरहिणीविरहानलेन संतप्तं ।
 अत्र सरसि रे पथिक गतपतिवध्वो मञ्जिताः ॥ ४४१ ॥
 को देश उदसितः को वसितः सुभग यत्र चलितोऽसि ।
 हे पथिक पान्थदीपक पुनः त्वं कुत्र द्रक्ष्यसे ॥ ४४२ ॥
 दृष्टोऽसि यैः पथिक यैर्न दृष्टोऽसि दावपि तौ मुषितौ ।
 एकेषां हृदयहरणमन्येषामपि निष्फलं जन्म ॥ ४४३ ॥
 खरपवनचाटुचालनशीलकण्ठस्थितदत्तकर्पटः पथिकः ।
 दयितादर्शनत्वरितोऽर्धाङ्गीन इव प्रतिभाति ॥ ४४४ ॥
 दयितादर्शनदृष्टालोः पथिकस्य चिरनिवृत्तस्य ।
 नगरासन्ने संशया अपि हृदये न मान्ति ॥ ४४५ ॥

धानपद्धतिः ।

ते धन्या गुरुनितम्बबिम्बभारालसाभिस्सारणीभिः ।
 स्फुरिताधरदरगद्गदगौर्भिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४६ ॥
 ते धन्याः कठिनोत्तुङ्गविस्तीर्णस्तनपीठभारिताङ्गीभिः ।
 सद्भावस्नेहोत्कण्ठितशीलाभिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४७ ॥
 ते धन्यास्तेभ्यो नमस्त एव जीवन्ति मन्मथप्रसादतः ।
 ईषत्संसमाननीवीव्याकुलाभिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४८ ॥
 ते धन्याः समदगजेन्द्रलीलालीलाचरन्तीभिरनवरतं ।
 क्षणवासरशशधरवदनाभिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४९ ॥

हिययसंवरणवज्जा ।

झिञ्जउ हिययं फुट्ठन्तु लोयणा होउ अज्ज मरणं पि ।

मयणाणलो वियम्भउ मा माणं मुञ्च रे हियय ॥ ४५० ॥

हा हियय झीणसाहस वियलियमाहप्पचिन्त भज्जेमि ।

जत्थ गओ न गणिज्जसि तत्थ तुमं बन्धसे नेहं ॥ ४५१ ॥

हा हियय किं किलम्मसि दुल्लहजणगरुयसङ्गमासाए ।

अघडन्तजुत्तिकज्जाणुबन्धकरणे सुहं कत्तो ॥ ४५२ ॥

अप्पच्छन्दपहाविर दुल्लहलाभं जणं विमग्गन्तो ।

आयासं व भमन्तो मुहा वि केणावि खज्जिहिमि ॥ ४५३ ॥

उज्जसि उज्जसु कडूमि कडूसु अह फुडमि हियय ता फुडसु ।

जेण पुणो न कयादय अन्नासत्ते मदं कुणमि ॥ ४५४ ॥

सुघरिणीवज्जा ।

भुञ्जद भुञ्जियसेमं सुप्पद सुप्पमि परियणे मयले ।

पढमं चेय विबुज्जद घरस्स लच्छी न मा घरिणी ॥ ४५५ ॥

तुच्छं तवणिं पि घरे घरिणी तह कह वि नेद वित्थारं ।

जह ते वि बन्धवा जलणिहि व्व थाहं न याणन्ति ॥ ४५६ ॥

दुग्गयघरमि घरिणी रक्कन्ती आउलत्तणं पदणो ।

पुच्छियदोहलमद्धा उययं चिय दोहलं कहद ॥ ४५७ ॥

पत्ते पियपाङ्गणए मङ्गलवलयाद विक्किणन्तीए ।

दुग्गयघरिणीकुलबालियाए रोवाविओ गामो ॥ ४५८ ॥

बन्धवमरणे वि हहा दुग्गयघरिणीए वि न तहा रुलं ।

अप्पत्तबलिविलक्के वल्लहकाए समुड्डीणे ॥ ४५९ ॥

हृदयसंवरणपद्धतिः ।

खिद्यतु हृदयं स्फुटतां लोचने भवत्वद्य मरणमपि ।
 मदनानलो विजृम्भतां मा मानं मुञ्च रे हृदय ॥ ४५० ॥
 हा हृदय चौणसाहस विगलितमाहात्म्यचिन्त भज्यसे ।
 यत्र गतं न गण्यसे तत्र त्वं बध्नासि स्नेहं ॥ ४५१ ॥
 हा हृदय किं क्लाम्यसि दुर्लभजनगुरुसंगमाश्रया ।
 अघटमानयुक्तिकार्यानुबन्धकरणे सुखं कुतः ॥ ४५२ ॥
 आत्मच्छन्दप्रधावनशील दुर्लभलाभं जनं विमार्गयत् ।
 आकाशमिव श्रमद्युधैव केनापि खादिष्यसे ॥ ४५३ ॥
 दह्यसे दह्यस्व कथ्यसे कथ्यस्वाथ स्फुटसि हृदय तदा स्फुट ।
 येन पुनर्न कदाप्यन्यासक्ते मतिं करोषि ॥ ४५४ ॥

गृहणीपद्धतिः ।

भुङ्क्ते भुक्तशेषं स्वपिति सुप्ते परिजने सकले ।
 प्रथममेव विबुध्यते गृहस्य लक्ष्मीर्न सा गृहिणी ॥ ४५५ ॥
 तुच्छं व्ययमपि गृहे गृहिणी तथा कथमपि नयति विस्तारं ।
 यथा तेऽपि बान्धवा जलनिधिरिव स्ताघं न जानन्ति ॥ ४५६ ॥
 दुर्गतगृहे गृहिणी रक्षन्त्याकुलत्वं पत्युः ।
 पृष्टदोहदश्रद्धा उदकमेव दोहदं कथयति ॥ ४५७ ॥
 प्राप्ते प्रियप्राघुणके मङ्गलवल्लयानि विक्रीयमानया ।
 दुर्गतगृहिणीकुलबालिकया रोदितो ग्रामः ॥ ४५८ ॥
 बान्धवमरणेऽपि हाहा दुर्गतगृहिण्यापि न तथा रुदितं ।
 अप्राप्तबलिविलचे वल्लभकाके समुड्डीने ॥ ४५९ ॥

अमुणियपियमरणाए वायसमुद्धाविरीफ घरिणीए ।
 रोवाविच्चइ गामो अणुदियहं बद्धवेणीए ॥ ४६० ॥
 डिम्भाण भुत्तसेमं कुहाकिन्ता वि देद दुहियाणं ।
 कुल्लगोरवेण वरईउ रोरघरिणीउ झिज्जन्ति ॥ ४६१ ॥
 अहियादमाणिणो दुग्गयस्स काहिं पदस्स रक्कन्ती ।
 नियबन्धवाण जूरइ घरिणी विहवेण पत्ताणं ॥ ४६२ ॥

सईवज्जा ।

उब्भेउ अङ्गुलौ सा विलया जा मइ पइं न कामेइ ।
 सो को वि जम्पउ जुवा जम्स मए पेसिया दिट्ठी ॥ ४६३ ॥
 चच्चरघरिणी पियदंसणा वि तरुणी पउत्थवइया वि ।
 असईसइज्झिया दुग्गया वि न ऊ खण्डियं सीलं ॥ ४६४ ॥
 असरिसचित्ते दियरे सुद्धमणा पिययमे विसमसीले ।
 न कहइ कुडुम्बविहडण—भएण तणुयायए मुद्धा ॥ ४६५ ॥
 घरवावारे घरिणी वेसा सुरयम्मि कुलवह्ण सुयणे ।
 परिणइमज्झम्मि सही विड्डरे मन्ति व्व भिच्चो व्व ॥ ४६६ ॥
 कुलवालियाए पेच्चइ · जोव्वणलावणविक्कमविलासा ।
 मव्वे वि अगगचलिथा पियम्मि कयनिच्चए गन्तुं ॥ ४६७ ॥
 पुरिसविसेसेण सदत्तणाइ न कुलक्कमेण महिलाणं ।
 सगं गए वि हाले न मुयइ गोला पदट्ठाणं ॥ ४६८ ॥
 इइपरलोयविरुद्धेण कण्ठकडुएण गरहणिज्जेण ।
 उभयकुलदुसणिज्जेण दूइ किं तेण भणिएण ॥ ४६९ ॥

अज्ञातप्रियमरणया वायसमुद्धापनशौलया गृहिण्या ।

रोद्यते ग्रामोऽनुदिवसं बद्धवेण्या ॥ ४६० ॥

डिम्भानां भुक्तशेषं चुधाक्लान्तापि ददाति दुःखितेभ्यः ।

कुलगौरवेण वराक्यो रङ्गगृहिण्यः चीयन्ते ॥ ४६१ ॥

अभिजातिमानिनो दुर्गतस्य कथां पत्यु रचन्ती ।

निजबान्धवेभ्यः क्रुध्यति गृहिणी विभवेन प्राप्तेभ्यः ॥ ४६२ ॥

सतीपडतिः ।

ऊर्ध्वीकरोत्वङ्गुलत्वीं सा वनिता या मम पतिं न कामयते ।

स कोऽपि कथयतु युवा यस्य मया प्रेषिता दृष्टिः ॥ ४६३ ॥

चत्वरगृहिणी प्रियदर्शनापि तरुणी प्रोषितपतिकापि ।

असतीप्रातिवेशिका दुर्गतापि न खलु खण्डितं शीलं ॥ ४६४ ॥

असदृशचित्ते देवरे शुद्धमना प्रियतमे विषमशीले ।

न कथयति कुटुम्बविघटनभयेन तनूभवति सुगधा ॥ ४६५ ॥

गृहव्यापारे गृहिणी वेश्या सुरते कुलवधूः सुजने ।

परिणतिमध्ये सखी विधुरे मन्त्रीव मृत्यु इव ॥ ४६६ ॥

कुलबालिकायाः प्रेक्षत यौवनलावण्यविभ्रमविलासाः ।

सर्वेऽप्यपचलिताः प्रिये कृतनिश्चये गन्तुं ॥ ४६७ ॥

पुरुषविशेषेण सतीत्वं न कुलक्रमेण महिलानां ।

स्वर्गं गतेऽपि जाले न मुञ्चति गोदावरी प्रतिष्ठानं ॥ ४६८ ॥

इक्ष्वापरलोकविरुद्धेन कर्णकटुकेन गर्हणीयेन ।

उभयकुलदूषणीयेन दूति किं तेन भणितेन ॥ ४६९ ॥

जइ सो गुणाणुराई गुणनुओ मह गुणे पसंसेई ।

पढमं चिय जइ असई गुणगणणा का तइ जेय ॥ ४७० ॥

जइ उत्तमो वि भएइ मह पुरओ सो वि सुयणु अणुदियहं ।

मामि न उत्तमपुरिसा परस दाराइ पेच्छन्ति ॥ ४७१ ॥

असईवज्जा

नियडकुडङ्गं पच्छन्नदेउलं बज्जुवाणसंकिणं ।

थेरो पइ त्ति मा रुवसु पुत्ति दिन्ना सि सुगामे ॥ ४७२ ॥

मा रुवसु ओणयमुही धवलायन्तेसु सालिकेत्तेसु ।

हरियालमण्डियमुहा नड व्व सणवाडया जाया ॥ ४७३ ॥

पुव्वेण सणं पच्छेण वज्जुला दाहिणेण वडविडओ ।

पुत्तिय पुल्लेहि विणा न लब्धए एरिसो गामो ॥ ४७४ ॥

पेक्कह महाणुचोज्जं काणाघरिणीं जं कयं कज्जं ।

चुम्बेवि न लज्ज नयणं झडत्ति नौसारिओ जारो ॥ ४७५ ॥

पउरजुवाणो गामो मज्जमासो जोव्वणं पई थेरो ।

जुल्लसुरा साहीणा असई मा होउ किं मरउ ॥ ४७६ ॥

देवाण बभणण य पुत्ति पसाएण एत्तिथं कालं ।

न ऊ जाओ अन्ह घरे कइया वि सदत्तणकलङ्को ॥ ४७७ ॥

सट्ठीं होइ सुहवा सएण रभत्तणं च पावेइ ।

पुल्ले जारसहस्से इन्दो अट्ठासणं देइ ॥ ४७८ ॥

जइ फुडु एत्थ सुयाणं जम्मफलं होइ किं पि अन्हाणं ।

ता तेसु कुडङ्गेसु ह तेण ममं तइ नु कौलेज्जा ॥ ४७९ ॥

यदि स गुणानुरागी गुणज्ञो मम गुणान् प्रशंसति ।
 प्रथममेव यद्यसती गुणगणना का तदैव ॥ ४७० ॥
 यद्युत्तमोऽपि भण्यते मम पुरतः सोऽपि सुतन्वनुदिवसं ।
 मामि नोत्तमपुरुषाः परस्य दारान् पश्यन्ति ॥ ४७१ ॥

असती-पद्धतिः ।

निकटकुटङ्गकं प्रच्छन्नदेवकुलं बज्जयुवमंकौणं ।
 स्थविरः पतिरिति मा रोदोः पुत्रि दत्तासि सुग्रामे ॥ ४७२ ॥
 मा रोदोः रवनतमुखी धवलीभवत्सु शालिच्छेत्रेषु ।
 हरितालमण्डितमुखा नटीव शणवाटिका जाता ॥ ४७३ ॥
 पूर्वस्यां शण पश्चाद् वञ्जुला दक्षिणेन वटविटपः ।
 पुत्रिके पुण्यैर्विना न लभ्यते दृक्षो ग्रामः ॥ ४७४ ॥
 प्रेक्षध्वं महदाश्चर्यं काण्ठहिण्या यत्कृतं कार्यं ।
 चुम्बित्वा न लघु नयनं झटिति निःसारितो जारः ॥ ४७५ ॥
 प्रचुरतरूणो ग्रामो मधुमामो यौवनं पतिः स्थविरः ।
 जीर्णसुरा स्वाधीनासती मा भवतु किं क्षियतां ॥ ४७६ ॥
 देवानां ब्राह्मणानां च पुत्रि प्रमादेन एतावत्कालं ।
 न खलु जातो ऽस्मद्गृहे कदाचित्सतीत्वकलङ्गः ॥ ४७७ ॥
 षष्ठ्या भवति सुभगा शतेन रम्भात्वं च प्राप्नोति ।
 पूर्णं जारसहस्रं दम्भोऽर्धासनं ददाति ॥ ४७८ ॥
 यदि स्फुटमत्र मृतानां जन्मफलं भवति किमप्यस्माकं ।
 ततस्तेषु कुड्गेषु हा तेन समं तथाहो क्रीडेयं ॥ ४७९ ॥

जो जं करेद पावद सो तं सोऊण निगया असई ।
रमियव्वं तेण समं तत्थ जइच्छाप्र ता एणिहं ॥ ४८० ॥
असईहि सई भणिया निज्जयं होऊण कल्लमूलम्मि ।
नरयं वच्चसि पावे परपुरिमरसं अयाणन्ती ॥ ४८१ ॥
जत्थ न खुज्जथविडओ न नई न वणं न उज्जडो गेहो ।
तत्थ भण कह वसिज्जइ सुविमत्थविवज्जिए गामे ॥ ४८२ ॥
रे रे विडण मा सुय — सु दुज्जणं गिलसु पुल्लिमायन्दं ।
अमयमयं भुज्जन्तो हयाम दीहाउओ होमि ॥ ४८३ ॥
किन्नं पुणो वि किज्जउ मज्झमहचक्रेण राज्जणो मीमं ।
गिलिओ जेण विमुक्को असईणं दूमओ चन्दो ॥ ४८४ ॥
तं किं पि कहवि होहिइ लब्भइ पुहवी वि हिण्डमाणेहिं ।
जेणोसहेण चन्दो जौरिज्जइ पुल्लिमामहिओ ॥ ४८५ ॥
किं विहिणा सुरलोण उक्का वि न पुंसलि त्ति निम्मविया ।
माहीणो जेण ममी न बोत्तिओ नीलरङ्गम्मि ॥ ४८६ ॥
पमरइ जेण तमोहो फिट्ठइ चन्दस्स चन्दिमा जेण ।
तं सिद्धु सुमरि मिरिप — व्वयाउ आणोमहं किं पि ॥ ४८७ ॥
मा पत्तियं पि दिज्जसु पुंसलि मिविणे वि कामडहणस्स ।
जो अन्हाण अमित्तं चन्दं सीसे ममुव्वहइ ॥ ४८८ ॥
असईणं विप्पिय रे गव्वं मा वहसु पुल्लिमायन्द ।
दौसिहिसि तुमं कइया जइ भग्गो वलयखण्डो व्व ॥ ४८९ ॥
अव्वो धावसु तुरियं कज्जल भरिऊण वे वि हत्थाइं ।
दिट्ठो कूवापडिओ असईणं दूहओ चन्दो ॥ ४९० ॥

यो यत्करोति प्राप्नोति स तच्छ्रुत्वा निर्गतासती ।
 रमितव्यं तेन समं तत्र यदृच्छया तत इदानीं ॥ ४८० ॥
 असतीभिः सती भणिता निभृतं भूत्वा कर्णमूले ।
 नरकं व्रजसि पापे परपुरुषरसमजानाना ॥ ४८१ ॥
 यत्र न कुञ्जविटपो न नदी न वनं नोदमं गेहं ।
 तत्र भण कथमुच्यते पुंश्चलविवर्जिते ग्रामे ॥ ४८२ ॥
 रे रे राहो मा मुञ्च दर्जनं गिल पूर्णिमाचन्द्रं ।
 अमृतमयं भुञ्जन्ताश्च दौर्घायुर्भविष्यति ॥ ४८३ ॥
 किन्नं पुनोऽपि क्विद्यतां मधुमथनचक्रेण राहोः शिरः ।
 गिलितो येनापि मुक्तो ऽसतीनां दूषकश्चन्द्रः । ४८४ ॥
 तत्किमपि कथमपि भविष्यति लभ्यते पृथ्वीमपि हिण्डमानैः ।
 येनौषधेन चन्द्रो जीर्यते पूर्णिमामहितः ॥ ४८५ ॥
 किं विधिना सुरलोक एकापि न पुंश्चलो निर्मिता ।
 स्वाधीनो यथा शशी न निमज्जितो नीलरङ्गे ॥ ४८६ ॥
 प्रमरति येन तमशोघो भ्रंशते चन्द्रस्य चन्द्रिकायेन ।
 तत्सिद्धुं स्मृत्वा श्रौपर्वतादानयोषध किमपि ॥ ४८७ ॥
 मा पत्त्रिकामपि दद्याः पुंश्चलि स्वप्नेऽपि कामदहनस्य ।
 योऽस्माकममित्रं चन्द्रं शिरसि समुदहति ॥ ४८८ ॥
 असतीनां विप्रिय रे गर्वं मा वहस्व पूर्णिमाचन्द्र ।
 द्रक्ष्यसे त्वं कदापि यथा भग्नो वलयखण्ड इव ॥ ४८९ ॥
 अहो धाव त्वरितं कज्जलेन भूत्वा द्वावपि हस्तौ ।
 दृष्ट्वा कूपपतितोऽसतीनां दूषकश्चन्द्रः । ४९० ॥

मज्झएहि कीस पन्थिय जद हरसि नियंसणं नियम्माओ ।
 साहेमि कस्स पुरओ गामो दूरे अहं एक्का ॥ ४८१ ॥
 अत्ता बहिरन्धलिया बज्जविहवौवाहसङ्कुलो गामो ।
 मज्झ पई य विण्णे को तुज्झ वासरियं देइ ॥ ४८२ ॥
 जणसङ्कुलं न सुनं रुसद अत्ता न देइ ओवासं ।
 ता वच्च पहिय मा म — गग वासयं एत्थ मज्झ हरे ॥ ४८३ ॥
 कह लब्भद सत्थरयं अन्हाण य पहिय पामरघरम्मि ।
 उन्नयपओहरे पे — च्छिज्जण जद वसमि ता वससु ॥ ४८४ ॥
 वस पहिय अङ्गण च्चिय फिट्ठ ता तुज्झ वसणदोहलओ ।
 इह गामे हेमन्तो नवरं गिन्हस्स सारिच्छो । ४८५ ॥
 इत्तो निवसद अत्ता एत्थ अहं एत्थ परियणो मयलो ।
 ए पहिय रत्तियन्धय मा मह मयणे निमज्जिहिमि ॥ ४८६ ॥

जोइसियवज्जा ।

दीहरखडियाहत्थो जोइसिओ भमद नयरमज्झम्मि ।
 जाणद सुक्कस्स गदं गणद जद गणावण को वि ॥ ४८७ ॥
 जोइसिय मा विलम्बसु खडियं घेत्तूण गणसु मह तुरियं ।
 अङ्गारण पण्ढे सुक्कस्स गई तह च्चेय ॥ ४८८ ॥
 अत्थि घर च्चिय गणओ विचित्तकरणेहि निट्ठुरं गणद ।
 न ऊ जाणद सुक्कगदं तेणाहं तुह घरे पत्ता ॥ ४८९ ॥
 जोइसिय कीस चुक्कसि विवित्तकरणाद जाणमाणो वि ।
 तह कहवि कुणसु सिग्घं जह सुक्कं निच्चलं होइ ॥ ५०० ॥

मधूकैः किं पथिक यदि हरषि निवसनं नितम्बात् ।

कथयामि कस्य पुरतो ग्रामो दूरेऽहमेका ॥ ४८१ ॥

श्वश्रूर्बधिरान्धा बद्धविधविवाहसंकुलो ग्रामः ।

मम पतिश्च विदेशे को तव वामं ददाति ॥ ४८२ ॥

जनसंकुलं न शून्यं रुध्यति श्वश्रूर्न ददात्यवकाशं ।

ततो ब्रज पथिक मा मार्गय वामकमत्र मम गृहे ॥ ४८३ ॥

कथं लभ्यते स्रस्तरकं (स्वस्थरतं) अस्माकं पथिक पामरगृहे ।

उन्नतपयोधरान् (मेघान्-स्तनौ) दृष्ट्वा यदि वमसि तदा वस ॥ ४८४ ॥

वम पथिकाङ्गण एव भ्रश्यतु ततस्तव वमनदोहदः ।

अत्र ग्रामे हेमन्तो नवरं यौगस्य मदृक्षः ॥ ४८५ ॥

इतो निवसति श्वश्रूरत्राहमत्र परिजनः सकलः ।

हे पथिक रात्र्यन्ध मा मम शयने निमंक्ष्यसे ॥ ४८६ ॥

ज्यौतिषिक-पद्धति ।

दीर्घखटिकाहस्तो (दीर्घसेफहस्तो) ज्यौतिषिको भ्राम्यति नगरमध्ये ।

जानाति शुक्रस्य गतिं (वीर्यस्य स्तम्भनं) गणयति (यभति)

यदि प्रतिपादयति (याभयति) कोऽपि (कापि) ॥ ४८७ ॥

ज्यौतिषिक मा विलम्बस्व खटिकां गृहीत्वा गणय मम त्वरितं ।

अङ्गारके (अङ्गरते) प्रनष्टे शुक्रस्य गतिस्तथैव ॥ ४८८ ॥

अस्ति गृह एव गणको विचित्रकरणैर्निष्ठुरं गणयति ।

न खलु जानाति शुक्रगतिं तेनाहं तव गृहे प्राप्ता ॥ ४८९ ॥

ज्यौतिषिक किं भ्रममि विचित्रकरणानि जानन्नपि ।

तथा कुरु कथमपि शौघं यथा शुक्रो निश्चलो भवति ॥ ५०० ॥

विवरीए रदविम्बे नरकत्ताणं च ठाणगहियाणं ।

न पडइ जलस्स विन्दू सुन्दरि चित्तट्टिए सुक्के ॥ ५०१ ॥

विउलं फलयं थोरा मलायया तुं पि गणय कुमलो सि ।

तहवि न आओ सुक्को मच्चं चिय सुन्नहियओ सि ॥ ५०२ ॥

उज्झुउ सो जोदमिओ विचित्तकरणाद जाणमाणो वि ।

गणिउं सयवारं मे उट्टइ धूमो गणन्तस्स ॥ ५०३ ॥

जइ गणमि पुणो वि तुमं विचित्तकरणेहि गणय मविसेमं ।

सुक्कमेण रहियं न ऊ लग्गं मोहणं होइ ॥ ५०४ ॥

मोत्तूण करणगणियं अङ्गुलिमेत्तेण जइ वि सो गणइ ।

अइनिउणो जोदमिओ कट्टइ नाडीगयं सुक्कं ॥ ५०५ ॥

भणिओ वि जइ न कुप्पमि जइ न तुमं होमि कूडजोदमिओ ।

ता कीम तुज्झ जाया गणइ जइ गणावए को वि ॥ ५०६ ॥

अङ्गारयं न याणमि न ऊ बुज्जमि हत्यचित्तमंचारं ।

इय माइ कूडगणओ कह जाणइ सुक्कमंचारं ॥ ५०७ ॥

लेहयवज्जा ।

ममि मलिऊण न-याणमि लेहणि गहिऊण मूढ खलिओ सि ।

ओसरसु कूडलेहय सुललियपत्तं विणामिहिसि ॥ ५०८ ॥

विपरौते रविबिम्बे (रतिबिम्बे) नक्षत्राणां (नखक्षतानां) च
स्यानगृहीतानां ।

न पतति जलस्य (बीजस्य) बिन्दुः सुन्दरि चित्रास्थे (चित्तस्थे)
शुक्रे ॥ ५०१ ॥

विपुलं फलकं (रतिमन्दिरं) दीर्घां शलाका (दीर्घः प्रजापतिः)
त्वमपि गणक कुशलोऽसि (यमने प्रवीणोऽसि) ।

तथापि नागतः शुक्रः सत्यमेव शून्यहृदयोऽसि ॥ ५०२ ॥

दक्षतां स ज्यौतिषिको विचित्रकरणानि जानानोऽपि ।

गणयित्वा शतवारं ममोत्तिष्ठति धूमो गणयतः ॥ ५०३ ॥

यदि गणयसि पुनरपि त्वं विचित्रकरणैर्गणय सविशेषं ।

एकक्रमेण रहितं न खलु लग्नं शोभनं भवति ॥ ५०४ ॥

मुक्त्वा करणगणितमङ्गुलिमात्रेण यदि सोऽपि गणयति ।

अतिनिपुणो ज्यौतिषिकः कर्षति नाडीगतं शुक्रं ॥ ५०५ ॥

भणितोऽपि यदि न कुप्यसि यदि न त्वं भवसि कूटज्यौतिषिकः ।

ततः किं तव जाया गणयति यदि प्रतिपादयति कोऽपि ॥ ५०६ ॥

अङ्गारकं (अङ्गरतं) न जानासि न खलु बुध्यसि हस्तचित्रासंचारं
(हस्तचित्तमंचारं)

इति मातः कूटगणकः कथं जानाति शुक्रमंचारं

(बीजस्तम्भनं) ॥ ५०७ ॥

लेखक पद्धतिः ।

ममौ (वीर्यं) मर्दितुं न जानासि लेखनौ (शेफं) ग्रहीतुं

मूढ स्वलितोऽसि ।

अपसर कूटलेखक सुललितपत्रं (शय्याप्रच्छादनपटं)

विनाशयिष्यसि ॥ ५०८ ॥

ढलिया य ममी भग्गा य लेहणौ खरडियं च तलवट्टं ।
 धिद्धि त्ति कूडलेहय अज्ज वि लेहत्तणे तण्हा ॥ ५०८ ॥
 पिड्डलं मसिभायणयं अत्थि ममी वित्थरं च तलवट्टं ।
 अन्हारिसाण कज्जे हयलेहय लेहणौ भग्गा ॥ ५१० ॥

विज्जवज्जा ।

विज्ज न एसो जरओ न य वाहौ एम को वि संभूओ ।
 उवसमद सलोणेणं विडङ्गजोयामयरसेणं ॥ ५११ ॥
 सच्चं जरण कुमलो मरसुप्पन्ना य लक्खसे वाहौ ।
 एयं पुणो वि अङ्गं विज्ज विडङ्गेहि पन्नत्तं ॥ ५१२ ॥
 पुक्कारयं पउज्जसु बालाए रसुअवाए वाहौए ।
 अज्ज अणज्ज निम्भ — ज्ज विज्ज पेज्जाए न ऊ कज्जं ॥ ५१३ ॥
 मामा खामा न महे — इ महणं विज्ज किं वियप्पेणं ।
 अग्गङ्गुलीए दिज्जउ अवलेहो माउलिङ्गस्स
 (माउ लिङ्गस्स) ॥ ५१४ ॥

पुक्कारएण विज्जय निव्विणा तुह य टीहमासेण ।
 मा वारिज्जउ बाला भुज्जउ अन्नं जहिक्काए ॥ ५१५ ॥
 गहवदसुएण भणियं अउव्वविज्जत्तणं हयासेणं ।
 जेण पउज्जद पुक्का — रयं पि पन्नत्तियाणं पि ॥ ५१६ ॥
 विज्ज तुहागमण च्चिय सुक्का जरएण किं न परिमुणमि ।
 ता नियसु मज्ज अङ्गे संपद सेओ मसुप्पन्नो ॥ ५१७ ॥
 विज्जय अन्नं वारं मह जरओ मयरएण पन्नत्तो ।
 जद तुं नेच्छमि दाउं ता किं क्कामी वि मा होउ ॥ ५१८ ॥

स्खलिता च मसौ (वौर्यं) भग्ना च लेखनी (शेफो) भग्नं च
तालपत्रं (शय्याप्रच्छादनपटं) ।

धिग्धिगिति कूटलेखकाद्यापि लेखने (यभने) तृष्णा ॥ ५०८ ॥

पृथुलं मसौभाजनमस्ति मसौ विस्तरं च तालपत्रं ।

अस्मादृशीनां कार्यं हतलेखक लेखनी भग्ना ॥ ५१० ॥

वैद्य-पद्धतिः ।

वैद्य नैष ज्वरो न च व्याधिरेष कोऽपि सम्भूतः ।

उपशाम्यति मलवणेन विडङ्गयोगामृतरसेन ॥ ५११ ॥

सत्यं ज्वरे कुशलः समोत्पन्नं च लक्ष्मि व्याधिं ।

इदं पुनरप्यङ्गं वैद्य विडङ्गैः प्रज्ञप्तं ॥ ५१२ ॥

पुष्कारयं (पुष्कारकं) प्रयुञ्च बालाया रमोद्भवायाः व्याधिः ।

अद्यानार्यं निर्लज्जं वैद्य पेयया (प्रेयसा) न खलु कार्यं ॥ ५१३ ॥

श्यामा खामा न महते मर्दनं वैद्य किं विकल्पेन ।

अग्राङ्गुल्या दीयतामवलेहो मातुलिङ्गस्य (मातर्लिङ्गस्य) ॥ ५१४ ॥

पुष्कारयेण वैद्य निर्विणा तव च दीर्घश्वासेन ।

मा वार्यतां बाला भुङ्क्तामन्नं (अन्यंविटं) यथेच्छया ॥ ५१५ ॥

गृहपतिसुतेन भणितमपूर्ववैद्यकं हताशेन

येन प्रयुङ्क्ते पुष्कारयं (फूत्काररतं) अपि (प्राप्तानामपि) ॥ ५१६ ॥

वैद्य तवागमन एव मुक्ता ज्वरेण किं न जानामि ।

ततः पश्य मदङ्गे सम्प्रति स्वेदः समुत्पन्नः ॥ ५१७ ॥

वैद्यान्यं वारं मम ज्वर ओषधेन (शतरतेन) प्रज्ञप्तः ।

यदि त्वं नेच्छामि दातुं तदा किं तक्रमपि (षडशीतिरपि)

मा भूत् ॥ ५१८ ॥

बालं जराविलङ्घि कलमङ्गरपलाविणिं नियन्तस्स ।

विज्जस्स सुसुओ सु — सुओ वि महसन्ति पण्डो ॥ ५१८ ॥

मोत्तूण बालतन्तं तह य वमीकरणमन्ततन्नेहिं ।

सिद्धत्येहि महम्मद तरुणौ तरुणेण विज्जेण ॥ ५१९ ॥

अन्नं न रुच्चद चिय मज्झ पियासाप्र पूरियं हिययं ।

नेहसुरयस्सयङ्गे तुह सुरयं विज्ज पडिहाद ॥ ५२० ॥

धम्मियवज्जा ।

जो धम्मिओ न पावद कुरयं मन्दारयं च मुगरयं ।

सो गहियकरणडो चिय कत्तो धुत्तौरयं लहद ॥ ५२१ ॥

धुत्तौरएण धम्मिय जद दच्छसि लिङ्गपूरणं काउं ।

ता एज्जसु मज्झ परो — हडम्मि सूरम्मि अत्यमिण ॥ ५२२ ॥

धुत्तौरयस्स कज्जे गहिराणि परोहडाद वच्चन्तो ।

धम्मिय सुरङ्गकाओ कुरयाण वि नवरि चुक्किहिमि ॥ ५२३ ॥

धुत्तौरयाण कज्जे ण धम्मिओ परपरोहडे भमद ।

अन्नेहि विलुप्पन्तं नियथारामं न लक्खेद ॥ ५२४ ॥

घेत्तूण करण्डं भम — द वावडो परपरोहडे नूणं ।

धुत्तौरएसु रत्तो एक्का वि न मेल्लए धम्मौ ॥ ५२५ ॥

बालां ज्वराविलाङ्गीं कलमधुरप्रलापिनीं पश्यतः ।

वैद्यस्य सुश्रुतः सुश्रुतोऽपि स्मटिति प्रनष्टः ॥ ५१८ ॥

मुक्ता बालतन्त्रं तथा च वशीकरणमन्त्रतन्त्रैः ।

सिद्धार्थैर्महम्मद तरुणौ तरुणेन वैद्येन ॥ ५२० ॥

(अन्यं) अन्नं न रोचत एव मम प्रियाशया पूरितं हृदयं ।

स्नेहसुरताद्राङ्गे तव सुरतं वैद्य प्रतिभाति ॥ ५२१ ॥

धार्मिक-पद्धतिः ।

यो धार्मिको न प्राप्नोति कुरवकं (कुरतं) मन्दारकं (मन्दारतं)

च मुद्गरकं (मुग्धारतं) ।

स गृहीतकरण्ड एव (करगृहीतमाधने) कुतो धत्तूरकं

(धूतारितं) लभते ॥ ५२२ ॥

धत्तूरकेन (धूतारितेन) धार्मिक यदीच्छेत्सौश्वरपूरणं (शेफ०) कर्तुं ।

तत आगच्छेर्मम गृहपश्चाद्भागे सूर्येऽस्तमिते ॥ ५२३ ॥

धत्तूरकस्य कार्यं (धूतारितस्य) गभीरान् गृहपश्चाद्भागान्त्रजन् ।

धार्मिक सुरङ्गात् (सुरतकार्यं) कुरवकेभ्योऽपि (कुरतेभ्यो)

केवलं भ्रंशिश्यसि ॥ ५२४ ॥

धत्तूरकाणां (धूतारितानां) कार्येण धार्मिको परगृहपश्चाद्भाग-

न्त्रमति ।

अन्यैर्विलुप्यमानं (रम्यमाणां) निजारागं (आत्मनो जायां)

न लक्षयति ॥ ५२५ ॥

गृहीत्वा करण्डं भ्राम्यति व्याप्तः परगृहपश्चाद्भागे नूनं ।

धत्तूरकेषु (धूतारितेषु) रक्त एकमपि (एकामपि) न मुञ्चति

धर्मैः ॥ ५२६ ॥

सुलहाद परोहडसं — ठियाद धुत्तौरयाद मोत्तूणं ।

कुरयाण कए रसं पेच्छद कह धम्मिओ भमद ॥ ५२७ ॥

कञ्चीरएहि कणवी — रएहि धुत्तौरएहि बज्जएहिं ।

जद दूक्कसि देहरयं धम्मिय ता मह घरे एज्ज ॥ ५२८ ॥

मन्दारयं विवज्जद कुरयं परिहरद चयद भङ्गरयं ।

धुत्तौरयमलहन्तो गहियकरण्डो गणो भमद ॥ ५२९ ॥

वियसियमुहाद वसु — ज्जलाद मयरन्दपायडिक्कादं ।

धुत्तौरयाद धम्मिय पुण्णएहि विणा न लब्भन्ति ॥ ५३० ॥

एक्केण वि जह धुत्ती — रएण लिङ्गस्स उवरि लगेण ।

मन्दारयाण धम्मिय कोडीए न तं सुहं होद ॥ ५३१ ॥

सिसिरमयरन्दपज्झर — णपउरपसरन्तपरिमलुक्कादं ।

कणवीरयाद गेएहसु धम्मिय सम्भावरत्तादं ॥ ५३२ ॥

जन्तियवज्जा ।

जन्तिय गुलं विमग्गमि न य मे दूक्काए वाहसे जन्तं ।

अरसस किं न याणसि न रसेण विणा गुलं

होद ॥ ५३३ ॥

सुलभान् गृहपञ्चाङ्गागसंस्थितान्धत्तूरकान् (धूर्तारतानि) मुक्ता ।
 कुरवकाणां (कुरतानां) कृतेऽरण्यं पश्यत कथं धार्मिको भ्रमति ॥५२७॥
 कञ्चीरएहि (काञ्चीरतैः) करवीरकैः (कन्यारतैः) धत्तूरकैः
 (धूर्तारतैः) बद्धभिः ।

यदीच्छसि देवगृहं (देहरतं) धार्मिकं तदा मम
 गृहमागच्छेः ॥ ५२८ ॥

मन्दारकं (मन्दारतं) विवर्जयति कुरवकं (कुरतं) परिहरति
 त्यजति भृङ्गारकं (भङ्गरतं) ।
 धत्तूरकमलभमानो (धूर्तारतं) गृहौतकरण्डो (करगृहौतसाधनो)
 गणो भ्रमति ॥ ५२९ ॥

विकसितमुखानि (विहसित ०) वर्णोज्ज्वलानि मकरन्दप्रकटानि ।
 धत्तूरककुसुमानि (धूर्तारतानि) धार्मिकं पुण्यैर्विना न
 लभ्यन्ते ॥ ५३० ॥

एकेनापि यथा धत्तूरकेन (धूर्तारतेन) लिङ्गस्थोपरि लग्नेन
 (साधनस्पृष्टेन) ।

मन्दारकाणां (मन्दारतानां) धार्मिकं कोट्या न तत्सुखं भवति ॥५३१॥
 शिशिरमकरन्दप्रचरणप्रचुरप्रसरत्परिमलार्द्राणि ।
 करवीराणि (कन्यकारतानि) गृहाण धार्मिकं
 मद्भावरक्तानि ॥ ५३२ ॥

यान्त्रिक-पद्धतिः ।

यान्त्रिक (मैथुनकर्तृर्) गुलं (द्रवीकरणत्वं) विमार्गयसे न च
 ममेच्छया वहसे यन्त्रं (मैथुनं) ।
 अरसञ्च किं न जानामि न रसेन (शोभनमैथुनेन) विना गुलो
 भवति । ५३३ ॥

वियडा वि जन्तवाया मउओ नालो रसाउलो उच्छू ।
 लट्ठो वि सुप्पमाणा किं जन्तिय ऊणयं वहमि ॥ ५ २ ४ ॥
 सद्दालयं सरूवं वित्थिणं वररमं सुमद्दमहं ।
 जं एरिमयं जन्तं तत्थ सुहं जन्तिओ लहद ॥ ५ ३ १ ॥
 तह जन्तिएण जन्तं अक्कन्तं नेहनिअररसेण ।
 जह पढमं चिय कुण्डी भरिया एक्केण घाएण ॥ ५ ३ ६ ॥
 तं जन्तं सा कुण्डी सो उच्छू वहलपत्तलच्छाओ ।
 पौलावय तुज्झ गुणो अज्ज वि ऊणो रमो जाओ ॥ ५ ३ ७ ॥

मुसलवज्जा ।

चन्दणवलियं दिठक — च्चिवन्धणं दौहरं सुपरिमाणं ।
 होद घरे साहौणं मुसलं धन्नाण महिलानं ॥ ५ ३ ८ ॥
 थोरगरूयाद सुन्दरि कञ्चीजुत्ताद ऊन्ति नियगेहे ।
 धन्नाण महिलियाणं उरकलमरिसाद मुसलादं ॥ ५ ३ ९ ॥
 मुहभारियाद सुट्ठु वि सुट्ठु वि कञ्चीउ दिठनिबद्धादं ।
 अन्नाहि पि ऊ जुणु — खलमि भज्जन्ति मुसलादं ॥ ५ ४ ० ॥
 भमिओ चिरं असेसो गामो मद महियओ सयंवारं ।
 गेळ्ळखलपरिमाणे — ण मामि मुसलं चिय न दिट्ठं ॥ ५ ४ १ ॥
 भद्दमुहमण्डण चिय दरपिडलं तह य कञ्चिसोहिणं ।
 अत्तेमिं पिय मुसलं पडिक्कन्दं तेण वच्चामो ॥ ५ ४ २ ॥

बालासंवरणवज्जा ।

जस्स तुमं अणुरत्ता सो तुज्झ य मन्दनेहओ पुत्ति ।
 न ऊ दिज्जद ताली दी — हरच्छि एक्केण हत्थेण ॥ ५ ४ ३ ॥

विकटा अपि यन्त्रपाटा मृदको नालो रसाकुल इक्षुः ।
यष्टिरपि सुप्रमाणा किं यन्त्रिकोनकं वहसि ॥ ५ ३ ४ ॥
शब्दालयं मरूपं विस्तीर्णं वररसं सुमर्दमहं ।
यदौदृशं यन्त्रं तत्र सुखं यान्त्रिको लभते ॥ ५ ३ ५ ॥
तथा यान्त्रिकेण यन्त्रमाक्रान्तं स्नेहनिर्भररसेन ।
यथा प्रथममेव कुण्डी भृतैकेन घातेन ॥ ५ ३ ६ ॥
तद्यन्त्रं सा कुण्डी म इक्षुर्बहुलपत्रच्छायाः ।
यान्त्रिक तव गुणोऽद्याप्यूनो रसा जातः ॥ ५ ३ ७ ॥

मुसल-पद्धतिः ।

चन्दनवलितं दृढकाञ्चीबन्धनं दीर्घं सुपरिमाणं ।
भवति घरे स्वाधीनं मुसलं धन्यानां महिलानां ॥ ५ ३ ८ ॥
स्थूलदीर्घाणि सुन्दरि काञ्चीयुक्तानि भवन्ति निजगेहे ।
धन्यानां महिलानामुदूखलमदृशानि मुसलानि ॥ ५ ३ ९ ॥
मुखभृतानि सुष्टपि सुष्टपि काञ्च्या दृढनिबद्धानि ।
अन्याभिरपि खलु जीर्णोदूखले भज्यन्ति मुसलानि ॥ ५ ४ ० ॥
भ्रान्तश्चिरमशेषो ग्रामो मया सख्यः शतवारान् ।
गेहोदूखलपरिमाणेन मामि मुसलमेव न दृष्टं ॥ ५ ४ १ ॥
भद्रमुखमण्डनमेवेषत्पृथुलं तथा च काञ्चिशोभितं ।
अन्येषामेव मुसलं प्रतिच्छन्दं तेन ब्रजामः ॥ ५ ४ २ ॥

बालासंवरण-पद्धतिः ।

यस्य त्वमनुरक्ता म त्वयि च मन्दस्नेहः पुत्रि ।
न खलु दीयते तालिका दीर्घाक्ष्येकेन हस्तेन ॥ ५ ४ ३ ॥

जत्थ गम्भो तत्थ गम्भो सामलि सीहो न जुप्पद हलमि ।
 सप्पुरिसो वि तह चिय पुंसु नयणाद मा रुणं ॥ ५४४ ॥
 तदया वारिज्जन्ती पियहि पदं उल्लिरीहि अच्छीहिं ।
 एण्हं विरहावत्था पुणो वहन्ती किलामिहिमि ॥ ५४५ ॥
 मा रुवसु पुत्ति केया — ए अग्गए खिज्जिहन्ति नयणादं ।
 न ऊ झिज्जद ताण मणं सेल्लं मिव मल्लिलपूरेणं ॥ ५४६ ॥
 दाणं न देन्ति बज्जलं नेहं दरिमन्ति नेय हरिमन्ति ।
 गेण्हन्ति न देन्ति मणं पुत्ति च्छेयां दुराराहा ॥ ५४७ ॥
 रच्चन्ति नेय कस्स वि रत्ता पसयच्छि न ऊ विरच्चन्ति ।
 दिणयरकर व्व केया अदिट्ठदोमा वि रच्चन्ति ॥ ५४८ ॥
 रच्चावन्ति न रच्चहि हरन्ति हिययं न देन्ति नियहिययं ।
 केया भुयङ्गमरिमा डसिऊण परम्मुहा होन्ति ॥ ५४९ ॥
 रच्चावन्ति न रच्चहि देन्ति असोखं न दुक्खिया ऊन्ति ।
 असुयविणय त्ति एण्हं दुक्काराहा जए केया ॥ ५५० ॥
 रत्ते रत्ता कसण — मि कसणया धवलयमि तह धवला ।
 फलिहमणि व्व कदल्ला ऊन्ति जणे पुत्ति मंपुष्ठा ॥ ५५१ ॥

कुट्टिणीसिखावज्जा ।

दरहसियकडखनिरि — खणाद सिङ्गारकम्ममसिणादं ।
 एथाद पुणो सिखसु निरुवमसोहग्गददयादं ॥ ५५२ ॥
 मग्गन्ती मूलियमू — लियाद मा भमसु घरहरं पुत्ति ।
 कन्दाणुवत्तणं पिय — यमस्स एयं वसीकरणं ॥ ५५३ ॥

यत्र गतस्तत्र गतः श्यामले सिंहो न युज्यते हले ।
 सत्पुरुषोऽपि तथैव प्रोज्झ नयने मा रुद्यतां ॥ ५४४ ॥
 तदा वार्यमाणा पिब पतिमाद्राभ्यामक्षिभ्यां ।
 इदानीं विरहावस्थां पुनर्वहमाना क्लमिष्यसि ॥ ५४५ ॥
 मा रोदोः पुत्रि केकानामग्रे खेत्स्येते नयने ।
 न खलु क्षीयते तेषां मनः शैल इव मल्लिलपूरेण ॥ ५४६ ॥
 दानं न ददति बङ्गलं स्नेहं दर्शयन्ति न च हर्षन्ते ।
 गच्छन्ति न ददति मनः पुत्रि केका दुराराधाः ॥ ५४७ ॥
 रज्यन्ते नैव कस्मिन्नपि रक्ताः प्रसृताक्षि न खलु विरज्यन्ते ।
 दिनकरकरा इव केका अदृष्टदोषा अपि रज्यन्ते ॥ ५४८ ॥
 रञ्जयन्ति न रज्यन्त हरन्ति हृदयं न ददति निजहृदयं ।
 केका भुजङ्गसदृशा दद्या पराङ्मुखा भवन्ति ॥ ५४९ ॥
 रञ्जयन्ति न रज्यन्ते ददत्यसौख्यं न दुःखिता भवन्ति ।
 अश्रुतविनया दत्तोदानीं दुःखाराध्या जगति केकाः ॥ ५५० ॥
 रक्ते रक्ताः कृष्णे कृष्णा धवले तथा धवलाः ॥
 स्फटिकमणिरिव केका भवन्ति जने पुत्रि संपूर्णाः ॥ ५५१ ॥

कुट्टिनीशिक्षा-पद्धतिः ।

ईषद्धुषितकटाक्षनिरीक्षणानि शृङ्गारकर्ममसृणानि ।
 एतानि पुनः शिष्य निरूपमसौभाग्यदयितानि ॥ ५५२ ॥
 मार्गयमाणा मूलिका मूलिका मा भ्रम गृहं गृहं पुत्रि ।
 कन्दानुवर्तनं प्रियतमस्यैतदशीकरणं ॥ ५५३ ॥

भूषणपसाहणाड — म्वरेहि मा खिवसु पुत्ति अप्पाणं ।
 रञ्जिज्जद जेण जणो अस्से चिय ते अलङ्कारा ॥ ५५४ ॥
 अन्नासत्ते वि पिण अहिययरं आयरं कुणिज्जासु ।
 उद्धुच्छि वेयणाद वि न मन्ति चरियाद वि गुणेहिं ॥ ५५५ ॥
 न विणा सभावेणं घेप्पद परमत्यजाणओ लोओ ।
 को जुल्लमञ्जरं क — झिण वेयारिउं तरद ॥ ५५६ ॥
 जेण विणा न वल्लिज्जद अणुणिज्जद सो कयावराहो वि ।
 पत्ते वि नयरदाहे भण कस्स न वल्लहो अग्गी ॥ ५५७ ॥
 अव्वो जाणामि अहं तुम्ह पसाण चान्दुयसयाद ।
 एक्कं नवरि न जाणे निन्नेहे रमणपज्झरणं ॥ ५५८ ॥
 ताव चिय ठलहलया जाव चिय नेहपूरियसरौरा ।
 सिद्धत्या उण केया नेहविहणा खलीऊन्ति ॥ ५५९ ॥

वेसावज्जा ।

अहिणि व्व कुडिलगमणा रोरहरे टीवअ व्व निन्नेहा ।
 सुकवि व्व अत्यलुदा वेसं दट्ठूण वन्दामि ॥ ५६० ॥
 वल्लड्ढा मुहरसिया नेहविहणा वि लग्गए कण्ठ ।
 पच्छा करद वियारं बलहट्ठयमारिसा वेसा ॥ ५६१ ॥
 महद सलोहा घणघा — यताडणं तह य वाणमंबन्धं ।
 कुण्ठ व्व पउरकुडिला वेसा मुट्ठीण मवहद ॥ ५६२ ॥
 जाओ पियं पियं पर एक्कं विज्झाद तं चिय पलित्तं ।
 होद अवरत्थिओ चिय वेसामत्थो तिणग्गि व्व ॥ ५६३ ॥

भूषणप्रसाधनाडम्बरैर्मा क्षिप पुत्र्यात्मानं ।

रञ्ज्यते येन जनो ऽन्य एव ते ऽलङ्काराः ॥ ५५४ ॥

अन्यासक्ते ऽपि प्रिये ऽधिकतरमादरं कुर्वीयाः ।

ऊर्ध्वाक्षि वेदना अपि न मन्त्रिचरिता अपि गुणैः ॥ ५५५ ॥

न विना सङ्गावेन गृह्यते परमार्थं जानानो लोकः ।

को जीणमार्जारं काञ्चिकेन प्रतारयितुं तरति ॥ ५५६ ॥

येन विना न स्थीयते ऽनुनीयते स कृतापराधोऽपि ।

प्राप्तेऽपि नगरदाहे भण कस्य न वल्लभोऽग्निः ॥ ५५७ ॥

अहो जानाम्यहं युष्मत्प्रसादेन चाटुशतानि ।

एकं केवलं न जाने निःस्नेहे रमणप्रचरणं ॥ ५५८ ॥

तावदेव मृदका यावदव स्नेहपूरितशरीराः (तैल ०) ।

सिद्धार्थाः पुनश्चेकाः (सर्षपाः) स्नेहविहीना खलीभवन्ति ॥ ५५९ ॥

वेश्या—पद्धतिः ।

अहिरिव कुटिलगमना दरिद्रगृहे दीपक इव निःस्नेहा ।

सुकविरिवार्थलुब्धा वेश्यां दृष्ट्वा वन्दे ॥ ५६० ॥

वर्णाढ्या मुखरमिका स्नेहविहीनापि लगति कण्ठे ।

पश्चात्करोति विकारं चणकरोटिकामदृच्छा वेश्या ॥ ५६१ ॥

सहते सलोभा (सलोहा) घनघातताडनं तथा च पाणसंबन्धं ।

मदंशिकेव प्रचुरकुटिला वेश्या मुञ्च्य समुह्यते ॥ ५६२ ॥

यातः प्रियं प्रियं प्रति (पदं पदं प्रति) एकं निर्वाति तदेव प्रदीप्तं ।

भवत्यपरस्थित एव वेश्यामार्थस्तृणाग्निरिव ॥ ५६३ ॥

निम्मलपवित्तहारा बड्डलोहा पुलदण्ण अङ्गेण ।
 खगलदय व्व वेसा कोसेण विणा न संवड्ढ ॥ ५६४ ॥
 घणसंचया सुगुञ्जा निबड्डलोहा भुयङ्गमहणिज्जा ।
 मञ्जूसिय व्व वेसा ठाणं चिय लोहवित्तस्स ॥ ५६५ ॥
 न गणेद रुववन्तं न कुलीणं नेय रुवसंपन्नं ।
 वेसा वाणरिसरिसा जत्थ फलं तत्थ संकमद ॥ ५६६ ॥
 अमृन्नरायरसियं आमन्नपञ्चोहरं गुणविह्वणं ।
 थड्डं महाववड्डं वेसाहिययं सुरधणु व्व ॥ ५६७ ॥
 कवडेण रमन्ति जणं पियं पयम्यन्ति अत्यलोहेण ।
 ताण नमो वेसाणं अप्पा वि न वल्लहो जाण ॥ ५६८ ॥
 कुललञ्छणं अकिन्तौ अत्यस्स खओ अमौलसंवासो ।
 गन्तुं चिय वेसहरं न जुज्जए पण्डियजणस्स ॥ ५६९ ॥
 संपत्तियाए कालं गमेसु सुलहाए अप्पमुल्लाए ।
 देउल्लवाडयपत्तं तुट्ठणमीलं अदमहग्घं ॥ ५७० ॥
 वेसाण कवडसयपू—रियाण सभावनेहरहियाणं ।
 अत्यरहिओ न रुच्चद पच्चखो कामदेवो वि ॥ ५७१ ॥
 अत्यस्स कारणेणं चुम्बन्ति मुहाद वड्डविरसादं ।
 अप्पा वि जाण वेसो को ताण परो पिओ होद ॥ ५७२ ॥
 सुपमाणा य सुसुत्ता बड्डरूवा तह य कोमला सिमिरे ॥
 कत्तो पुल्लेहि विणा वेसा पण्डिय व्व संपड्ढ ॥ ५७३ ॥
 कुडिलत्तणं च वड्ड—त्तणं च वञ्चत्तणं असच्चं च ।
 अन्नाण ऊन्ति दोसा वेसाण पुणो अलङ्कारा ॥ ५७४ ॥

निर्मलपवित्रहारा (०त्राधारा) बङ्गलोभा (० लोहा) पुलकिताङ्गेन ।
 खङ्गलतिकेव वेश्या कोशेन (प्रत्याकारेण) विना न समुह्यते ॥ ५६४ ॥
 घनसंचया सुगुह्या निबद्धलोभा (लोहनिबद्धा) भुजङ्गमहनीया ।
 मञ्जुषिकेव वेश्या स्थानमेव लोभवित्तस्य (लोह०) ॥ ५६५ ॥
 न गणयति रूपवन्तं न कुलीनं नैव रूपसंपन्नं ।
 वेश्या वानरौसदृचा यत्र फलं तत्र संक्रामति ॥ ५६६ ॥
 अन्योन्यरागरसितमासन्नपयोधरं गुणविहीनं ।
 स्तब्धं स्वभाववक्रं वेश्याहृदयं सुरधनुरिव ॥ ५६७ ॥
 कपटेन रमयन्ति जनं प्रियं प्रजल्पन्त्यर्थलोभेन ।
 ताभ्यो नमो वेश्याभ्य आत्मापि न वल्लभो यासां ॥ ५६८ ॥
 कुललाञ्छनमकौर्तिरर्थस्य त्रयोऽशीलसंवासः ।
 गन्तुमेव वेश्यागृहं न युज्यते पण्डितजनस्य ॥ ५६९ ॥
 बालया कालं गमय सुलभयान्प्रमूढया ।
 देवकुलवाटकपात्रं त्रुटनशीलमतिमहार्घं ॥ ५७० ॥
 वेश्याभ्यः कपटशतपूरिताभ्यः स्वभावस्नेहरहिताभ्यः ।
 अर्थरहितो न रुच्यते प्रत्यक्षः कामदेवोऽपि ॥ ५७१ ॥
 अर्थस्य कारणेन चुम्बन्ति मुखानि वक्रविरसानि ।
 आत्मापि यासां देव्यः कस्तासां परः प्रियो भवति ॥ ५७२ ॥
 सुप्रमाणा च सुसूत्रा बङ्गरूपा तथा च कोमला शिशिरे ।
 कुतः पुण्यैर्विना वेश्या पटिकेव संपद्यते ॥ ५७३ ॥
 कुटिलत्वं च वक्रत्वं च वञ्चकत्वमसत्यं च ।
 अन्येषां भवन्ति दोषा वेश्यानां पुनरलङ्काराः ॥ ५७४ ॥

सरसा निहसणसारा गन्धडा बड्भुयङ्गपरिमलिया ।
 चन्दणलय व्व वेसा भण कस्स न वल्लहा होद ॥ ५७५ ॥
 मा जाणह मत्त सुहयं वेसाहिययं समसणुत्तावं ।
 सेवाललित्तपत्थर — सरिमं पडणेण जाणिहिमि ॥ ५७६ ॥
 एकं खायद मडयं अन्नं च कडक्करक्खियं धरद ।
 अन्नस्स देद दिट्ठी मसाणसिवसारिमा वेसा ॥ ५७७ ॥
 गहिऊण सयलगन्थं मोक्कं झायन्ति तग्गयमणाओ ।
 वेसा मुणिसारिक्खा निच्चं चिय कवलियाहत्था ॥ ५७८ ॥

किविणवज्जा ।

न ङ कस्स वि देन्ति धणं अन्नं देन्तं पि तह निवारन्ति ।
 अत्था किं किविणत्था सत्थावत्था सुयन्ति व्व ॥ ५७९ ॥
 निहणन्ति धणं धरणी — यलम्मि इय जाणिऊण किविणजणा ।
 पायाले गन्तव्वं ता गच्छुअ अगगठाणं पि ॥ ५८० ॥
 करिणो हरिनहरविया — रियस्स दीसन्ति मोत्तिया कुम्भे ।
 किविणाण नवार मरणे पयड चिय ऊन्ति भण्डारा ॥ ५८१ ॥
 परिमुसद करयलेण वि पेच्छद अक्खीहि तं सया किविणो ।
 आलिहियभित्तिवाउ — त्वयं व न ङ भुञ्जिउं तरद ॥ ५८२ ॥
 पुच्छिज्जन्ता नियपरि — यणेण पयडन्ति नेय तं अत्थं ।
 सन्नं पि धणं नत्थित्ति जे भणन्ता महाधीरा ॥ ५८३ ॥
 अत्थं धरन्ति वियत्ता न देन्ति पूयन्ति सयलभूयादं ।
 पुण्णक्खण झिज्जद न संपया चायभोएण ॥ ५८४ ॥

मरसा निघर्षणसारा गन्धाढ्या बङ्गभुजङ्गपरिमृदिता ।

चन्दनलतेव वेश्या भण कस्य न वल्लभा भवति ॥ ५ ७५ ॥

मा जानीत मम सुभगं वेश्याहृदयं समन्मनोत्सापं ।

शैवाललिप्तप्रस्तरसदृशं पतनेन ज्ञास्यसि ॥ ५ ७६ ॥

एकं खादति मृतकमन्यं च कटाक्षरक्षितं धारयति ।

अन्यस्य ददाति दृष्टिं श्लेशानश्रिवासदृशा वेश्या ॥ ५ ७७ ॥

गृहीत्वा सकलयन्यं मोक्षं ध्यायन्ति तद्गतमनसः ।

वेश्या मुनिमदृक्षा नित्यमेव कवलितहस्ताः (कपालहस्ताः) ॥ ५ ७८ ॥

कृपण—पद्धतिः ।

न खलु कस्यापि ददति धनमन्यं ददानमपि तथा निवारयन्ति ।

अर्थाः किं कृपणस्याः स्वस्यावस्थाः स्वपन्तौव ॥ ५ ७९ ॥

निखनन्ति धनं धरणौतल इति ज्ञात्वा कृपणजनाः ।

पाताले गन्तव्यं ततो गच्छत्वग्रस्थानमपि ॥ ५ ८० ॥

करिणो हरिनखरविदारितस्य दृश्यन्ते मौक्तिकानि कुम्भे ।

कृपणानां केवलं मरणे प्रकटान्येव भवन्ति भाण्डागाराणि ॥ ५ ८१ ॥

परिमृशति करतलेनापि पश्यत्यक्षिभ्यां तत्सदा कृपणः ।

आलिखितभित्तिपञ्चालिकाभिव न खलु भोक्तुं तरति ॥ ५ ८२ ॥

पृच्छ्यमाना निजपरिजनेन प्रकटयन्ति नैव तमर्थं ।

मदपि धनं नास्तीति ये भणन्ति ते महाधौराः ॥ ५ ८३ ॥

अर्थं धरन्ति विकला न ददति पूजयन्ति सकलभूतानि ।

पुण्यक्षयेण क्षीयते न सम्यक्त्यागभोगाभ्यां ॥ ५ ८४ ॥

देमि न कस्स वि जम्पइ उद्धारजणस्स विविहरयणाइ ।
चाएण विणा वि नरो पुणोवि लच्छीए पम्मुक्को ॥ ५८५ ॥

उडुवज्ज ।

कुहइ दढं कुहालं अदगमणे आउलं व पेसेइ ।
विलिहइ दो वि तडोओ आणइ हियपाणियं उडुओ ॥ ५८६ ॥
सिरजाणुए निउत्तो उडुओ हत्येण खणणकुसलेण ।
कुहालेण य रहियं कह उडुओ आणए उययं ॥ ५८७ ॥
निदयकुहालहत्य — यमज्झवज्जलुच्छलन्तजलमोत्तं ।
उडुओ लद्धप्परिमो भरियं पि न मेसए वाविं ॥ ५८८ ॥
कुहालघायवणता — डणेण पज्जरइ वसुह न ऊ चोच्चं ।
सो उडुओ जस्स विदं — सणेण वडवा जलं देइ ॥ ५८९ ॥

कएहवज्जा ।

कुमलं राहे सुहिओ सि कम कंसो कहिं कहिं राहा ।
इय बालियाए भणिए विलरकहमिरं हरिं नमह ॥ ५९० ॥
तं नमह जस्स गोठे मयणाणलतावियाउ गोवीओ ।
पायउकण्ठगहम — गिरौउ रिदं पसंसन्ति ॥ ५९१ ॥
कण्हो जयइ जुवाणो राहा उम्मतजोव्वणा जयइ ।
जउणा वज्जतरङ्गा ते दियहा तेत्तिय चेव ॥ ५९२ ॥
तिज्जयणमिओ वि हरी निवडइ गोवालियाए चलणेसु ।
सच्चं चिय नेहनिर — न्वलेहि दोसा न दोसन्ति ॥ ५९३ ॥

ददामि न कस्यापि निवेदयत्युदारजनस्य विविधरत्नानि ।
त्यागेन विनापि नरः पुनरपि लक्ष्म्या प्रमुक्तः ॥ ५८५ ॥

उड्डो—पङ्क्तिः ।

क्षिपति दृढं कुदालमतिगमन आकुलमिव प्रेरयति ।
विलिखति देवपि तज्यावानयति हृदयेषितं पानीयमुड्डः ॥ ५८६ ॥
शिरोजानुके नियुक्त उड्डो हस्तेन खननकुशलेन ।
कुदालेन च रहितं कथमुड्ड आनयत्युदकं ॥ ५८७ ॥
निर्दयकुदालहस्तकमध्यबहुलोच्छलज्जलस्रोतसं ।
उड्डो लब्धस्पर्शो भृतामपि न त्यजति वापीं ॥ ५८८ ॥
कुदालघातघनताडनेन प्रक्षरति वसुधा न खल्वश्वर्यं ।
स उड्डो यस्य दर्शनेन वडवा जलं ददाति ॥ ५८९ ॥

कृष्ण—पङ्क्तिः ।

कुशलं राधे सुखितोऽसि कंस कंसः क्व क्व राधा ।
इति बलिकया भणिते विलक्ष्यहमनशीलं हरिं नमत ॥ ५९० ॥
तं नमत यस्य गोष्ठे मदनानलतापिता गोप्यः ।
प्रकटकण्ठग्रहमार्गणशीला अरिष्टं प्रशंसन्ति ॥ ५९१ ॥
कृष्णो जयति युवा राधोन्मत्तयौवना जयति ।
यमुना बहुलतरङ्गा ते दिवसास्तादृशा एव ॥ ५९२ ॥
त्रिभुवननमितोऽपि हरिर्निपतति गोपालिकायाः चरणयोः ।
सत्यमेव स्नेहान्धैर्दोषा न दृश्यन्ते ॥ ५९३ ॥

कण्हो कण्हो निसि च -- न्दवज्जिया निविडवेडसा जउणा ।

भमरौ होहौ जइ लह -- सि पुत्ति वयणस्स गन्धेण ॥ ५८ ४ ॥

केसिवियारणरुहिह -- लकुप्परुग्घसणलउक्कणग्घवियं ।

न मुएइ कण्ह जुलं पि कञ्चुयं अज्ज वि विसाहा ॥ ५८ ५ ॥

राहाण कवोलतल -- च्छलन्तजोण्हानिवायधवलङ्गो ।

रइरहसवावडाए धवलो आलिङ्गिओ कण्हो ॥ ५८ ६ ॥

धवलं धवलच्छौए मऊरं मऊराउरीण मज्झमि ।

तक्कं विक्कन्तीए कण्हो कण्हो त्ति वाहरिओ ॥ ५८ ७ ॥

सच्चं चेय भुयङ्गौ विसाहिया कण्ह तण्हहा होइ ।

मन्ते वि विणयतणए जोए घुम्माविओ तं सि ॥ ५८ ८ ॥

केसव पुराणपुरिसो सच्चं चिय तं सि जं जणो भणइ ।

जेणं विसाहियाए भममि मया हत्थलुग्गाए ॥ ५८ ९ ॥

किसिओ सि कौस केसव किं न किओ धम्मसंगहो मूढ ।

कत्तो मणपरिओसो विसाहियं भुज्जमाणस्स ॥ ६०० ॥

विहडउ मण्डलिवन्धो भज्जउ रामो न मुञ्चए कण्ह ।

नवसियसएहि लद्धो तुह हत्थो मज्झ हत्थेण ॥ ६०१ ॥

कण्हो देवो देवा वि पत्थरा सुयणु निम्माविज्जन्ति ।

असूहि न मउदज्ज -- त्ति पत्थरा किं व रुप्पेण ॥ ६०२ ॥

मऊरारप्पे वि हरौ न मुयइ गोवालियाण तं पेम्मां ।

खण्डन्ति न सप्पुरिसा पणयपरुढाद पेम्मादं ॥ ६०३ ॥

सच्चं चिय चवइ जणो अमुणियपरमत्थनन्दगोवालो ।

चणजौवणो सि केसव आभीरो नत्थि संदेहो ॥ ६०४ ॥

कृष्णः कृष्णो निशा चन्द्रवर्जिता निविडवेतसा यमुना ।

भ्रमरी भव यदि लभसे पुत्रि वदनस्य गन्धेन ॥ ५८४ ॥

केशिविदारणरुधिरार्द्रकूर्परोद्धर्षणलाञ्छनपूर्णं ।

न त्यजति कृष्ण जौर्णमपि कञ्चुकमद्यपि विशाखा ॥ ५८५ ॥

राधया कपोलतलोच्छलज्ज्योत्स्नानिपातधवलाङ्गः ।

रतिरभसव्यापृतया धवल आलिङ्गितः कृष्णः ॥ ५८६ ॥

धवलं धवलाद्या मधुरं मथुरापुर्या मध्ये ।

तत्रं विक्रीणानया कृष्ण कृष्णेति व्याहृतं ॥ ५८७ ॥

सत्यमेव भुजङ्गी विशाखा कृष्णदृष्टका भवति ।

सत्यपि विनतातनये यया घूर्णापितस्त्वमसि ॥ ५८८ ॥

केशव पुराणपुरुषः सत्यमेव त्वमसि यं जनो भणति ।

येन विशाखया भ्रमसि मदा हस्तलग्नया (यश्चा) ॥ ५८९ ॥

कृष्णोऽसि किं केशव किं न कृतो धन्यामंगहो (धान्यः) मूढ ।

कुतो मनःपरितोषो गोपौ (विमाधिकं) भुञ्जानस्य ॥ ६०० ॥

विघटतु मण्डलिवन्धो भज्यतां रामो न मुच्यते कृष्ण ।

नवसितशतैर्लब्धस्तव हस्तो मम हस्तेन ॥ ६०१ ॥

कृष्णो देवो देवा अपि प्रसूताः सुतनु निर्मिता भवन्ति ।

अश्रुभिर्न मृदूभवन्ति प्रसूताः किं वा रुदितेन ॥ ६०२ ॥

मथुराराज्येऽपि हरिर्न मुञ्चति गोपालिकानां तत्प्रेम ।

खण्डयन्ति न सत्पुरुषाः प्रणयप्ररूढानि प्रेमाणि ॥ ६०३ ॥

सत्यमेव वदति जनो ऽज्ञातपरमार्थनन्दगोपालः ।

स्तन्यजीवनोऽसि केशवाभौरो नास्ति संदेहः ॥ ६०४ ॥

संभरसि कण्ह कालि — न्दिमज्जणे मह कडिल्लपङ्कुरणं ।
एण्हं मऊरारज्जे आलावणस्स वि संदेहो ॥ ६०५ ॥

रुहवज्जा ।

रदकलहकुवियगोरी — चलणाहयनिवडिए जडाजूडे ।
निवडन्तचन्द्रम्भण — विलोलहृत्यं हरं नमह ॥ ६०६ ॥
परिहासवासळोडण — करकिमलयरुद्धनयणजुयलस्स ।
रुहस्स तदयनयणं पव्वदपरिचुम्बियं जयइ ॥ ६०७ ॥
संझासमए परिकुवि — यगोरियामुहविहडणं विउलं ।
अद्धुम्मिल्लपलोय — न्तलोयणं तं हरं नमह ॥ ६०८ ॥
चन्दाहयपडिविम्बा — ष जा ष मुक्कट्टहासभीया ष ।
गोरी ष माणविहडण — घडन्तदेहं हरं नमह ॥ ६०९ ॥
नमिऊण गोरिवयण — स्स पल्लवं ललियकमलमरभमरं ।
कयरदमयरन्दकलं ललियमुहं तं हरं नमह ॥ ६१० ॥

हियालीवज्जा ।

विवरीयरया लच्छो बभं दट्ठूण नाहिकमलत्थं ।
हरिणो दाहिणनयणं रसाउला कौम झम्पेइ ॥ ६११ ॥
ठक्कसि हत्थेण मुहं जं जम्पसि अणिमिसं पलोयन्नो ।
हसिरं च वहसि वयणं तुह नाह न निव्वुया दिट्ठो ॥ ६१२ ॥
जइ सा सहीहि भणिया तुज्झ मुहं पुल्लयन्दसारिच्छं ।
कौम मुद्धुडमुही करेण गण्डत्थलं पुंसइ ॥ ६१३ ॥

संस्मरसि कृष्ण कालिन्दीमञ्जने मम कटीवस्त्रप्रावरणं ।
इदानीं मथुराराज्य आलापनस्यापि संदेहः ॥ ६०५ ॥

रुद्र—पद्धतिः ।

रतिकलहकुपितगौरीचरणाहतनिपतिते जटाजूटे ।
निपतच्चन्द्ररोधनविलोलहस्तं हरं नमत ॥ ६०६ ॥
परिहासवासच्छोटनकरकिसलयरुद्धनयनयुगलस्य ।
रुद्रस्य तृतीयनयनं पार्वतीपरिचुम्बितं जयति ॥ ६०७ ॥
सन्ध्यासमये परिकुपितगौरीमुद्राविघटनं विपुलं ।
अर्धोन्मीलप्रलोकयस्त्रोचनं तं हरं नमत ॥ ६०८ ॥
चन्द्राहतप्रतिबिम्बाया जाते मुक्ताट्टहासभीतायाः ।
गौर्या मानविघटनघटमानदेहं हरं नमत ॥ ६०९ ॥
नत्वा गौरीवदनस्य पञ्चवं ललितकमलमरोभ्रमरं ।
कृतरतिमकरन्दकलं ललितमुखं तं हरं नमत ॥ ६१० ॥

हृदयाली—पद्धतिः ।

विपरीतरता लक्ष्मोर्ब्रह्माणं दृष्ट्वा नाभिकमलस्थं ।
हरेर्दक्षिणनयनं रसाकुला किं पिदधाति ॥ ६११ ॥
क्वादयसि हस्तेन मुखं यज्जल्पस्यनिमिषं प्रलोकयन् ।
हसनशीलं च वहसि वदनं तत्र नाथ न निर्वृता दृष्टिः ॥ ६१२ ॥
यदि सा सखीभिर्भणिता तत्र मुखं पूर्णचन्द्रसदृचं ।
ततः किं मुग्धमुखी करेण गण्डस्थलं मृशति ॥ ६१३ ॥

अच्छीहि पदं सिद्धिणे — हि दियवरं गुरुयणं नियम्बेण ।

तिन्नि वि जूरेइ वह्व न याणिमो केण कज्जेण ॥ ६१४ ॥

जइ सा पइणा भणिया तिलयं विरएमि अत्तणो तुज्झ ।

ता कौस मुद्धडमुही हसिऊण परम्मुही ठाइ ॥ ६१५ ॥

हियए रोसुग्गिणं पायपहारं सिरम्मि पत्थन्तो ।

तह उ त्ति पिओ माणं -- सिणौष्ठ थोरंसुयं रुखं ॥ ६१६ ॥

तं दट्ठूण जुवाणं परियणमज्झम्मि पोढमहिलाए ।

उप्फुल्लदलं कमलं करेण मउलाइयं कौम ॥ ६१७ ॥

हन्तूण वरगइन्दं वाहो एक्केण नवरि बाणेण ।

धुवइ सरं पियइ जलं तं जाणऊ केण कज्जेण ॥ ६१८ ॥

कुङ्कुमकयङ्गरायं पडिहत्थपओहरौ कुरङ्गच्छौ ।

सयणम्मि नावगूहइ रमणं भण केण कज्जेण ॥ ६१९ ॥

मासत्तयं पयं ऊ — रूपसु तह कउजलं च चलणेसु ।

पट्टौष्ठ तिलयमालं वहन्त कह से रयं पत्तो ॥ ६२० ॥

अहिणवपेस्ससमागम — जोव्वणरिद्धौवसन्तमामम्मि ।

पवसन्तस्स वि पइणो भण कस्स पलोइयं मौमं ॥ ६२१ ॥

जइ देवरेण भणिया खग्गं घेत्तूण राउले वच्च ।

ता कौस मुद्धडमुही हसिऊण पलोयण सेउजं ॥ ६२२ ॥

जइ मासुयाष्ठ भणिया पियवमहिं पुत्ति दीवयं टेहि ।

ता कौस मुद्धडमुही हसिऊण पलोयण हिययं ॥ ६२३ ॥

जइ सा सहौहि भणिया तुज्झ पई सुन्नदेउल्लसमाणो ।

ता कौस मुद्धडमुही अहिययरं गव्वमुव्वइइ ॥ ६२४ ॥

अक्षिभ्यां पतिं स्तनाभ्यां द्विजवरं गुरुजनं नितम्बेन ।

चीर्ण्यपि निन्दति वधूर्न जानौमः केन कार्येण ॥ ६१४ ॥

यदि सा पत्या भणिता तिलकं विरचयाम्यात्मनस्तव ।

ततः किं मुग्धमुखी हसित्वा पराङ्मुखी तिष्ठति ॥ ६१५ ॥

हृदये रोषोद्गोर्णं पादप्रहारं शिरसि प्रार्थयमानः ।

तथैवेति प्रियो ममस्त्रिन्या स्थूलाश्रु रुदितं ॥ ६१६ ॥

तं दृष्ट्वा युवानं परिजनमध्ये प्रौढमहिष्या ।

उत्फुल्लदलं कमलं करेण मुकुलीकृतं कस्मात् ॥ ६१७ ॥

हत्वा वरगजेन्द्रं व्याध एकेन केवलं बाणेन ।

धावति शरं पिबति जलं तज्जानीत केन कार्येण ॥ ६१८ ॥

कुङ्कुमकृताङ्गरागं पूर्णपयोधरा कुरङ्गाक्षी ।

शयने नावगूहति रमणं भण केन कार्येण ॥ ६१९ ॥

मालककं पद्मवर्मास्तया कज्जलं च चरणयोः ।

पृष्ठे तिलकमालां वहन्कथं तस्या रतं प्राप्तः ॥ ६२० ॥

अभिनवप्रेमसमागमयौवनर्द्धिवसन्तमासे ।

प्रवसतोऽपि पत्युर्भण कुतः प्रलोकितं शिरः । ६२१ ॥

यदि देवरेण भणिता खड्गं गृहीत्वा राजकुले व्रज ।

ततः किं मुग्धमुखी हसित्वा प्रलोकयति शय्यां ॥ ६२२ ॥

यदि श्वश्रा भणिता प्रियवसतौ पुत्रि दीपकं देहि ।

ततः किं मुग्धमुखी हसित्वा प्रलोकयति हृदयं ॥ ६२३ ॥

यदि सा सखीभिर्भणिता तव पतिः शून्यदेवकुलसमानः ।

ततः किं मुग्धमुख्यधिकतरं गर्वमुदहति ॥ ६२४ ॥

ससयवज्जा ।

दुसुदुल्लन्तो रच्छा — मुहेसु वरमहिलियाण हत्येसु ।
 खन्धारहारिससओ व्व पुत्ति ददओ न कुट्टिहिद ॥ ६१५ ॥
 तिलतुसमेत्तेण वि वि — प्पिएण तह होद गरुयसंतावो ।
 सुहय विवज्जद ससओ चम्पक्केएण वि वराओ ॥ ६१६ ॥
 दह इन्दधणू इह मे — हगज्जियं दह मिहीण उल्लावो ।
 पहिओ हारो ससओ व्व पाउसे कह न भालेद ॥ ६१७ ॥
 जा इच्छा कावि मणो — पियस्स तगयमणम्मि पुच्छामो ।
 ससय वहिलो सि तुमं जौविज्जद अन्नहा कत्तो ॥ ६१८ ॥
 अलिएण व सच्चेण व गेण्हसि नामं पि दडुगमणस्स ।
 सुहय विवज्जद ससओ चम्पक्केएण वि वराओ ॥ ६१९ ॥

वसन्तवज्जा ।

वणयतुरयाहिच्छो अलिउल्लङ्कारतूरनिग्घोसो ।
 पत्तो वसन्तराओ परउयवरघुट्टजयसदो ॥ ६२० ॥
 परिधूसरा वि सहया — रमज्जरौ वहउ मज्जरौनामं ।
 नौसेसपसूणपर — म्महं कयं जौप्र भमरउलं ॥ ६२१ ॥
 उभिज्जद सहयारो वियसद कुन्दो य वियसद असोओ ।
 मिसिरपरिणामसुहियं उम्मीलं पङ्कयं सहसा ॥ ६२२ ॥
 रुन्दारविन्दमन्दिर — मयरन्दाणन्दियालिरिज्जोली ।
 रणप्पणद कसणमणिमे — हल व्व मज्जमासलक्कीए ॥ ६२३ ॥

शशक—पद्धतिः ।

परिभ्रमन् रथ्यामुखेषु वरमहिलानां हस्तेषु ।
 स्कन्धावारहारिशशक इव पुत्रि दयितो न कुट्टति ॥ ६१५ ॥
 तिलतुषमात्रेणापि विप्रियेण तथा भवति गुरुसंतापः ।
 सुभग विपद्यते शशकश्चर्मच्छेदेनापि वराकः ॥ ६१६ ॥
 अत्रेन्द्रधनुरत्र मेघगर्जितमत्र शिखिनामुल्लापः ।
 पथिको हारिशशक इव प्रवृषि कथं न पश्यति ॥ ६१७ ॥
 येच्छा कापि मनःप्रियस्य तद्गतमनसि पृच्छामः ।
 शशक शीघ्रोऽसि त्वं जीव्यतेऽन्यथा कुतः ॥ ६१८ ॥
 अलोकेन वा सत्येन वा गृह्णासि नामापि दग्धगमनस्य ।
 सुभग विपद्यते शशकश्चर्मच्छेदेनापि वराकः ॥ ६१९ ॥

वसन्त—पद्धतिः ।

वनजतुरगाधिरूढो ऽलिकुलझंकारतूरनिर्घोषः ।
 प्राप्तो वसन्तराजः परमृतवरघुष्टजयशब्दः ॥ ६२० ॥
 परिधूसरापि सहकारमञ्जरी वहतु मञ्जरीनाम ।
 निःशेषप्रसूनपराङ्मुखं कृतं यथा भ्रमरकुलं ॥ ६२१ ॥
 उद्गच्छति सहकारो विकसति कुन्दस्य विकसत्यशोकः ।
 शिशिरपरिणामसुखितमुन्मीलं पङ्कजं सहसा ॥ ६२२ ॥
 विपुलारविन्दमन्दिरमकरन्दानन्दितालिपङ्क्तिः ।
 रणझणति कृष्णमणिमेखलेव मधुमासलक्ष्म्याः ॥ ६२३ ॥

संधुक्किज्जद हियए परिमलयाणन्दियालिमालाहिं ।

उल्लाहि वि दिमिमणिम — अरौहि लोयस्स मयणगी ॥ ६३४ ॥

गहिऊण चूयमञ्जरि कौरो परिभमद पत्तलाहृत्यो ।

ओसरसु सिमिरनरवर लद्धा पुह्वी वसन्तेण ॥ ६३५ ॥

किं करद तुरियतुरियं अलिउलघणवम्मलो य सहयारो ।

पहियाण विणासास — द्विय व्व लच्छी वसन्तस्स ॥ ६३६ ॥

लङ्कालयाण पुत्तय वसन्तमाममि लद्धपमराणं ।

आवौयलोहियाणं बीहेद जणो पलामाणं ॥ ६३७ ॥

एक्को चिय दुव्विसहो विरहो मारेद गयवर्द भीमो ।

किं पुण गहियसिलीमुह -- समाहवो फग्गुणो पत्तो ॥ ६३८ ॥

होसद किल साहारो साहारे अङ्गणमि वड्डन्ते ।

पत्ते वसन्तमासे वसन्तमासाद सोसेद ॥ ६३९ ॥

किङ्करि करि म अजुत्तं जणेण जं बालओ त्ति भणिओ मि ।

धवलत्तं देन्तो क — णट्याण साहाण मलिणत्तं ॥ ६४० ॥

मा रच्च सुहंजणए सोहञ्जणए य दिट्ठमत्तमि ।

भज्जिहिसिय साहमिया सा हमिया सब्वलोएण ॥ ६४१ ॥

गिम्वज्जा ।

अवरेण तवद सूरो सूरेण य ताविया तवद रेणू ।

सूरेणऽपरेण पुणो दोहिं पि ऊ ताविया पुह्वी ॥ ६४२ ॥

संधुक्ष्यते हृदये परिमलानन्दितालिमालाभिः ।

आर्द्राभिरपि दिङ्मणिमञ्जरीभिलोकस्य मदनाग्निः ॥ ६३४ ॥

गृहीत्वा चूतमञ्जरीं कीरः परिभ्रमति प्रतीहारः ।

अपसर शिशिरनरवर लब्धा पृथिवी वसन्तेन ॥ ६३५ ॥

किं करोति त्वरितत्वरितमलिकुलघनशब्दश्च सहकारः ।

पथिकानां विनाशाशङ्कितेव लक्ष्मीर्वसन्तस्य ॥ ६३६ ॥

शाखालयेभ्यो (लङ्कालयेभ्यः) पुत्रक वसन्तमासे (वसान्त्वमांसे)

लब्धप्रसरेभ्यः ।

आपौतलोहितेभ्यो (० रुधिरेभ्यो) बिभेति जनः पलाशेभ्यः

(राक्षसेभ्यः) ॥ ६३७ ॥

एक एव दुर्विषहो विरहो (विरथो) मारयति गतपतीः (गजपतीन्)

भीमः ।

किं पुनो गृहीतशिलीमुख (बाण) समाधवः फाल्गुनः (अर्जुनः)

प्राप्तः ॥ ६३८ ॥

भविष्यति किल साधारः सहकारेऽङ्गणे वर्धमाने ।

प्राप्ते वसन्तमासे वसान्त्वमांसानि शोषयति ॥ ६३९ ॥

किङ्करी कुरु मायुक्तं जनेन यद्दालक इति भणितोऽसि ।

धवलत्वं ददानः कण्टकानां शाखानां मलिनत्वं ॥ ६४० ॥

मा राज्य शुभंजनके शोभाञ्जनके च दृष्टमात्रे ।

भङ्ग्यस इति साहसिका मा हमिता सर्वलोकेन ॥ ६४१ ॥

ग्रीष्म—पद्धतिः ।

अपरेण (ग्रीष्मेण) तपति सूर्यः सूर्येण च तापिता तपति रेणुः ।

सूर्येणापरेण पुनर् द्वाभ्यामपि खलु तापिता पृथिवी ॥ ६४२ ॥

गिन्हे दवग्गिममिमद — लियाद दौमन्ति विञ्जूसिहरादं ।

आमसु पउत्थवदए न ऊन्ति नवपाउसभादं ॥ ६४७ ॥

उद्दिऊण निरवसेसं समावयं सुखरुखमारूढो ।

किं सेसं ति दवग्गी पुणो वि रणं पलोएद ॥ ६४४ ॥

मूलाहिंतो साहा — ण निग्गमो होद मयलरुखाणं ।

साहाहि मूलबन्धो जेहि कओ ते तरु धन्ना ॥ ६४५ ॥

पाउसवज्जा ।

भग्गो गिन्हप्पसरो मेहा गज्जन्ति लद्धसंमाणा ।

मोरेहि वि उग्घुट्ठं पाउसराया चिरं जयउ ॥ ६४६ ॥

करकायपिङ्गलच्छो कमणङ्गो चडुलविज्जुजौहालो ।

पहिय घरिणीप्र दिट्ठो मेहो उक्कापिसाओ व्व ॥ ६४७ ॥

गज्जन्ति घणा भग्गा य पन्थया पसरियाउ सरियाओ ।

अज्ज वि उज्जुयसीले पियस्स पन्थं पलोएसि ॥ ६४८ ॥

अणुस्सिज्जिरौउ आलो — इऊण पहियस्स पहियजायाओ ।

धारामोक्कनिहेणं मेहाण गलन्ति अंसूणि ॥ ६४९ ॥

उच्चं उच्चावियक — न्धरेण भणियं व पाउसे सिहिणा ।

के के इमे पउत्था मोत्तूण घरेसु घरिणीओ ॥ ६५० ॥

जा नीलजलहरोदा — रगज्जिए मरद नेय तुह जाया ।

ता पहिय तुरियतुरियं वह वह उल्लवद कलकण्ठी ॥ ६५१ ॥

अमुणियपयसंचारा दौमन्ति भयंकरा भुयङ्ग व्व ।

विसविसमा दुल्लङ्गा मेहा महिमण्डले लगा ॥ ६५२ ॥

ग्रीष्मे दवाग्निमषौमलिनीकृतानि दृश्यन्ते विन्ध्यशिखराणि ।
 आश्वसिहि प्रोषितभर्तके न भवन्ति नवप्रावृडभ्राणि ॥ ६४३ ॥
 दग्ध्वा निरवशेषं सश्वापदं शुष्कवृक्षमारूढः ।
 किं शेषमिति दवाग्निः पुनरप्यरण्यं प्रलोकयति ॥ ६४४ ॥
 मूलेभ्यः शाखानां निर्गमो भवति सकलवृक्षाणां ।
 शाखाभिर्मूलबन्धो यैः कृतस्ते तरवो धन्याः (अग्नये) ॥ ६४५ ॥

प्रावृट्—पद्धतिः ।

भग्नो ग्रीष्मप्रसरो मेघा गर्जन्ति लब्धसन्मानाः ।
 मयूरैरप्युद्बुधं प्रावृट्प्राजश्चिरं जयतु ॥ ६४६ ॥
 कषायपिङ्गलाक्षः कृष्णाङ्गश्चदुलविद्युज्जिह्वः ।
 पथिक गृहिण्या दृष्टो मेघ उल्कापिशाच इव ॥ ६४७ ॥
 गर्जन्ति घना भग्नाश्च पन्थानः प्रसृताः सरितः ।
 अद्याप्यृजुशीले प्रियस्य पन्थानं प्रलोकयसि ॥ ६४८ ॥
 अनुचौणशीला आलोक्य पथिकस्य पथिकजायाः ।
 धारामोचनिभेन मेघानां गलन्त्यश्रूणि ॥ ६४९ ॥
 अत्यूर्ध्वीकृतकन्धरेण भणितमिव प्रावृट्काले शिखिना ।
 के क इमे प्रोषिता सुक्ता गृहेषु गृहिणीः ॥ ६५० ॥
 यावन्नीलजलधरोदारगर्जिते म्रियते न तव जाया ।
 तावत्पथिक त्वरितत्वरितं वह वहेत्युल्लपति कलकण्ठी ॥ ६५१ ॥
 अज्ञातपदसंचारा दृश्यन्ते भयंकरा भुजङ्गा इव ।
 (विषविषमा) दुर्लङ्घ्या मेघा महौमण्डले लग्नाः ॥ ६५२ ॥

सरयवज्जा ।

सुयद व पङ्कं न वह — न्ति निज्झरा वरहिणो न नच्चन्ति ।
 तण्णयायन्ति नर्दन्तो अत्थमिण पाउसनरिन्दे ॥ ६५३ ॥
 उयह तरुकोटराओ गच्छन्तो प्रसयाण रिच्छोली ।
 सरण जरिओ व्व दुमो पित्तं व मलोहियं वमद ॥ ६५४ ॥

हेमन्तवज्जा ।

जाणिज्जद न उ पियम — प्पियं पि लोयाण तस्मि हेमन्ते ।
 सुयणसमागम वऽग्गी निच्चं निच्चं सुहावेद ॥ ६५५ ॥

सिसिरवज्जा ।

डज्झन्तु सिसिरदियहा पियमप्पियं जणो वहद ।
 दहवयणस्स व हियए मीयायवणस्काओ जाओ ॥ ६५६ ॥
 अवधूययलस्काणधू — सराउ दीसन्ति फरुमलुस्काओ ।
 उय सिसिरवायलदया अलस्काणा दीणपुरिम व्व ॥ ६५७ ॥
 चोराण कामुयाण य पामरपहियाण कुक्कुडो रडद ।
 रे पलह रमह वाहय — ह वहह तण्णदज्जए रयणी ॥ ६५८ ॥

जरावज्जा ।

ता धणरिद्धौ ता सु — न्दरत्तणं ता वियड्ढिमा लोए ।
 जा तरुणीयणकडुय — त्ताणाद न ऊ ऊन्ति पलियादं ॥ ६५९ ॥
 न तहालोयस्मि कड — स्खियस्मि न ऊ जम्पियं तह च्चेव ।
 जह जह तरुणीयणलो — यणेषु सीसे पडन्ताणं ॥ ६६० ॥

शरत्—पद्धतिः ।

शुष्यतीव पङ्कं न वहन्ति निर्झरा बर्हिणो न नृत्यन्ति ।

तनुकायन्ते नद्यो ऽस्तमिते प्रावृट्कालनरेन्द्रे ॥ ६५३ ॥

पश्यत तरुकोटराङ्गच्छन्ती शुकानां पङ्क्तिः ।

शरदि ज्वरित इव द्रुमः पित्तमिव मलोहितं वमति ॥ ६५४ ॥

हेमन्त—पद्धतिः ।

जायते न तु प्रियमप्रियमपि लोकानां तस्मिन्हेमन्ते ।

सुजनसमागम इवाग्निर्नित्यं नित्यं सुखयति ॥ ६५५ ॥

शिशिर—पद्धतिः ।

दह्यन्तु शिशिरदिवसाः प्रियमप्रियं जनो वहति ।

दशवदनस्येव हृदये मौताः (शीत) तपनचर्यो जातः ॥ ६५६ ॥

अवधूतालक्षणधूमरा दृश्यन्ते परुषरूक्षाः ।

पश्य शिशिरवातपरिहिता अलक्षणानि दीनपुरुषा इव ॥ ६५७ ॥

चौराणां कामुकानां च कर्षकाणां पथिकानां च कुक्कुटो रटति ।

रे पलायत रमध्वं वाहयत (चेत्राणि) वहत मार्गे तनूभवति

रजनी ॥ ६५८ ॥

जरत्—पद्धतिः ।

तावद्धनर्द्धिस्तावत्सुन्दरत्वं तावद्विदग्धता लोके ।

यावत्तरुणीजनकटुकत्वानि न भवन्ति पलितानि ॥ ६५९ ॥

न तथालोके कटाक्षे न खलु जल्पितं तथैव ।

यथा यथा तरुणीजनलोचनेषु शीर्षे पतन्तु ॥ ६६० ॥

रमियं जहिच्छियाए धूलीधवलमि गाममज्झमि ।
 डिम्भत्तणस्स दियहा य एं कया जरयदियह व्व ॥ ६६१ ॥
 संकुदयकम्पिरङ्गो ससङ्गिरो दिन्नमयलपयमगो ।
 पलियाण लज्जमाणो न गणेद अदत्तए दिन्नं ॥ ६६२ ॥
 वम्मइभक्खणदिव्वो — सहीप्र अङ्गं च कुणइ जरराओ ।
 पेक्खइ निट्ठुरहियओ एण्हं सेवेद तं कामो ॥ ६६३ ॥
 उज्झसु विमयं परिहर — सु दुक्कयं कुणसु नियमणे धम्मं ।
 ठाऊण कल्लमूले इट्ठं सिट्ठं व पलियाण ॥ ६६४ ॥
 जीयं जलविन्दुममं उप्पज्जइ जोव्वणं सह जराए ।
 दियहा दियहेहि समा न ऊन्ति किं निट्ठुरो लोओ ॥ ६६५ ॥
 वरिसमयं नरथाऊ तस्स वि अट्ठेण ऊन्ति राईओ ।
 अट्ठस्स य अट्ठयरं हरइ जरा बालभावेण ॥ ६६६ ॥
 को एत्थ सया सुहिओ कस्स व लच्छी थिराइ पेम्मादं ।
 कस्स व न होइ पलियं भण को न ऊ खण्डिओ विहिणा
 ॥ ६६७ ॥

महिलावज्जा ।

गहचरियदेवचरियं ताराचरियं चराचरे चरियं ।
 जाणन्ति सयलचरियं महिलाचरियं न याणन्ति ॥ ६६८ ॥
 बड्ढकूडकवडभरिया मायारूवेण रज्जए हिययं ।
 महिलाए सभावं अज्ज वि बहवो न याणन्ति ॥ ६६९ ॥
 घेप्पइ मक्काण पए आयासे पक्खिणो य पयमगो ।
 एकं नवरि न घेप्पइ दुल्लखं कामिणौहिययं ॥ ६७० ॥

रमितं यथेप्सितं धूलौधवले ग्राममध्ये ।

डिम्भत्वस्य दिवसा ननु कृता जरदिवसा इव ॥ ६६१ ॥

संकुचितकम्पनशीलाङ्गः सशङ्कनशीलो दत्तसकलपदमार्गः ।

पलितेभ्यो लज्जमानो न गणयति—दत्तं ॥ ६६२ ॥

मन्मथभक्षणदिव्यौषध्याङ्गं च करोति जराराजः ।

प्रेक्षध्वं निष्ठुरहृदय इदानीं सेवयति तं कामः ॥ ६६३ ॥

त्यज विषयं परिहर दुष्कृतं कुरु निजमनसि धर्मं ।

स्थित्वा कर्णमूल दृष्टं कथितमिव पलितेन ॥ ६६४ ॥

जीवं जलबिन्दुसममुत्पद्यते यौवनं मह जरया ।

दिवसा दिवसैः समा न भवन्ति किं निष्ठुरो लोकः ॥ ६६५ ॥

वर्षशतं नरायुस्तस्याप्यर्धेन भवन्ति रात्रयः

अर्धस्य चार्धतरं हरति जरा बालभावेन ॥ ६६६ ॥

कोऽत्र मदा सुखितः कस्य वा लक्ष्मीः (स्थिरा) स्थिराणि
प्रेमाणि ।

कस्य वा न भवति पलितं भण को न खलु खण्डितो विधिना

॥ ६६७ ॥

महिला—पद्धतिः ।

ग्रहचरितं देवचरितं ताराचरितं चराचरे चरितं ।

जानन्ति सकलचरितं महिलाचरितं न जानन्ति ॥ ६६८ ॥

बहुकूटकपटभरिता मायारूपेण रञ्जयति हृदयं ।

महिलायाः सद्भावमद्यापि बहवो न जानन्ति ॥ ६६९ ॥

गृह्यते मत्स्यानां पयस्याकाशे पक्षिणश्च पदमार्गः ।

एकं नवरं न गृह्यते दुर्लभ्यं कामिनीहृदयं ॥ ६७० ॥

पुव्वकयकम्मवज्जा ।

इह लोए चिय दीसइ सग्गो नरओ य किं परत्तेण ।
 धणविलसियाण सग्गो नरओ ढालिदियजणाणं ॥ ६७१ ॥
 विहडन्ति सुया विहड — न्ति बान्धवा विहडइ मंचिउ अत्थो ।
 एक्कं नवरि न विहडइ नरस्स पुव्वक्कयं कम्मं ॥ ६७२ ॥
 अवहरइ जं न विहियं जं विहियं तं पुणो न नासेइ ।
 अदण्डणो नवरि विहो सित्थं पि न वड्डिउं देइ ॥ ६७३ ॥
 जं चिय विहिणा लिहियं तं चिय परिणमइ मयललोयस्स ।
 इय जाणिकण धीरा विज्जरे वि न कायरा ऊन्ति ॥ ६७४ ॥
 पाविज्जइ जत्थ सुहं पाविज्जइ मरणबन्धणं जत्थ ।
 तेण तहिं चिय निज्जइ नियकम्मगलत्थिओ जीवो ॥ ६७५ ॥
 ता किं भएण किं चि — न्तिएण किं जूरिएण बड्डएण ।
 जइ सो चेव वियभइ पुव्वकओ पुणपरिणामो ॥ ६७६ ॥
 को दाऊण समत्थो को वा हरिऊण जस्स जं विहियं ।
 परिणमइ फलं पुत्तय पुव्वक्कमाणुमारेण ॥ ६७७ ॥

थाणवज्जा ।

रायङ्गणम्भि परिसं — ठियस्स जइ कुञ्जरस्स माहण्यं ।
 विञ्छूसिहरम्भि न तहा ठाणेषु गुणा विमट्टन्ति ॥ ६७८ ॥
 अज्झाकवोलपरिसं — ठियस्स जइ चन्दणस्स माहण्यं ।
 मलयसिहरे वि न तहा ठाणेषु गुणा विमट्टन्ति ॥ ६७९ ॥

पूर्वकृतकर्म — पद्धतिः ।

इह लोक एव दृश्यते स्वर्गो नरकश्च किं परत्रेण ।
 धनविलसितानां स्वर्गो नरको ददिद्रजनानां ॥ ६७१ ॥
 विघटन्ते सुता विघटन्ते बान्धवा विघटते संचितोऽर्थः ।
 एवं केवलं न विघटते नरस्य पूर्वकृतं कर्म ॥ ६७२ ॥
 अपहरति यन्न विहितं यद्विहितं तत्पुनर्न नाशयति ।
 अतिनिपुणः केवलं विधिः सिक्थमपि न वर्धितुं ददाति ॥ ६७३ ॥
 यदेव विधिना लिखितं तदेव परिणमति सकललोकस्य ।
 इति ज्ञात्वा धीरा विधुरेऽपि न कातरा भवन्ति ॥ ६७४ ॥
 प्राप्यते यत्र सुखं प्राप्यते मरणबन्धनं यत्र ।
 तेन तत्रैव नीयते निजकर्मगलहस्तितो जीवः ॥ ६७५ ॥
 ततः किं भयेन किं चिन्तितेन किं खिन्नेन बज्जना ।
 यदि स एव विजृम्भते पूर्वकृतः पुण्यपरिणामः ॥ ६७६ ॥
 को दातुं समर्थः को वा हर्तुं यस्य यद्विहितं ।
 परिणमति फलं पुत्रक पूर्वकर्मानुसारेण ॥ ६७७ ॥

स्थान—पद्धतिः ।

राजाङ्गणे परिसंस्थितस्य यथा कुञ्जरस्य माहात्म्यं ।
 विन्ध्यशिखरे न तथा स्थानेषु गुणा विघटन्ते ॥ ६७८ ॥
 प्रौढयुवतीकपोलसंस्थितस्य यथा चन्दनस्य माहात्म्यं ।
 मलयशिखरेऽपि न तथा स्थानेषु गुणा विघटन्ते ॥ ६७९ ॥

वरतरुणिनयणपरिमं — ठियस्स जह कज्जलस्स माहणं ।
 दीवसिहरे वि न तहा ठाणेषु गुणा विसट्ठन्ति ॥ ६८० ॥
 केसाण दन्तनहठ — कुराण वज्जयाण वज्जयणे तह य ।
 यणयाण ठाणचुक्का — ए मामि को आयरं कुणइ ॥ ६८१ ॥
 ठाणं न मुयइ धीरो ठकुरसंघस्स दुट्ठवग्गस्स
 ठन्तं पि देइ जुज्झं ठाणे ठाणे जमं लहइ ॥ ६८२ ॥
 गहियविमुक्का तेयं जिणन्ति सामादणो नरिन्दाणं ।
 दण्डो तह चिय द्विय आमूलो हणइ टङ्कारो ॥ ६८३ ॥
 उवहिवडवाणलाणं परोप्परुल्लवणमोसणमणाणं ।
 अमुणियमज्झपजलणा — ए वइयरो जिणइ जियलोए ॥ ६८४ ॥

गुणवज्जा ।

जइ नत्थि गुणा ता किं कुलेण गुणिणो कुलेण न ऊ कज्जं ।
 कुलमकलङ्कं गुणव — ज्जियाण गरुयं चिय कलङ्कं ॥ ६८५ ॥
 गुणहीणा जे पुरिसा कुलेण गव्वं वहन्ति ते मूढा ।
 वंसुप्पन्नो वि धणू गुणरहिण नत्थि टङ्कारो ॥ ६८६ ॥
 जम्भन्तरं न गरुयं गरुयं पुरिसस्स गुणगणारुहणं ।
 मुत्ताहलं हि गरुयं न ऊ गरुयं सिप्पिसंपुडयं ॥ ६८७ ॥
 खरफरुसं सिप्पिउडं रयणं तं होइ जं अणग्घेयं ।
 जाईप्र किं व किज्जइ गुणेहि दोसा फुसिज्जन्ति ॥ ६८८ ॥
 जं जाणइ भणइ जणो गुणाण विहवाण अन्तरं गरुयं ।
 लभइ गुणेहि विहवो विहवेहि गुणा न घेप्पन्ति ॥ ६८९ ॥

वरतरुणीनयनपरिमंस्थितस्य कज्जलस्य यथा माहात्म्यं ।
 दौपशिखरेऽपि न तथा स्थानेषु गुणा विघट्टन्ते ॥ ६८० ॥
 केशानां दन्तनखठकुराणां बहूनां वधूजने तथा च ।
 स्नानानां स्थानभ्रष्टानां सखि क आदरं करोति ॥ ६८१ ॥
 स्थानं न मुञ्चति धीरः ठकुरसंघस्य दृष्टवर्गस्य ।
 तिष्ठदपि ददाति युद्धं स्थाने स्थाने यशो लभते ॥ ६८२ ॥
 गृहीतविमुक्तास्तेजो जयन्ति सामाजिका नरेन्द्राणां ।
 दण्डस्तथैव स्थित आमूलं हन्ति टङ्कारः ॥ ६८३ ॥
 उदधिवडवानलयोः परस्परविध्यापनशोषणमनमोः ।
 अज्ञातमध्यप्रज्वलनयोर्व्यतिकरो जयति जीवलोके ॥ ६८४ ॥

गुण—पद्धतिः ।

यदि न सन्ति गुणास्ततः किं कुलेन गुणिनः कुलेन न खलु कार्यं ।
 कुलमकलङ्कं गुणवर्जितानां गुरुकमेव कलङ्कं ॥ ६८५ ॥
 गुणहीना ये पुरुषाः कुलेन गर्वं वहन्ति ते मूढाः ।
 वंशोत्पन्नेऽपि धनुषि गुणरहिते नास्ति टङ्कारः ॥ ६८६ ॥
 जन्मान्तरं न गुरु पुरुषस्य गुणगणारोहणं ।
 मुक्ताफलं गुरु न खलु गुरु शुक्तिसंपुटकं ॥ ६८७ ॥
 अतिपरुषं शुक्तिपुटं रत्नं तद्भवति यदनर्घ्यं ।
 जात्या किमिव क्रियते गुणैर्दोषाः प्रोज्झन्ते ॥ ६८८ ॥
 यज्जानाति भणति जनो गुणानां विभवानामन्तरं गुरुकं ।
 लभ्यते गुणैर्विभवो विभवेन गुणा न गृह्यन्ते ॥ ६८९ ॥

ठाणं गुणेहि लब्धद ता गुणगहणं अवस्स कायव्वं ।
 हारो वि नेय पावद गुणरहिओ तरुणियणवट्ठं ॥ ६८ ० ॥
 पासपरिसंठियस्स वि गुणहोणे किं करेद गुणवन्तो ।
 जायन्थयस्स दीवो हत्यकओ निष्फलो चेव ॥ ६८ १ ॥
 परलोयगयाणं पि ऊ पच्छत्ताओ न ताण पुरिमाणं ।
 जाण गुणुच्छाहेणं जियन्ति वसे समुप्पन्ना ॥ ६८ २ ॥

गुणनिन्दावज्जा ।

मुत्ताहलं व पड्डणो गुणिणो किं करद वेहरहियस्स ।
 जत्थ न पविसद सूई तत्थ गुणा बाहिर चेय ॥ ६८ ३ ॥
 पियकेलिसङ्गमोमा — रिणण हारेण चिन्तियं एयं ।
 अवसररहिया गुणव -- न्तया वि दूरे धरिज्जन्ति ॥ ६८ ४ ॥
 ता निग्गुणो च्चिय वरं पड्डनवलम्भेण जाण परिओमो ।
 गुणिणो गुणाणुरुव्वं फलमलहन्ता किलिस्सन्ति ॥ ६८ ५ ॥
 निग्गुणगुणेहि नियनि — गुणत्तणं देहि अन्ह सड्ढीए ।
 कलिकाले किं कौरद गुणेहि पड्डणो न घेप्पन्ति ॥ ६८ ६ ॥
 सब्बत्तो वसद धरा सन्ति नरिन्दा गुणा वि अग्घन्ति ।
 ता किं सहन्ति गुणिणो अणायरं अत्यवन्ताणं ॥ ६८ ७ ॥

गुणसलाहावज्जा ।

जस्स न गेएहन्ति गुणा सुयणा गोटीसु रणमुहे सहडा ।
 नियजणणिजोव्वणुसू — रणेण किं तेण जाएण ॥ ६८ ८ ॥

स्थानं गुणैर्लभ्यते ततो गुणग्रहणमवश्यं कर्तव्यं ।
 हारो ऽपि नैव प्राप्नोति गुणरहितस्तरुणीस्तनपट्टं ॥ ६८० ॥
 पार्श्वपरिसंस्थितो ऽपि गुणहोने किं करोति गुणवान् ।
 जात्यन्धस्य दीपो हस्तकृतो निष्फल एव ॥ ६८१ ॥
 परलोकगतानामपि खलु पश्चात्तापो न तेषां पुरुषाणां ।
 येषां गुणोत्साहेन जीवन्ति वंशे समुत्पन्नाः ॥ ६८२ ॥

गुणांदा—पद्धतिः ।

मुक्ताफलं प्रभोर्गुणिनः किं करोति वेधरहितस्य ।
 यत्र न प्रविशति सूची तत्र गुणा बहिरेव ॥ ६८३ ॥
 प्रियकेलिसंगमावसारितेन हारेण चिन्तितमेतद् ।
 अवसररहिता गुणवन्तोऽपि दूरे ध्रियन्ते ॥ ६८४ ॥
 ततो निर्गुण एव वरं प्रभुनवलम्बेन येषां परितोषः ।
 गुणिनो गुणानुरूपं फलमलभमानाः क्लिश्यन्ति ॥ ६८५ ॥
 निर्गुण गुणैर्निजनिर्गुणत्वं देह्यस्मभ्यं द्रव्यविनिमयेन ।
 कलिकाले किं क्रियते गुणैः प्रभवो न गृह्यन्ते ॥ ६८६ ॥
 सर्वत्र वसति धरा सन्ति नरेन्द्रा गुणा अर्प्यन्ते ।
 ततः किं सहन्ति गुणिनो ऽनादरमर्थवतां ॥ ६८७ ॥

गुणश्लाघा—पद्धतिः ।

यस्य न गृह्यन्ति गुणान् सुजना गोष्ठीषु रणमुखे सुभटाः ।
 निजजननीयौवनोत्सूरेण किं तेन जातेन ॥ ६८८ ॥

किं तेण जादएण वि पुरिसे पयपूरणे वि असमत्ये ।
 जेण न जसेण भरियं सरि व्व भुवणन्तरं सयलं ॥ ६८८ ॥
 देसे गामे नयरे रायपहे तियचउक्कमग्गे वा ।
 जस्स न पसरइ कित्ती धिरत्थु किं तेण जाएण ॥ ७०० ॥
 किं तेण आदएण व किं वा पसयच्छि तेण व गएण ।
 जस्स कए रणरणयं नयरे न घराघरं होइ ॥ ७०१ ॥

पुरुसनिन्दावज्जा ।

उड्डं वच्चन्ति अहो वयन्ति मूलङ्कुर व्व भुवणम्मि ।
 विज्जाहिथए कत्तो कुलाहि पुरिमा समुप्पन्ना ॥ ७०२ ॥
 नियकम्मेहि वि नीयं उच्चं पुरिमा लहन्ति संठाणं ।
 सुरमन्दिरकूवयरा उड्डुद्धमुहा य वच्चन्ति ॥ ७०३ ॥
 एकस्मि कुले एक — स्मि मन्दिरे एककुत्तिसंभूया ।
 एक्को नरसयसामी असो एकस्स असमत्यो ॥ ७०४ ॥
 मज्जणसलाहणिज्जे पयस्मि अप्पा न ठाविओ जेहिं ।
 सुसमत्या जे न परो — वयारिणो तेहि वि न किं पि ॥ ७०५ ॥

कमलवज्जा ।

हिट्ठकयकण्ठयाणं पयडियकोसाण मित्तसमुहाणं ।
 मामि गुणवन्तयाणं कह कमले वसउ न ऊ कमला ॥ ७०६ ॥
 अज्जाणलग्नकयप — त्तपरियणे निहयगुरुजडाजाले ।
 मित्ताल्लोयणसुहिणं कह कमले वसउ न ऊ कमला ॥ ७०७ ॥

किं तेन जातिमतापि पुरुषेण पदप्ररले ऽप्यसमर्थेन ।

येन न यशसा भृतं मरिदिव भुवनान्तरं सकलं ॥ ६८८ ॥

देशे ग्रामे नगरे राजपथे त्रिकचतुष्कमार्गे वा ।

यस्य न प्रसरति कौतिर्धिगस्तु किं तेन जातेन ॥ ७०० ॥

किं तेनागतेनैव किं वा प्रसृताक्षि तेनैव गतेन ।

यस्य हृते रणरणको नगरे न गृहे गृहे भवति ॥ ७०१ ॥

पुरुषनिन्दा-पद्धति ।

उर्ध्वे व्रजन्त्यधो व्रजन्ति मूलाङ्कुरा इव भुवने ।

विद्याधिके कुतः कुलात्पुरुषाः समुत्पन्नाः ॥ ७०२ ॥

निजकर्मभिरपि नीचमुच्चं पुरुषा लभन्ते मंस्थानं ।

सुरमन्दिरकूपतरा ऊर्ध्वाधोमुखाश्च व्रजन्ति ॥ ७०३ ॥

एकस्मिन्कुल एकस्मिन्मन्दिर एकस्यां कुक्षौ समुद्भूतौ ।

एको नरशतस्वाम्यन्य एकस्यासमर्थः ॥ ७०४ ॥

मज्जनज्ञाघनौघे पद आत्मा न स्थापितौ यैः ।

सुसमर्था ये न परोपकारिणस्तैरपि न किमपि ॥ ७०५ ॥

कमल-पद्धतिः ।

अधःकृतकण्टकानां (दर्जनानां) प्रकटितकोशानां मित्रसंमुखानां ।

सखि गुणवतां कथं कमले वसतु न खलु कमला (श्रीः) ॥ ७०६ ॥

अन्योन्यलग्नकृतपत्रपरिजने (अज्ञानलग्नकृतपात्रपरिजने) निहत-

गुरुजटाजाले ।

मित्रालोकनसुखिते कमले कथं वसतु न खलु कमला ॥ ७०७ ॥

पयडियकोसगुण्डे तह य कुलीणे सुपत्तपरिवारे ।

एवंविहे वसन्ती कमले कमले कयत्या सि ॥ ७० ८ ॥

जडसंवाहियफरुम — तणस्स निक्कवियनियगुणोहस्स ।

रे कमल तुज्झ कमला निवसद रत्ताण पत्ताण ॥ ७० ९ ॥

जह पलहिगुणा परिक्खि — इकायणे तह नु कमल जद तुज्झ ।

ता इह सयले लोए का उवमा तुह ठविज्जन्ति ॥ ७१ ० ॥

कमलनिन्दावज्जा ।

अलियालावे वियस — न्तकमल कलिओ सि रायहंसेहिं ।

ता सुन्दरं न होही तुज्झ फलं कालपरिणामे ॥ ७१ १ ॥

अप्पा परं न याणमि नूणं सउणो सि लच्छिपरियरिओ ।

उज्जलममुहो पेच्छह ता वयणं पि ऊ न ठावेद ॥ ७१ २ ॥

लच्छीए परिगहिया उड्डुमुहा जद न ऊन्ति ता पेच्छ ।

जेहिं चिय उड्डुविया तं चिय नालं न पेच्छन्ति ॥ ७१ ३ ॥

लच्छिनिलयत्तणुत्ता — एवयण गुणिणो मयाणुलगस्स ।

नियनालस्स वि विमुहो ता पङ्कय कस्स समुहो सि ॥ ७१ ४ ॥

वड्ढावियकोसो जं सि कमल परिमोसिएहि पत्तेहिं ।

अच्छउ ता लच्छिवओ तं चिय नामं पि हारिहिसि ॥ ७१ ५ ॥

मित्तो सूरु कयप — तपरियरो लच्छियालओ कमलो ।

पयहीणस्स सहारो केणावि न सक्किओ निमिसं ॥ ७१ ६ ॥

सरसाण सूरपरिमं — ठियाण कमलाण कीस उवयारो ।

उक्कयमूला सुक्क — न्तपङ्कया कह न संठविया ॥ ७१ ७ ॥

प्रकटितकोशगुणाद्ये तथा च कुलीने सुपत्नपरिवारे (सुपात्र०) ।

एवंविधे वसन्ती कमले हे कमले कृतार्थासि ॥ ७०८ ॥

जडसंवाहितपरुषत्वस्य निऋतनिजगुणौघस्य ।

रे कमल तव कमला निवसति रक्तानां पत्राणां (पात्राणां)

॥ ७०९ ॥

यथा कर्पासगुणाः परिच्छिद्रच्छादने तथाहो कमल यदि तव ।

तत इह सकले लोके काउपमास्तव स्याथ्यन्ते ॥ ७१० ॥

कमलनिन्दा-पद्धतिः ।

अल्यालापे (अलौकं ?) विकसत्कमल कलितोऽसि राजहंसैः ।

ततः सुन्दरं न भविष्यति तव फलं कालपरिणामे ॥ ७११ ॥

अत्मानं परं च न जानीषे नूनं सगुणो मि लक्ष्मीपरिकरितः ।

उज्ज्वलसमूहः(!) पश्यत ततो वदनमपि खलु न स्थापयति ॥ ७१२ ॥

लक्ष्म्या परिगृहीतान्यूर्ध्वमुखानि यदि न भवन्ति ततः पश्य ।

यैरेवोर्ध्वोक्तानि तान्येव नालानि न पश्यन्ति ॥ ७१३ ॥

लक्ष्मीनिलयनोत्तानवदन गुणिनः सदानुलग्नस्य ।

निजनालस्यापि त्रिमुखस्ततः पङ्कज कस्य संमुखोऽसि ॥ ७१४ ॥

वर्धितकोशो यदसि कमल परिशोषितैः पत्रैः ।

आस्तां तावल्लक्ष्मीपदं तदेव नामापि हारिष्यसि ॥ ७१५ ॥

मित्रं सूर्यः कृतपत्नपरिकरो लक्ष्म्यालयः कमलः ।

पद्महीनस्य सधारः केनापि न श्लेके निमिषं ॥ ७१६ ॥

सरसानां सूर्यपरिसंस्थितानां कमलानां कौटुगुपकारः ।

उत्खातमूलाः षडुद्यन्तः पङ्कजाः कथं न संस्थापिताः ॥ ७१७ ॥

हंससमाणवज्जा ।

क्खण्डिज्जद हंसं सरं कत्तो वामो परम्मुहे दिव्वे ।
 जाव न ठवेदं चलणे कूडवओ मत्थए एण्हं ॥ ७१८ ॥
 पढमं चियं जे विगया घणागमे माळ ताण हंमाणं ।
 जेहि न दिट्ठं उच्चा — मणद्वियं खलवयकुडुम्बं ॥ ७१९ ॥
 इयरविहङ्गमपथप — न्तिचित्तला जत्थ पुलिणपेरन्ता ।
 तत्थ मरे न ऊ जत्तं वसियल्लं रायहंमाणं ॥ ७२० ॥
 विविहविहङ्गमनिवहे — ए मण्डियं पेच्छिऊण कमलवणं ।
 मुक्कं माणअरिण — हि माणमं रायहंमेहिं ॥ ७२१ ॥

चक्रवायवज्जा ।

अद्दत्यमिण सूरे जं दक्कं होद चक्रवायस्स ।
 तं होउ तुह रिऊणं अहवा ताणं पि मा होउ ॥ ७२२ ॥
 भूमौगयं न चत्ता सूरं दट्ठूण चक्रवाएण ।
 जीयगलं व्व दिन्ना मुणालिया विरहभीएण ॥ ७२३ ॥
 अग्गि व्व पउममण्डं चियं व्व नलिणी मडो व्व अण्णाणं ।
 चक्केण पियाविरहे ममाणसरिमं सरं दिट्ठं ॥ ७२४ ॥
 आमासिज्जद चक्को जलगयपडिविम्बदंसणामाए ।
 तं पि हरन्ति तरङ्गा पेच्छह निउणत्तणं विहिणो ॥ ७२५ ॥
 आमन्ति सङ्गमासा गमन्ति रयणिं सुहेण चक्काया ।
 दियहा न ऊन्ति विओ — यकायरा कह नु वोल्हन्ति ॥ ७२६ ॥

हंससमान-पङ्क्तिः ।

त्यज्यते हंस सरः कुतो वामः पराङ्मुखे देवे ।
 यावन्न स्थापयति चरणौ कूटबको मस्तक इदानीं ॥ ७१ ८ ॥
 प्रथममेव ये विगता घनागमे माधु तेषां हंसानां ।
 यैर्न दृष्टमुच्चासनस्थितं खलबककुटुम्बं ॥ ७१ ९ ॥
 इतरविहङ्गमपदपङ्क्तिचित्रला यत्र पुलिनपर्यन्ताः ।
 तत्र सरसि न खलु युक्तं वसितव्यं राजहंसानां ॥ ७१ १० ॥
 विविधविहङ्गमनिवहेन मण्डितं प्रेक्ष्य कमलवनं ।
 मुक्तं मानभृतैर्मानसं राजहंसैः ॥ ७१ ११ ॥

चक्रवाक-पङ्क्तिः ।

अर्धास्तमिते सूर्ये यद्दुःखं भवति चक्रवाकस्य ।
 तद्भवतु तव रिपूणामथवा तेषामपि मा भवतु ॥ ७२ १ ॥
 भूमिगतं न त्यक्त्वा सूर्यं दृष्ट्वा चक्रवाकेन ।
 जौवागला दत्तेव मृणालिका विरहभीतेन ॥ ७२ २ ॥
 अग्निरिव पद्मषण्डं चित्तेव नलिनौ मृतकमिवात्मा ।
 चक्रेण प्रियाविरहे श्मशानसदृशं सरो दृष्टं ॥ ७२ ३ ॥
 आश्वास्यते चक्रो जलगतप्रतिबिम्बदर्शनाशया ।
 तामपि हरन्ति तरङ्गाः पश्यत निपुणत्वं विधेः ॥ ७२ ४ ॥
 आसते सङ्गमाशा गमयन्ति रजनौ सुखेन चक्रवाकाः ।
 दिवसा न च भवन्ति वियोगकातराः कथं नु व्यतिक्रामन्ति ॥ ७२ ५ ॥

अलियं जम्पेद जणो जं पेम्पं होद अत्यलोहेण ।
सेवालजीवियाणं कओ धणं चक्कवायाणं ॥ ७२ ७ ॥

चन्दणवज्जा ।

सुमिएण निहमिएण वि तह कह वि ऊ चन्दणेण महमहियं ।
सरमा वि कुसुममाला जह जाया परिमलविलखा ॥ ७२ ८ ॥
परसुच्छेयपहरणे — ण निहमणे नेय उज्झिया पयई ।
चन्दण सन्नयमीसो तेण तुमं वन्दए लोओ ॥ ७२ ९ ॥
उत्तमकुलेसु जम्पं तुह चन्दण तरुवराण मज्झमि ।
दुज्जीहाण खलाण य निच्चं चिय तेण अणुरत्तो ॥ ७३ ० ॥
एको चिय दोसो ता — रिमस्स चन्दणदुमस्स विहिघडिओ ।
जीमं दट्ठभुयङ्गा खणं पि पामं न मेमन्ति ॥ ७३ १ ॥
बहुतरुवराण मज्झे चन्दणविडवो भुयङ्गदोसेण ।
किञ्जद निरावराहो माहु व्य असाहुमङ्गेण ॥ ७३ २ ॥

वडवज्जा ।

जाओ सि कीस पन्थे अहवा जाओ सि कीस फलिओ सि ।
अह फलिओ सि महादुम ता सउणविडम्बणं सहसु ॥ ७३ ३ ॥
नीरसकरौरखरखद — रसङ्कुले विसमसमिमरुद्वेसे ।
का होज्ज गर्द पहिया — ण जं सि वडपायव न होन्तो ॥ ७३ ४ ॥
भूमौगुणेण वडपा — यवस्स अइ तुङ्गिमा दहं होद ।
तह वि ऊ फलाण रिद्धी होसद बीयाणुसारेण ॥ ७३ ५ ॥

कलौकं जल्पति जनो यत्प्रेमा भवत्यर्थलोभेन ।

शैवालजीविकानां कुतो धनं चक्रवाकानां ॥ ७२७ ॥

चन्दन-पद्धतिः ।

शोषितेन निघर्षितेनापि तथा कथमपि खलु चन्दनेन प्रसृतं ।

सरसापि कुसुममाला यथा जाता परिमलविलक्षा । ७२८ ॥

परशुच्छेदप्रहरणेन निघर्षणेनैव त्यक्ता प्रकृतिः ।

चन्दन मंनतशिरास्तेन त्वां वन्दते लोकः ॥ ७२९ ॥

उत्तमकुलेषु जन्म तव चन्दन तरुवराणां मध्ये ।

द्विजिज्ञानां खलानां नित्यमेव तेनानुरक्तः ॥ ७३० ॥

एक एव दोषस्तादृशस्य चन्दनद्रुमस्य विधिघटितः ।

यस्य(!) दष्टभुजङ्गाः क्षणमपि पाशे न मुञ्चन्ति ॥ ७३१ ॥

बहुतरुवराणां मध्ये चन्दनविटपो भुजङ्गदोषेण ।

क्वियते निरपराधः साधुरिवासामधुमङ्गेन ॥ ७३२ ॥

वट-पद्धतिः ।

जातोऽसि किं पथ्यथवा जातोऽसि किं फलितोऽसि ।

अथ फलितोऽसि महाद्रुम तदा शकुनविडम्बनां सहस्र ॥ ७३३ ॥

नीरसकरीरखरखदिरसङ्कुले विषमशमीमरुद्देशे ।

का भवेद्गतिः पथिकानां यदि वटपादप नाभविष्यः ॥ ७३४ ॥

भूमिगुणेन वटपादपस्य यदि तुङ्गत्वमिह भवति ।

तथापि खलु फलानामृद्धिर्भविष्यति बीजानुसारेण ॥ ७३५ ॥

तालवज्जा ।

किं ताल तुज्झ तुङ्ग — तणेण गयणद्धुद्धुमग्गेण ।

कुहजलणतावियेहि वि उवहेप्पमि जं न पहिण्हिं ॥ ७३६ ॥

कायारहियस्स निरा — मयस्स दूरयरदावियफलस्स ।

दोसेहि समा जा का — वि तुङ्गिमा तुज्झ रे ताल ॥ ७३७ ॥

जेहिं नीओ वड्ढिं तालो मयमलिलदाणसेवाए ।

तस्सेव जो न फलिओ मो फलिओ कह नु अन्नस्स ॥ ७३८ ॥

पलासवज्जा ।

मउलन्तस्स य मुक्का तुज्झ पलामा पलाम सउणेहिं ।

जेण मउमासमए नियवयणं झत्ति सामलियं ॥ ७३९ ॥

अच्छउ ता फलनिवहं फुल्लणदियहम्मि कलुसियं वयणं ।

इय कलिऊण पलामो झडत्ति मुक्को मपत्तेहिं ॥ ७४० ॥

दट्ठूण किंसुयासा — हा तं बालाए कौस वेलविओ ।

अहवा न तुज्झ टोमो को न ऊ कलिओ पलासेहिं ॥ ७४१ ॥

गुरुविहववित्थरुत्थ — भिरे वि किविणम्मि अत्थिणो विहला ।

भण फलिण वि पलासे मणोरहा कस्स जायन्ति ॥ ७४२ ॥

सच्चं पलास जं फु — लिओ सि फलिओ सि रहनिउअेसु ।

जइ होज्ज सुखज्जफलो मणं पि ता तुज्झ को मुक्को ॥ ७४३ ॥

ताल-पद्धतिः ।

किं ताल तव तुङ्गत्वेन गगनार्धरुद्धमार्गेण ।
 क्षुधाज्वलनतापितैरप्युपगृह्यसे यन्न पथिकैः ॥ ७३६ ॥
 क्षायारहितस्य निराश्रयस्य दूरतरदर्शितफलस्य ।
 दोषैः समं यत्किमपि तुङ्गत्वं तव रे ताल ॥ ७३७ ॥
 यैर्नीतो वृद्धिं तालः शतमलिलदानसेवया ।
 तस्यैव यो न फलितः स फलितः कथं नु अन्यस्य ॥ ७३८ ॥

पलाश-पद्धतिः ।

मुकुलयतश्च मुक्तास्तव पलाशाः पलाश शकुनैः ।
 येन मधुमामसमये निजवदनं झटिति ग्यामलितं ॥ ७३९ ॥
 आस्तां तावत्फलनिवहः फुल्लनदिवसे कलुषितं वदनं ।
 इति कलयित्वा पलाशो झटिति मुक्तः स्वपत्नैः ॥ ७४० ॥
 दृष्ट्वा किंशुकशाखास्त्वं बालया किं वञ्चितः ।
 अथवा न तव दोषः को न खलु कलितः पलाशैः ॥ ७४१ ॥
 गुरुविभवविस्तरोत्तम्भनशीलेऽपि कृपणेऽर्थिनो विफलाः ।
 भण फलितेऽपि पलाशे मनोरथाः कस्य जायन्ते ॥ ७४२ ॥
 मत्तं पलाश यत्पुष्पितोऽसि फलितोऽसि रहो निकुञ्जेषु ।
 यदि भवेः सुखाद्यफलो मनागपि ततस्तव किं मूल्यं ॥ ७४३ ॥

वडवाणलवज्जा ।

मांसणमई उ निवमसु वडवाणल मुणद जाव न समुदो ।
 जाव य जाणिहिद फुडं ता न तुमं नेय भुवणयलं ॥ ७४४ ॥
 का मममौमी तिथमि — न्दयाण वडवाणलस्स मरिममि ।
 उवममियमिहोपमरो मयरहरो इन्धणं जस्स ॥ ७४५ ॥

रयणायरवज्जा ।

रयणायरेण रयणं परिमुक्कं जद वि अमुणियगुणेण ।
 तह वि ऊ मरगयखण्डं जत्थ गयं तत्थ वि महग्घं ॥ ७४६ ॥
 जलणिहिमुक्केण वि कु — त्युहेण पत्तं मुरारिवच्छयलं ।
 तेण पुण तस्स ठाणे न याणिमो को परिट्ठविआं ॥ ७४७ ॥
 मा दोमं चिय गेण्हह विरले वि गुणे पमंसह जणस्स ।
 अरकपउरो वि उवहो भण्णद रयणायरो लोए ॥ ७४८ ॥
 वेण्णामहन्नकळो — लपेण्णियं जद वि गिरिणदं पत्तं ।
 अणुसरद मग्गलग्गं पुणो वि रयणायरे रयणं ॥ ७४९ ॥
 लच्छीए विणा रयणा — यरस्स गम्भीरिमा तह चैव ।
 मा लच्छी तेण विणा भण कस्स न मन्दिरं पत्ता ॥ ७५० ॥
 वडवाणलेण गहिओ महिओ सुरासुरेहिं मयलेहिं ।
 लच्छीए उवहि मुक्को पेच्छह गम्भीरिमा तस्स ॥ ७५१ ॥
 जलणं जलं च अमियं विसं च कण्हो मदा नवो चैव ।
 खीरोयहि तुज्झ तहा परमहिमा अहिययहिययरो ॥ ७५२ ॥

वडवानल—पद्धतिः ।

शोषणमतिनिर्वस वडवानल जानाति यावन्न समुद्रः ।
यावत्समुद्रो ज्ञास्यति स्फुटं तावन्न त्वं नैव सुवनतलं ॥ ७४४ ॥
का स्यर्धा त्रिदशेन्द्राणां वडवानलेन सह ।
उपश्रमितशिखिप्रसरो मकरगृह इन्धनं यस्य ॥ ७४५ ॥

रत्नाकर—पद्धतिः ।

रत्नाकरेण रत्नं परिमुक्तं यद्यप्यज्ञातगुणेन ।
तथापि खलु मरकतखण्डं यत्र गतं तत्रापि महार्घं ॥ ७४६ ॥
जलनिधिमुक्तेनापि कौस्तुभेन प्राप्तं सुरारिवत्तलं ।
तेन पुनस्तस्य स्थाने न जानीमः कः परिस्थापितः ॥ ७४७ ॥
मा दोषमेव गृहीत विरलानपि गुणान् प्रशंसत जनस्य ।
अक्षप्रचुरोऽप्युदधिः कथ्यते रत्नाकरो लोके ॥ ७४८ ॥
वेलाप्रथुलकल्लोलप्रेरितं यद्यपि गिरिणदौ प्राप्तं ।
अनुसरति मार्गलग्नं पुनरपि रत्नाकरे रत्नं ॥ ७४९ ॥
लक्ष्म्या विना रत्नाकरस्य गम्भीरता तथैव ।
सा लक्ष्मीस्तेन विना भण कस्य न मन्दिरं प्राप्ता ॥ ७५० ॥
वडवानलेन गृहीतो मथितः सुरासुरैः सकलैः ।
लक्ष्म्योदधिर्मुक्तः पश्यत गम्भीरतां तस्य ॥ ७५१ ॥
ज्वलनं जलं चामृतं विषं च कृष्णः सदा नव एव ।
चौरोद्धे तव तथा परमहिमाधिकोऽधिकतरः ॥ ७५२ ॥

रयणेहि निरन्तरपू — रिएहि रयणायरस्स न ऊ गब्बो ।
 करिणो मुत्ताहलसं — सए वि मयभिभ्रला दिट्ठी ॥ ७५३ ॥
 अणवरयं देन्तस्स वि तुट्ठन्ति न मायरे वि रयणादं ।
 पुण्णकण खिज्जद न ऊ लच्छौ चायभोएहिं ॥ ७५४ ॥
 रयणायरस्स न ऊ हो — इ तुच्छिमा निग्गएहि रयणेहिं ।
 तह वि ऊ चन्दमरिच्छा विरला रयणायरे रयणा ॥ ७५५ ॥
 रयणायरचत्तेण वि पत्तं चन्देण हरह तिलयत्तं ।
 तेण उण तस्स ठाणे न याणिमो को परिट्ठविओ ॥ ७५६ ॥
 जइ वि ऊ कालवसेणं मसौ ममुद्दाओ कह वि विक्कुडिओ ।
 तह वि ऊ तस्स पयावं आणन्दं कुणइ दूरे वि ॥ ७५७ ॥
 रयणाइ सुराण सम — प्पिऊण वडवाणलस्स कुहियत्तं ।
 अप्पा देन्तेण तए समुद मुद्दङ्कियं भुवणं ॥ ७५८ ॥
 अत्थि असङ्गा मङ्गा धवला रयणायरस्स संभूया ।
 न ऊ ताण सदलद्धी जा जाया पञ्चजन्नस्स ॥ ७५९ ॥
 जाएण तेण धवली — कओमि नूणं समुद मङ्गेण ।
 अत्थित्तणेण हत्थं पसारियं जस्स कण्हेण ॥ ७६० ॥

समुदनिन्दावज्जा ।

साहोणामयरथणो अमरमरोरं च भुवणमकरेन्तो ।
 उष्मिरीहि न लज्जसि लहरीहि तरङ्गिणीनाह ॥ ७६१ ॥
 रयणायर त्ति नामं वहन्त ता उवहि किं न सुमिओ सि ।
 मण्णे न जाणवन्ती अत्थित्थी जं गया पारे ॥ ७६२ ॥

रत्नैर्निन्तरप्ररितै रत्नाकरस्य न खलु गर्वः ।

करिणो मुक्ताफलसंग्रहेऽपि मदविक्रला दृष्टिः ॥ ७५३ ॥

अनवरतं ददतोऽपि क्षीयन्ते न सागरेऽपि रत्नानि ।

पुण्यक्षयेण क्षीयते न खलु लक्ष्मीस्त्यागभोगाभ्यां ॥ ७५४ ॥

रत्नाकरस्य न खलु भवति तुच्छत्वं निर्गतै रत्नैः ।

तथापि खलु चन्द्रसदृक्षाणि विरलानि रत्नाकरे रत्नानि ॥ ७५५ ॥

रत्नाकरत्यक्तेनापि प्राप्तं चन्द्रेण हरस्य तिलकत्वं ।

तेन पुनस्तस्य स्थानं न जानीमः कः परिस्थापितः ॥ ७५६ ॥

यद्यपि खलु कालवशेन शशी समुद्रात्कथमपि [विरहितः] ।

तथापि खलु तस्य प्रतापमानन्दं करोति दूरेऽपि ॥ ७५७ ॥

रत्नानि सुरेभ्यः ममर्ष्य वडवानलस्य क्षुधितस्य ।

आत्मानं ददता त्वया समुद्र मुद्राङ्कितं भुवनं ॥ ७५८ ॥

मन्यमङ्गाः शङ्खा धवला रत्नाकरे संभृताः ।

न खलु तेषां शब्दलब्धिया जाता पाञ्चजन्यस्य ॥ ७५९ ॥

जातेन तेन धवलीकृतोऽसि नूनं समुद्र शङ्खेन ।

अर्थित्वेन हस्तः प्रसारितो यस्य कृष्णेन ॥ ७६० ॥

समुद्रनिन्दा—पङ्क्तिः ।

स्वाधीनामृतरत्नोऽमरमरङ्गं च भुवनमकुर्वन् ।

उल्लसन्शीलाभिर्न लज्जसे लहरीभिस्तर्ज्जिणीनाथ ॥ ७६१ ॥

रत्नाकर इति नाम वहंस्तत उदधे किं न शुष्कोऽसि ।

मध्ये न यानवर्तिनोऽर्थार्थिनो यद्गताः पारे ॥ ७६२ ॥

उवहि लहरौहि गव्विर — गज्जन्तो किं न दौह सुमिओ सि ।
 जीसे गिन्हपिवासा वलन्ति वि वरम्पहा पहिया ॥ ७६३ ॥
 मायर लज्जाए कह न मुओ चिन्ताए कह न विसन्नो ।
 पद ऊन्ते बोहित्थिय — हि किओ जलमंगहो अन्नो ॥ ७६४ ॥
 बद्धो मि तुमं पौओ सि पव्वयं लद्धिओ मि तं उवहि ।
 किं गज्जमि अलियजण न लज्जसे उयहि किं भणिमो ॥ ७६५ ॥
 निद्धोयउदयकल्लिर पन्थिय मा वच्च सायरो एम ।
 जत्थ नियत्तद तण्हा अन्न च्चिय ते मरुद्देमा ॥ ७६६ ॥

सुवसवज्जा ।

जलणपवेमो चामौ — यरस्स कह सहि न जुज्जण काउं ।
 हद्धौ जस्स परिक्ख — न्ति पत्थरा नवरि गुणनिवहं ॥ ७६७ ॥
 जलणडहणेण न तहा पत्थरघसणेण खण्डणे तह य ।
 गुञ्जाहलसमतुलणे जं दक्कं होद कणयस्स ॥ ७६८ ॥
 झूरिज्जद किं न जण किं न जरा आवए अकालम्मि ।
 जह सक्कर तुलद खली निरक्करो कञ्चणं खण्डं ॥ ७६९ ॥
 नाराय निरक्कर लो — हवन्त दोमुह य तुज्झ किं भणिमो ।
 गुञ्जाए ममं कणयं तोलन्तो कह न लज्जेसि ॥ ७७० ॥
 जह कणयं तह पडिमा — एपत्थरं पेच्छ तुलद नाराओ ।
 अहवा निरक्कराणं गुणदोसवियारणा कन्तो ॥ ७७१ ॥

उदधे लहरीभिर्गर्वाद्दहनशीलगर्जन् किं न दीर्घं शुष्कोऽमि ।

यस्माद्भीष्मपिपामा बलन्त्यपि पराङ्मुखाः पथिकाः ॥ ७६३ ॥

सागर लज्जया कथं न मृतश्चिन्तया कथं न विषमः ।

त्वयि सत्यपि प्रवहणस्थितैः कृतो जलमंग्रहोऽन्यः ॥ ७६४ ॥

बद्धोऽसि त्वं पीतोऽसि पर्वतं लङ्घितोऽसि त्वमुदधे ।

किं गर्जसेऽल्लोकजगति न लज्जसे उदधे किं भणामः ॥ ७६५ ॥

निर्घातोदककाङ्क्षणशील पथिक मा ब्रज सागरोऽयं ।

यत्र निवर्तते तृष्णान्य एव ते सरउद्देशाः ॥ ७६६ ॥

सुवर्ण—पङ्क्तिः ।

ज्वलनप्रवेशश्यामीकरस्य कथं सखि न युज्यते कर्तुं ।

हा धिग्यस्य परीक्षयन्ति प्रस्तराः केवलं गुणनिवहं ॥ ७६७ ॥

ज्वलनदहनेन न तथा प्रस्तरघर्षणेन खण्डने तथा च ।

गुञ्जाफलसमतुलने यदुःखं भवति कनकस्य ॥ ७६८ ॥

खिद्यते किं न जगति किं न जरागच्छत्यकाले ।

यथा साक्षरस्तुलयति खटिकां निरक्षरः काञ्चनखण्डं ॥ ७६९ ॥

नाराच निरक्षर लोहवन्दिमुख च तव किं भणामः ।

गुञ्जाफलेन समं कनकं तोलयन् कथं न लज्जसे ॥ ७७० ॥

यथा कनकं तथा प्रतिमानप्रस्तरं पश्य तोलयति नाराचः ।

अथवा निरक्षराणां गुणदोषविचारणा कुतः ॥ ७७१ ॥

आदित्तवज्जा ।

भमिअो मि भमसि भमिहिमि अणुदिणु पामम्मि मेरुमिहरस्स
जद पावमि कञ्चणमा — मयं पि ता सूर सूरु मि ॥ ७७९ ॥
वियलियतेण वि मस — हरेण जह दंमिअो दिणे अण्णा ।
तह जद रयणीष्ठ तुमं ता मच्चं सूर सूरु मि ॥ ७८० ॥
उयणं भुवणक्कमणं अत्थमणं एकदिवसमज्झम्मि ।
सूरस्स वि तिन्नि दसा का गणणा दयरलोयस्स ॥ ७८१ ॥

दीवयंवज्जा ।

सगुणो नेहसउणो लोदक्को लोयलोयणाणन्दो ।
नामियतमोहपमरो किं सुयणो नेह जोदक्को ॥ ७८२ ॥
जोदक्को गिलद तमं तं चिय उगिलद कज्जलमिसेणं ।
अहवा सुद्धमहावा हियए कलुमं न धारेन्ति ॥ ७८३ ॥
निययालएसु मलिणा कुणन्ति मलिणत्तणं जइच्छाए ।
गुणनेहकन्तिजुत्तय न जुज्जए तुज्झ जोदक्क ॥ ७८४ ॥
नियगुणनेहखयंकर मलिणं निययालयं कुणन्तस्स ।
जोदक्क तुज्झ काया परिचत्ता तेण सुयणेहिं ॥ ७८५ ॥
किं तुज्झ पहाए किं गुणेण किं दीव तुज्झ नेहेण ।
कायं जस्स विमिद्धा दूरे वि चयन्ति निन्दन्ता ॥ ७८६ ॥

आदित्य—पद्धतिः ।

भ्रान्तोऽसि भ्रमसि भ्रमिष्यस्यनुदिवसं पार्श्वे मेरुशिखरस्य ।
 यदि प्राप्नोषि काञ्चनमाषकमपि ततः सूर्यं सूर्योऽसि ॥ ७७२ ॥
 विगलिततेजसापि शशधरेण यथा दर्शितो दिन आत्मा ।
 तथा यदि रजन्यां त्वं ततः सत्यं सूर्यं सूर्योऽसि ॥ ७७३ ॥
 उदयो भुवनाक्रमणमस्तमनमेकदिवसमध्ये ।
 सूरस्यापि तिस्रो दशाः का गणनेतरलोकस्य ॥ ७७४ ॥

दीपक—पद्धतिः ।

सगुणः स्नेहसंपूर्ण आलोकवाक्लोचनानन्दः (सवर्तिकः तैल-
 संपूर्णः उद्योतयुक्तः) ।
 नाशिततमओघप्रसरः किं सुजनो न हि ज्योतिष्कः ॥ ७७५ ॥
 ज्योतिष्को गिलति तमस्तदेवोद्गलति कज्जलमिषेण ।
 अथवा शुद्धस्वभावा हृदये कलुषं न धारयन्ति ॥ ७७६ ॥
 निजालयेषु मलिनाः कुर्वन्ति मलिनत्वं यदृच्छया ।
 गुणस्नेहकान्तियुक्तं न युज्यते तव ज्योतिष्क ॥ ७७७ ॥
 निजगुणस्नेहचयंकर मलिनं निजालयं कुर्वतः ।
 ज्योतिष्क तव छाया परित्यक्ता तेन सुजनैः ॥ ७७८ ॥
 किं तव प्रभया किं गुणेन किं दीप तव स्नेहेन ।
 कायां यस्य विशिष्टा दूरेऽपि त्यजन्ति निन्दन्तः ॥ ७७९ ॥

पियोस्सासवज्जा ।

एक्केण विणा पियमा — एण्सेण वज्जयाद ऊन्ति दुक्कादं ।
 आलस्सो रणरणओ निदा पुलओ ससज्जसओ ॥ ७८० ॥
 एक्केण विणा पियमा — एण्सेण सभावनेहभरिएणं ।
 जणमङ्कुला वि पुहवी अब्बो रस्सं व पडिहाद ॥ ७८१ ॥
 सो कत्थ गओ सो सुय — एवस्सहो सो सुहाण मयखाणी ।
 सो मयणग्गिविणासो सो सो सोसेद मह हिययं ॥ ७८२ ॥
 सो होहिद को वि दिणो जत्थ पिओ बाज्जपञ्जरविलीणो ।
 रहरहसखेयखिन्नो निज्जरद पवामदुक्कादं ॥ ७८३ ॥
 आविहिद पिओ चुम्बिहि — द निट्ठुरं चुम्बिऊण पुच्छिहिद ।
 ददण कुमल त्ति तुमं नमो नमो ताण दिवमाणं ॥ ७८४ ॥
 धम्मं तं चेव दिणं सा रयणी मयललक्कणमउत्ता ।
 अमयं तं पि मुज्जत्तं जत्थ पिओ झत्ति दोमिहिद ॥ ७८५ ॥
 दूरयरदेसपरिसं — ठियस्स पियमङ्गमं महन्तस्स ।
 आसाबन्धो चिय मा एमस्स अवलम्बए जीवं ॥ ७८६ ॥
 हिययट्ठिओ वि सुहवो तह वि ऊ नयणाण होद दुप्पेच्छो ।
 पेच्छह विहिणा न कया मह हियए जालयगवस्का ॥ ७८७ ॥

दोमियवज्जा ।

दोहं लण्हं वज्जसु — त्तरुन्दयं कडियलम्भि सुहजणयं ।
 तह वासं च महग्घं दोमिय कडिस्सह पडिहाद ॥ ७८८ ॥

प्रियोस्नास—पङ्क्तिः ।

एकेन विना प्रियमानुषेण बहूनि भवन्ति दुःखानि ।
 आलस्यं रणरणकोऽनिद्रा पुलकः ससाध्वसः ॥ ७८० ॥
 एकेन विना प्रियमानुषेण सद्भावस्नेहभृतेन ।
 जनसङ्कुलापि पृथ्व्यहोऽरण्यमिव प्रतिभाति ॥ ७८१ ॥
 स कुत्र गतः स सुजनवल्लभः स सुखानां शतखानिः ।
 स मदनाग्निविनाशकः स स शोषयति मम हृदयं ॥ ७८२ ॥
 स भविष्यति कोऽपि दिवसो यत्र प्रियो बाहुपञ्चरविलीनः ।
 रतिरभसखेदखिन्नः प्रचरति प्रवासदुःखानि ॥ ७८३ ॥
 आगमिष्यति प्रियः चुम्बिष्यति निष्ठुरं चुम्बित्वा प्रक्ष्यति ॥
 दयिते कुशलेति त्वं नमो नमस्तेभ्यो दिवसेभ्यः ॥ ७८४ ॥
 धन्यं तदेव दिनं सा रजनौ सकललक्षणसंपूर्णा ।
 अमृतं सोऽपि मुहुर्तो यत्र प्रियो झटिति द्रक्ष्यते ॥ ७८५ ॥
 दूरतरदेशपरिसंस्थितस्य प्रियसङ्गमं महतः ।
 आशाबन्ध एव मानुषस्यावलम्बते जीवं ॥ ७८६ ॥
 हृदयस्थितोऽपि सुभगस्तथापि खलु नयनयोर्भवति दृष्टेः
 प्रेक्षत विधिना न कृता मम हृदये जालकगवाक्षाः ॥ ७८७ ॥

दोसिय—पङ्क्तिः ।

दीर्घं स्रज्जं बज्रसूत्रविपुलं कटितले सुखजनकं ।
 तथा वासस्य महार्घं दोसियाधोवस्त्रमस्मभ्यं प्रतिभाति ॥ ७८८ ॥

माणविह्वणं रुन्दी — प्र कोडयं सिलधोयगयक्कायं

जं वसणं न सुहावदं सुय दूरं नमयाडं तं ॥ ७८८ ॥

पम्मुहसुत्तं अट्ठी — सुहावयं जणियरायपुलदसं ।

दोसिय दिज्जन्तं पि ऊ नारङ्गं अन्ह पडिहाइ ॥ ७८९ ॥

जं पक्कालियसारं जं गरुयं चेव खममहग्घं च ।

तं दोसिय अन्हाणं दंमिज्जउ किं वियारेण ॥ ७९० ॥

दोसिय घणगुणमारं सुविणीयं सुट्टु मोहसंजणयं ।

दंसहि मा कुण खेयं तं अन्ह जणेइ परिओसं ॥ ७९१ ॥

अह पढमे तह दीसइ अवमाणे माडयस्स निव्वहणं ।

तं फुट्टु अन्ह नियम्मे दोसिय फुट्टं पि पडिहाइ ॥ ७९२ ॥

दय कइयणेहि रइए वज्जालए मयललोयभिट्ठिए ।

पत्थावे गोट्ठिट्ठिय — इच्छियगाहा पठिज्जन्ति ॥ ७९३ ॥

एयं वज्जालगं ठाणं गहिऊण पढइ जो को वि ।

नियठाणे पत्थावे गुरुत्तणं लहइ सो पुरिमो ॥ ७९४ ॥

मानविहीनं रुद्रत्वेन ह्रस्वं शिलाधौतगतच्छायं ।
 यदसनं न सुखयति मुञ्च दूरं नर्मदातटे तत् ॥ ७८८ ॥
 प्राङ्मुखसूत्रमस्थिसुखजनकं जनितरागपुलकितं ।
 दोषिय दौयमानमपि खलु नारङ्गमस्मभ्यं प्रतिभाति ॥ ७८९ ॥
 यत्प्रचालितसारं यद्गुरुकं चैव महद्ग्रहार्घं च ।
 तद्दर्शयतां दोषियास्मभ्यं किं विचारेण ॥ ७९० ॥
 दोषिय घनगुणसारं सुविनीतं सुष्ठु शोभासंजनकं ।
 दर्शय मा कुरु खेदं तदस्माकं जनयति परितोषं ॥ ७९१ ॥
 यथा प्रथमे तथा दृश्यतेऽवसाने शाटकस्य निर्वहणं ।
 तत्स्फुटमस्मभ्यं नितम्बे दोषिय स्फुटितमपि प्रतिभाति ॥ ७९२ ॥

इति कविजनै रक्षिते वज्जालये सकललोकाभीष्टे ।
 प्रस्तावे गोष्ठीस्थितेष्वितगाथाः पद्यन्ते ॥ ७९४ ॥
 इदं वज्जालगं स्थानं गृहीत्वा पठति यः कोऽपि ।
 निजस्थाने प्रस्तावे गुरुत्वं लभते स पुरुषः ॥ ७९५ ॥

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY.

- १ श्रुतदेवतां सरस्वतीं । सर्वज्ञो जिनः ।
- १ २ सच्छब्दिना गाथापक्षे कन्दःशास्त्रं तत्सहिता कामिनौ-
पक्षे कन्दानुवर्तनं गाहिज्जन्ती पद्यमानानुभूयमाना च ।
- १ ६ यथेक्षुयष्टिर्भक्ष्यमाणा लघूभवति तथा सर्वेण पद्यमाना
गाथा लघूभवति सर्वाक्षरानुचरणात् ।
- १ ७ एतेषां रसमजानाना दैवहतका उदरभरयो वेधेयाः ।
- १ ८ कन्दं कन्दःशास्त्रं पक्षे कन्दानुवर्तनं ।
- १ ९ पूरणगुणसहितार्थानां कर्तिरि षष्ठी तेनोदकेन तस्मिं
न व्रजामः ।
- १ ३ किमपि चिन्तयन् कथं सकलं वृत्तं विधास्यामि
कथमितोऽर्थं गृहीत्वा यास्यामि ।
- १ ४ कन्दे कन्दानुवर्तने च ।
- १ ८ संस्कृतादपि प्राकृतमतिरिच्यत आबालगोपालप्रसिद्धत्वा-
त्सुगमत्वाच्च तस्य ।
- ३ ० मूर्खात्मनोऽजतया कन्दोलक्षणविहीनं गाथादिकं पठतो
ऽवलोक्य पण्डिता अक्षिणिकोचनेन तानुपहसन्ति ।
- ४ ३ इदमत्रैतिह्यं यथा केसरिणि सति मत्तस्यापि हस्तिनो
विम्फूर्जितं न विलसति तथा सत्पुरुषे भुवनमलंकुर्वति
कलिकालविलसितं न परिम्फुरति ।
- ४ ६ अथ कथमपि प्रतिपद्यन्ते तदा दुःखैः कृच्छ्रेण तेषां
प्रतिपत्तिः प्रस्तररेखासमा ।

- ४ ७ उक्तं च दिग्गजकमठकुलाचलफणिपतिविधृतापि चलति
वसुधेयं प्रतिपन्नममलमनसां न चलति पुंसां युगान्तेऽपि ।
- ४ ८ यथा चन्दनतरुर्निष्फलस्तथापि निजशरीरपेषणपङ्केन
दाघातानां तापोपशान्तये भवति तद्वद् दुर्गतोऽपि
सुजनो दुःखितानां लोकानां निजशरीरेण ।
- ५ १ नखमांसभेदजनको द्वयोरपि प्रीत्या मिलितयोर्नखमांसयो-
रिव भेदनं वियोजनं जनयतीति जनको ? दर्मुहः
पश्चादन्यत्पुरश्चान्यदादौ — मध्या वलितश्चित्तवक्रः -- भेदनं
केदनं — मध्यावलितो मध्ये वक्रौकृतः ?
- ५ २ अकुलीनो जारजातो द्विमुखो द्विजिह्वः — यावदेव
भोजनादि दीयते तावन्मधुरो हृष्टः — अकुलीनोऽस्पृष्ट-
भूमिर्यतोऽङ्गे धृत्वा वाद्यते ।
- ५ ३ निर्धर्मो धर्मशब्देन धनुरुच्यते — स्थानानि आलीढ-
वैशाखप्रत्यालीढादीनि ।
- ५ ४ अयमत्र भावो यत्कदाचिक्वचिन्न संघटते तद्वटमानमिव
साक्षाज्जल्पन्ति ।
- ५ ७ परस्य विवरं किद्रं तत्र लब्धलक्षे पक्षे परविवरं अन्तेन
मूषकादिना कृतं विवरं — वङ्कपरि० सीकृत्यर्थो
वक्रगमनशीले ।
- ५ ८ अममर्थाणि मन्त्रतन्त्राणि येषु ते — अकुलीनेभ्यः पक्षेऽष्टौ
नागानां कुलानि तद्व्यतिरिक्तेभ्यः — निःफलेभ्यः ।
- ६ १ शुनकपक्षे निर्वर्तितं कार्यं सुरतं तत्र पराङ्मुखानां

स्वभाव एष तेषां कृतसुरता योनिस्थितमेवना अपि
पराङ्मुखा भवन्ति ।

७० यथा हरः सप्तभुवनाधिपतिर्हस्त्यश्वादि परिहृत्यागतं
वृषभमङ्गौचकार तथा निर्गुणं सगुणमपि पुरुषं महान
प्रतिपद्यत इति ।

८५ समाप्यन्ते म्रियन्ते ।

१९६ विधिना पुराकृतकर्मणा ।

१३५ अयं याचको मामपि याचिष्यते नीतः सन्निति न नौयते ।

१४५ सुन्दरं एयमिति पाठः ।

१४६ पङ्कजलीलां कमलसादृश्यं । विकसति विक्रामं लभते
हस्तपादं प्रसारयति श्रौताभावात् ।

१४७ सुपत्त्राणि विदूषः ।

१५३ उक्तं च यतः । सेवया धनमिच्छद्भिः सेवकैः पश्य यत्कृतं ।
स्वातन्त्र्यं यच्छरौरस्य मूढैस्तदपि हारितं ॥

१५५ तालश्च शतवर्षं यावदेकदा फलति ।

१५८ अयमत्र भावः । कृष्णमलिनचित्ताः प्रभोरभ्यन्तरस्थिता
विभवजातं भुञ्जते, ये पुनः शुद्धस्वभावास्ते बहिः स्थिता
एव केवलं क्लेशमनुभवन्ति ।

१६० सेवया पर्याप्तं । अयं भावः धेनुवृषभरालेकधान्येषु
विद्यमानेषु सेवया लं ।

१७२ उक्तं च । एको पाउ पयाले बौओ वंभंडमंडलविलगो ।
तदओ रोमफुरतो बलिबंधे वामणो जयउ ॥

१७८ संचूर्णितश्चासौ विस्तीर्णशोभश्चेति कर्मधारयः ।

१८७ सा रेवा नर्मदा । करिणीसंघाता गणिकारिकावृन्दानि ।

११८ मृत इत्यध्याहार्यं ।

११० नन्दने वने । मरुविलसितानि कण्टकिजालभक्षणानि ।

१०५ कश्चन युवा कांचनापूर्वां तरुणीमवलोक्य विरुद्धामपि पूर्व-
रमितामनाकलय्य तामलभमानः शिरो धूनयति थूत्क-
रोति च । तं तादृशावलोक्य सा रूपवती सखीं प्रति ब्रूते ।

१२६ इयं मत्सखी रन्तुं सौभाग्ययुक्तेरपि युवभिर्न प्रापे त्वद्भा-
ग्याच्च स्वयमप्यागतामिमां किमित्यवगणयसि यदन्याम-
वलोकयसि, को नाम तवाग्रह इति ध्वन्यते ।

१२७ भावार्थस्त्वयं । कांचन नायिकामागत्य दूती वक्ति हे
महौमण्डलस्थितयुवप्रार्थनीये सौभाग्यवति त्वद्विरहे
सकलमपि युवजातं तथा तानवमालम्बते यथा द्वित्रेषु
दिनेष्वनिष्टभाग्यविध्यतीति ।

१२८ भावार्थः पुनरेषः । हे तामरसाक्षि निर्भरयौवनरमणीये
भवती सर्ववयवरूढप्रौढयौवनामवलोक्य सर्वेऽपि युवान-
स्त्वामेवाहमहमिकया वाञ्छन्तु भविष्यत्प्रौढतारुण्यारूढां
नायिकां प्रति सखीवाक्यमिति ।

१२९ अयमभिप्रायो ; भवन्तु सर्वा अपि स्त्रियो, यूनः पुनः
कस्यचित्कर्णान्तविश्रान्तलोचना कुचयुगलपीड्यमानचिबुका
चम्पककलिकागौराङ्गवतीर्णतारुण्या युवती रणरणक-
हेतुर्भवति ।

- २३० अयं भावः । कश्चिद्युवानवतीर्णतारुण्यां नायिकां दृष्ट्वा तामवाञ्छंस्तत्सख्योच्यते । हे युवन् किं पराङ्मुख संजातो ऽस्यस्याः ? स कोऽपि यौवनभरः समुल्लसिष्यति येन सकलनगरनारीरप्यतिशेय्यत इति ।
- २३१ अयं भावः । कश्चन युवासंपूर्णकुचयुगलां मुग्धां वामाक्षी-मालोक्य तत्सख्योच्यत । अस्याः सुरतपाण्डित्येन गुणा-तिशयं ज्ञास्यस्येतां लघ्वीं मुग्धां मा जामोरिति ।
- २३४ भावोऽयं । काचन नारी सर्वाङ्गरूपवती सुभगा गर्वेण वक्ति । मद्रूपश्रियमवलोक्यायं युवा मामागच्छति तमेतं निवारयतु कश्चन यस्य शक्तिरस्ति ।
- २४२ अयं भावः । काचन नायिकानवतीर्णतारुण्यापि प्रियेः पातुमारब्धा ।
- २४७ अयं भावः । सकला अपि नारीर्दृशं दृशं परिभ्रमति परमेका-मपि न कामयते सर्वाङ्गसुन्दरीमलभमान, एवंस्थिते काचन वक्ति सर्वत्र परिभ्रमति परं कापि स्थितिं न विधत्तेऽय-मित्युपालभ्यते ; तदुपालम्भं श्रुत्वान्यः कश्चन ब्रूते यदि मनो-गतां सर्वगुणपरिपूर्णां प्राप्नोति तर्हि न भ्राम्यतीत्यर्थः ।
- २४७ अयं भ्रमरः भ्रमन् रौतौति भ्रमर इति ।
- २५० अयमर्थो यथा कश्चन युवातिक्रान्ततारुण्यामपि गुणगण-युक्तां नारीं प्रथमोपभुक्तां न त्यजति ।
- २५२ यथा कश्चित्कामुकः कांचनानवतीर्णतारुण्यां कयाचन युक्ता सुरतचमां विधाय तामुपभुङ्क्ते स निपुणो भवेत्

० ५ ३ अथ भावः प्रधानस्थितां निविडकुचयुगलभरभज्यमान-
मध्यां मध्यवयसं नारीं रमिलेदानीं चेतनारीं कामय
मानो न लज्जसे हे युवन्नित्युपासम्भोक्तिः ।

२ ५ ४ सर्वगुणपरिपूर्णायाः कर्णान्तविश्रान्तलोचनायाः सुरतेन
सुखौकृतहृदयस्य यूनो हृदयं सामान्यनारीरतं यदा
नानन्दयति तदा केनचिदेवमुच्यते ।

२ ५ ६ संकल्पो नियमः ।

२ ५ ७ अयमभिप्रायो ; यथा कश्चिद्विपश्चित्प्रकाण्डः सकलपरि-
षन्मण्डनभूतः सज्जनशिरोमणिर्दुर्जनसंसन्मध्यगतः केन-
चिदेवमुच्यते ।

२ ६ १ इयं शृङ्गारे वर्तते यथा कश्चन युवा कांचन विदग्ध-
वनितां चलच्चमूरुचचुषमुपभुज्य निहृष्टां कामयमानः
केनचित्सख्यैवमुच्यते ।

२ ६ ४ यथा यथा पुमानर्थेन गुणगणेन परिपूर्णो भवति तथा
तथा गर्वायत इति निर्मदो भाग्यवानेको न तु सर्वे
लक्ष्मीपूरिता इति ।

२ ६ ७ महतां हानिवृद्धौ भवतः चुद्राणां सर्वदा लघूनां
हानिरेवेत्यर्थः ।

२ ७ २ जल्पितुं जानात्यर्थाद्वकभणितौः ।

२ ८ ६ वरतरुणीकर्णलगेन कर्णान्तविश्रान्तेन पुनः कथंभूतेन
घोलन्ती तारा कनौनिकाया वर्णस्तेनोज्ज्वलं तेन तथा ।

- ३०१ यथा दरिद्रचिन्ता हृदये न माति दूर्गतमनोरथा
बहवोऽपि निष्फला भवन्तीत्यर्थः ।
- ३१६ अन्यदपि पानौयादि भिन्नानि स्थानानि संप्रणेत्योद्धृतं
सदितः प्रसरतीति ।
- ३११ अयं भावः । स्वभावसुरते वलयनूपुरयो रवौ न संगच्छेते
अतः कारणाद् द्वावपि श्रुत्वा कस्यापि धन्यस्य पुरुषायितं
क्रियमाणं वर्तत इत्यनुमीयते ।
- ३१७ यथा पाण्डवकौरवौ युद्धोद्यतौ किमपि न गणयतस्तथा
सुरतसंमर्दनौ दम्पती ।
- ३४४ इदमत्र तत्त्वं । काचिन्नारौ कस्मिंश्चिदुर्लभेऽनुरक्ता
तमलभमाना मानमवलम्ब्य पुनरन्यं वाञ्छन्ती पुनस्तत्रै-
वानुरक्ता सती जनान् हासयति ।
- ३५० सखीशिक्षोक्तिरियमथवा भर्तुः कृतापराधस्य ।
- ३५१ अयं भावः । कश्चिद्युवा कांचन स्त्रियं गते दिवस उपभुज्य
द्वितीयदिनरात्रौ मानमवलम्ब्य स्थितां वामाक्षीं मद्य-
पात्रपुष्पाद्युपभोगवस्त्वानीय तामनुनयन्निदमाह ।
- ३५२ इति सखीशिक्षोक्तिर्नायिकां प्रति ।
- ३५५ गजेन्द्रतुल्यौ मानभर्तारौ प्रतीहि इति सखीशिक्षोक्तिः ।
- ३५६ तुला जलोदञ्चनघटीकाष्ठद्वरकं यस्यागे ढेङ्कुलीति
कथ्यते ।
- ३७१ शशिनो वाहनमीश्वरस्तस्य वाहनं वृषभः । शैलसुतायाः
पार्वत्याः सुतः षण्मुखस्तस्य वाहनं मयूरः । प्रावृद्धाले ।

३७२ लक्ष्म्या वासः कमलं तस्य वासः पानीयं ।

३७४ अयं भावः । काचिन्नारौ तत्क्षणादेव प्रवसितं प्रियं दृष्ट्वा विरहासहत्वात्प्रलपितुमिदमारब्धवती । तस्मिन् मत्प्रिये प्रोषिते जनस्याद्योज्जागरः चोरभयत्वात् तेन सुभटेन विना को नाम रक्षां करोत्यद्यैव हरिद्रापिञ्जराणि गोदावर्यास्तटानि तस्मिन् सति सर्वा अपि नार्य आत्मवपूंषि हरिद्रापिञ्जराणि प्रत्यहं चक्रुरिदानीं च तस्मिन् प्रोषिते किमनेन हरिद्रारागेणास्माकमिति गोदावर्यां तत्क्षणादेव गत्वाचालयन्निति नदीतटपीतत्वं, त्वहं तटं ।

३७५ अयं भावः । पूर्वं नगरनार्यस्तद्रूपं दिदृच्छालालसाः सत्यो यत्र यत्र गमनागमनं स मत्प्रियो विधत्ते स्म तत्र तत्रैव रथ्यामुखदेवकुलचलेरध्वादावेवागत्यास्युरिदानीं तु तस्मिन् प्रोषिते हृदयेन साकं शून्यान्यभूवन्निति निजपुरुषस्य रूपसौभाग्यप्रकटनोक्तिः ।

३७६ तस्यास्तेन पत्या विना रक्तसितासितप्रान्तमध्ये नयने सर्वत्र परिभ्रमतः परं क्वापि न पश्यतो ; मौक्तिकमपि कूटत्यक्तं सत्सर्वत्र पतितं न कोऽपि गृह्णाति ।

३८१ अद्य विरह उभयथापि समाप्तिं यास्यति ; यदि प्रियो ऽद्यागात् तर्हि दिष्ट्या मण्डनं, उत नायासीत् तदान्य-मण्डनं भावीति ।

३८२ कुलबालिकाः कामं हृद्यैव मारयन्तीति भावः ।

३ ८७ अयं भावः । तावदेव कामः स्वपरवशौ दम्पती मार-
यति यावत्कामिनीकटाक्षबाणपूरिताङ्गो न भवति ;
पश्चात्सोऽपि तादृग्विधः स्वैरेव बाणैर्मार्यते प्रत्युतेति ।

४ १ १ यं सुभगयुवावतंसं सर्वा अपि नार्यो दूतौः प्रेषयित्वा
प्रत्यहं कामयन्ते तच्च मादृशो जनस्य मानवैरौ कथम-
वकाशं लभतामिति ।

४ १ २ तथा त्वं कुर्या यथा स्वयमेव प्रियमपि संसारेऽप्येति
लघुतां यथा न यामि कार्यं च यथा सिध्यतीति
कण्डूयितपाण्डुरं यथा न संपद्यत इति ।

४ १ ४ मम भर्तुः परसहस्रापराधास्तेषु मत्सु यदि मानमवलम्बेयं
तर्हि शरीरस्येयमवस्थातः कारणादेवविधे व्यतिकरे त्वमेव
मम शरणं, येन केन प्रकारेण स आगच्छति तद्वि-
दधीया इति भावः ।

४ १ ७ यस्तव वचनं न खण्डिष्यते तवादेशं करिष्यति । कथा-
चिन्त्रितया प्रेषिता दूतौ प्रियं प्रति तच्चैव तेन सह
सुरतसुखमनुभूय खण्डिताधरैर्विविधं मुखं कथं दर्शया-
मौत्यधोमुखागतवती तां च तथाविधामवलोक्य सान्तः-
भिन्ना हे मखि कथमधोमुखी भवसि यस्त्वददनोष्ठं
खण्डयति स मम प्रियः त्वां सेवमानो मम
वैरौति भावः ।

४ १ २ • विकटकटिस्थलप्रसृत • ।

४ ४ ५ जीवन्तीं मृतां वा प्राणेश्वरीं द्रक्ष्यामीति हृदये मंगलाः ।

४५० काचित्खण्डिता मानमवलम्बमाना विरहावस्थामसहमाना
च स्वहृदयं संवृणोति ।

४५१ काचित्कंचन वाञ्छन्ती तेनाप्यवगणिता हृदयं
प्रतीदमाहेति ।

४५८ B अप्राप्तबलिदाने वल्लभागमनसूचके चुधार्त उड्डीने ।
C, E, G. अयं भावो वल्लभागमनार्थं पृष्टः काकः किल
स्वरचेष्टाविशेषेण तदागमनं शकुनमवकथयति । तत्पू-
जार्थं बल्यर्थं तत्किमपि नास्ति येन बलिं संपाद्य
तस्मै निवेदयति । पश्चात्तस्मिन्नुड्डीने ऽहोऽहं दुर्भगशिरो-
मणिर्यदस्मै प्रियशकुनसूचकाय कवलमपि न न्यवेदय-
मिति तारतारं करोद ।

४६० वायसमागतं वौक्ष्य प्रोषितपतिभ्रात्रादयः स्त्रिय एवं
कुर्वन्तीति तामां स्वभावः ।

४६१ कथायां शोभां मम पत्युर्दारिद्र्येण भोजनादिपूजामकुर्वतो
मानहानिस्तेषु बान्धवेष्वागतेषु मा भूदिति तानपि द्वेष्टि ।

४६८ अयमर्थः । काचन दूतौ केनचित्पुरुषेण प्रेरिता सतीम-
तस्त्रिकामागत्यामुकं भजस्वेत्युक्तवती तां चैव ब्रुवाणां
प्रत्युत्तरयति ।

४७० मम गुणान् वञ्ज मन्यतेऽहं चामतौ भवेयं यदि तदा
मम क इमे गुणाः ।

४७१ काचन सत्यसावुत्तमस्त्वद्गुणान् वञ्ज मन्यत इति ब्रुवाणां
दूतौ प्रत्युत्तरयति ।

- ४ ७ ७ अन्यदाख्यानान्तरमौदृशीनां गाथानां श्रीचिभुवनपाल-
विवृतितश्चेकोक्तिविचारलीलायां जय यत इह
(ऽहं E) लेखक एव ।
- ४ ८ १ कर्णे लगित्वेत्यर्थः ।
- ४ ८ ८ पत्रिकामपि मा दद्याः पूजां मा कृथाः ।
- ४ ८ ० काचन स्त्रैरिणी कूपान्तःस्थां चन्द्रप्रतिमामवलोक्य
सखीमुवाचेति कज्जलेनामुं मलिनं कुरु येन ज्योत्स्नाजालं
न विकिरति ।
- ४ ८ २ अयं भावः । अश्रुस्तावन्न पश्यति न गृणोति ग्रामलोकश्च
गृहे विवाहव्यग्रो मम पतिश्चात्र नास्ति तस्मात्सर्वतोऽपि
भौतं परित्यज्य सकलां रात्रिमारमस्वेति भङ्गोक्तवती
काचन कुलटा ।
- ४ ८ ४ भावार्थस्त्वयं । हे पथिक एतत्स्थानं जनसंकुलं न वर्तते
शून्यमेवात्ता न रुष्यति ददाति स्वप्नमवकाशं तदा मा
व्रज किं तु वासं याचस्वात्र मम गृहे ।
- ४ ८ ५ कोऽर्थः । यद्यत्र वक्ष्यसे तदा मत्कुचोष्मणा गतगीतो
गतामपि रात्रिं न ज्ञास्यस इत्यर्थः ।
- ४ ८ ८ करणानि वववालवादीनि सप्त । त्वं तथा कुर्वीथा
यथा शूको निश्चलः स्यादिति ।
- ५ ० ७ संचारः कोकप्रणीतोऽत्र बोद्धव्यो ग्रन्थगौरवभयान्न
लिख्यते ऽचेति ।
- ५ ० ८ कश्चन यम्भुमनिपुणः कथाचिन्नायिकयैवमुच्यते ।

- १ ७ २ सात्त्विकभावभावितप्रस्रवद्रवत्पानौयानि कन्यकारतानि ।
- ५ ४ १ अयं भावः । सर्वमपि ग्रामं परिभ्रान्तास्मि परमात्मभग-
योग्यं कस्यापि साधनं न दृष्टं ।
- ५ ४ ४ काचन खण्डिता या मानमवलम्ब्य यावत्तिष्ठति
तावदागत्य भर्त्रानुनौतापि मानं न तत्याज गतः
सोऽपि निजगृहे । एवंविधे व्यतिकरे कामपरवशा
यावन्न पतिर्मानं त्यजति तावद्रोदितुं प्रवृत्ता सती
मग्न्योच्यत एवमिति ।
- ५ ४ ६ त्वद्रोदनेनैतेषां क्लेकानां मनो नो दूयते प्रत्युत हत-
करोदनेन मां प्रतारयत्येषेति मन्यन्ते ।
- ५ ४ ८ दिनकरकिरणपक्षे दोषा रात्रिर्येस्ते ।
- ५ ५ १ रक्ते ऽनुरक्ते जने रक्ता कृष्णे दृष्टहृदये कृष्णा धवले
शुद्धहृदये धवलाः ।
- ५ ६ ० सुकविरथो ऽभिधेयस्तत्र रुधः । दृष्ट्वा दूरत एव ।
- ५ ६ १ वर्णाद्या सुरूपा । पक्षे वर्णाद्या पौतच्छवित्वात् ।
मुखे रसिका आगच्छ प्राणनाथ मां दास्ये किमिति
दृशापि न संभावयसीति । पक्षे मुखरसिका भक्ष्य-
माणा स्वादुर्भवति । स्नेहविहीनापि कण्ठे लगति
कृत्रिमप्रेमप्रकटनात् । पक्षे तैलादिरहिता कण्ठे
तालुनि लगत्यातिरुचत्वात् । पश्चात्करोति विकारं
निर्द्रव्यं पुरुषं कृत्वा विकारं कुर्वन्ति वेश्या निष्काम-

यन्तीत्यर्थः । पक्षे पञ्चादिकारमुद्रागमने ऽजोर्णाति-
सारादिकं करोति ।

५ ६ ४ न संवहति न वशीभवति । संजातरोमाञ्चेनाङ्गेन पर-
द्रव्यं दृष्टोत्कण्ठितशरीरा ।

५ ६ ५ निबद्धलोभा । पक्षे प्राकृते पूर्वनिपातो लोहेन निबद्धा ।
स्थानमेव लोभ एव वित्तं लोभद्रव्यं ।

५ ६ ७ नानजनरागि । पक्षे ऽन्योन्यं योऽसौ रागः पञ्चवर्णत्वात् ।

५ ६ ८ आत्मानं द्रव्यलोभेन कुष्ठिने ऽप्यर्पयन्ति ।

५ ७ ९ यद्यात्मा द्वेष्टो न भवेत् ततः कुरूपान् कुष्ठिनोऽपि
कथं भजन्ति ।

५ ७ ६ यथा शैवाललिप्तप्रस्तरपतनं दुःखाय संपद्यते तथा
वेश्याहृदयविश्रामः ।

५ ७ ७ मृतकमात्मवशीभूतं मृतकप्रायमिव । अन्यं चाजिगमिषुं
व्यसनितं कटाक्षरक्षितं धारयति । असौ धनी यद्या-
गच्छति तदात्मवशमानयामौति दृष्टिं ददाति । पक्षे
ऽन्यस्य च दृष्टिं ददाति श्वः परश्वः कं मृतकं
भक्षयिष्यामि ।

५ ७ ८ ग्रन्थमर्थं मोक्षं तस्माद्भूमनिनो ध्यायन्ति । कवलित-
हस्ता कवलितुमेव भक्षयितुमेव हस्तो यस्याः सा । ग्रन्थं
शास्त्रं । मोक्षं शिवं ध्यायन्ति । तद्गतमनसः तस्मिन्
मोक्ष एव गतं मनो येषां ते ।

५ ८ ३ विद्यमानमपि धनं लोपयितुं कथं शक्यत इति भावः ।

- ५८६ उड्डो तडागखनकः । भूमावतिगमने । यथा कामी साधनं विनिक्षिप्य दे तस्यै भगस्य विलिख्य हृदयेष्मितं पानोयमानयति द्रावयतीत्यर्थः ।
- ५८८ यथा कश्चन कामुकः लब्धस्पर्शसुखो निर्दयालिङ्गनबहु-लोच्छलद्वेतसं नारीं द्रवौभूतामपि पुनरालिङ्गति ।
- ५८९ नार। द्वादशाङ्गुलप्रमाणलिङ्गदृढघातेन यत्प्रद्रवति तन्ना-स्वर्यकारि । यस्य दर्शनेनैव द्रवति स कामुकः कुशलः ।
- ५९० काञ्चन गोपवाल्मिकां राधानाम्ना हरिरालपते स्म कुशलं राधे । तर्हि सा क्रोधाविष्टा सुखितोऽसि कंसेति हरिं प्रत्यवादीत् । ततो भगवान् चमत्कारं परावृत्त्य कंसः काचेति पप्रच्छ । ततः सा राधिकापि कास्तेऽचेति प्रत्युत्तरमदादिति ।
- ५९१ द्वावप्येतौ यमुनायां चिरं चिकीडतुर्थेषु दिवसेषु ते तादृशा दिवमास्तदानीमभूवन् न तु इदानीमिति ।
- ५९५ काचन गोप्यम्बा कस्याश्चित्छृण्विरहितायाः कृष्णलाभो-पायं निवेदयति ।
- ५९५ विगाखैतेन दानवारेर्नारायणसुभटप्रकाण्डस्य वल्लभा-स्मीति गर्वायते स्म ।
- ५९६ कयाचिद्गोप्या ।
- ५९७ भगवति गतचित्ता धवलमपि तक्रं कृष्णमिति भगवतो नाम गृह्णाति ।
- ६०० रुचिरं वस्तु यथा ९ भुज्यते तथा ९ तृष्णा वर्धतेतरां ।

६०७ खलया गौर्यूरुमूलनितम्बबिम्बकुचयुगलादिदृशुरौश्वरो
यन्थिच्छोटनमकार्षीत्तन्निश्च कृते मा ममाङ्गयष्टिमसौ
पश्यत्विति ।

६११ लक्ष्मीः किल कामार्ता ब्रह्माणमपि नाभौकमलस्थितं
दृष्ट्वा सुरतसुखं त्यक्तुमपारयन्ती लज्जामञ्जददनकमला
कथमसौ परमेष्ठौ मामेवंकुर्वाणां द्रक्ष्यतीत्यस्य भगवतो
नयनद्वयौ किल सूर्यचन्द्रमसौ तर्हि यत्र सूर्यस्तत्र
कमलं विकसति तस्मिंश्चास्तमयमाने पथोजमपि
संकुचत्यतो नाभौपयोरुहं नारायणदक्षिणनयनसूर्या-
च्छादनेन संकुचत्विति नयनं पिडधे भगवत्यदधिजेति ।

६१२ एतावता सापराधो भवानसि ।

६१३ इदमुत्तरं । मम सुखं तावत्कृतकौकर्पूरधूलिधवलं
पूर्णमाचन्द्रश्च मृगलक्ष्मदूषितस्ततो मम गण्डस्थले
कुतस्त्यं कज्जलं लगति यन्मुखं मृगाङ्गलक्ष्मणानुमिमीत
दयमिति ।

६१४ स्तनाभ्यां निरुद्धत्वादमुष्य ब्राह्मणस्य नमस्कारसूचकं
शिरोनमनं मम न भवतीति । अमुना नितम्बेन
दुर्वहेन मम त्वरितं गमनं न संगच्छते श्वशुरादेः स्पर्शः
कथं रक्षितव्य इति ।

६१५ इदमुत्तरं । पतिस्तस्यास्तिलककरणव्याजेन मुखं चुचुम्बि-
षति मा चेदानीमहमृतुमत्यस्मि पश्य इधिराक्तं मम
वाममिति पराङ्मुखौ भवति ।

६१६ अस्य हृदयेऽन्या निवसति तस्याः पादप्रहारमसौ महि-
ष्यते नो वेति यावदुत्थापयति प्रहर्तुं पादं तावच्छिरसि
प्रत्येच्छत्ततस्तथेति नान्यथा मम शङ्केति किं करोमीति
स्थूलाश्रुभौ रुरोद यतः रुदितमुचितमस्तं योषितां
विग्रहेषु ।

६१७ परिजनमध्यस्थितं पूर्वमेव याचितसुरतमात्मवल्लभमव-
लोक्य कथं प्रत्युत्तरयामीति करकमलकलितं लीला-
नलिनं मुकुलयामास सूर्यास्तमनेऽमृनि मुकुलीभविष्यन्ति
ततः परतस्त्वया ममागन्तव्यमिति कमलमुकुलने हेतुः ।

६१८ एकेनैव बाणेन वरगजेन्द्रहनने मम शक्तिरस्ति मा
जानातु कोऽपि विषाक्तेन शरैणामुं मत्तहस्तिनं
जघानेति शरप्रचालनपिबनं प्रत्ययाय विषाक्ते शरजले
पीते ममेव मृत्युर्भवति ।

६१९ कुङ्कुमरागोऽप्यङ्गस्यर्गसुखान्तरायायावयोर्मा भूदिति ।

६२० एतेन तस्याः सर्वबन्धवेत्तृत्वं प्रकटीक्रियते ।

६२१ अभिनवप्रेमममागमद्वयोरपि यौवनर्द्धिवसन्तमासे मति
कथमसौ वृषभो नो वा यदेवंविधां मां परित्यज्य याति
देशान्तरमिति शृङ्गावस्य शिरसि स्तो नो वेति
शिरोऽवलोकितं ।

६२२ कौचिद्राजपुत्रौ विद्येते तयोः कनिष्ठेन प्रजावतौ
राजकुले मद्भातुः स्थाने त्वं व्रजेत्युक्ता सती अद्या-
मुमा देवरेण विपरीतरतं मम शय्याप्रच्छादनपटस्थित-

चरणकुङ्कुमलाञ्छनेन ज्ञात्वा मद्भातःकार्यं त्वया कृत
मित्यजामीत् ।

६९३ प्रियस्य तावन्मम हृदये वासस्तत्र दौपकः कथं दीयत
इति हृदयावलोकनं ।

६९४ आभिर्मम भर्ता रन्तुं याचितस्ततः ताः सुभगा अहं
नपुंसकोऽस्मीत्युत्तरं चक्रे । ततो धन्याहमिति यस्या
भर्तान्यां न कामयत इति गर्वमुवाह ।

६९७ प्रावृद्धाले हि शशकपथिकौ दुःखितौ भवतः ।

६९८ प्रेमारुढं वचनेनैव कमलनालवत्तुष्यत्यतिकोमलत्वात् ।

६९९ काचिद्विरहिण्यामृचमुष्मा पश्चात्तस्मिन्वर्धमाने प्रलपति ।
स धारो महाधारत्वं । शोषयति मम ।

६९८ काचिन्मृगधा विरहिणी निरन्तरं वर्षति वारिदे मरि-
त्सूभयकूलंकषासु सतीष्वात्मीयप्राणेश्वरस्य गमनं वाञ्छन्ती
कयाचित्सख्यैवमुच्यते ।

५० यथा कस्मिंश्चित्प्रधानपुरुषे विनष्टे शोकात्तनुतनुकृशादयो
भवन्ति तत्परिवारस्य ।

६५४ शुकशरीरस्य हरितत्वेन चञ्चोश्च लौहित्येन सलोहितं
पित्तमिवोत्प्रेक्ष्यते ।

६६४ पूर्वं हि जरा कर्णमूलमेव समागच्छति ।

६७४ विधिना पूर्वकृतकर्मणा ।

६७८ यत्रोत्पन्नं वस्तु तत्र तथा न शोभते यथान्यत्र स्थाने
शोभतेतरां ।

- ७०३ कृपस्थिततुला रिक्तमृता मती नीचोच्चस्थानं प्राप्नोति ।
- ७०६ कोशोऽत्र कमलान्तरवर्तिनौ कर्णिका ।
- ७१४ यः खलु लक्ष्म्यालिङ्गितः स यद्यात्मौयान् प्रति निःफलः
स परान् प्रति कथं सफलो भविष्यति ।
- ७१८ कश्चिन्मनस्वी कापि मूर्खप्रधाने ग्रामे वसन् केनचि-
देवमुच्यते ।
- ७१८ वरमन्यत्र गमनं विदूषो न तु मूर्खस्य क्रियमाणः
सत्कारो दृष्टः ।
- ७२५ चक्रवाकः किलेयं मम प्राणवल्लभेति स्वकीयं प्रतिबिम्बं
जलस्थितमनलोक्योदश्वमीत् ।
- ७३५ यद्यपि भूमिगुणेन वटवृक्षो ह्रस्वः संजातस्तथापि फल-
प्राचुर्यं तथा भविष्यति यथा सर्वेऽपि प्राणिनः सुखिता
भविष्यन्ति ।
- ७३६ यः कोऽपि धनी भवति स वृद्धिं व्रजन् याच्यमानश्चेद-
दनचन्द्रं कोपकलङ्कितं विधत्ते तस्याशां याचकास्त्यजन्ति ।
- ७४० यः कोऽपि सुखं कलुषितं विधत्ते शुभवचनदानेऽप्यास्तां
दानप्रस्तावः स स्वकीयैरेव पुत्रैस्त्यज्यते ।
- ७४४ कश्चिद्दुष्टो दौष्ट्यं तावत्करोति यावदन्यः सत्पुरुषः
तन्निग्रहीता कोपाटोपभृकुटिलतालंकृतललाटो न
जानाति । तेन च ज्ञातेन तदानीं न दुष्टो न चान्यः
कोपौति ।
- ७४६ यदि केनापि मूर्खशिरोमणिना ग्रामौणग्रामणिना

कश्चिद्विपश्चित्प्रकाण्डस्त्यक्तः सोऽन्यत्र गतः सकलनरनाथ-
मूर्धवन्दनौयचरणः किं न भविष्यतीति ।

७५० अपि तु शुनीव गृहे गृहे परिभ्रमति ।

७५१ यः कोऽपि पुरुषसिंहः कष्टदशामाप्तः केनापि याच्यमानः
संपत्त्यक्तो ऽथात्मीयं गाम्भीर्यं न त्यजति ।

७५८ यथा कोऽपि वदान्यः पात्रेभ्यः सर्वमपि वस्तुजातं
विश्राण्य कस्मैचनावशिष्टयाचकायात्मानमर्पयन् सकल-
जगन्मण्डलं स्वयशसा पूरयति जीमूतवाहनवत् ।

७६१ यः कश्चिद्विभवप्राचुर्यनिर्जितधनदः परमददानः कमपि
स एवमुच्यते ।

७६५ बद्धोऽसि त्वं पर्वतैः पीतोऽसि त्वमगस्तिना तथा लङ्घितो
ऽसि वानरादिभिः ।

७६८ मानो जनश्छेदनदाहघर्षणादिकं सहते न पुनरसमान-
जनेन सह साम्यं (read सहसायां) ।

७७० कश्चिदसमीक्ष्यकारो निरचरो लोभवान् मूर्खेण नीचेन
समं सत्पुरुषं विद्वांसं करोति स एवमुच्यते ।

७७२ अमुष्मात्सुमेरोर्लवमपि सुवर्णं न लप्स्यसे ।

७७४ इतरलोकस्य कोटतुल्यस्य का गणना ।

७७८ विद्वांसः किल दीपच्छायां न गृह्णन्ते । दीपच्छाया
गजच्छाया खट्वाच्छाया तथैव चेति ।

७८८ एवंविधां स्त्रियमस्मभ्यं योजयेति गम्यं ।

- ७८८ कश्चन काम्येवंविधं स्त्रीरत्नमलभमानो यदि न प्राप्नोति
तदैवं वक्ति ।
- ७८९ सुसूत्रमस्थिमर्षसुखकारि जनितप्रीतिपुलकितं दीय-
मानमपि स्त्रीरत्नं रङ्गरहितं चेत्तदा यथा कस्यापि
न रोचते तद्वदिदमपि ।
- ७९० मान्यदर्शनेन खेदं कार्षीर्यतस्तत्तादृग्विधमस्माकं जन-
यति संतोषं ।

VARIOUS READINGS.

- २ अमियं F—तत्तवत्तिं G—.
- ३ ०विरइयोओ गाहाओ कुलाउ A ; ०विरइयाइं D — एवं वज्जा-
लग्नं विहियं A ; वज्जावग्नं B ; विज्जालग्नं D.
- ४ एगत्ये D— पवर० A— तं पिअ A : तं पिऊ D — वग्गालग्नं B,
F— पज्जत्ति D, F.
- ५ एवं A, G— अवसरे पत्ते A— पाईकव्व० A— होही A, D.
- ६ कए वि कव्वे D.
- ७ सक्कायअसक्कायं V, F.
- १० मणोहराहिं D, F, H — मरसीहि च्छंदइतीहिं A— कामिणीहि
A, H ; पणयणीहि V, F, डज्झइ हिययं A, D, H, भिज्जइ
F, जिज्जइ G— अयंतीहिं A, C, D, E, F, G ; अमन्तीहिं H.
- ११ एवं B— जह दविणं पुस्सहीणेहि F, H : जह दवणं पुस्स-
हीणाणं D.
- १२ छंदट्टिया A— सुखा C.
- १३ रसं A— बिब्भमं A— वयणाइ A, D : आलावा H— चित्तं
A, C.
- १४ पठइ विसत्थो य A, D — सुवणगुट्ठीए A ; सुयणगोठौम D—
सु चिय नाओ छइल्लेहिं A : सो उण नाओ छयल्लेहि D.
- १५ रुइ B ; रुयइ D— अणाहा D, F— गमार० A, C ; गवाल०
B ; गुयाल० D— किज्जइ A, D— लुंचविलुंची A— गावी H.
- १६ लज्जवत्त A— पावहसि C, E— इक्कु० A, F ; इच्छु० G.
- १७ तं दंडं A— याण A, F.

- १८ कथा A, D—ग्मणीया V, D, F—किं गाहाण ऊ A, D.
- १९ अत्यावे B—सुकवि० D.
- २० पिव D, F,
- २१ ०कव्वस्स ग्मं A, D, F—जो जाणइ A, D, F, भणियाइं A, D—तावि(य)सौयलस्स तत्तिं A—पावेइ D.
- २२ एणहि पयं A—चोर व्व A, B, C, D, G—दुक्कं वेत्तुण D, F.
- २३ ०भीओ D, F, H—दुक्केण D, H.
- २४ पुण्येहि नवग्गि D—लब्भइ A, D.
- २५ ०बज्जल० B.
- २६ सोहइ सो D, F, H—दुस्संतो E—कुपयं D, H.
- २७ मुज्झमंगुलो A, D; मुहउंचणो F; मुहवंचणो अचवलो विगाओ B; विगावो C; यचवलो E.
- २८ देसी० D—पट्ठीयव्वं E.
- २९ को सक्कयतडयडं पठइ A; सक्कयतिडितिडिं पठइ D—पठियं B, E.
- ३० अवुहा वुहाण B, C—०विहौणा D, F—भूअग्गखग्गलगी? मीसं खलियं न याणंति A; ते भउहा० B, C; ते भिमुहखग्ग-निव्वडियं पि D; ते भमुह० E, F; ते भउडि० H—न याणंति D, F, H.
- ३१ जेहिं A—ताणं पि ऊ नमिऊ हं A.
- ३२ सुवणो मुज्झसहाओ A—मणं B; ममं C; महं असंभवो D, H—उप्पन्नो A.
- ३३ सुवणो A—दूमिज्जंतो वि D, H—इव D, H; चिय C, E, G, F—णिम्मलं जाइ A.
- ३४ बिप्पियं A; अमंगलं G—लज्जयो A—भमइ A, D.
- ३५ सुवणस्स A—मुहा बिप्पियं A.

- ३७ प्रियसहाइ A— एसो जाण सहाओ A, F— सुवणाण A.
- ३८ अकयत्यकयत्यकण A— अकयत्यण विप्पियं A : कइविप्पिय B.
- ३९ एस C ; एसा E— पई A, H : पइई C— पिउं A, C, D.
G— सुयणस्स कावि पयई अपिण वि कण D, H— कुणइ A, D.
- ४१ पणअवयारं A, V, D, F— अवराहेन A : अवयारीण D, H.
- ४२ दोहेहिं वि F, G— पुज्जत्ता A— बज्जवेहि A— किं पि A—
विज्जुफुरियं व B : ०फुरियो C : ०फुरिय व्व A : ०फुरिउं
E : ०फुरिउ D : ०फुरियं F, H, G.
- ४३ गयंद० C, G— पुज्जवी E.
- ४४ दीणे अब्भद्धरणं D, H— अब्भुद्धरियो A : अब्भुद्धरियं F—
पिउं C, G— अवराहेसु D. H— खामिअं A : खमिओ F—
सुवणं A : सुयणं D, H— नवर D— जाणंति A, D, H.
- ४५ वि A : वे C, E ; B (—) : दो F— उवयरिउं E, G :
जोयुवयारं न B— पुण्हसइ A : पण्हमइ E, G.
- ४६ मरणेण न A— हुंति A.
- ४७ अचला A— माजाया सायरं वि लंघंति A : मेल्हंति C— नेह A.
- ४८ फलरहिआ इ निम्मि० A— कुणंदि परकुं G— उवयारं A—
लोयाणं A : लोयमुहं B, F ; लोएसु C.
- ४९ वहक० A ; बज्जल० D, E, F : वहल B, C— हसियं दिट्ठं
A : वियसियं दिट्ठं D.
- ५० थडो D, G ; ठडो F— अजंपियो A, D : अवंचिउ C ;
अवंचिओ G— दुप्पिच्चो A, V, F, ०रिद्धीण D— सूलीभिन्न व्व
A, सूलीदिन्न व्व V, F, सूलाभिन्नो व्व D.
- ५१ ०मंस० A, C, F— लोहट्ठिखंडण० A— दुम्महउ E— भेइय-
णणो B.
- ५२ भायणं G— मुरज व्व V.

- ५३ अ लोह० C, E, G : य अलोह० B— बाणो व्व D ; बाण व्व A, V, F.
- ५४ जस्स F— होही D— जं पि F— तं पि य जंपंति फुडं D— सव्वमारिच्छं D.
- ५५ नवर B, E, G— विह्वेण D.
- ५६ देतं C, E ; दित्तयं D— अदिस्सयं C, E— वेरियाणं D, F ; वयरियाणं E ; वहरिणां G.
- ५७ चित्तलए A, D, G— जमलि० B, F ; जुवल० A— सो घोण- सपिसुणो A ; घोणस व्व B, E ; गोणसप्यं F ; गोणस व्व C, D, G— परिसिक्खरे A ; पडिसक्खरे D.
- ५८ कुलविह्वणाण भोयमुक्काण A, D— भोयवंताण H— वित्थ्याण B— वीह्वइ A, V, D, F, H— वंतर० D.
- ५९ एवं G.
- ६० खलमौहे H.
- ६१ चाडयं व? भरियाणं A ; बज्जचाडकूड० D— सुणहाण F.
- ६२ जेणं D, H— उद्धरिया A ; निम्मविया D, H— जस्स D, H— लज्जमाह्वयं A ; ०पभावा G— भमरा A ; सबरा F, H— दहंति D— व्यंभं A— मंगु चिय A.
- ६३ सुक्का० D, H, G— ०संमिलिआ A— खलसंगे संपत्ते A ; जाए D, H— सुवणो A ; सुयणा पाविंति D, H.
- ६४ गुणा इ को E— वस्सियं B— नवर B, E ; गवरे C.
- ६५ एका V ; इकां A— दिवहाण E ; दिगहाण B— जेहि जेहिं विणिहिट्ठो V.
- ६६ जुन्हं A ; दिएहि G— महइ A, B, D, G.
- ६७ मिलंतो B, E, G.

- ६६ उवण A, B, C, E—मिल्लेइ A : मिल्लेइ B, E—
धोवमाणं G.
- ७० जं च C—पिच्छह A, C, E.
- ७१ सप्परिसाण A.
- ७२ दढ० G—संकुलाण य A—कुलीणाणं A— धो A.
- ७३ पुत्तिमाइ A—तह A, D—०दुस्काण ? जण A ; दुस्काण ?
मणे B, C, E, G ; दस्काइ जण D, H.
- ७४ इक्को वि A—नवर D—तिज्जवणम्मि A—जुम्हाण A : जोन्हाण
C—कौणे E.
- ७५ किज्जइ B ; भिज्जइ D—खीणम्मि E—वड्डइ वड्ढंत० G :
वड्डइ तह वड्डियम्मि A : वड्डइ उयहिंमि तह य D वड्डइ इय
उयंमि तह य H.
- ७६ घडणं जं जेण A, D—दैयस्स A : जौयस्स G—दूगत्थो वि D—
खण्डाणं C, E.
- ७७ इक्कमिलियाणं A—कुमुइ० G—०खंडाइं A.
- ७८ दिट्ठेण वि A, D—जाव न F—पाविंति D—बिनिव्वइ A :
कुमुयाण निव्वइ कुणइ D.
- ७९ एमेय D—कमलायराय B, F ; कमलाइराणं C—रविणो A,
H : रइविणा C—तेण B—वियस्संति A : विहसंति H.
- ८० रइ B, F, G—वियस्संति A ; विहसंति H—जण नेहो A—
दूरे वि ट्ठिआ सुहाविंति D, H.
- ८१ मम्मवेहं D—दुम्मए A, E—कडुयकस्सं A.
- ८२ असंतेहि अ C—वियमित्तो C, E.
- ८३ परहिंयं पि तो कुज्जा H—अप्पहिंयं सुट्ठ D
- ८४ अलियदरिहे H ; ०विमुक्को D—०मइए C : तवनियमधम्ममइए
A, D ; ०धम्मोए H—होति E, H.

- ८५ लज्जयसरोयाउ D, H---तह्वाउ A.
- ८६ ऊज्ज D—मइलाइं H.
- ८७ मरिसेइ जं समत्यो F २—जं जे A; जं जो B, E; जं च C;
जं जं G—खमइ B—जस्स F २—गब्बियो होइ A, F २ तिसु
एहि B, C, E, G.
- ८८ अणुवत्तइ A—रक्कइ A, E, F, G—गुणं F—सो णवर B,
C, G; सो णवरं F; सो न ऊ H—वि व दुल्लहो B; वि
दुल्लहो E; यवल्लहो A.
- ८९ सख० A—इन्दियकु० A—व जम्मो A—अहम्मेण A, D,
F, G.
- ९० पउरिसं A—परकलत्तपरिहरणं A, D, H—०रहियं जम्मं
A—गाढाइत्ताण A, H—निव्वहइ A, D, H
- ९१ अमुणांता A; अमुअणांता G—कह एइ B.
- ९२ कहं C, E—खणम्मि D—सिडिलेह D—०सिडिलियाणं A,
C, E, G.
- ९३ अङ्ग चिय F, G; अङ्गट्टिय A, B, C, E—जाय C—तेहिं
A; ताणं D—परिहरंताणं A; परिहरंतेहिं D.
- ९४ पुरिसो A—रंनो A—न जंपए दीणो A—विक्कायाणइ B;
विक्काणइ C, E; वीकिणइ A.
- ९५ वे B, C, F, G; दूवे E—सिरो A—भवंता A—निवत्तंति A.
- ९६ दुमि A; दु चिय D; दोणि E; वेणि B, C, G—उत्तिम-
पुरिमाण माणवंताण A—बिल्लहल० A; वल्लहल० D; विल्लहल
V, F.
- ९७ अहियं D, H—पेरिया E—पिंडिऊण A; कट्टिऊण D, H—
जोय D, H—भणंति A; परवन्ति E; वदंति G—लज्जा-
महासत्ता A; दीणस्करा E.

VAJJĀLAGGAM

A PRAKRIT ANTHOLOGY WITH
SANSKRIT VERSION.

BY
JULIUS LABER

FASCICLE III

PRINTED AT THE CALCUTTA ORIENTAL PRESS LTD.
AND PUBLISHED BY
THE ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

CALCUTTA

1944

BIBLIOTHECA INDICA

WORK No. 227

VAJJĀLAGGAM

A PRAKRIT ANTHOLOGY WITH
SANSKRIT VERSION.

FOREWORD

As early as 1912, the General Secretary of the Asiatic Society of Bengal received a letter (31st May 1912) from Prof. Hermann Jacobi, Professor of Sanskrit, Bonn University, saying that he was returning to the Society by Registered Post the Manuscripts of the Vajjalaggam which were then being edited by his former pupil Mr. Julius Laber of Cologne. Provision for the publication of this Prakrita Text (wrongly characterised as an Anthology of *Pāli* verses, as pointed out by Prof. Jacobi) was already made in the budget of 1912. But apparently owing to financial difficulties, Mr. Laber was informed in a letter dated 22nd July 1913, that further publication of the work was postponed. Mr. Laber in a letter dated 20th October 1913 to the then Secretary of the Asiatic Society, Capt. C. L. Pearce, sadly expostulated against the postponement and hoped that the Society will find “a means to finish the printing of the Vajjalaggam, otherwise the whole work would have been done without any use.” He had the satisfaction of receiving a fresh batch of proofs in November 1913 showing that the Society had resumed printing of the work at the B. M. Press. We know that thanks to the invitation accorded by the University of Calcutta through the initiative of Sir Asutosh Mookerjee, Prof. Jacobi and his learned colleague Dr. H. Oldenburg of Göttingen visited Calcutta and delivered a series of valuable lectures on Indology as Readers to the University. I had the privilege of accompanying Prof. Jacobi to Sir Asutosh as well as to Mm. Haraprasad Sastri who discussed many problems of Prakrita literature with Prof. Jacobi who was an acknowledged authority on that branch of Indian literature. Prof. Jacobi collected many rare Mss. on Jaina Prakrita which he published later on

from Germany after his return from the Indian tour, and his expert guidance was behind the work of his pupil Mr. Laber who completed the edition of the text with critical notes etc. But unfortunately the World War I broke out in 1914 and further printing was postponed. He tried to send his complete Mss. to the Society but as we gather from the last proof so far traced and corrected by the author we read the significant lines, "The Index of words and the variants have unfortunately been destroyed in England during the war." This final proof sheet was dated 17th January 1923, and so, after eleven years, the work was again taken up by the Society to lapse again to a most unmerited oblivion of about twenty years, (1923-1943), for the files of the Publication Department do not throw any further light on this "intriguing" work except that Dr. B. S. Guha in a letter dated 11th May 1939 sent a copy of a minutes of the Publications Committee requesting Mr. J. Van Manen to "review the material available and submit a report." Apparently Mr. Van Manen could not do very much to help the Publication Committee and Dr. Guha again wrote on 20th April 1940, "If you have no time to spare for this work, kindly let me know per bearer when we will try to pass on the work to somebody else."

Very soon after assuming office as General Secretary, I began to gather information with regard to the publications of the society paying special attention to the works approved or undertaken long ago and left unattended or incomplete. In this work I was helped with rare devotion and insight by Mr. D. Burman, M. Com. the newly appointed officer-in-charge of the Publication Department. He started from early February 1943 a thorough search into the files of the Publication Department so as to help us in compiling the Revised Catalogue of all the publications of the Society. In course of the search, we discovered two things:

(1) The Saddharma-Puṇḍarīka, edited in 1944 by N. Mironov, which the Society has now undertaken to print as a posthumous publication, and (2) the half decomposed galley proofs of the Vajjalaggam containing the final corrections of Mr. Laber, who sent the proofs to the society towards the beginning of 1923. So the re-discovery of the learned editor's proofs as a result of "excavation" into our archives has something of a sensational character and exactly twenty years after we have the satisfaction of sending the Introduction and other useful materials to the press for final publication.

Knowing from the editor's pencil notes that the Index of words and the variants have been destroyed during the last war, I in consultation with my colleagues of the Publication Committee, sought the help of Dr. Manomohan Ghosh, M.A., Ph.D., well-known in the circle of scholars devoted to Prakritic studies. He compared line by line all the materials so far traced and moreover added a very useful Index to the first lines of this rare anthology of Prakrit poems.

KALIDAS NAG,

General Secretary.

24 February, 1944.

Royal Asiatic Society of Bengal.

ABBREVIATIONS

a Chr.	= after Christ, A.C.
Bh., Bhandarkar	= <i>Report of the search for Skt. Mss. during 1883-84, Bombay, 1887.</i>
Com.	= Commented.
Deśin.	= <i>Deśināmamālā</i> , ed. R. Pischel, Bombay, 1880.
grammar	= <i>Grammatik der Prakrit-Sprachen</i> , R. Pischel, Strassburg, 1900.
Hāla.	= <i>Saptaśatakam</i> ed. A. Weber, Leipzig, 1881.
Hem.	= Hemacandra's <i>Siddha-hemacandra</i> (Ch. VIII. dealing with Pkt.) ed. R. Pischel, Pt. I. (text), Pt. II. translation and notes Halle, 1877, 1880.
Harnle.	= A Collection of Hindi Roots by Harnle. Calcutta, 1880.
Kalpa S.	= <i>Kalpasūtra</i> , ed. Jacobi, Leipzig, 1879.
P., Pischel	= Pischel's <i>Grammatik der Prakrit-Sprachen</i> .
trans.	= Part II of the <i>Deśin(āmamālā)</i> .
Vararuci	= The <i>Prakṛtaprakāśa</i> ed. Cowell. London, 1868.
Vedic	= The Vedic language.
N.B.—Besides these, arabic numerals preceded by § indicate sections of Pischel's <i>Grammatik der Prakrit-Sprachen</i> , and क should be always read as क्ख.	

PREFACE

The present edition of the Vajjālaggam, which Pischel in 1900 in his Grammar of the Prakrit Languages (Introduction § 14) so much wished to see published, only became possible when Geheimrat Prof. Dr. Jacobi, Bonn succeeded in obtaining for me eight manuscripts, partly through the India Office and partly through his connections with Indian pandits.

In publishing the text also, I received every assistance from Professor Dr. Jacobi. He was able by his profound knowledge to elucidate many obscure points and I have long sought the opportunity of expressing my very great thanks to my esteemed teacher for his ever ready assistance, without which the publication of this text would not have been possible.

My hearty thank, are also due to Dr. Thomas, the Librarian of the India Office library, who obtained the loan of manuscripts from the Deccan College Library for me and placed one manuscript from the India Office library at my disposal.

I also owe respectful thanks to the great Jaina scholar of Benares, Śrī Dharma Vijaya Sūri, and to Keshavlal Premchand Mody of Ahmedabad, each of whom gave me two manuscripts from their collection.

My thanks are also due to the Asiatic Society of Bengal who made it possible for me to have the text edited in their renowned Bibliotheca Indica Series.

The index of words, and the variants have unfortunately been destroyed in England during the war (World War No. 1).

INTRODUCTION

The 'Vajjālaggam,¹ like the Saptaśatakam of Hāla,² is not an independent poem of one man, but an anthology of Prākṛta verses which according to verse 3³ were written by many different poets and which at the best were united in one whole by the author; sometimes there are even groups of verses which he has borrowed.⁴ Unfortunately the names of the authors of the several verses are not mentioned. The verses are Āryā-stanzas, each in the form of a general sentence or as the description of a certain situation and each contains a complete thought. Although most of the verses have erotic contents, other sides of human life are considered to a greater extent than in Hāla. Originally the Vajjālaggam, was calculated to contain 700 verses,⁵ a number which, as it seems, was fixed by Hāla's work. For this is the oldest and most famous work of this kind of poetry known to us; already in Bāṇa⁶ is it cited and afterwards verses from it are repeatedly quoted in the Alaṃkāra Literature,⁷ whereas the

1 Bhandarkar, Report, 1883-84, Bombay 1887, p. 17, first reported this collection of verses, referring to it Pischel, Grammar of the Prakrit-languages, Strassburg, 1900, § 12 note 4.

2 Published by Weber, Leipzig, 1881.

3 *vivihakaviraiyāṇaṃ gāhāṇaṃ varakulāṇi ghattūṇa
raiyam Vajjālaggaṃ vibhīṇa Jayavallabhaṃ nāma.*

4 Namely a number of verses begin or close with the same sound, as verses 398-402; 404-405; 446-449; 622-624; 678-680; 706-707.

5 In the MSS. the number of verses is uncertain, yet in two MSS. (D F) the expression sattasayao samatto is at the end, and A instead of the vajjālae of the Vulgata has sattasae in the last verse. In the table of contents of D and F we also find the expression sattayasayammi.

6 In Bāṇa's Harṣacarita verse 13, see Weber, Hāla, pp. xi, xxiv.

7 Weber, Hāla, pp. xxiv, xliii.

Vajjālaggam is nowhere mentioned;⁸ as written by a Śvetāmbara Jaina it seems to have been confined to Jaina circles. Regarding the esteem which Hāla already enjoyed, we cannot wonder at our author's borrowing a number of verses of Hāla's koṣa which he added to his collection. But whereas Hāla joins the verses unarranged together,⁹ our text, as already the name indicates, is composed in a much younger form, that is arranged according to the chapters. Moreover it appears that Hāla has drawn the different verses for his anthology from the poets themselves, whereas the Vajjālaggam, besides these sources, supposes other works similar to it, which Jayavallabha employed. For in several verses the subject or the noun of an adjunct must be supplemented from the connection with the chapter in which they are contained; so kassa of verse 174 is to be supplemented by suhaḍassa, verse 249 by bhamarassa, jo, of verse 272 by cheo, diṭṭhe of 337 by pie, verses 447, 448, 449 by taruṇīhiṃ, 453 by hiyaya, gano of verse 529 by dhammiya, verse 792 by vasaṇam as a modification.

For my edition of the Vajjālaggam I had at my disposal 8 MSS. which contain the text in two different recensions; a Vulgata (V) which 4 MSS. (BCEG) follow, all supplied by a Chāyā, and in the main also A, if A is not looked upon as a particular

8 Indeed, verse 339 is quoted as a sentence in the Agadadatta (Jacobi, Select Stories, p. 70, v. 37) also verse 417 as an Apabhraṃśa verse in Hemacandra, (Hem. Grammar of the Prakrit-Languages, published by Pischel, IV. 367. 1), whereas verse 723 agrees with Hem. IV. 444. 2 only with regard to the contents.

9 Only in the later manuscripts of Hāla, such an arrangement is to be found. Weber, Hāla, pp. xxxviii, xxxix cites a verse from Viśvanātha's Sāhityadarpaṇa which shows that the arrangement in vrajyā's is a later one.

recension; and a recension D so called according to the MS. D that contains this recension. This is joined by MS. H which is a summary from D. The two recensions are united in MS. F. The total number of the different verses handed down in these 8 MSS. amounts to 1,330, of which only 389 verses are common to all MSS., somewhat favourable sign for the transmission of the text.

Title of the Work.

As to the name of the collection itself, it is to be found in the text of the MSS. in different forms, viz. as vajjālaggaṃ bajjālaggaṃ, vijjālaggaṃ, padyālayaṃ and also as vijjāhalaṃ and in the appertaining Chāyā as prajñālayaṃ, vidyālayaṃ padyālayaṃ. The explanation of the word is given in verse 4, according to which Vajjālaggaṃ "is a collection of Gāthās which deal with one and the same subject and vajjā means the same as paddhati."¹⁰ Corresponding to it Pischel (in § 12 in his Grammar) etymologizes the name as follows: the word is composed of vajjā = vrajyā¹¹ and lagga (Deśin. 7, 17 laggaṃ cihnam) = lagna.

10 v. 4 *ekkatthe patthave jattha paḍijjanti pauragābhāo.*

taṃ khalu Vajjālaggaṃ vajja tti ya paddhaī bhaṇiyā.

The mode of expression is very short, the sense is supposed to be that Vajjālaggaṃ is a collection of Gāthā's arranged in vrajyā-form and which in a vrajyā deal with one and the same subject. With it agrees the explanation of vrajyā in Viśvanātha (Weber, Hāla, xxviii.) who defines it as sajātiyānām ekatra saṃniveśo which corresponds to the ekkatthe patthāve of verse 4.

11 Different from that is Deśi n. 7, 32 vajjā = adhikāraḥ and *ib.* 6, 1 pajjā = adhikāraḥ (according to Hem. derived from paryāya).

Name of the Author

In v. 3 Jayavallahaṃ is denoted to be the proper title of the collection, whereas Vajjālaggaṃ in this passage appears more as a technical designation. According to the native tradition, as it is contained in the appertaining Chāyā, Jayavallabha is the name of the poet, who was a Śvetāmbara Jain. Until now, nothing else has been found to make him known in literature.¹²

Name of the Author of the Chāyā.

In the MS. E at the end of the Chāyā, in four verses, Ratnadeva is mentioned as its author. It is said there that he wrote it at Dharmacandra's request, a disciple of Haribhadrasūri who as successor of Mānabhadrasūri held the position of the head in the Pṛthu Gaccha. The year 1393 (1336 after Chr.) is denoted as the time of composition, probably Vikrama-era, what however is not explicitly said. (Bhandarkar Report, 1883-1884, Bombay 1887, p. 17).

FORMS OF THE APABHRAMŚA.

In chapter 7 of his edition of the Bhavissattakahā of Dhaṇavāla, published in the Abhandlungen der Königl. Bayerischen Akademie der Wissenschaften I Philosophical-Philological and Historical Section XXIVth Vol. 4th treatise. Munich 1918, Professor H. Jacobi has combined all our knowledge about the Apabhramśa and on page 61 also criticized the Vajjālaggaṃ.

¹² In Peterson's Fourth Report, Bombay 1894, p. xxxii, in the list of the authors, a Jayavallabha is mentioned as the author of a Śilopadeśa-mālā, yet according to Peterson, this name is erroneous for Jayakîrti.

Regarding the vowels we must mention the decomposition of the e in a and i:—

764 pai huntai = tvayi satyapi or is the form to be read as hunta, written a and i = api for a short e? Yet we also find bohittaihi there for the instr. plur. also in other cases, the verse shows many Apabhraṃśa forms.

As to the consonants, we find atthavaṇaṃ = astamaṇaṃ (§ 251 Pischel, Grammar) in verse 126 A B E G; vihasanti = vikasanti (§ 206) in 79, 80 H; āvai = āyāti (§ 254) in 67; puhamī = puhavī (§ 261) in 781 A; ṭhāesu in 678 A; ṭhāesu in 679 A B; ṭhāesu in 680 A G; ṭhāe ṭhāe. (Hem. IV. 332 ṭhāu = sthānaṃ in 682 D).

Nouns.

31 A namiū haṃ; 50 C avañciū (§ 346 & Hāla I, p. 48).

39 A C D G, 44 C G piuṃ kāuṃ; 42 E vijjupphuriuṃ roso; 45 E G uvayariuṃ jo na paṃbusai,—Pischel § 352 teaches that in A only Skt. kam changes into uṃ. Final am in A changes into u (§ 351): 284 D kaliu; 479 B E F, 793 phuḍu; 545 D piu; 672 saṃciū; 772 C E aṇuḍiṇu.

For the gen. sg. final forms with ha (§ 366); 131, 756 haraha; 210 karaha. Gen. plur. 226 A karahāṇaṃ (§ 370).

Pronouns.

39 eha = eṣā A B D F G H (Hem. IV. 362).

47 taḥiṃ = tasmin (Hem. IV. 357) Hāla.

93 tāhaṃ = teṣāṃ Apabh. according to § 425, according to Hem. IV. 300 also M tāhā.

139 A B E, 216 V. 234 B E G mahu = mama (§ 418).

190 pai = tvayā (according to § 421 we must write it with Ardhaçandra).

- 234 *ju* = *jo* (§ 427).
 764 *paï huntai* = *tvayi sati*.
 731 *jise* = *yasya* (Hem. III. 64 = *yasyāḥ*).
 738 A *tise va* = *tasyaiva*.
 763 *jise* = *yasmāt*.

Participles.

- 70, 87 F, 282 A *ji* = *eva* (§ 150, 336).
 124 *taḍatti* (Hem. IV. 352, 357, translation).
 134 A *tāma—jāma* (Hem. IV. 406).
 296 *emaï* Hem. IV. 420 *embaï* = *evameva*; § 261 *evai* = *eva*
 + *api* in the sense of *evameva*.

Verb.

Indicative of the present: 2. sg. of the active form terminating in *hi* (§ 264): 296 B C E *dehi*.

3. pl. of the active form terminating in *hi* (§ 456 *hī*): 549 C E, 550 *raccahi*.

Imperative: 2. sg. of the active form terminating in *u* (§ 468): 116 A, 127 A, 742 A, 750 A *bhaṇu*; 495 A *basu* = *vasa*.

2. pl. of the active form terminating in *hu* (§ 471): 234 A V *dharahu*, 490 A *dhāvahu*, 618 *jāṇahu*.

Optative : 2. sg. of the active form terminating in *e i* (§ 461): 311 C G *mā kare vi*, 360 A *māṇi* = *Chāyā māṇāya*, 407 B, 415 F, 619 A, 621 A *bhaṇi*, 640 *kari*.

Future : 54, 735 *hosai* (§ 521).

Absolutive : § 588: 234 *ubbhevi*, 343 *samappivi*, 410 *lakhevi*.

§ 594: 487 sumavi.

§ 582, 114 for A M G.: 563 palittam.

Formation of words: § 599: -ḍa (svārthe). 613, 615. 622, 623, 624 muddhaḍa.

WORDS AND ACCEPTATIONS NOT VERIFIED.

- 662 *aittae*: p. p. of √ *i ta*, better *ati* = *atīta*; according to § 90 Pischel it is changed into *aitta*.
- 50 *avañcio* Chāyā *avāñcitah*; *adhomukḥbah*, denom. from *avāñc*.
- 60 *asai* from √ *as 9* = *aśnāti*, Hem. IV. 110 *aṇhai*, § 512 P.
- 350, 351 *asunī*, Voc. of *asunī*, Ca *śravaṇam nāsti yasyāḥ sā*; *anākarnanaśīlā*.
- 560 *abini* (A *abiyā*), Ch. *sarpiṇī* from *abi*.
- 204 *ābhiḍiya* having fought, Jacobi A. E, *bhiḍiya* with the same meaning. Chāyā *pravṛtta*. Deśin. 1, 78 *abhiḍiam samgatam*.
- 180 *ārā* tail in the word *ārā-parighaṭṭanam*; *dhavalla* is spoken of.
- 304 *ummanthiyam* Ch. *dagdham*.
- 210 *ummillai* Ch. *bhraśyati* to disappear.
- 352 *kayasehara* = *kṛtaśekhara*, Ch. *kukkuta* cock.
- 647 *kakkhāya* Ch. *kaṣāya*. (North Indian pronunciation of the ṣ = *kh*!)
- 99 *kaccola* kind of a vessel, dish, cf. Samarāiccakahā, p. 80, line 11.
- 221 *kasarakka* Ch. *kudmala*, Hem. IV. 432, 2. Transl. ball of the eye.
- 562 *kuṇṭhī* (D.F. *kuñcī*) Ch. *saṃdamśikā*.
- 220 *khaḍukkanti* Chāyā *khaḍukkanti āvirbhavanti*. Hem. IV. 395 = *khaḍutkaroti*.

- 791 *khama* Ch. *mahat*.
- 769 *khatī* Ch. *khatikā*.
- 118 *khīrahara* Ch. *kṣīranidhi*.
- 90 *gañjaṇa* Chāyā *kalaṅka*, the Chāyā translates *gañjaṇa* 203 into *vigopakam*.
- 497, 498, 499, 503, 504, 505, 506 *gaṇai* Chāyā *yabhati* cf. *gaṇikā* courtesan.
- 15 B *gavāla*, E F G *gavāra*, D *guyāla*, A C. *gamāra* (*ma* for *va*, § 261) = *grāmiṇa*.
- 210 *caḍai* here with reference to Com. in the meaning of to bend. Hem. IV. 206 = *āruhati*.
- 314 *taba campīṇa* Chāyā *cūtkṛtya*, better Hem. IV. 395. 6 trans. Vararuci VIII. 65 *campai* = *carcati*.
- 292 *calacalaya* Chāyā *cañcala*, D F: *calacalaṇa*.
- 277 *cittacelae* Chāyā *cetastulāpātre*.
- 718 *chaṇḍijjai* Ch. *tyajyate*. Hem. IV. 91 *chaḍḍai*, Subst. for √ *muc*. Hoernle¹ p. 79: *chāṇḍ* release Pr. *chaḍḍai*.
- 33 *chāreṇa* Ch. *bhasmanā*. Pischel Gr. § 321, 326 *chāra* = *kṣāra* saltpetre, potash.
- 625 *chuṭṭihii* Chāyā *chuṭṭati*. Hoernle *loc. cit.*, pp. 46, 67, *chût* or *chut*, be released = Skt. *chut*, pass. *chutṛyate* = Pr. *chuṭṭai*. Hāla v. 160 accordingly.
- 789 B'G *choḍaya* Chāyā *brasva* from the √ *kṣud*.
- 611 *jhampei* Chāyā *pidadhāti*. Hoernle *loc. cit.*, p. 79 *jhāmp* throw on, cover = Skt. *kṣap*, Pt. *jhampai*.
- 559 *ḍhalahalaya* Chāyā *mṛduka*.
- 509 *ḍhaliya* Chāyā *skhalita*, cf. Hoernle *loc. cit.*, p. 80: *ḍhāl* send forth, pour out, a modification of *ḍhād* = Skt. *dhrād*. *ḍhal* a passive of root *ḍhāl*.

1 Hoernle, A Collection of Hindi Roots, Calcutta, 1880.

- 625 *ḍhurudḥullanto* Chāyā *paribhraman*. Deśīn. 4, 17 *ḍhum-
ḍhullai bhramati*, cf. *ruṇaruṇṇai* 245 and Hāla¹ 315
rumruṇai.
- 51 *ṇaharaṇa* lion from *nakhara*.
- 456 *tavaṇi* Chāyā *vyaya* expense. Deśīn. 5, 1 = *bhakṣaṇa-
yogyam*.
- 245 *tuṅgasu* Ch. *bhrāmya*.
- 326 *thavakkao*, G *thabakkao* Chāyā *saṁūhaḥ* [better
stavakaḥ].
- 181 *duvvojjhaṁ* Chāyā *duḥkavāhyam*, according to § 331 is
vāhyo vajjha. Deśīn. 7, 80 *vojjhao bhāraḥ*.
- 788, 790, 791, 792, 793 *dosiya* Chāyā 790 *vasanavikretr*.
- 445 *dhukkodiyā* = **dvikotikā* Chāyā *saṁśayā*. About this
aspiration of the initial d cf. Jacobi A E *dhijjāi* = *dvijāti*.
§ 249 P.
D F *dhukkuddhuyāi*. Deśīn. 5, 60 *dhukkuddhuam ulla-
sitam*.
- 69 *dhoyamāṇa*, skr. √ *dhāv*. Hem. *dhāvai*, *dhuvai*, the
common form is *dhuvvanta*, as in v. 112, and in Hāla
564 and § 538, but 112 A *dhovanta*.
- 259 V *pautthara* = **prautstara* Chāyā *caladdhradajala*, A
pavitthara, D F *savitthara*.
- 635 *pattalāhattḥo* Chāyā *pratibārāḥ*. Deśīn. 6, 14 *pattalam*,
tikṣṇam kṛśam, *patrabahulam*.
- 537 *pīlavaya* = **pīḍāpaka* Chāyā *yāntrika*.
- 513, 515, 516 *pukkārayam*, Chāyā 515 *oṣadhiviśeṣa*, Chāyā
G 515 *pumskārakam*, Chāyā 515 *phūtkāraratam*.
- 561 *balahattuya* Chāyā *caṇakarotikā*.
- 627 *bhālei* ved. *bhālayati* Chāyā *paśyati* (Sanskrit *nibhā-
layati*).
- 51 *majjhāvalio* = *cittavakraḥ* (with reference to the bad

man), = ? (with reference to the lion), Chāyā *madbye valitaḥ* or it is a derivative from *āvali*?

601 *mandalibandho* dance?

320 *marumarumāratti* onom. as to *suraya*.

234 *mahamahiyam* Chāyā *kathitam*. Hem. IV. 78 = *pra* + √ *sr*.

27 *muhavañcaṇaḥ* Chāyā B *acapalah*; C. E. *paṭhaṇe vākṣa-rabhakṣakah*, see for it: 89 *chaṇavañcaṇeṇa* by not celebrating festivals. 90 *parakalattavañcaṇayam* avoiding of the wives of others.

240 *ruṇaruṇai* (F *ruṇajbuṇai*), to buzz. Hem. IV. 368 *ruṇujbuṇi*. Hāla 575 R *ruṇajbaṇai*.

789 *rundī* Chāyā *rudratva*, cf. Hāla *rumda* wide, broad.

137 *layanto* Chāyā *lānto* from √ *lā* = *grbṇanto*.

15 *luñcapaluñca* pulled to and fro. Hāla 426 *kulumciūṇa* P. W. √ *kulumc*.

299 *vaṭṭilam* Chāyā *adbikam*. Deśin. 7. 34. *vaṭṭimam ati-riktam*.

435 *vaṇa* water, with the same meaning also ved.

636 *vammalo* Ch. *śabdaḥ*.

492 *vāsariyam*, perhaps for *vāsāriyam* = **vāsāgārikam*. Chāyā *vāsam*.

757 cf. v. 625 *vichuḍio* Chāyā *vichuṭita*. Hoernle loc. cit., p. 67. *chuḍ* be let off, be released, and Hem. IV. 439. 4 transl. *vicchodavi* with a similar meaning. 757 B *vicchubio*, cf. Deśin 7. 62 *vicchoho virabaḥ*. Hem. IV. 143 *chubai* = *kṣipati*. P. § 66 = *kṣubhati*.

109 *vimhalo* B C E = *vihvala*. P. § 209. 332. Hem. II. 58. 90. 93 have not this form, only Hem. II. 58 transl. have the common form. Acyutaśataka 23 we find *vimhaḷia*; 109

D, F *bhimbhalo*, *bhambhalo*, and v. 116 have D, F. *vihula*, the other MSS. *vihala*.

678, 680 *visatṭai* Chāyā 678 *vighatṭati*. Chāyā 680 *na vijṛmbhate*. In Hem. IV. 176 transl. Pischel gives a root √ *śat* = dissolve from the Dhātupāṭha 9. 12.

595 *visākhā* Chāyā *gopibhedah*.

599 *visāhiyā* Chāyā 1. *viśākhā* 2. *yaṣṭī*.

249 V *velambha* Chāyā *vilambha*, cf. § 565 *viuvviya* and *veuvviya* (Āyāraṅgasutta).

518 *sayaraya* Ch. *auṣadha*.

775, 785 *saunṇa* Chāyā *sampūrṇa*. In Vedic, there is a *pūrṇa* n. in the function of a substantive, of which *saunṇa* the adjective = *sapūrṇa*.

696 *saddhīe* Chāyā *dravya-vinimayena* exchange. Is the word = *sandhi*, cf. *viñjha* and *vijjha*? Jacobi Kalpa S. *saddhī* = *śrāddhā*.

745 *sarisam* Chāyā *saba* Jacobi, A. E *sarisa* with this meaning.

482 *suvisatthā* (A *subasatthā*) = *suvisrastā* or *suviśvastā*, Chāyā *pumścali*.

790 *subāvaya* = **sukhāpaka* Chāyā *sukhajanaka*.

50 *sūlidinna* (?) with the meaning of *śūlīprota*. Hāla reads 564 *sūlāhinṇa*.

641 *sohañjaṇaya* Chāyā *saubhāgyajanaka*.

181 *bakkam* Chāyā *preraṇam*. Hem. IV. 134. transl. in M. G. B. U. has the meaning of to drive.

190 *hallantadanta* Chāyā *galaddanta* with teeth being loose, Hāla 637 R *hallanta*; the other MSS. have *aṇavia* (*avanāmita*). Instead of it Deśīn. 8. 62 *halliam calitam*. Monier Williams *hallana* rolling about.

320 *hallapphala* Chāyā *kampanasīla*. Deśīn. 8. 59 *hallapphaliam ākulatuam* Hem. II. 174 *hallaphala* is cited

without giving its meaning, Hāla 79 *ballaphala autsu-kyam*.

RELATION OF THE VAJJĀLAGGAM TO THE SAPTAŚATAKAM OF HĀLA

Already in Hāla we have an arranged text in two MSS. (S.T.) which thereby prove to be younger recensions. They arrange the text according to vrajyā's; so has S 60 chapters of which 25 agree with those of the Vajjālaggam. Also the Jains have employed the Saptaśatakam. We have a recension (R) of them which Weber used for his edition. Most of the verses which the Vajjālaggam has common with Hāla agree in their variants with those of R in opposition to other MSS. of Hāla. Also the MSS. S and T and the verses borrowed from Hāla by Jayavallabha have common traits in many respects. Summarizing we may say that Jayavallabha made profit of a recension of Hāla, which is greatly influenced by that of the MSS. R S T which according to Weber are kindred with each other (Weber, Hāla, p. xxxix).

It follows from the comparison that the variants of the one recension D of the Vajjālaggam are better and richer in meaning than those of the Vulgata. As far as we can judge from the verses common with Hāla the Vulgata represents a younger, afterwards recasted and thereby deteriorated text, in which not only the true meaning is sometimes weakened and twisted, but also the construction is not clear.

The verses common to both recensions of the Vajjālaggam are divided among them in the following manner:—

From the 795 verses of the Vulgata belong 76 (of which D 54 D appendix 2) to Hāla, 53 of them to the recension R.¹

¹ These, except five, also belong to the Vulgata of Hāla. They

(D 41, D appendix 2), 17 to the Teliṅga recension T² (D 8), 3 to the Vulgata of Hāla³ (D 3), 1 to the recension of Sādhāraṇa-

are the following verses, the star marks the verses, which are contained in D too:—

Vulgata	Hāla	Vulgata	Hāla	Vulgata	Hāla
2	2	*347	236	*439	198
*34	250	348	53	*440	399
*35	319	*353	374	*453	202
68	217	*354	45	*457	472
*80	753	*362	432	*462	38
95	752	*365	46	*464	36
*102	284	374	58	*465	59
*114	282	*375	190	*473	9
*140	673	*377	208	*476	197
*147	243	*378	206	496	669
*206	119	*381	475	*533	555
*212	173	*390	430	*556	286
251	755	*406	361	*557	163
*284	720	*412	627	*633	575
*308	395	*413	181	*637	311
*312	268	*425	57	643	70
318	278	*430	371	654	563
*325	209	*432	194		

2 Only five of them are also to be found in the Vulgata:—

Vulgata	Hāla	Vulgata	Hāla	Vulgata	Hāla
17	815	244	819	*467	871
*61	688	282	883	491	877
189	820	*319	548	494	879
*207	120	333	829	611	816
*208	598	*361	935	616	916
213	951	*438	178		

3 Vulgata	Hāla
*307	671
*344	746
*454	401

deva⁴ alone (D 1), 1 to Kulanātha's text alone,⁵ 1 to the Com. MSS. alone⁶ (D 1),⁷ D and F. have 21 verses more from Hāla namely from R 16,⁸ from T 4,⁹ from the Vulgata 1,¹⁰ D alone has 2 verses from Hāla¹¹ (D appendix 3¹²), F alone 10,¹³ H alone 2,¹⁴ A alone 1.¹⁵ Therefore, on the whole, we find again 115 verses (R 85) in Hāla, from which many may be from a source which also Hāla has employed. Nothing is certain about that.

TEXT-TRANSFERRING.

The language of the Vajjālaggam told us that there are many younger elements in it, the verses show too that the Vajjālaggam has not come down to us in its original form. I made profit for my edition of 8 MSS., which give the text in 2 recensions D and V. D has 692¹⁶ verses, V 652, we take no account of the appendix afterwards added to the two recensions. As results from this and moreover in D explicitly is said, the

4 Vulgata *160, Hāla 812.

5 Vulgata 658, Hāla 701.

6 Vulgata *648, Hāla 729.

7 One verse is to be found in Mammata's Kāvya-prakāśa printed in Weber Hāla as verse 969.

8 They are Hāla verses 41. 43. 51. 83. 105. 161. 164. 166. 189. 211. 338. 345. 346. 347. 348. 349. 439. 472.

9 Hāla verses 175. 668. 676. 884.

10 Verse 408. To it a verse of Dhanika's Com. of the Daśarūpa printed in Weber Hāla as verse 936.

11 R: 13. 210.

12 R 201. 251. Com. Manuscript: 738

13 R 27. 32. 74. 101. 144. 182. 341. 397. 534; T: 667.

14 R 72. 147.

15 R 262.

16 In reality 695, yet 3 verses are twice quoted.

original Vajjālaggam had 700 verses. As only 449 verses are common to both recensions, a reconstruction of the text is impossible. The picture becomes still more unfavourable, if we compare the other MSS. with them. For from these 499 verses three are not contained in F. These are Vulg. 85, found in D V A; Vulg. 378, found in D V; Vulg. 449, found in D V A. Another 57 verses are not contained in A. According to the numeration of the Vulg., they are the following verses: 1. 6. 53. 54. 55. 56. 60. 171. 172. 176. 280. 306. 312. 338. 345. 349. 351. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 370. 371. 395. 410. 414. 418. 432. 447. 460. 471. 478. 488. 513. 517. 518. 524. 528. 540. 547. 563. 568. 574. 578. 590. 599. 623. 628. 629. 636. 649. 698. 781. 784. 786. Only 389 verses are so left, which are to be met with in all manuscripts and which may be looked upon as a true ingredient of the original Vajjālaggam. Many of the other verses may be genuine too, but we know nothing certain about it.

Let us now examine which of the two recensions is older or nearer kindred to the original Vajjālaggam. In favour of the recension D the following may be said: On the one hand, D has better and older variants than V, as a comparison with Hāla shows, and it also has the original expression *sattasayao* (*sattasayao samatto* at the end), and in the index the expression *sattayasayammi*; on the other hand, also the arrangement of the chapters of D seems to be older than that of V. For in D the chapters *jantiya*, *musala*, *dhammiya*, *vijja*, *joisiya* are headed by *artha*, if we rightly understand the principle of classifying the chapters according to *dharma*, *artha*, *kāma*, i.e. according to their proper meaning, in V on the contrary by *kāma*. The double meaning which must be attached to these verses has determined the arrangement in V which corresponds more to the improvement

of the later time. Moreover, we find several chapters in V which do not correspond to the context as dhavala, sīha,-vajjā-; pavasiya-v is twice inserted and also other vajjās which D shows only in its appendix. What results from a comparison of the manuscripts in particular runs as follows:—

D. The number of the chapters is 48.¹⁷ Except bālāsīloya-vajjā they all are to be found in the Vulgata, in a differing arrangement however.¹⁸ Of the 692 verses 448 are common to D and V,¹⁹ 226 to D and F,²⁰ 5 only to D and A, and 13 are to be found only in D. The appendix which contains 105 verses²¹ is also divided into vajjās and with a part of the verses is closely connected to A. Twenty-eight verses of the appendix are also in A and V, 2 only in V, 15 only in A and 60 only in the appendix D.

V. (MSS. B C E G). Besides the 47 chapters common with D, V has another 19 of them; the number of the verses is however only 652. The verses 653-795 in another 27 chapters must be looked upon as an appendix. Only 4 of these verses are in D and F, and 1 moreover in F alone. This excludes that these 142 verses belong to the original text of the Vajjālaggam.

F. As to the arrangement of the chapters, F follows D with the exception that soyāravajjā with 3 verses follows the appenddix v. 6—10 corresponding to the Vulgata. The remark-

17 In chapter 41 of the index V 5-9 bālakittina is mentioned; it has the heading bālāsīloya in the text.

18 Moreover gayavajjā in the Vulg. is decomposed into viñjha° (19) and gaya° (20) and pautthiya° is twice mentioned as pavasiya° (38, 45).

19 Really 449, yet verse 276 of the Vulg. is twice met with.

20 Most of the 448 verses are of course also found in F.

21 F takes no notice of this appendix, and consequently does not know it yet.

able fact result that in most of the chapters the verses are arranged in the order of the Vulgata first and then follow those verses of D which are not yet contained in them. But in some chapters the arrangement of the verses corresponds with D in opposition to V. Consequently F is a fusion of the two recensions. This evidently results too from a circumstance due to the inattention of the copyist. In the chapter *suraya*°, F at first quotes the verses 319-328 of the Vulgata and than four more. Verse 13 agrees in its first half with the first half of verse 11 in D which has also the succession of lines of V but between them are another 5 verses of which 4 are of the above mentioned F; the second half however corresponds to the second half of verse 326 of the Vulgata which in F is anticipated, but in D follows that verse 11. The copyist therefore used a copy which corresponded to V and another which contained the text of the recension D. In particular the verses are distributed as follows: F has 817 verses¹ of which 524 are common with V, 226 with D,² 8 only with A, and 59 only in F.

A contains the same chapters as V and in the same arrangement; the chapters *soyāravajjā* (1), *pavasiya*° (38), *saraya*° (69), *hemanta*° (70), *sisira*° (71), *puvvakayakamina*° (74), do not exist here. The chapters following verse 652 in V are inserted between the several chapters according to their meaning, they represent the succession of lines as V shows it.

If so A as to the chapters which prove to be the root of the Vulg. entirely follows its arrangement, V on the contrary

1 F has 831 verses of which 14 as doubled must be taken off, they are in *sughariṇi*° 2=10, and twice the verses Vulgata 87. 92. 93. 100. 211. 338. 345. 346. 347. 348 349. 439. 472.

2 As far as they are not included in the 524 verses.

seems to have extracted its appendix from A or its copy. In addition to it A has often divided the chapters of the Vulg. into several others. A has only two chapters which are not to be found in V: kajjārambhajāti-vajjā³ and kularakkhananīti⁴. In particular it results that lāvaṇṇa⁵ entirely follows the arrangement of D and F in the same way suraya⁶ that of D,⁴ hiyayasamvaraṇa⁶ that of D and F.

From all this results that the MSS., as we have them now, have formed great varieties from those to which they retrace as to their sources. The verses of A distributes as follows: A has 889 verses of which 686 are common with V, 59³ with D and F, 5 with D alone, 8 with F alone, 15 with the appendix D, 116 for themselves.

H. As to this manuscript it is an extract from D. Of its 207 verses 186 are common with D, 3 with V, and 18 belong to it alone.

The total number of the different verses contained in the 8 MSS. is 1,330. It is the sum of the following numbers:—

Vulgata	...	795	D in itself	...	13
D common with F	...	226	D appendix in itself	...	60
D with A	...	5	H in itself	...	18
D appendix with A	...	15	F „ „	...	59
A with F	...	8	A „ „	...	116
			C ⁶ „ „	...	15

3 Contains also verses from Vulgata dhīravajjā.

4 Even one verse of it is common only to A and D.

5 On the whole they are 891 verses, yet the verses 61 and 539 of the Vulgata are twice met with.

6 Besides those contained in those 686.

DESCRIPTION OF THE MANUSCRIPTS.

1. Recension of the Vulgata.

To it belong the manuscripts B C E G which all have the same Chāyā. Besides the rendering of the text, it only occasionally contains short explanatory notes.

B. Borrowed from Keshavlal Premchand Mody, Ahmedabad, 72 foll., 13 lines of 40-54 akṣaras, 95 chapters and 795 verses. Text and Chāyā are written without interruptions. Entirely corrected copy. The Chāyā is shorter than that of C E G. The MS. begins with *prākṛta subhāṣitāvalyā vidyālayaṣya cchāyā likhyate: tatra śāstrasyādan śvetāmbaraśiromaṇir Jayavallabho nāma kaviḥ saṁskṛte nihpratibhaṁ tathā ca śṛṅgāriṇaṁ janam avalokyātmanā saṁskṛtapāraṁgato'pi prākṛtagāthāsaṁgraham imam cakāra*. The last leaf of the MS. is wanting, the text breaks off with verse 795 in the Chāyā. Thereby the date of the copy unfortunately has been lost. The verses as in all other manuscripts are not continuously numbered but only within every chapter.

C. Borrowed from Keshavlal Premchand Mody, Ahmedabad, 112 foll., 11—12 lines of 40 akṣaras, 95 chapters and 810 verses.⁷ Text and Chāyā are written without interruptions. It begins with *Śri Jināya namaḥ*;.....follows verse 1 and then the introduction of the Chāyā as in B. The MS. ends in *iti padyalayachāyā sampātā. saṁvat 1812 varṣe vaiśākhaṇvadi caturthyāṁ some (Monday, May 6th, 1756 a. Chr.) saṁpūrṇedaṁ śrīmatkharataragacche gacchādhirājaśrī 108 śrīJinalābhasūriṇīupadeśād likhitam 30 akhairājagaṇiḥ śrīPhattepuramadhye subhaṁ bhavatu, śrīrastu, śubhaṁ astu, granthaṭikāsaṁyuktalipikṛtam. śrīḥ*.

⁷ Verse 269 is followed by 13 verses and verse 624 by two verses without Chāyā by which they are marked as later insertions.

E. Deccan College Library No. 420, 55 foll., 17 lines of 50 akṣaras, 95 chapters and 795 verses. The text in the middle, above and under it the Chāyā arranged in 5—6 lines. Entirely corrected copy. It begins *Om namaḥ Sarasvatyai*,.....then the introduction of the Chāyā as in B. At the end of the text follows.....*iti śrīvijjāhalaṃ saṃpūrṇaṃ. saṃvat 1677 varṣe āsovadi 12 guraṃ* (Thursday, Oct., 22nd, 1620 a. Chr.⁸) *likhitam. śrī Vijjāpuranagare lipīkṛtaṃ pustakaṃ śubhaṃ bhavatu śrīḥ*. At the end of the Chāyā follow 4 verses⁹ which inform us of the author and the time of composition. They are

*gacche Prthau śrīmati Mānabhadrasūrir babbhūva prathitaḥ
prthivyām.*

*tadīyapaṭṭe Haribhadrasūrir jajñe khila kṣmātalalokapū-
jyaḥ. 1.*

*tacchiṣyaleśo 'sti guṇānuraktaḥ śrīDharmacandraḥ sakalaḥ
kalābbhiḥ.*

*nipīya yadvāgamṛtaṃ sudhāyā manoharaṃ no vibudhaḥ sma-
ranti. 2.*

Vijjālaye prākṛte'smin subhāṣitamañāvaho.

lilekha lekhakacchāyām Ratnadevaś ca tadgirā. 3.

śikhigrabhāgnicandre (1393) hi pramite vatsare [vare]

grantho'yaṃ saṃkhyayākhyātaḥ sahasratritayaṃ nanu. 4.

*iti śrī Vijjāhalaṃvṛttiḥ saṃpūrṇā. śubhaṃ bhavatu. kalyāṇam
astu. śrīr astu.*

8 The Year is āś vinādi, the month amānta.

9 Printed also in Bhandarkar Report, 1883-1884, Bombay, 1887, p. 326 from a MS., which he found in Ahmedabad. Except the inserted list in 4 verses after verse 5, which are afterwards inserted as they are not counted, it agrees with MS. E as far as this can be judged from the extract given by Bh. According to Bh.'s statement it has 704 verses, E however 795.

G. From Pāṭhan. Deccan College Library No. 744. 142 foll., 10 lines of 35 akṣaras. Text and Chāyā are written without interruptions. It is a new copy written by two different hands. The Chāyā begins with *śrī-Gaṇeśāya namaḥ*.....follows the introduction as in B it ends in *iti paḍyālayacchāyā samāptā. vidyālayavṛttiḥ. pūrvalekhana°* 1670 (1613 a. Chr.), *utta°* 1931 (1874 a. Chr.). *Anahilagrāmeli° midam. gr. 3800.*

II. Recension D.

D. From Suralā, Deccan College Library, No. 182, 32 foll., 11 lines of 50 akṣaras. Text without Chāyā. Verses 5—9 contain an index of the various chapters.¹⁰

gāhāṇam 1. *kavvāṇam* 2. *sajjaṇam* 3. *pisuṇāna* 4. *nīi* 5. *dhīrāāṇa* 6. *sai asai* 7. 8. *gharaṇi* 9. *nehāṇa* 10. *cheya* 11. *jantīṇa* 12. *musalāṇa* 13. 5.

dhammiya 14. *vejja* 15.¹ *nimittiya* 16. *vesāṇam* 17. *seva-yāṇa* 18. *subhādāṇa* 19. *hari* 20. *mayāṇa* 21. *suraya* 22. *hiyayāli-yāṇa* 23. *vāhāṇa* 24. *nayaṇāṇa* 25. 6.

sihiṇāṇam 26. *olaggāviyāṇa* 27. *dūīṇa* 28. *dhanna* 29. *sasa-yāṇa* 30. *pañcama* 31. *vioya* 32. *pimmāṇa* 33. [*māṇa* 34.²] *māṇa-sam. varaṇayāṇa (?)* 35. 7.

mālai 36. *bhamara* 37. *gayāṇam* 38. *karahaya* 39.³ *lāvaṇṇa* 40.⁴ *bālakittīṇa* 41. *daiyāṇurāya* 42. *bālāsavuvvaṇa (!)* 43. *bāla-sikkhāṇa (!)* 44. 8.

panthiya 45. *hamṣa* 46. *ghaṇāṇam* 47. *vasantayāṇam* 48. *ca sattayasayammi (!)*⁵ *evam°* *aṭṭhālīsam havanti vajjāu nāyavvā.* 9.

¹⁰ Also F and Bhandarkar, *loc. cit.*, p. 325.

¹ F : Bh. vijja.

³ D : Bh. write rahaya.

⁵ D : Bh. sattayayammi.

² Is wanting in D.

⁴ F : lāyaṇṇa.

⁶ F : eyam.

In the MS the chapter *vasanta* is followed by the words *sattasayao sammatto . Gāthā 700. śubhaṃ bhavatti, śriḥ*. Another 106 verses are added to it under special chapter-headings. The collection ends in the words: *vijjāhalo sammatto. śubhaṃ bhavatu. kalyāṇam astu*. There is no statement of the time of the copy of the MS.

H. Borrowed from śrī Dharma Vijaya Sūri, Benares, 4 foll., 17-18 lines of 68-70 akṣaras. It is an extract from a MS. it ends in *iti śrī Vijjālayoddhāraṃ śriḥ śriḥ. śubhaṃ bhavatu. 25 chapters and 208 verses*. The time of the copy is not stated, however the MS. makes an old impression.

III.

The MSS. A and F belong to both recensions. As to the exterior construction, A follows more the Vulgata, F the recension D.

A. India Office Library, No. 1363. Text without Chāyā, 35 foll., 13 lines of 39—41 akṣaras, 120 chapters and 890 verses. It begins with *Gaṇeśāya namaḥ.....and ends in...iti śrī Jayavallabhaviracitaṃ Vajjālayaṃ samāptaṃ samvat 1769 (1713 a. Chr.) varṣe je° vadi (i.e. Jaṣṭhe) 9*. Many faults in the Copy.

F. Borrowed from śrī Dharma Vijaya Sūri, Benares, 33 foll., 13-16 lines of 35-49 akṣaras, 48 chapters and 831 verses. Text with Chāyā written round about it. The Chāyā gives only a Sanskrit translation; several verses are inserted into it. It reaches as far as the 8th leaf and has been attributed to several verses still on leaves 26 and 21. The MS. begins with *mahopādhyāya śrī Munivijayagaṇigurubhyo namaḥ* and ends in *sattasayo sammatto. iti sampūrṇo Vidyālayanāmā granthaḥ. samvat 1653 (1596 a. Chr.) varṣe Tapāgacchādhirajabhāṭṭāarakapundaram (!) śrīśrī 4 śrī Vijaesenasūri Isvaravijayaājye sakalavācakakotiko-*

*tīrāyamāṇamahopādhyāyaśrī 5 śrī Munivijayagaṇicaranāravinda-
caṇcarīkeṇa śiṣyāṇutāp° Nemivijayagaṇinālekhi śrīmad-Avānti-
nagaryām ācaṇḍārkaṁ ciraṁ jayatu. śrī rasu (!).*

Verses 61-10 contain a list of the chapters as in D.⁷

7 As in Bhandarkar verse 10 of F is followed by soyāravajjā 3 verses, then gāhāvajjā. As in D those 3 verses are wanting.

TABLE OF *Vaijās*

Name of <i>Vaijās</i>	PAGE
<i>soyāra</i> (श्रोत्र)	2
<i>gāhā</i> (गाथा)	2
<i>kāvva</i> (काव्य)	4
<i>sajjana</i> (सज्जन)	8
<i>dujjana</i> (दुर्जन)	10
<i>mitta</i> (मित्र)	10
<i>neha</i> (स्नेह)	16
<i>nīi</i> (नीति)	18
<i>dhīra</i> (धीर)	20
<i>sāhasa</i> (साहस)	22
<i>divva</i> (दैव)	24
<i>vihi</i> (विधि)	26
<i>dīna</i> (दीन)	28
<i>dāridda</i> (दारिद्र्य)	28
<i>pahu</i> (प्रभु)	30
<i>sevaya</i> (सेवक)	32
<i>subhāḍa</i> (सुभट)	34
<i>dhavala</i> (धवल=बलीवर्द)	36
<i>viñjha</i> (विन्ध्य)	38
<i>gaya</i> (गज)	40
<i>sīha</i> (सिंह)	42
<i>vāha</i> (व्याध)	42
<i>harina</i> (हरिण)	44
<i>karaha</i> (करम)	46
<i>mālāi</i> (मालती)	46
<i>indindira</i> (अमर)	48

Name of <i>Vaijās</i>	PAGE
<i>surataru</i> (सुरतरु) ...	52
<i>hamsa</i> (हंस) ...	52
<i>canda</i> (चन्द्र) ...	54
<i>chailla</i> (विदग्धजन) ...	56
<i>pañcama</i> (पञ्चम) ...	58
<i>nayana</i> (नयन) ...	60
<i>thana</i> (स्तन) ...	62
<i>lāvaṇṇa</i> (लावण्य) ...	64
<i>suraya</i> (सुरत) ...	66
<i>pemma</i> (प्रेम) ...	68
<i>māṇa</i> (मान) ...	70
<i>pavasiya</i> (प्रवासित) ...	74
<i>viraha</i> (विरह) ...	76
<i>aṇaṅga</i> (अणङ्ग) ...	80
<i>purusa-ullāsa</i> (पुरुषोक्तास) ...	80
<i>piyāṇurāya</i> (प्रियानुराग) ...	82
<i>dūi</i> (दूती) ...	84
<i>olluggāviya</i> (विरहपीडिता) ...	86
<i>pavasiya</i> (प्रवासित) ...	90
<i>dhāṇa</i> (धन्य) ...	90
<i>hiyayasamvarana</i> (हृदयसंवरण) ...	92
<i>sugharinī</i> (सुगृहिणी) ...	92
<i>sai</i> (सती) ...	94
<i>asai</i> (असती) ...	96
<i>joisiya</i> (ज्योतिषिक) ...	100
<i>lehaya</i> (लेखक) ...	102
<i>vijja</i> (वैद्य) ...	104
<i>dbhammiya</i> (धार्मिक) ...	106
<i>jantiya</i> (यान्त्रिक) ...	108

Name of <i>Vajjās</i>	PAGE
<i>musala</i> (मुसल) ...	110
<i>bālāsamvarana</i> (बालासंवरण) ...	110
<i>kuttinī sikkhā</i> (कुट्टिणी शिक्षा) ...	112
<i>vesā</i> (वेश्या) ...	114
<i>kivina</i> (कृपण) ...	118
<i>udda</i> (उड्ड=खनक) ...	120
<i>kaṇha</i> (कृष्ण) ...	120
<i>rudda</i> (रुद्र) ...	124
<i>hiālī</i> (प्रहेलिका) ...	124
<i>sasaya</i> (शशक) ...	128
<i>vasanta</i> (वसन्त) ...	128
<i>gimha</i> (ग्रीष्म) ...	130
<i>pāusa</i> (प्रावृष्ट) ...	132
<i>saraya</i> (शरत्) ...	134
<i>hemanta</i> (हेमन्त) ...	134
<i>sisira</i> (शिशिर) ...	134
<i>jarā</i> (जरा) ...	134
<i>mahilā</i> (महिला) ...	136
<i>puvva-kaya-kamma</i> (पूर्वकृतकर्म) ...	138
<i>thāṇa</i> (स्थान) ...	138
<i>guṇa</i> (गुण) ...	140
<i>guṇa-nindā</i> (गुणनिन्दा) ...	142
<i>guṇa-salāhā</i> (गुणश्लाघा) ...	142
<i>purusa-nindā</i> (पुरुषनिन्दा) ...	144
<i>kamala</i> (कमल) ...	144
<i>kamala-nindā</i> (कमलनिन्दा) ...	146
<i>haṁsa-samāṇa</i> (हंससमान) ...	148
<i>cakkavāya</i> (चक्रवाक) ...	148
<i>candana</i> (चन्दन) ...	150

Name of <i>Vajjās</i>	PAGE
<i>vaṭa</i> (वट) ...	150
<i>tāla</i> (ताल) ...	152
<i>palāsa</i> (पलाश) ...	152
<i>vaḍavāṇala</i> (वडवानल) ...	154
<i>raṇāyara</i> (रत्नाकर) ...	154
<i>samudda nindā</i> (समुद्रनिन्दा) ...	156
<i>suvanna</i> (सुवर्ण) ...	158
<i>āditta</i> (आदित्य) ...	160
<i>dīvaya</i> (दीपक) ...	160
<i>piyollāsa</i> (प्रियोल्लास) ...	162
<i>dosiya</i> (वस्त्रव्यवसायी) ...	162

INDEX TO FIRST LINES

अउव्व रसविसेसं	७	अणवरय बहल रोमाञ्चकञ्चुय	२५
अकए वि कए वि पिए	३८	अणुज्झिज्जरीओ आलोइऊण	६४६
अकुलीणो दोमुहओ	५२	अत्ता बहिरन्धलिया बहवीवाह	४६२
अगणिय समविसमाणं	११०	अथको रसरहिओ	२७
अगणियसेसजुवाणा बालय	४२५	अत्थस्स कारणे चुम्बन्ति मुहाइ	५७२
अग्गोव पउमसरण्ड चिय	७२४	अत्थं धरन्ति वियला न देन्ति	५८४
अग्घाहि मह दे गेण्ह	३५१	अत्थि असंखा संखा घवला	७५६
अक्कारयं न यानसि न हु	५०७	अत्थि घर चिय गणओ विचित्त	४६६
अहंसणेण अहदंसणेण दिट्ठे	३४६	अत्थो विज्जा पुरिसत्तणं	१२०
अहंसणेण बालय सुट्ठुवि	३४७	अदिट्ठे रणरणओ दिट्ठे ईसा	३३७
अच्छउ ता इयर जणो	६३	अदिट्ठे रणरणओ दिट्ठे ईसा सुहट्ठिए	३३८
अच्छउ ता फलनिवहं फुल्ल	७४०		
अच्छउ ता फंससुहं	४०७	अद्धक्खरभणियाइ'	६
अच्छउ ताव सविब्भम	४२०	अद्धत्थमिये सूरे जं दुक्खं	७२२
अच्छउ ता लोयण गोयरम्मि	४०८	अन्नं धरन्ति हियए	२७४
अच्छोहि पइ' सिहिणेहि	६१४	अन्नं न रुच्चइ चिय मज्झ	५२१
अज्ज कयत्थो दियहो	२०६	अन्नं लडहत्तणयं अन्नचिय	३१५
अज्ज वि विहुरो सुपहू	१६८	अन्नाणलग्गकयप्रत्तपरियणो	७०७
अज्ज वि संभरइ गयो	१६१	अन्नासत्ते वि पिए अहिययरं	५५५
अज्ज' गओ ति अज्ज' गओ	३७७	अन्नुन्नरायरसियं आसन्नपओहरं	५६७
अज्जं चिय तेण विणा	३७६	अन्ने वि गामराया गिज्जन्ता	२८७
अज्जं चेअ पउत्थो	३७४	अन्नेहि पि न पत्ता	२२६
अज्जं चेअ पउत्थो अज्जं	३७५	अन्नो कोवि सहावो वम्मह	३६०
अज्जं पुण्णा अवही करेसु	३८२	अप्पणकज्जेण वि दीहरच्छि	२८८
अज्झाए नीलकञ्चुयभरिउ	३०८	अप्पच्छन्दपहाविर दुल्लह	४५३
अज्झाक्खोलपरिसंठियस्स	६७६	अप्पहियं कायव्वं जहि	८३
अणवरयं देन्तस्स वि	७५४	अप्पाणं अमुयन्ता	६१

अप्पा परं न याणामि	७१२	अहवा मरन्ति गुरुवसणपेक्षिया	६७
अबुहा बुहाणं मज्जे	३०	अह सुप्पइ पियमालिज्जिऊण	६८
अमयं पाइअकव्वं	२	अहियाइ माणिणो दुग्गयस्स	४६२
अमया मओ व्व समया ससि व्व	३०६	अहिणवघण उच्छलिया	२५६
अमरतरु कुसुममज्जरि	२५६	अहिणवपेम्मसमागम जोव्वण	६२१
अमुणियगुणो न जुप्पइ	१८३	अहिणि व्व कुडिलगमणा रोरहरे	५६०
अमुणियपयसञ्चारा दीसन्ति	६५२	आढत्ता सप्पुरिसेहि	११७
अमुणियपियमरणाए वायस	४६०	आरम्भो जस्स इमो	३३१
अमुहा खलो व्व कुडिला	३०२	आलावणेण उक्खावणेण	३३०
अमूहाण तिण्हार भोयणाण	२१६	आविहिइ पिओ चुम्बिहिइ	७८४
अलिएण व सच्चेण व गेण्हसि	६२६	आसन्ति सङ्गमासा गमन्ति	७२६
अलियपयम्पिरि अणिमित्त	३५०	आसन्नफलो फणसो व्व	१५४
अलियं जम्पेइ जणो जं	७२७	आसासिज्जइ चक्को जल-	७२५
अलियालावे वियसन्त कमल	७११	इच्छा नियत्तपसरो कामो	३६३
अवधूययलक्खणधूसराओ दीसन्ति	६५७	इत्तो निवसइ अत्ता एत्थ अहं	४६६
अवमाणिओ व्व सम्माणिओ	१६५	इन्दिन्दिर छप्पअ भसल	२३६
अवरेण तवइ सुरेण य	६४२	इय कईजणोहि रईए	७६४
अवहरइ जं न विहियं जं	६७३	इयरकुसुमेसु महुयर दे	२४६
अवहिदिअहागमसङ्किरीहिं	३७८	इय वक्खमाणा वि फुडं दूई	४१६
अव्वो जाणामि अहं अत्तण	३३६	इयरविहङ्गमपयपन्ति	७२०
अव्वो जाणामि अहं तुम्ह	५५८	इय पन्थ मा वच्चसु	३७३
अव्वो तहिं तहि चिय गयणं	३४४	इह इन्दधणू इह मेहगज्जियं	६२७
अव्वो धावसु तुरियं कज्जल	४६०	इहपरलोयविरुद्धेण करण-	४६६
अव्वो न हुन्ति थणया मज्झ	३११	इह लोए चिय दीसइ सग्गो	६७१
असईणं विप्पिय रे गव्वं मा	४८६	ईसीसि दिन्नकज्जल नीलुप्पल	२६७
असईहि सई भणिया निहुयं	४८१	ईसीहसन्तनीवीउलाहि	४४६
असमत्थ	५८	उच्चं उच्चावियकन्धरेण भणियं	६५०
असरिसचरित्ते दियरे सुद्धमणा	४६५	उज्जगिरस्स त	३६४
अह तोडइ नियकन्धं	१८१	उज्जसु विसयं परिहरसु दुक्कयं	६६४
अह भुज्जइ पियकामिणीहि	६६		
अह मरइ धुरालगग	१८०		

उड्डं वञ्चन्ति अहो वयन्ति	७०२	एक्केण विणा पियमाणुसेण	
उणहुण्हा रणरणया दुप्पेच्छा	३८४	सम्भाव रोह	७८१
उत्तमकुलेसु जम्मं तुह	७३०	एक्केण वि सरउ सरेण	२१७
उत्तुङ्ग घणणिरन्तरपक्का-	३०५	एक्को चिय दुव्विसहो विरहो	६३८
उन्नयकन्धर मा जूर	२२४	एक्को चिय दोसो तारिसस्स	७३१
उन्नय नीया नीया	१२८	एक्कोवि कोवि नियगोत्त	१७०
उब्बिम्बे थणहारे रेहइ	३०६	ए दइए मह पसिज्जसु	३५२
उब्भिज्जइ सहयारो वियसइ	७३२	एमेव कह वि कस्सवि	७६
उब्भेउ अक्कुली सा	४६३	एयं चिय नवरि फुडं	११
उयणं भुवणक्कमणं अत्थमणं	७७४	एयं चिय बहुलाहो	५६
उयरे असिक्कप्परिए	१६६	एयं वज्जालगं	७६५
उयह तरुकोटराओ गच्छन्ती	६५४	एयं वज्जालगं सव्वं	५
उल्लवउ कोपि महिमण्डलम्मि	३४२	ओखिप्पइ मण्डलमारुएण	२०७
उवरि महं चिअ वम्मह	३६२	ओलगिअओ सि धम्मम्मि	१५३
उवहि लहरीहि गव्विर गज्जन्तो	७६३	ओसरसु मयण धेतूण जीवियं	३८८
उवहिवडवाणलाणं परप्परुल्ह-	६८४	ओ सुम्मइ वासहरे	३२४
ए कुसुमसरा तुह डज्जिफन्तिहि	३६४	कइया गओ पिओ पुत्ति	३७६
एक्क चिय सलहिज्जइ	६५	कक्खाय पिङ्गलच्छो कसणओ	६४७
एक्कत्थे पत्थावे	४	कक्केल्लिपल्लव वेल्लमणहरे	२२०
एक्कम्मि कुले एक्कम्मि मन्दिरे	७०४	कञ्चीरएहि करवीरएहि धुत्तीर-	
एक्कत्तरणहरेअ	२०४	एहि	४२८
एक्कं खायइ मडयं अन्नं च	५७७	कण्ठव्भन्तरनिग्गयदरघोलिर	२८५
एक्कं दन्तम्मि पयं	१७२	कण्हो कण्हो निसिचन्दवज्जिया	५६४
एक्कं महुरहिययं तं चिय	२३८	कण्हो जयइ जुवाणो राहा	५६२
एक्काए नवरि नेहो	७४	कण्हो देवो देवा वि	६०२
एक्केक्कमवइ वेडिय विवरन्तर-	४२३	कत्तो उग्गमइ रवी	८०
एक्केण च पासपरिद्धिएण	२६२	कत्तो तं रायघरेसु	२०५
एक्केण वि जह धुत्तीरएण	५३१	कत्तो लब्भन्ति धुरन्धराइ	१८५
एक्केण विणा पियमाणुसेण		कत्तो लवङ्गकलिया इच्छं	२५४
बहुयाइ	७८०	कत्थ वि दलं न गन्ध	२३७

कम्पन्ति चलन्ति समूससन्ति	४०५	किं तेण आइएण वा किं	७०१
करचरणगरणडलोयण बाहुलया-	३१६	किं तेण जाइएण वि पुरिसे	६६६
करिणिकरप्पियणवसरससञ्जई	१६६	किं विहिणा सुरलोए एका	४८६
करिणो हरिनहरवियारियस्स	५८१	कुङ्कुमकयङ्गरायं पडिहत्थ-	६१६
कलियामिसेण उब्भेवि	२३४	कुडिलत्तणं च वड्डत्तणं च	५७४
कल्लं किर खरहिअओ	३६५	कुण्डलया मउलपरिडिएण	५८६
कवडेण रमन्ति जणं पियं	५६८	कुन्दलया मउलपरिडिएण	२४८
कस्स न भिन्दइ हिययं	२६५	कुललञ्छणं अकिस्सो अत्थस्स	५६६
कह कहवि रएइ पयं	२२	कुलबालियाए पेच्छह जोव्वण	४६७
कह नाम तोए तं तह	३१२	कुसलं राहे सुहिओ सि	५६०
कह लब्भइ सत्थरयं अमूहाण	४६४	केसव पुराण पुरिसो सच्चं चिय	५६६
कह सा न संभलिज्जइ जत्थ	३६८	केसाण दन्तणह ठक्कुराण	६८१
कह सा न संभलिज्जइ जा सा	४००	केसिवियारणहोहोसुअण	५६५
कह सा न संभलिज्जइ जा सा		को एत्थ सया सुहिओ	१२७
घरबारतोरण-	४०१	को एत्थ सया सुहिओ कस्स	६६७
कह सा न संभलिज्जइ जा सा		को दाऊण समत्थो को वा	६७७
नीसाससो	४०२	को देसो उव्वसिओ को वसिओ	४४२
कह सा न संभलिज्जइ हरइ	३६६	खणमेत्तं सन्तावो सेओ	३८३
का समसीसी तियसिन्दयाण	७४५	खणिडज्जइ विहिणा सस-	१२६
का समसीसी सह मालईए	२३३	खरपवण चाडुचालिर	४४४
कित्तियमेत्तं एतं एसा	४१४	खरफरुसं सिप्पिउडं रयणं	६८८
किविणब्भत्थणविमुहा	३१०	खलसज्जणाण दोसा	६४
किसिणिज्जन्ति लयन्ता	१३७	गज्जन्ति घणा भग्गा य पन्थया	६४८
किस्सिओ सि कीसं केसव किं	६००	गरुयच्छुहाउलियस्स य	१६५
किं करइ किरवाओ	१३०	गहचरियदेवचरियं ताराचरियं	६६८
किं करइ कुरङ्गी बहु-	२००	गहवइएण भणियं अउव्व	५१६
किं करइ तुरियतुरियं अलि	६३६	गहिऊण चूअमजरि कीरो	६३५
किङ्कुरि करि म अजुत्तं जणेण	६४०	गहिऊण सयलगन्धं मोक्खं	५७८
किं ताल तुज्जं तुज्जत्तणेण	७३६	गहियविमुक्का तेयं जिणन्ति	६८३
किं तुज्जं पहाए किं गुणेण	७७६	गाढासणस्स कस्सवि	१७४
किं वा कुलेण कीरइ	१४३		

गाहाणं गोयाणं	१७	छन्दं अयाणमारोहि	१८
गाहाण रसा महिलाण	१०	छन्दं जो अणुवट्ठ	८८
गाहा रुवइ वराई	१५	छन्नं धम्मं पयडं	६०
गाहे भज्जिहिसि तुमं	१६	छप्पय गमेसु कालं	२४४
गिमूहे दवग्गी मसिमलियाइ	६४३	छायारहियस्स निरासयस्स	७३७
गुणहीणा जे पुरिसा कुलेण	६८६	छिज्जउ सीसं अह होउ	७१
गुणिणो गुणेहि विहवेहि	५५	छिन्नं पुणोवि छिज्जउ महु	४८४
गुरुविहवलङ्किया अवि	२७३	छिन्ने रणम्मि बहुपहु	१७६
गुरुविहववित्थरुत्थम्भरे	७४२	छुहइ दढं कुहालं अइ-	५८६
गोमहिसतुरज्जाणं	१८६	छेयाणं जेहि कज्जं	२७५
घणसच्चया सुगुज्झा निबद्धलोहा	५६५	जइ उत्तमो वि भणणइ मह	४७१
घरवावारे घरिणी वेसा सुरयम्मि	४६६	जइ कहवि ताण छप्पयाण	२८१
घाएण मओ सदेण मई	२१६	जइ गणसि पुणोवि तुमं	५०४
घेत्तूण करणडं भमइ वावडो	५२६	जइ चन्दो किं बहुतारएहि	२६६
घेप्पइ मच्छाण पए आयासे	६७०	जइ नत्थि गुणा ता किं कुलेण	६८५
घोलेन्ततारवणुज्जलेण	२८६	जइ देवरेण भणिया खगं घेत्तूण	६२२
चच्चरघरिणी पियदंसणा वि	४६४	जइ नाम कहव सोक्खं	१५२
चन्दणतरु व्व सुयणा	४८	जइ फुडु एत्थ मुयाणं जम्म	४७६
चन्दणवलियं दिढकच्चिबन्धणं	५३८	जइ माणो कीस पियो	३५५
चन्दस्स खओ न हु तारयाण	२६७	जइ वच्चसि वच्च तुमं अञ्चल	३६६
चन्दाहयपडिविम्बाए जाए	६०६	जइ वच्चसि वच्च तुमं एरिह	३६७
चन्दो धवलज्जइ	७३	जइ वच्चसि वच्च तुमं को	३६६
चलचमरकणचालिर	१७३	जइ विसइ विसमविवरे	१२२
चिक्कणचिक्खल हट्ठचक्कथक्के	१८२	जइ वि हु कालवसेणं ससी	७५७
चिन्तामन्दरमहाणमन्थिए	१६	जइ सा पइणा भणिया तिलयं	६१५
चोराण कामुयाण य पामर	६५८	जइ सा सहियाहि भणिया तुम्ह	६२४
छज्जइ पडुस्स ललियं	१४६	जइ सा सहिहो भणिया	६१३
छणवच्चणेण वरिसो	८६	जइ सासुयाए भणिया पियवसहिं	६२३
छरिडज्जइ हंस सरं कत्तो वासो	७१८	जइ सो गुणाणुराई गुणणुओ	४७०
		जइ सो न एइ गेहं	४१७

जह कणायं तह पडिमाण	७७१	जलणपवेसो चामीयरस्स	७६७
जह जह चडइ चावो	२१०	जलणं जलं च अमियं विस	७५२
जह जह न समप्पइ विहि	११३	जलणिहिमुक्केण वि कुत्थुहेण	७४७
जह जह वड्ढन्ति थणा	२०८	जस्स तुमं अनुरत्ता सो तुज्ज	५४३
जह जह वड्ढन्ति थणा वियसन्ति	२०६	जस्स न गेण्हन्ति गुणा	६६८
जह जह वड्ढेइ ससी	२६५	जा इच्छा काचि मणोपियस्स	६२८
जह पढमदिणो तह पच्छिमम्मि	२७६	जाइविसुद्धाण नमो ताण	२०१
जइ पढमे तह दीसइ अवसाणे	७६३	जाई रुवं विज्जा	१४४
जह पलहिगुणा परिच्छिद्-	७१०	जाएण तेण धवली कओसि	७६०
जं चिय विहिणा लिहियं	६७४	जाए माणप्पसरे फिट्ठे नेहे	३४५
जं जस्स मम्ममेयं	८१	जाओसि कीस पन्थे अहवा	७३३
जं जाणइ भणइ जणो गुणाण	६८६	जा जा डाला लम्बइ	१२४
जं जि खमेइ समत्थो	८७	जाणिज्जइ न उ पियमप्पियं पि	६५५
जं जोहए विलगं किञ्चि	२२५	जा नीलजलहरोदारगज्जियं	६५१
जं तुह कज्ज भण तं	४१५	जाओ पियं पियं पइ एक्कं	५६३
जं दिज्जइ परपरव्वसेहि	१६१	जायासुयविरहविसंदुलस्स	१६४
जं नयणोहि न दीसइ	१२५	जाव ण वियसहि सरसा	२४२
जं पक्खालियसारं जं गरुयं	७६१	जीयं जलबिन्दुसमं उप्पज्जइ	६६५
जं सेवयाण दुक्खं	१५०	जूहाओ वणगहणं गहणाउ	१६८
जडसंवाहियफरुसत्तणस्स	७०६	जे जे गुणिणो जे जे	१४०
जणसङ्कुलं न सुणणं रूसइ	४६३	जेण विणा ण वलिज्जइ अणु-	५५७
जत्तो नेहस्स भवो तत्तो	२६२	जे भग्गा विहव समीरणेण	१४२
जत्तो विलोलपल्लवधवल	२६४	जेहिं चिय उव्भवियां	६२
जत्थ गओ तत्थ गओ सामलि	५४४	जेहिं नीओ वड्ढिं तालो	७३८
जत्थ न उज्जागरओ जत्थ न	३३३	जेहिं सोहग्गनिही दिट्ठी	३८६
जत्थ न खुज्जय विडओ न नई	४८२	जोइकुखो गिलइ तमं	११६
जन्तिय गुलं विमग्गसि न य मे	५३३	जोइसिय कीस चुक्कसि विचित्त	५००
जम्मन्तरं न गरुयं गरुयं	६८७	जोइसिय मा विलम्बसु	४६८
जम्मदिणो थणनिवडणभयेण	१४८	जो जम्पिऊण जाणइ	२७२
जम्म वि जं न हुयं	५४	जो जं करेइ पावइ मो	४८०
जलणवडहणेण न तहा	७६८	जो धम्मिय न पावइ कुरयं	५२२

मणमणइ कणयडोरो	३२७	तह तुह विरहे मालइ	२२७
मिज्जइ भीणम्मि सया	७५	तह तेण बि सा दिट्ठा	४१२
मिज्जउ हिययं फुट्ठन्तु लोयणा	४५१	तह नीससियं जूहाहिवेणा	१६६
भीणविहवो वि सुयणो	६४	तह वासिअं वणं मालईए	२३२
भूरिज्जइ किं न जा किं	७६६	तं किं पि कम्मरयणं	१११
ठड्ढा खलो व्व सुयणो व्व	३०१	तं किं पि कहवि होहिइ	४८५
ठाणं गुणेहि लब्भइ ता गुण	६६०	तं किं पि साहसं	१०८
ठाणं न मुयइ धीरो ठक्कुर	६८२	तं जन्तं सा कुण्डो सो उच्छु	५३७
डज्झउ सो जोइसिओ	५०३	तं दट्ठुण जुवाणं परियण-	६१७
डज्झन्ति कढन्ति समूससन्ति	४०४	तं नत्थि तं न हूयं	२७८
डज्झन्तु सिसिरदियहा १पयम	६५५	तं नमह जस्स गोहे मयणा	५६१
डज्झसि डज्झसु कड्ढसि	४५४	तं मित्तं कायव्वं जं किर	६८
डहिऊण निरवसेसं समावयं	६४४	तं मित्तं कायव्वं जं मित्तं	६६
डिम्भाण भुत्तसेसं च्छुहाकिलन्ता	४६१	तं वञ्चिओ सि पिययम	२८६
ढक्कसि हत्थेण मुहं जं	६१२	ता किं करेमि पियसहि	४११
ढब्बरसेसो वि हु महुयरेहि	२५१	ता किं करेमि माए	४१०
ढलिया य मसी भग्गा य	५०६	ता किं भएणा किं चिन्तिएणा	६७६
ढुरुढुल्लन्तो वच्चा मुहेसु	६२५	ता तुज्जो मेरुगिरी	१०३
तइया वारिज्जन्ती पियहि	५४५	ता धणरिद्धी ता सुन्दरत्तणं	६५६
तहियहारम्भवावडाणं	११६	ता निग्गुणोच्चिय वरं पहु	६६५
तम्बाउ तिरिण सुपओहराओ	१५६	ता रूवं ताव गुणा	१३४
तलओ व्व समा मित्तो	३०३	ताव च्चिय ढलहलया जाव	५५६
तव धम्म नियमइए	८४	ताव च्चिय होहि सुहं जाव	३३६
त वि तह पढमसमागमे	३२५	ताव य पुत्ति छइल्लो	२४६
तह कहवि कुम्मुहुत्ते निवट्ठइ	३८०	ता वित्थिणं गयणं	१०४
तह चम्पिउण भरिया विहिणा	३१४	तिणतूलं वि हु लहुयं	१३५
तह जन्तिएण जन्तं कअकन्तं	५३६	तिलतुसमेत्तेण वि विप्पिएणा	६२६
तह भीणा जह मउलिय	४३७	तिलयं विलयं विवरीयकअधुः	४१६
तह भीणा तुह विरहे	४३३	तिहुयणमित्त वि हरी निवडइ	५६३
		तुज्जो च्चिय होइ मणो	१०२
		तुज्जो थिरो विसालो	३६१

तुच्छं तवणिं पि घरे	४५६	दारिद्र्य तुज्झ नमो	१३६
तुह अणोसणकज्जम्मि सुहय	४२४	दाहिणकरेण खग्गं	१६७
तुह गोत्तायणणावियडरमणा	४२२	दिट्ठा हरन्ति दुक्खं	३६
तुह विरह तावियाए तिसूसा	४३४	दिट्ठो सि जेहि पन्थिय	४४३
तुह सज्जमदोहलिणीए	४२३	दिट्ठितुलाए भुवणं तुलन्ति	२७७
ते गिरि सिहरा ते पोलु पल्लवा	२२१	दिट्ठो दिट्ठीपसरो	३६१
ते धन्ना कटिणुतुज्जयोरथण	४४७	दिट्ठे वि होइ सुहं	७८
ते धन्ना गरुयनियम्बविम्ब	४४६	दिन्नं थणाण अग्घं	२११
ते धन्ना ताण न मा ते च्चिय	४४८	दीढ लोहसंडखलाण	७२
ते धन्ना ताण नमो	१०१	दीणां अभुद्धरिउ	४४
ते धन्ना समयगइन्दलीण	४५०	दीसन्ति जोयसिद्धा	१४१
थणजुयलं तीए निरन्तरं	३१२	दोहर खडियाहत्थो जोइसिओ	४६७
थद्धो बङ्गगीवो अवञ्चिओ	५०	दीहं लण्हं बहुसुत्तरुन्दयं	७८८
थरथरथरेइ हिययं	१३६	दीहुण्हपउरणीसाससोहिया	२२३
थरहरइ धरा खुब्भन्ति	१०६	दुग्गयघरम्मि घरिणी रक्खन्ती	४५७
थोर गरुयाइ सुन्दरि कञ्ची	५३६	दूई तुमं चिय कुसला	४१३
थोरंसु सलिलसित्तो हिअए	३८६	दूई समागमसेउल्लयन्ति	४१८
दइयादंसणतिण्हालुयस्स	४४५	दुक्खं कीरइ कव्वं	६
दइया किंसुयासाहा तं	७४१	दूरट्ठिया न दूरं	७७
दइया तरुणसुरयं विविह	३१६	दूरयरदेसपरिसंठियस्स	७८६
दट्ठूण रयणिमज्जे	३२२	दूरं गए वि कयविप्पिए	३४०
दढयोहणालपरिसंठियस्स	३५६	देवाण बम्भणाण य पुत्ति	४७७
दण्णसिण्णुसिण्णस्स वि	३५	देसि न कस्स वि जम्पइ	५८५
दन्तच्छोहं तडावेयडमोडणं	१८६	देसि सइपलोट्ठं	२८
दन्तनहक्खयमयिं	३२३	देसे गामे नयरे रायपहे	७००
दरसियकळक्ख निरिक्खणाइ	५५२	देहि त्ति कह नु	१५७
दाडिमफलं व पेम्मं	३३४	दोसिय घणागुणासारं सुविणीयं	७६२
दाणां न देई न करेइ चाडुयं	३३२	दोहि चिय पज्जसं	४२
दाणां न देन्ति मणां पुत्ति	५४७	धन्नं तं चेव दिणं सा रयणी	७८५
दारिद्र्य तुज्झ गुणा	१३८	धम्मत्यकामरहिया	१४५

ववलं धवलच्छीए मन्थरं	५६७	निदाभक्तो आवण्डुरसणं	३५३
धावन्ति तमुहं धारिया वि	३००	निद्धमो गुणरहिओ	५३
धोरेण समं समसीसियाए	११२	निद्धोय उदयकंखिर पन्थिय	७६६
धुत्तीरयस्स कज्जे गहिराणि	५२४	निम्मल पवित्तहारा बहुलोहा	५६४
धुत्तीरयाण कज्जेण धम्मिओ	५२५	नियकम्मेहि विणीयं उच्चं	७०३
धुत्तीरयेण धम्मिओ जइ	५२३	नियगुणनेहखयंकर मलिणं	७७८
नइपूरसच्छहे जोव्वणम्मि	३५४	नियडकुडङ्गं पच्छन्न देउलं	४७२
न गणे हइ रुववन्तं न कुलीणं	५६६	निययालएसु मलिणा कुणन्ति	७७७
नग्घन्ति गुणा विहडन्ति	१२३	निवसन्ति जत्त छेया	२७१
न तहा मारेइ विसं खज्जन्तं	३३५	निविडदलसंठियं पि हु	२५२
न तहा लोयम्मि कडक्खियम्मि	६६०	निहणन्ति धनं धरणियलम्मि	५८०
नमिऊण गोरिवअणस्स पल्लवं	६१०	नीरसकरीरखरखइरसंकुले	७३४
नमिऊण जं विठप्पइ	१००	नीससिउक्कम्पिउपुलएहि	४०६
नमए रुणं न कयं	३७०	नेच्छइ सग्गगमणं	१६६
न महुमहणस्स वच्छे	११८	नेच्छसि परयवयारं	४१
नयणब्भन्तरघोलन्तवाहभर	४३०	पउरजुवाणो गामो महुमासो	४७६
नयणाइ तुज्झ सुन्दरि	२६६	पक्खाणिलेण पहुणो	१७७
नयणाइ तुह वियोए घोतिर	४२६	पक्खुक्खेवं नहसुईखण्डणं	२३५
नयणाइ समाणियपत्तलाइ	२६१	पडिवज्जन्ति न सुयणा	४६
नयणाणा पडउ वज्जं अहवा	२६६	पडिवन्नं दिनयर वासराण	६६
नयरं न होइ अट्टालं	२७०	पडिवन्नं येण समं	७६
नवनलिणामुणालोक्खोलमालियं	२६१	पढमं चिय ये विगया घणागमे	७१६
न विना सम्भावेणं घेप्पइ	५५६	पत्ते पियपाहुणए मज्जलवलयाइ	४५८
न सहइ अब्भत्थणियं	६०	पम्मुह सुत्तं अट्ठिमुहावयं	७६०
नहमास मेद जणणो	५१	पयडिय कोसगुणड्ढे तह	७०८
न हसन्ति पुरं न	३७	परपत्थणापवन्नं	१३३
न हु कस्स वं देन्ति धणं	५७६	परलोकगयाणं पिह पच्छत्ताओ	६६२
नाहं दूई न तुमं पिओ	४३८	परविवरलद्धत्थे	५७
नाराय निरक्खर लोहवन्त	७७०	परमुच्छेयपहरणेण निहसणे	७२६
निग्गुणगुणेहि नियनिग्गुणत्तणं	६६६	परिधूसरा वि सहयारमज्जरी	६३१
निइयकुहालहत्यय मज्झ	५८८	परिमुसइ करयत्तेन वि पेच्छइ	५८२

परिहासवास छोडवा करकिसलय	६०७
पल्लवियं करयल पल्लवेहि	३१३
पसरइ येन तमोहो फिट्ठइ	४८७
पाइयकव्वस्स नमो	३१
पाइयकव्वम्मि रसो जो	२१
पायवडिओ न गणिओ पियं	३६२
पाविज्जइ जत्थ सुहं पाविज्जइ	६७५
पासपरिसंठियस्स वि गुणो	६६१
पियकेलिसंगमोसारिएणा	६६४
पिहुलं मसिभायणयं अत्थि	५१०
पुक्कारयं पउज्जसु बालाए	५१३
पुक्कारयेण विज्जय निव्विएणा	५१५
पुणरुत्त पसारिओ दीहकन्धरो	२२२
पुच्छिज्जन्ता नियपरियणोणा	५८३
पुरिसविसेसेण सईत्तणाइ न	४६८
पुव्वेण सणं पच्छेण वज्जुला	४७४
पेक्खह महाणुबोज्जं काणा-	४७५
पेम्मस्स विरहियसन्धियस्स	३४८
पेम्मं अणाइपरमत्थपयडणं	३२६
फणासेण समं महिमण्डलम्मि	१५५
फरुसं न भणसि	४०
फलसम्पत्तीए समोणयाइ	११४
बन्धवमरणो वि हहा दुग्गय	४५६
बहकूडकवडभरियाणा पुत्ति	२८०
बहकूडकवडभरिया मायारूवेणा	६६६
बालं जरा विलङ्गि कलभदुर	५१६
बे मग्गा भुयणयले	६५
बेरिणा वि हुंन्ति गईओ	६६
बेरिणा वि महणारम्भे	१३१
बेरिणा वि रणणप्पणणा वज्जन्ति	२००

बे वि सवक्खा तह बे	२६०
भग्गे वि बले वलिए	१६२
भग्गो गिमूहप्पसरो मेहा	६४६
भणिओ वि जइ न कुप्पसि	५०६
भइमुहमण्डणा चिय दरपिहुलं	५४२
भमर भमन्तेण तए अणोय	२५५
भमरो भमरोत्ति गुणोज्झिएहिं	२४७
भमिओ चिरं असेसो गामो	५४१
भमिओ सि भमसि भमिहिसि	७७२
भुज्जइ भुज्जियसेसं सुप्पइ	४५५
भुज्जन्ति कसण्डसणा	१५८
भूमिगयं न चत्ता सूरं	७२३
भूमिगुणेण वडपायवस्स जइ	७३५
भूमीसयणं जरचीरबन्धणं	१५२
भूसणपसाहणाडम्बरेहि मा	५५४
मइरा मयक्ककिरणा महुमासो	३६५
मउलन्तस्स य मुक्का तुज्झ	७३६
मग्गन्ती मूलिय मूलियाइ मा	५५३
मग्गं चिय अलहन्तो हारो	३०७
मज्झणह पत्थियस्स वि	४४०
मडहुल्लियाए किं तुह	२३१
मडहं मालइकलियं	२३०
मन्दारयं विवज्जइ कुरयं परिहरइ	५२६
मयणाणलसंधुक्खियनेहि	३८५
मरुं मरुमारत्ति भणन्तियाए	३२०
मसि मलिऊणा ण-याणमि	५०८
महणम्मि ससि महणम्मि	३२
महुएहि कीस पन्थिय जइ	४६१
महुरा वज्जेवि हरी न मुयइ	६०३
मा इन्दिन्दिर तुज्जसु	२४५

मा उण्हं पियसु जलं	४४१	रइकलहकुविय गोरो	६०६
मा जाणइ जइ तुङ्गत्तणेण	२०२	रच्चन्ति नेय कस्सवि रत्ता	५४८
मा जाणह मह सुहयं	५७६	रच्चावन्ति न वच्चहि देन्ति	५५०
मा किज्जसु अणुदियहं	१६३	रच्चावन्ति न रच्चन्ति हरन्ति	५४६
मा दोषं चिय गेण्हह	७४८	रत्ते रत्ता कसणम्मि कसणाया	५५१
मानम्मि तम्मि किज्जइ	३६३	रमियं जहिच्छियाए धूलीधवलम्मि	६६१
मानविहुणं रुन्दी ए छोडयं	७८६	रयणाइ सुराण समप्पिउण	७५८
मानससररहियाणं जइ	२६३	रयणायरचत्तेण वि पत्तं	७५६
माणं अवलम्बन्ती मरिहिसि	३५७	रयनायरत्ति नामं वहन्त	७६२
माणिणि मुएसु माणं जइ	३५६	रयणायरम्मि जम्मो हर	२६८
मा पत्तियं पि दिज्जसु पुंसलि	४८८	रयणायरस्स न हु होइ	७५५
मा पुत्ति कुणसु माणं	३५८	रयणायरेण रयणं परिमुक्कं	७४६
मा पुत्ति वक्कवक्कं जम्पसि	६८२	रयणुज्जलपयसोहं	२०
मालइ पुणो वि मालइ	२३६	रयणेहि निरन्तर पूरिएहि	७५३
मालइ विरहे रे तरुण भसल	२४१	रायङ्गणम्मि परिसंठियस्स	६७८
मा रच्च सुहंजणए सोहजणए	६४१	राहाए कवोलतलुच्छलन्त	५६६
मा रुवसु ओणायमुही धवला-	४७३	रुणरुणइ वेल्लइ	२४०
मा रुवसु पुत्ति छेयाण अग्गओ	५४६	रुन्दारविन्दमन्दिर मयरन्दाणा	६३३
मा वच्चइ वीसम्भं	६१	रे रे कलिकाल महागइन्द	४३
मा सुमरसु चन्दणपल्लवाण	१६२	रे रे विडप्प मा मुयसु	४८३
मुत्ताहलं व कव्वं	८	रे ससिवाहणवाहण मा	३७१
मुत्ताहलं व पहुणो गुणिणो	६६३	रे ससिवाहणवाहण वारिज्जन्तो	३७२
मुय माणं माण पियं	३६०	रेहइ सुरयवसाणे	३२८
मुहभारियहि सुट्ठु वि सुट्ठु वि	५४०	लङ्कालयाण पुत्तय वसन्तमासम्मि	६३७
मुहराओ चिय पयडइ	४०३	लच्छिनिलयत्तणुत्ताणवयण	७१४
मूलाहिंतो साहाण निग्गमो	६४५	लच्छोए विणा रयणायरस्स	७५०
मित्तं पयतोयसमं	६७	लच्छोए परिगहिया उट्ठमुहा	७१३
मित्तो सूरु कयपत्तपरियरो	७१६	ललिए महुरक्खरण	२६
मेरुं तिणं व सग्गं	१०५	लीलावलोयणेण वि मुणान्ति	२८३
मोत्तूण करगणियं अङ्गुलिमेत्तेण	५०५	वत्तणपत्तण तीए	४२७
मोत्तूण बालतन्तं तह य	५२०		

वक्केहि पियो सरलेहि	२६८	वियलिय मएण गयजोव्वरोण	१६०
वग्घाण नहा सीहाण केसरा	२१४	वियसन्तसरसतामरसभसल	२४३
वच्छत्थलं च सुहडस्स	१७८	वियसन्तु नाम गन्धुदुराओ	२२६
वडवाणालेण गहिओ महिओ	७५१	वियसियमुहाइ वरणोज्जलाइ	५३०
वड्ढसु मालइकलिए निब्भर	२२८	विरह पलित्तो रे वर	१६७
वड्ढावियको सो जं सि कमल	७१५	विरहेण मन्दरेण व हिययं	३८१
वणायतुरयाहिरुदो अलिउल	६३०	विरवीए रइविम्बे नक्खत्ताणं	५०१
वणणड्ढा मुहरसिया नेहविहूणा	५६१	विवरीयरया लच्छी वम्भं दट्ठूणा	६११
वद्धोसि तुमं पीओ सि	७६५	विविहकइविरइयाणं	३
वम्मह पसंसणिज्जो सि	३६६	विविहविहज्जमनिवहे	७२१
वम्महभक्खणादिब्बोसहिए	६६३	विसहर विसग्गिसंसग्गदूसिओ	३८७
वरतरुणानयणपरिसंठियस्स	६८०	विहडओ मण्डलीबद्धो भज्जउ	६०१
वरिससयं नरयाओ तस्स	६६६	विहडन्ति सुया विहडन्ति	६७२
वरिसिहिसि तुमं जलहर	१५६	विहिणा जं चिय लिहियं	१२६
ववसायफलं विहवो	११६	विहिविहियं चिय लब्भइ	१३२
वस पहिय अज्जराच्चिय फिट्ठओ	४६५	वेलामहल्लकल्लोलपेक्षियं	७४६
वसिऊणा मज्झ हिअए	३६८	वेल्लहलालाववियक्खणाउ	४२१
वसिऊणा सग्गलोए गन्धं	२५३	वेसाणा कवडसयपूरियाणा	५७१
वहुतरुवराणा मज्झे चन्दरा	७३२	वोसट्ट बहलपरिमल केयइ	२४६
वहुसो वि कहिज्जन्तं तुह	४३६		
वाणियय हत्थिदन्ता कत्तो	२१३	सकयमसकयं पि हु	७
विउलं फलयं थोरा सलायया	५०२	सगुणो नेह सउणो लोइल्लो	७७५
विज्ज तुहागमणा चिय मुक्का	५१७	सगुणाणा निग्गुणाणा य	७०
विज्ज न एसो जरओ न य	५११	सच्चं अणज्ज कोयण्डवावडो	३६७
विज्जय अन्नं वारं मह जरओ	५१८	सच्चं चिय चवइ जणो अमुणिय	६०४
विम्भेणा विणावि गया	१८८	सच्चं चेय भुयङ्गी विसाहिय	५६८
वियडं सो परिसक्कउ	१७१	सच्चं जरए कुसलो	५१२
वियडा वि जन्तवाया मउओ	५३४	सच्चं पलास जं फुल्लिओ	७४३
वियलइ धणां ण माणां	१६४	सच्छन्दं बोलिज्जइ	१४७
वियलियतेएणा वि ससहरेणा	७७३	सच्छन्दिया सरुवा	१२
वियलियदलं पि गन्धोज्झियं	२५०	सज्जणसलाहणिज्जे पयम्मि	७०१

सङ्गीए होइ सुहरा सएण	४७८	सा तुज्झ कए गयमय	४३५
सत्यत्ये पडियस्स वि	१२१	सान्तेहि असान्तेहि य	८२
सइपलोट्टं दोसेहि	२४	सामा खामा न सदेइ महणं	५१४
सहालयं सरुवं वित्थरणं	५३५	सामा नियम्बगरुया थण	३१७
सहावसइभीरु पए पए	२३	सायर लज्जाए कह न मुत्त	७६४
सन्धुक्किज्जइ हियए परिमलया	६३४	सा रेवा ताइं पाणियहि	१८७
सब्भाववाहिरेहिं तह	२७६	सालत्तयं पयं उरुएसु	६२०
सब्भावे पहुहियये जीये	१७५	सालङ्काराहि सलक्खणाहि	१०
सम उत्तुङ्गं विसाला	३०४	साहसमवलम्बन्तो	१०७
सवियार सविब्भमरहस वस	२६३	साहीणमामयरयणो अमर	७६१
सव्वत्तो वसइ धरा सन्ति	६६७	सिग्घं आरुह कज्जं	६२
सव्वरणुवयणपङ्कय	१	सिरजाणुए निउत्तो उड्डो	५८७
सव्वायरेण रक्खह तं पुरिसं	२६४	सिसिर मयरन्द पज्झरण	५३२
सव्वो गाहाउ जणो	१४	सिहि पेहुणावयंसा	२१२
सव्वो छुहिओ सोहइ	१६०	सीलं वरं कुलाओ कुलेण	८६
सरसस्सिएण भणियं बन्धं	२१८	सीलं वरं कुलाओ दालिह.	८५
सरसाण सरपरिसंठियाण कमलाण	७१७	सुपमाणा य सुसुत्ता बहु	५७३
सरसा निहसणसारा गन्धड्ढा	५७५	सुम्मइ पञ्चमगेयं पुज्जिज्जइ	२६०
सरसा वि दुमा दावाणलेण	६३	सुम्मइ वलयाण रवो	३२१
सरहसरमण समप्पण	३२६	सुलहाइ परोहउसंठियाइ	५२७
सहइ सलोहा धनघायताडणं	५६२	सुसइ व पङ्कं न वहन्ति	६५३
सहसस्ति जं न दिट्ठो	२८४	सुसिएण निहासिएण वि	७२८
संकुइयकम्पिरज्जो ससङ्खिरो दिन्न०	६६२	सुहय गयं तुह विरहे तिस्सा	४३१
संकुयइ संकुयन्ते	१४५	सेयच्छलेण पेच्छइ तणुए	३१८
संघडियघडियविधडिय	१०६	सो कथ गसे सो सुयरावज्झहो	७८२
संचुणिएणयथोरजुयप्पहार	१७६	सो कोपि न दीसइ सामलक्कि	३४३
संभासमए परिकुवियगोरि	६०८	सो छिचय सयडे सो चिय	१८४
संपत्तियाए कालं गमेसु	५७०	सोमणमई उ निवससु	७४४
संभरसि कण्ह कालिन्दिमज्जणे	६०५	सो सुवइ सुहं सो	३४१
संभरिऊण य कण्णं तीए	४२८	सो सोहइ वूसन्तो	२६
सा तइ सहत्यदिन्नं अज्ज	४३२	सो होहिइ को वि दिणो	७८३

हृत्थफंसेणा वि पिययमस्स	३०६	हा हियय भीणासाहस वियलिय	४५१
हृत्थद्वियं क्वालं नं मुयइ	४३६	हा हियय किं किलम्मसि	४५२
हन्तूणा वरगइन्दं वाहो एक्केणा	६१८	हिद्वकयकण्टयाणां कह कमल्लो	७०६
हयदुज्जणास्स वयणां	४६	हिद्वे जडनिवहं	१४६
हरसि सरणम्मि गओ	२६६	हियए जाओ तत्थेव वड्ढिओ	११५
हरिणा जाणन्ति गुणा	२१५	हियए रोसुग्गिणां पायपहारं	६१६
हंसो मसाणा मज्जे काओ	२५८	हिययद्विओ वि सुहन्तो तह	७८०
हंसो सि महासर मण्डणो	२५७	होसइ किल साहारो साहारे	६३६

Each issue bears, besides its issue number, a fascicle number indicating its place in the work and volume to which it belongs.

With the issue of this notice all previous prices and price-lists are cancelled.

CALCUTTA

1st May, 1944.

The publications or information about them are obtainable from the Royal Asiatic Society of Bengal, No. 1, Park Street, Calcutta, or from the Society's Agents:

MESSRS. LUZAC & Co., 46, Great Russell Street, London, W.C.

M. PAUL GEUTHNER, 13, Rue Jacob, Paris, VIe

BUCHHANDLUNG OTTO HARRASSOWITZ, 14, Querstrasse, Leipzig.

MESSRS. THACKER, SPINK & Co., LTD., 3, Esplanade East, Calcutta.

MESSRS. THE MOORE COTTRELL SUBSCRIPTION AGENCIES, NEW YORK, U.S.A.

Residents of Europe should order from the Agents

When ordering direct from the Society the following rules should be observed:—

Orders should be addressed to the Royal Asiatic Society of Bengal and not to any Official by name or title.

All Cheques, Money Orders, etc., should be made payable to the Treasurer, Royal Asiatic Society of Bengal.

Orders for books should be accompanied by a full name and address, legibly written, and should be sent on a separate sheet of paper containing no other communication.

In India, books are supplied by V.P.P.

**Calcutta :—Published by the Royal Asiatic Society of Bengal,
1, Park Street, and printed by J. C. Sarkhel, at the Calcutta
Oriental Press Ltd., 9, Panchanan Ghose Lane.**
